

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK BÖLÜMÜ
MEDENİ HUKUK ANABİLİM DALI

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Gül GÜLCAN SEZGİN

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Yasemin DURAK

2018
KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Dr. Öğretim üyesi Yasemin DURAK danışmanlığında Gül GÜLCAN SEZGİN tarafından hazırlanan “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

25/06/2018

Dr. Öğretim Üyesi Yasemin DURAK

Dr. Öğretim Üyesi Turan ŞAHİN

Dr. Öğretim Üyesi Gamze TURAN BAŞARA

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Enstitü Müdürü

KİŞİSEL KABUL SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

25/06/2018

Gül GÜLCAN SEZGİN

ÖNSÖZ

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümü Medeni Hukuk Anabilim Dalı yüksek lisans programında hazırlamış olduğum tezin konusu “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi”dir.

Öncelikle; çalışmamın hazırlanmasında yakın ilgisini, anlayışını esirgemeyerek bana her konuda destek olan ve hukuki görüşlerini benimle paylaşarak zorlu tez yazım sürecinde beni cesaretlendiren değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Yasemin DURAK’a teşekkür ediyorum. Hayatımdaki tüm başarılarımda katkısı olan canım babama, beni her zaman olumlu yönlendirerek doğru tercihler yapmama sebep olan canım anneme ve benden sabrını desteğini esirgemeyen her konuda yanımda olan canım eşime teşekkür ediyorum. Hazırlamış olduğum tezin hukuk yaşamına katkı sağlamasını diliyorum.

25/06/2018

Gül GÜLCAN SEZGİN

ÖZET

GÜLCAN SEZGİN, Gül, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2018.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun aile hukukumuza getirdiği en büyük yeniliklerden biri edinilmiş mallara katılma rejimidir. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde, eşlerin evlilik süresince edindiği mallara katılmaları esası kabul edilmiştir. Bu rejimde çeşitli mal grupları vardır. Bunlar edinilmiş mal ve kişisel maldır. Edinilmiş mal, mal rejimi süresince karşılığını vererek elde edilen maldır. Buna karşılık, kişisel malın tanımı kanunda yapılmamış; sadece nelerin kişisel mal olduğu sınırlayıcı bir şekilde sayılmıştır. Kişisel mallar tasfiyede hesaba katılmazlar.

Çalışmamızın amacı; genel olarak mal rejimi türlerini tanıtmak, yasal mal rejimini ve rejimin temel kavramlarını açıklamak, rejimin malvarlıkları üzerinde ne gibi etkileri olacağını irdelemek, rejim sona erdiğinde tasfiyenin nasıl yapılacağını ve bu aşamada ortaya çıkan sorunları göstermektir.

Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin yürürlüğe girişinin üzerinden on altı yıl geçmesine rağmen; bunun tam olarak sağlandığını söylemek güçtür. Zira, bu tür davalarda gereksiz delillere başvurulmuş ve yersiz keşifler yapılarak usul ekonomisine aykırılıklar sürüp gitmektedir. Özellikle, evliliğin boşanma nedeniyle sona ermesinde bu tür davalar daha uzun sürmektedir. Oysaki, eski eşleri uzun yıllar karşı karşıya getirmek yeni yaşamlarında kendilerini rahatsız etmekte ve bundan eşlerin çevreleri de zarar görmektedir. Bu tez, bahsedilen sakıncaları da giderme amacı taşımaktadır.

Tez çalışmamızda ulaşılan sonuç ise; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile getirilen edinilmiş mallara katılma rejiminin mülga kanun dönemindeki eşler arasındaki haksızlıkları büyük ölçüde giderdiği, fakat Kanun'da boşluklar bulunması sebebiyle yasal mal rejiminin uygulanmasında sorunlar çıktığı ve bu sorunların Kanun Koyucunun boşlukları doldurarak gidermesi gerektiğidir.

Anahtar Kelimeler: Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar, kişisel mallar, mal rejimi, artık değer.

ABSTRACT

GÜLCAN SEZGİN, Gül, Regime of Participation in Acquired Property, Post Graduate Thesis, Kırıkkale 2018.

The Regime of Participation in Acquired Property which has been introduced to The Family Law in the Turkish Civil Code numbered 4721 is one of the biggest innovations In The Regime of Participation in Acquired Property ,it was accepted as the basis for the participation of spouses during their marriage. There are various property groups in this regime. They are acquired property and personal property. Acquired Property is the property obtained by giving the compensator of its value during the period of the property.

On the other hand, the definition of the personal property was not prescribed by law; It is only limited counted to what the personal property is. Personal Properties are not taken into account in liquidation.

The Purpose of Our Study is; to introduce the types of property regimes in general, to state legal property regime and the basic concept of the regime, to investigate what kind of effects of the regime on properties, when regime is over how the liquidation will be done and points out the problems that arise at this stage. Despite the fact that sixteen years have passed since The Regime of The Participation in Acquired Property; it is difficult to say fully be satisfied. Even in such cases, by unnecessary evidence being done and unexpected discoveries being done, the contradictions to the database persists. Especially, when the marriage ends with divorcing, such cases lasts longer than expected. However, bringing ex-spouses to confront for many years disturbs them in their new life, and the spouse of their circles are also getting harm. This thesis, is aiming to remove the inconvenient situations which was mentioned.

The result reached in our thesis study is; It is stated that The Regime of Participation in Acquired Property which was introduced by the Turkish Civil Code numbered 4721 removed the injustice among the spouses to a large extent which was seen the injustice among the spouses during The Annulled Code; because of having gaps in the law, there are problems in the implementation of

the legal property regime and these problems must be removed by filling in the gaps of the Law Enforcement.

Key Words : The Regime of Participation in Acquired Property, Acquired Property, Personal Property, Property Regime, surplus value.

KISALTMALAR

ABD.	: Ankara Barosu Dergisi
Art.	: Artikel (Madde)
AÜEHFD.	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD.	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
C.	: Cilt
CEDAW	: Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
ÇÜHFD.	: Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
DEÜHFD.	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
EBD.	: Eskişehir Barosu Dergisi
eBK.	: Eski Borçlar Kanunu
eMK.	: Eski Medeni Kanun
EÜHFD.	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ff.	: Fortsetzung Folgt (ve devamı)
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK.	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK.	: İcra ve İflas Kanunu
İMK.	: İsviçre Medeni Kanunu
İTÜSBD.	: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
m.	: Madde
PMF	: Population masculine et feminine (Erkek ve Kadın Nüfusu)
TBK.	: Türk Borçlar Kanunu
THD.	: Terazi Hukuk Dergisi
TMK.	: Türk Medeni Kanunu
TBBD.	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi

TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
SÜHFD.	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
YHGK.	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
ylt.	: Yüksek Lisans Tezi
ZGB.	: Zivilgesetzbuch (İsviçre Medeni Kanunu)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
KISALTMALAR	V
İÇİNDEKİLER	VII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
MAL REJİMLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER, KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA VE TÜRK HUKUKUNDA MAL REJİMLERİ	3
I. MAL REJİMLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	3
A) TANIM	3
B) MAL REJİMİ TÜRLERİ.....	3
1. Kural Rejim (Yasal Mal Rejimi)	4
2. Seçilebilir Rejim (Seçimlik Rejim)	4
a) Mal Ayrılığı Rejimi.....	5
b) Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi	6
c) Mal Ortaklığı Rejimi	8
3. Olağanüstü Rejim	9
II. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA MAL REJİMLERİ SİSTEMİNDE	11
YAPILAN DÜZENLEMELER	11
III. TÜRK HUKUKUNDA MAL REJİMLERİ.....	13
IV. TÜRK MEDENİ KANUNU'NDA MAL REJİMİ SÖZLEŞMELERİ.....	15
A) MAL REJİMİ SÖZLEŞMESİNDE EHLİYET	15
B) MAL REJİMİ SÖZLEŞMESİNİN BİZZAT YAPILMASI	16

C)	MAL REJİMİ SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ	17
1.	Evlenmeden Önce Mal Rejimi Sözleşmesi.....	18
a)	Noterde Mal Rejimi Sözleşmesi.....	18
b)	Yazılı Seçimin Evlendirme Memurluğuna Verilmesi.....	19
2.	Evlenmeden Sonra Mal Rejimi Sözleşmesi.....	20
D)	MAL AYRILIĞI REJİMİNDEN DÖNME	21
İKİNCİ BÖLÜM.....		22
EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER VE EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNE HAKİM OLAN İLKELER.....		22
I.	EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ HAKKINDA GENEL	22
BİLGİLER.....		22
A)	EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ İLE İLGİLİ YASA ÇALIŞMALARI ve GETİRİLME NEDENİ.....	23
B)	EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİN AMACI.....	25
C)	EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN YARARLARI ve SAKINICALARI	26
1.	Yararları	26
2.	Sakıncaları	28
II.	EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNE HAKİM OLAN İLKELER	29
A)	EMEK KARŞILIĞI EDİNİLEN MALLARDA HAK SAHİPLİĞİ İLKESİ.....	29
B)	HAK SAHİPLİĞİNİN EVLİLİK SÜRESİNCE EDİNİLEN MALLARLA SINIRLI OLMASI İLKESİ.....	31
C)	HAK SAHİBİ OLAN EŞE ŞAHSİ HAK TANINMASI İLKESİ.....	32
1.	Kural.....	32
2.	İstisnası.....	33

D)	SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ İLKESİ	35
1.	Zorunlu Bir Rejim Olmama İlkesi	35
2.	Kendi içinde Değişik Anlaşmalar Yapabilme İlkesi.....	36
E)	İSPAT KOLAYLIĞI VE İYİNİYET İLKESİ.....	38
1.	İspat Kolaylığı.....	38
2.	İyiniyetle Hareket Etme Zorunluluğu	39
a)	Karşılıksız ve Muvazaalı Temlik Yasağı	40
aa)	Borçlu Eşin Temlik İşleminde Önce	41
bb)	Borçlu Eşin Temlik İşleminde Sonra	41
aaa)	Karşılıksız Temlikten Yararlanan Üçüncü Kişileri Sorumlu	41
	Tutabilme	41
bbb)	Muvazaalı Temliklere Karşı İptal Davası Açabilme	42
b)	Borçlu Eşe Ödeme Kolaylığı Sağlama.....	42
F)	MALVARLIĞI HAKKINDA BİLGİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		46
EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE BAŞLANGIÇ VE SONA ERME TARİHLERİ, MALVARLIĞI UNSURLARI, YÖNETİM YARARLANMA VE TASARRUF İŞLEMLERİ.....		46
I. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN BAŞLANGICI VE SONA ERMESİ		46
A) YASAL MAL REJİMİNİN BAŞLANGICI		46
1. Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğe Girişine Göre Belirlenen Başlangıç Tarihi		47
2. Evlenme Tarihi		49
3. Mal Rejimi Sözleşmesiyle veya Evlendirme Memuruna Bildirimle Belirlenen Tarih		49
a) Sözleşmede Belirlenen Tarih		50

b) Evlendirme Memuruna Bildirim Tarihi	50
4. Mahkemece Belirlenen Başlangıç Tarihi.....	51
B) YASAL MAL REJİMİNİN SONA ERMESİ.....	52
1. Eşlerden Birinin Ölümü	52
2. Eşlerden Birinin Gaipliği	53
3. Eşlerin Boşanmaları	55
4. Evliliğin İptali	56
5. Eşler Arasında Yapılacak Sözleşme	57
6. Mahkeme Kararı	57
a) Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş	57
b) Mahkemece Ayrılık Kararı Verilmesi.....	59
7. Mahkemelerin Evlilik Birliği ve Tarafların Korunmasına İlişkin Önlemler Alması	60
a) Boşanma ve Ayrılık Davası Sürecine İlişkin Önlemler	60
b) Evlilik Birliğinin Korunması İçin Alınan Önlemler	61
II. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE PAYLAŞIMI BELİRLEYEN MALVARLIĞI UNSURLARI	62
A) EDİNİLMİŞ MALLAR	62
1. Çalışma Karşılığı Edinilen Mallar	65
2. Sosyal Güvenlik ve Yardım Kurumlarının Ödemeleri	67
3. Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Tazminatlar.....	69
4. Kişisel Malların Gelirleri	70
5. Edinilmiş Malların Yerine Geçen Değerler	71
6. Aksinin İspat Edilememesi Nedeniyle Edinilmiş Mal Sayılanlar	72
B) KİŞİSEL MALLAR.....	72
1. Kanun'a Göre Kişisel Mallar	73

a) Eşlerden Birinin Yalnız Kişisel Kullanımına Yarayan Eşya	73
b) Mal Rejiminin Başlangıcında Sahip Bulunulan Malvarlığı Değerleri .	75
c) Miras Yoluyla Edinilen Malvarlığı Değerleri	77
d) Karşılıksız Kazandırma Yoluyla Elde Edilen Malvarlığı Değerleri	78
e) Manevi Tazminat Alacakları.....	81
f) Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler.....	81
g) Sosyal Güvenlik ve Yardım Kurumlarınca ya da Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Toptan Ödeme veya Tazminatların Hak Sahibinin Kalan Yaşam Süresini Karşılacak Olan Miktarları	83
2. Sözleşmeye Göre Kişisel Mallar.....	84
a) Bir Mesleğin İcrası veya İşletmenin Faaliyetine Özgülenmiş Malvarlığı Değerleri.....	85
b) Kişisel Malların Gelirleri	86
III. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE EŞLERİN MALVARLIĞINDA YARARLANMA, YÖNETİM VE TASARRUF İŞLEMLERİ	87
A) EŞLERİN MALLARI ÜZERİNDE YÖNETİM, YARARLANMAVE TASARRUF ÖZGÜRLÜĞÜ.....	87
B) EŞLERİN MALVARLIKLARI ÜZERİNDEKİ YÖNETİM, YARARLANMA VE TASARRUF ÖZGÜRLÜĞÜNÜN YASAL SINIRLAMALARI.....	88
1. Evliliğin Genel Hükümleri Kapsamında.....	88
a) Aile Konutu ile İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası.....	88
b) Mahkeme Kararı ile Diğer Eşin Rızasına Bağlanan Hukuki İşlemler.....	90
2. Yasal Mal Rejimi Kapsamında Eşlerin Paylı Mülkiyet Konusu Maldaki Payı Üzerinde Tasarruf Sınırlaması	91

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	94
EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ VE ZAMANAŞIMI	94
I. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	94
A) MALLARIN GERİ ALINMASI, BORÇLAR VE PAYLI MÜLKÜN TASFİYESİ	95
B) EŞLERİN PAYLARININ HESABI, KİŞİSEL VE EDİNİLMİŞ MALLARININ AYRILMASI.....	98
C) MALLARIN DEĞERLERİNİN BELİRLENMESİNDE ESAS ALINACAK ZAMAN VE DEĞER	100
D) ARTIK DEĞERİN HESAPLANMASI.....	101
1. Aktiflerin Hesabı.....	102
a) Edinilmiş Mallar	102
b) Değer Artış Payı Alacağı	103
c) Eklenecek Değerler	112
aa) Karşılıksız Kazandırmalar	113
bb) Diğer Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastıyla Yapılan Devirler	115
cc) Eklenecek Değerleri Üçüncü Kişiye Karşı İleri Sürme	117
d) Kişisel Malda Denkleştirme	118
2. Pasiflerin Hesabı	121
a) Değer Artış Payı Borcu	121
b) Edinilmiş Malda Denkleştirme	122
c) Edinilmiş Malların Borçları	123
E) KATILMA ALACAĞI.....	125
1. Genel Olarak	125

2. Katılma Alacağıın Miktarının Belirlenmesi	127
a) Kanuna Göre Katılma	128
aa) Artık Değere Kanuni Katılım.....	128
bb) Zina veya Hayata Kast Nedeniyle Boşanmada Katılma.....	128
b) Sözleşmeye Göre Katılma.....	131
aa) Ortak Olmayan Çocukların ve Onların Altsoylarının Saklı Payının Korunması.....	132
bb) İptal, Boşanma veya Mahkeme Kararıyla Mal Ayrılığına Geçiş Hâlleri	133
3. Katılma Alacağı ve Değer Artış Payının Ödenmesi	135
a) Ödemelerin Nakit veya Ayın Olarak Yapılabilmesi İmkânı.....	135
b) Ödemelerin Ertelenmesinin İstenmesi	136
c) Faiz ve Güvence	137
d) Karşılıklı Alacakların Takas Edilmesi	138
4. Üçüncü Kişilerin Eksik Kalan Katılma Alacağından Sınırlı Sorumlulukları	139
5. Aile Konutu ve Ev Eşyası Üzerinde Aynî Hak Tanınmasını Talep Hakkı	144
6. Evlilik Birliğinin Ölümle Sona Ermesi Halinde Mal Rejiminin Tasfiyesi	152
II. ZAMANAŞIMI	153
A) ZAMANAŞIMI SÜRESİ.....	153
B) ZAMANAŞIMI SÜRESİNİN BAŞLANGICI	157
C) ZAMANAŞIMI SÜRESİNİN DURMASI VE KESİLMESİ.....	157
SONUÇ	159
KAYNAKÇA	161

GİRİŞ

4721 sayılı yeni Türk Medeni Kanunu, Türk Medeni Hukukunun birçok açıdan değişikliğe uğramasına sebep olmuştur. Bu değişikliklerin en başında kadın erkek eşitliğine dayalı çağdaş aile hukuku düzenlemeleri yer almaktadır.

Mülga Medeni Kanun döneminde yasal mal rejimi olarak mal ayrılığının kabul edilmiş olması, kadın aleyhine çok büyük haksızlıkların yaşanmasına sebep olabilmekteydi. Zira, ülkemizde kadının çoğunlukla ekonomik gücünün olmaması, evlilik süresince edinilen malların evin ihtiyaçlarını karşılayan erkek lehine özgülmesini sağlamış ve bu durum evlilik sona erdiğinde kadının ekonomik çöküntüye uğramasına sebep olmuştur. Tüm bu olumsuzlukları gidermek amacıyla 4721 sayılı Kanun'da yasal mal rejimi olarak "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi" kabul edilmiştir. Yasal mal rejimine ek olarak; mal ayrılığı rejimi, mal ortaklığı rejimi ve paylaşmalı mal ayrılığı rejimi ise seçimlik rejim olmuştur. Eşler, seçimlik mal rejimlerinden birini seçmemeleri durumunda, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tâbi olmaktadır. Türk Aile Hukukunda seçimlik rejimler pek fazla uygulama alanı bulmadığından; yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminin önemi artmıştır.

Malvarlığı değerlerinin paylaşılması tasfiye aşamasında söz konusu olup; tasfiye ise mal rejimi sona erdiğinde gündeme gelecektir. Bu açıdan, mal rejiminin sona erdiren nedenlere değinmekte fayda vardır. Edinilmiş mallara katılma rejimi; eşlerden birinin ölümü veya gaipliği, eşlerin boşanmaları veya evliliğin iptali ve başka bir mal rejimine geçişle sona erer. Buna karşın yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi, ülkemizde en çok boşanma ile sona erdirilmektedir. Zira, ülkemizde boşanmalar gittikçe artmaktadır. Edinilmiş mallara katılma rejiminde, mal rejiminin sona erdiği tarih itibariyle edinilmiş malların sürüm değerleri (bazı hâllerde gelir değeri) belirlenmektedir. Daha sonra, bu değerlere belli başlı bazı aktifler eklendikten ve bazı pasifler ile borçlar çıkartıldıktan sonra ortaya çıkan artı bakiyeden (sözleşmeyle başka bir oran benimsenmemişse) her bir eşin eşit oranda faydalandırılması sağlanmaktadır.

Tüm bu sebepler nedeniyle; çalışmamda edinilmiş mallara katılma rejimine ve tasfiyeye ilişkin kuralları ayrıntılı olarak açıklamaya çalıştım. Bu kapsamda; tezin birinci bölümünde, mal rejimleri türleri, karşılaştırmalı hukukta mal rejimleri sisteminde yapılan düzenlemeler, Türk Hukukunda mal rejimleri, Türk Medeni Kanunu'nda mal rejimi sözleşmeleri açıklanmış, tezin ikinci bölümünde, edinilmiş mallara katılma rejimi ilgili yasa çalışmaları ve getirilme nedeni, edinilmiş mallara katılma rejiminin amacı, yararları ve sakıncaları, edinilmiş mallara katılma rejimine hakim olan ilkeler ayrıntılarıyla ortaya konulmuş, tezin üçüncü bölümünde, edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıcı ve sona ermesi, edinilmiş mallara katılma rejiminde paylaşımı belirleyen malvarlığı unsurları, eşlerin malvarlığında yararlanma yönetim ve tasarruf işlemleri irdelenmiş, tezin son bölümünde ise, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi, malların geri alınması, borçlar ve paylı mülkün tasfiyesi, eşlerin paylarının hesabı kişisel ve edinilmiş malların ayrılması, malların değerinin belirlenmesinde esas alınacak zaman ve değer, artık değer hesaplanması, katılma alacağı ve zamanaşımı araştırılarak tez tamamlanmıştır. Tüm bu konulardaki hukuki düzenlemeler Yargıtay kararları ve doktrindeki görüşler ışığında incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MAL REJİMLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER, KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA VE TÜRK HUKUKUNDA MAL REJİMLERİ

I. MAL REJİMLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A) TANIM

Mal rejimleri Medeni Kanun'un Aile Hukukunu ilgilendiren bir konudur. Eşlerin gerek evlenmeden önce sahip oldukları ve gerekse evlilik süresince edindikleri (taşınır, taşınmaz ve para gibi) malvarlıkları üzerindeki hak ve yükümlülüklerini tayin eden (malî proje) kurallar topluluğuna “Mal Rejimi” adı verilir¹.

B) MAL REJİMİ TÜRLERİ

Hukuk sistemlerinde eşler için tek bir mal rejimi tayin etme yerine, eşlerin hak ve yükümlülükleri açısından seçenekler sunabilmek amacıyla, birden fazla mal rejimi sistemi geliştirilmiştir. Mal rejimlerini üç ana başlık altında toplayabiliriz; kural rejim (yasal mal rejimi), seçilebilir rejim (seçimlik rejim) ve olağanüstü rejim².

---

¹ **KILIÇOĞLU, Ahmet**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 2. Baskı, Ankara 2002, s. 1; **MOROĞLU, Nazan**, Medeni Kanun'da Mal Rejimleri, 1. Baskı, İstanbul 2002, s. 13; **GENÇCAN, Ömer Uğur**, Mal Rejimine İlişkin Genel Hükümler ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Ankara 2002, s. 49; **AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya**, Türk Medeni Hukuku-Aile Hukuku, 20. Baskı, İstanbul 2017, s. 143-144; **ÖZUĞUR, Ali İhsan**, Mal Rejimleri, Ankara 2004, s. 21; **İPEKÇİ, Nizam**, Mukayeseli Yeni Medeni Kanun ve Değişikliklerin Kapsamı, 1. Baskı, Ankara 2003, s. 149.

² **ŞAHİN, Süheyla**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, ylt., Konya 2004, s. 7; **AKINTÜRK/ATEŞ**, s. 144-148; **ZEYTİN, Zafer**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 2. Baskı, Ankara 2008, s. 36.

1. Kural Rejim (Yasal Mal Rejimi)

Yeni Medeni Kanun ile eşlere kanunda yazılı mal rejimlerinden birini seçebilmeleri hakkı tanınmıştır. Aralarında sözleşme yapmamış ve söz konusu seçimlik haklarını kullanmamış olan eşlerin kanunen tâbi olacakları sisteme “yasal mal rejimi” denir³. Yasal mal rejimi, eşlerin bunu seçme ve bu konuda bir sözleşme yapma zorunda olmadıkları kanun gereği geçerli kabul edilen bir rejimdir. Ülkemizde yasal mal rejiminin uygulama alanı çok fazladır. Zira, evlenecek çiftlerin veya evli eşlerin bir mal rejimi sözleşmesi yaparak belirli bir mal rejimini seçtikleri durumlar çok enderdir⁴.

2. Seçilebilir Rejim (Seçimlik Rejim)

Eşler, yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile yasal mal rejimi dışında, kanunda belirtilen rejimlerden birini seçebilirler. Kanun koyucu tarafından birden fazla mal rejimi türü getirilip, bunlardan birini seçme işinin taraflara bırakılması, irade serbestliği ilkesinin oldukça sınırlı şekilde benimsendiğini göstermektedir⁵. Ancak çoğu zaman eşler, evlilik öncesi yoğun duyguların etkisi altında böyle bir yola başvurmaz, seçim yapmazlar⁶.

Mal rejimi evli kişiler arasında geçerlidir, eşler bir rejime bağlı kalmak zorundadır. Eşlerin mal rejimine tâbi olmama, rejimsiz kalma gibi bir seçenekleri yoktur. Evlenme ile birlikte, mal rejimi kuralları da kendiliğinden yürürlüğe girecektir. Eşler yapacakları bir sözleşme ile, aralarında kanundaki mal rejimlerinden hiçbirinin geçerli olmayacağını kararlaştıramazlar. Mal rejimi sözleşmesinin içeriğini dilediklerince belirleyemeyecekleri gibi, tipi de kendileri yaratamayacaklardır. Tip

³ ACABEY, M. Beşir, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi, 1. Baskı, İzmir 1998, s. 30-31; AKINTÜRK/ATEŞ, s. 144; ŞAHİN, s. 8.

⁴ AKINTÜRK/ATEŞ, s. 146; ŞAHİN, s. 8.

⁵ EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Ankara 2017, s. 18; OĞUZMAN, Kemal/ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Cilt, 16. Baskı, İstanbul 2018, s. 19 vd.; ÖZTAN, Bilge, Medeni Kanun'un Mal Rejimi Prensiplerine İlişkin Bir Çalışma ve Bir Değişiklik Önerisi, Prof. Dr. Akif Erginay'a 65.Yaş Armağanı, AÜEHFD, 1981, s. 56; TEKİNAY Sulhi, Türk Aile Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 1990, s. 357; .; ÖZTAN, Bilge, Aile Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2015, s. 396-397.

⁶ ACABEY, Yasal Mal Rejimi, s. 46.

serbestisi geçerli olmadığından; mal rejimi düzenlemesinde eşlere tam bir özgürlük tanıma veya kanunda bu konuyu ayrıntılı olarak emredici kurallarla düzenlemek yerine, isabetli olarak eşlere bir mal rejimi sözleşmesi yapabilme özgürlüğü tanınmıştır. Ancak bu, mal rejimi konusunda, Borçlar Hukukunda yer alan gerçek ve teknik anlamda bir sözleşme özgürlüğü bulunduğu anlamına gelmez⁷.

Taraflar mal rejimi konusunda ancak kanunda kabul edilen tiplerden (mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ya da mal ortaklığı seçimlik mal rejimlerinden) birini tercih edebilirler. Böyle bir seçim yapmadıkları takdirde, kanun gereği yasal mal rejimine tâbi olacaklardır. Aynı şekilde eşlerin, kanundaki mal rejimlerden esinlenerek, yeni bir mal rejimi yaratmaları da mümkün değildir⁸. Eşler, aralarında geçerli mal rejimini evlilikleri süresince devam ettirmek zorunda değildirler. İstedikleri zaman mal rejimi sözleşmesi yaparak, yeni bir mal rejimi seçebilirler. Kanundaki sırayı takip etmek suretiyle kısaca mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı rejimlerine genel hatlarıyla değinilecektir.

a) Mal Ayrılığı Rejimi

Eski Medeni Kanun zamanında yasal mal rejimi olan mal ayrılığı, Yeni Türk Medeni Kanunu'nda seçimlik rejim olarak düzenlenmiştir. Mal ayrılığı rejimi, her eşin malının kendisine ait olması esasına dayanır. Eşlerin malvarlıkları, birbirinden tamamen ayrıdır. Karı-kocanın ortak mülkiyetine özgülenmiş, herhangi bir mal bulunmamaktadır. Bu mal rejiminde evlilik, eşlerin evlenmeden önce sahip oldukları mallar üzerindeki mülkiyet durumunda bir değişiklik yaratmadığı gibi, evlendikten sonra edindikleri mallar açısından da bir değişiklik yaratmaz⁹.

Eşler arasındaki mal rejimi sona erdiğinde de, paylaşım söz konusu değildir. Her eş, kural olarak mallarını dilediği gibi yönetme ve mallarında dilediği gibi tasarruf etme hakkına sahiptir. Ancak aile konutunun devri veya aile konutu üzerindeki hakların sınırlandırılması, mâlik olmayan diğer eşin rızası ile

⁷ AKINTÜRK/ATEŞ, s. 146; ŞAHİN, s. 9; ERDEM, Mehmet, Aile Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2018, s. 257.

⁸ AKINTÜRK/ATEŞ, s. 146; ŞAHİN, s. 9; ERDEM, s. 257; ZEVKLİLER, Aydın/HAVUTÇU, Ayşe/ERTAŞ, Şeref/GÜRPINAR, Damla, Medeni Hukuk, 9. Baskı, Ankara 2015, s. 261.

⁹ ACABEY, Yasal Mal Rejimi, s. 50 vd.; ÖZTAN, Aile Hukuku, , s. 559-560.

yapılabilecektir. Yine ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, istem üzerine, hâkim tarafından belirlenecek malvarlığı ile ilgili tasarrufların ancak mâlik olmayan eşin rızasıyla yapılabileceğine ilişkin karar verilmişse; mâlik eş, bu mallarla ilgili olarak, mâlik olmayan eşinin rızasını almadan tasarrufta bulunamayacaktır¹⁰.

b) Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejimi

743 sayılı Medeni Kanun'da bulunmayan ve 4721 sayılı Medeni Kanun ile hukuk hayatına giren kurumlardan biri de paylaşmalı mal ayrılığı rejimidir¹¹. Büyük ölçüde edinilmiş mallara katılma rejimine benzeyen paylaşmalı mal ayrılığı rejimi, onun bir türünü oluşturmaktadır¹². Bu mal rejiminde, iki tür mal vardır: Paylaşma tâbi mallar ile paylaşım dışı mallar (TMK. m. 250). Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin düzenlenmesine kısaca değinmek yarar sağlayacaktır.

Medeni Kanun hazırlamak amacıyla 1994 yılında kurulan komisyon, kaynak kanunun İsviçre Medeni Kanunu olması sebebiyle, mal rejimi konusunda da İsviçre'de kabul edilen edinilmiş mallara katılma rejimini incelemiştir. İlgili hükümlerin çevirisi yapılmış ve komisyon üyelerinin çoğunluğu edinilmiş mallara katılma rejiminin eşlerin bütün mallarının aynı olarak paylaşılacağı ve tasfiyesinin güç olacağı, rejimin haksızlıklara yol açacağı ve TBMM'deki erkek vekil sayısının çok olması sebebiyle böyle bir rejimin meclisten geçemeyeceği kanaatine varmışlardır. Bunun üzerine yerli bir yasal mal rejimi hazırlamak amacıyla bir alt komisyon kurulmuş ve komisyon üyeleri paylaşmalı mal ayrılığı rejimi adını verdikleri bir rejim geliştirdiklerini belirterek bir taslak hazırlamışlardır. Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde tasfiye sırasında paylaşılacak malları sınırlı tutarak, TBMM'de çoğunlukta olan erkek milletvekillerinin tepkisini çekmemek ve taslağın kanunlaşmasını sağlamak amaçlanmıştır¹³.

---

¹⁰ **ŞİMŞEK, Mustafa**, Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü, 2. Baskı, Ankara 2007, s. 131.

¹¹ **KILIÇOĞLU**, Edinilmiş Mallar, s. 8 vd.; **AKINTÜRK/ATEŞ**, s. 181.

¹² **AKINTÜRK/ATEŞ**, s. 182; **ŞAHİN**, s. 13.

¹³ **KILIÇOĞLU**, Edinilmiş Mallar, s. 8 vd.

Eşlerin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almak amacıyla yönelik yatırımların paylaşımı kabul edilmiş, diğer maddelerin tamamına yakını, İsviçre Medeni Kanunu'ndaki edinilmiş mallara katılma rejiminden alınmıştır. Kanunlaşmayan bu taslak sonrasında 1999 yılında hazırlanan taslakta ise önce yasal mal rejimi olarak paylaşmalı mal ayrılığı rejimi kabul edilmiştir. Ancak daha sonra yapılan çalışmalarda edinilmiş mallara katılma rejiminin eşlerin tüm mallarını değil, yalnızca rejim süresince ve emek karşılığında edindiği malları kapsadığı, rejimin tasfiyesinde bir eşin mülkiyetindeki bir malın değerine geçmesi ya da değerine pay vermesinin söz konusu olmadığı, kendi içinde tutarlı, ilkeli, haksızlıkları da yeni kural ve kurumlarıyla önleyici nitelikte bir rejim olduğu, yerli olarak yaratılmaya çalışılan paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin ise; kısa süreli bir çalışmanın ürünü olması sebebiyle büyük eksiklikler içerdiği, bir örneğinin bulunmadığını, bu rejimin de tasfiyesinin mal ayrılığına nazaran güç olduğu anlaşılmış ve sonrasında paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin yasal mal rejimi olmasından vazgeçilmiş, ancak söz konusu rejime seçimlik rejim olarak yer verilmiştir¹⁴.

Mal rejiminin kurulmasından sonra edinilmiş olup ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar, ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar ve bunların yerine geçen değerler, paylaşımaya tâbidir. Söz konusu mallar, eşler arasında eşit olarak paylaşılır (TMK. m.250/I). Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin başlangıcından önce eşlerin sahip oldukları malvarlığı değerleri, manevi tazminat alacakları, miras yoluyla edinilen mallar ile sağlararası veya ölüme bağlı tasarruf yoluyla karşılıksız olarak kazanılan mallar, kişisel mal sayılır (TMK. m. 250/II).

Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde, eşlerden her biri, kendi malları üzerinde yasal sınırlar içerisinde yönetim, yararlanma ve tasarruf hakkına sahiptir (TMK. m. 244). Her eş, kendi borçlarından bütün malvarlığı ile sınırsız olarak sorumludur (TMK. m. 246/I). Evlilik birliğini temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde ise, eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar. Bu mal rejiminde, kural olarak

---

¹⁴ ÜNSAL, Neslihan, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Eşlerin Malvarlığı Üzerindeki Etkisi ve Katılma Alacağı, ylt., Kocaeli 2010, s. 10.

aynî paylaşım esası kabul edilmiştir¹⁵. Mal rejimi sona erdiğinde, paylaşım konu mallar, eşler arasında eşit olarak paylaşılır. Ancak aynî paylaşım mümkün olmazsa, bedel eklenerek paylar denkleştirilir. Bu bedel, malın tasfiye anındaki değerine göre hesaplanır (TMK. m. 253/I). Ayrıca paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde, evliliğin iptal veya boşanma ile sona ermesi hâllerinde eşlere, aile konutu ve ev eşyası üzerinde aynî hak talep edebilme imkânı verilmiştir¹⁶. Oysaki yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde, bu hak yalnızca evliliğin ölüm sebebiyle sona ermesi hâlinde tanınmış, evliliğin iptali ve boşanma ile son bulması durumunda ise, eşlere aynî hak talep etme imkânı verilmemiştir¹⁷.

c) Mal Ortaklığı Rejimi

Seçimlik mal rejimlerinden biri de mal ortaklığı rejimidir. Medeni Kanun'da, genel mal ortaklığı ve sınırlı mal ortaklığı olmak üzere iki çeşit mal ortaklığı öngörülmüştür. Sınırlı mal ortaklığı, kendi içinde edinilmiş mallarda ortaklık (TMK. m. 258) ve diğer mal ortaklıkları (TMK. m. 259) olmak üzere ikiye ayrılır.

Mal ortaklığı rejiminde, ortaklık malları ve eşlerin kişisel malları olmak üzere iki tür mal vardır. Genel mal ortaklığında ortaklık malları, eşlerin kanun gereğince kişisel mal sayılanlar dışındaki malları ile gelirlerinden oluşur (TMK. m. 257/I). Sınırlı mal ortaklığının bir türü olan edinilmiş mallarda ortaklık rejiminde ise, ortaklık malları yalnızca edinilmiş mallardan oluşmaktadır. Eşler, aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesiyle belirli malvarlığı değerlerini, ortaklık dışında tutmak suretiyle bir mal ortaklığı oluşturabilirler. Diğer mal ortaklıkları olarak adlandırılan bu mal ortaklığı türünde, ortaklık dışında tutulabilecek mallar özellikle taşınmazlar, bir eşin kazancı, bir meslek veya sanatı yürütmek için kullanılan mallar olarak sayılmıştır (TMK m. 259).

---

¹⁵ ŞİMŞEK, s. 133; ERDEM, s. 318-319.

¹⁶ NEBİOĞLU ÖNER, Şebnem, Aile Konutunun Özellikleri, Unsurları, Koruma Süresi ve Korunma Nedenleri, TBBD., 2011, C. 24, S. 97, s. 139.

¹⁷ ÜNSAL, s. 11; ŞİMŞEK, s. 135-136,145; OLGAÇ, Samet Can, Aile Konutunun Sağ Kalan Eşe Özgülenmesi, THD., 2016, C. 11, S. 120, s. 109; CEYLAN, Ebru, Yeni Türk Medeni Kanunu'nda Aile Konutunun Önemi, TBBD., 2017, C. 29, S. 128, s. 219.

Kişisel mallar, mal rejimi sözleşmesi, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması veya kanunla belirlenir (TMK. m. 260/I). Eşlerden her birinin kendi kullanımına hizmet eden mallar ile manevi tazminat alacakları, kanundan dolayı kişisel mal sayılır (TMK m. 260/II). Eşler, ortaklık mallarına elbirliği hâlinde mâliktirler. Kişisel mallar bakımından ise, her eş kendi kişisel malının mülkiyet hakkına sahiptir. Mal rejiminin devamı süresince yönetim bakımından eşlerin hakları, ortaklık malları ve kişisel mallar bakımından farklı şekilde düzenlenmiştir. Eşler, olağan yönetim sınırları içinde, ortaklığı yükümlülük altına sokabilirler. Ortaklık malları, evlilik birliğinin yararlarına uygun olarak yönetilir (TMK. m. 262). Olağanüstü yönetim işleri, eşler tarafından tek başlarına yapılamaz. Bu tür işleri, eşler birlikte yaparlar. Mal ortaklığı rejiminin eşlerden birinin ölmesi veya eşlerin mal rejimi sözleşmesi yapmak suretiyle başka bir mal rejimini seçmeleri sebebiyle sona ermesi hâlinde, kural olarak ortaklık malları, eşler arasında yarı yarıya paylaşılır (TMK. m. 276/I). Mal rejiminin boşanma veya evliliğin iptali sebebiyle sona ermesi ile mal ortaklığının kanun veya mahkeme kararı gereğince son bulması durumunda, eşler öncelikle edinilmiş mallara katılma rejiminde kişisel mal olarak sayılan, ancak mal ortaklığı rejiminde ortaklık malları içinde yer alan mallarını geri alır. Bundan sonra geriye kalan ortaklık malları ise, aksi kararlaştırılmamışsa, yarı yarıya paylaşılır (TMK. m. 277).

3. Olağanüstü Rejim

Eşler arasında mevcut olan yasal rejim, paylaşmalı mal ayrılığı veya mal ortaklığı rejiminin eşlerden birinin istemi veya cebri icra ile kendiliğinden veya hâkim kararı ile mal ayrılığı rejimine dönüşmesi ile oluşan rejime “olağanüstü rejim“ adı verilir¹⁸. Ülkemizde ve İsviçre'de olağanüstü rejim; “mal ayrılığı” rejimidir (TMK. m. 174 vd., ZGB. Art. 85 ff.).

Eşler bazı durumlarda bir mahkeme kararı sonucunda, bazen de böyle bir karara gerek olmaksızın olağanüstü rejime tâbi olurlar¹⁹. Eşlerden birinin iflâs etmesi

---

¹⁸ GENÇCAN, Ömer Uğur, Mal Rejimleri Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2018, s. 1235-1236; AKINTÜRK/ATEŞ, s. 148-149.

¹⁹ KILIÇOĞLU, Ahmet M., Aile Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2017, s. 251-252.

ve bu iflâstan, eşlerden birinin alacaklılarının zarar görmesi durumunda (TMK. m. 209); bir mahkeme kararına gerek olmaksızın, eşlerin arasındaki mal ortaklığı kanun gereği sona erer ve eşler olağanüstü rejim olan mal ayrılığı rejimine tâbi olurlar²⁰.

Kanun haklı bir sebebin varlığı hâlinde, eşlerden her birine hâkimden aralarında mevcut olan mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesine karar vermesini isteyebilme imkânı tanımaktadır. Takdir yetkisine dayanarak hâkim, haklı sebebin mevcut olup olmadığını belirleyecektir. Eşlerin hangi hâllerde mahkmeden mal ayrılığına hükmedilmesini isteyebileceği, TMK. m. 206/II'de düzenlenmiştir. Buna göre; diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması²¹, diğer eşin istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması, diğer eşin ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi, diğer eşin istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermektan kaçınması, diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması, kanunda sayılan haklı sebeplerdir. Ancak, ikinci fıkrada gösterilen haklı sebepler örnek niteliğinde olup; hâkim, sayılanlarla bağılı değildir. Bunlara benzer başka hâller de haklı sebep sayılabilir²².

Türk Medeni Kanunu, eşlere mevcut rejimden mal ayrılığı rejimine dönülmesi imkânı verdiği gibi; mal ayrılığına geçmedeki sebebin ortadan kalkması durumunda, eşlerden her birine hâkimden eski mal rejimine dönülmesini isteme hakkı tanımıştır (TMK. m. 208/II).

Eşler arasında mal ortaklığı mevcut ise; eşlerden birine cebri icra takibinde bulunan alacaklı, haciz uygulamasında zarara uğrayacak olursa, hâkimden mevcut rejimin mal ayrılığına dönüşmesine karar verilmesini isteyebilir. Alacaklının bu isteği her iki eşe de yöneltilir (TMK. m. 210)²³.

---

²⁰ AKINTÜRK/ATEŞ, s. 150; ŞİMŞEK, s. 119.

²¹ AKINTÜRK/ATEŞ, s. 150; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 252; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 50; ERDEM, s. 261.

²² Eşlerden birinin iflasına karar verilmesi, mevcut mal ortaklığını kendiliğinden mal ayrılığına dönüştürdüğü hâlde; haciz yolunda mal ayrılığına dönüşme, kanunda öngörülen şartlar varsa, ancak hâkimin kararıyla mümkün olabilmektedir. Bkz. AKINTÜRK/ATEŞ, s. 150; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 251.

²³ ŞİMŞEK, s. 120; AKINTÜRK/ATEŞ, s. 151.

Kanun koyucu, mal ortaklığını kabul etmiş evliliklerde alacaklıları korumaya çalışmıştır. Alacaklı cebri icra yolu ile alacağını almış olur ise, bu durumda eşlerden her biri hâkime başvurarak mal ortaklığı rejimine dönmeyi talep edebilir. Hâkim uygun gördüğü takdirde, yeniden mal ortaklığının kurulmasına hükmedebilir (TMK. m. 211). Bu konularda yetkili mahkeme borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir (TMK. m. 210).

Görüldüğü üzere, olağanüstü rejimin öngörülmesinde amaç; bahsettiğimiz olağanüstü durumlarda, alacaklıların yahut eşlerden birinin, eşler arasındaki mal rejimlerinden zarar görmelerinin engellenmesidir²⁴.

II. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA MAL REJİMLERİ SİSTEMİNDE

YAPILAN DÜZENLEMELER

II. Dünya Savaşı sonrası yaşanan büyük ekonomik kriz ve sosyal problemler sonucu, Birleşmiş Milletler Örgütü ile birlikte tüm dünya ülkeleri, barışın, insan haklarına saygının, kadın-erkek eşitliğinin sağlandığı yeni bir dünya arayışı içine girmişlerdir. Böylece, ülkelerin büyük çoğunluğunda hukuki alanda bir kadın-erkek ayrımcılığının varlığı saptanarak, özellikle bu eşitsizliğin ortadan kaldırılması çalışmalarına yoğunluk verilmiştir²⁵.

1950’li yıllardan sonra toplumdaki sosyal değişime paralel olarak, sabit rollere dayalı aile anlayışı da terk edilmeye başlanmıştır. Bunun yerini “eşit haklara dayalı evlilik modeli” almıştır. Birçok ülke anayasalarında bu ilkeyi kabul etmiş ve bu anayasal değişiklikler daha sonra Medeni Kanun değişikliklerine etkili olmuştur²⁶.

Eşlerin evlilik birliğinde eşit haklara sahip olması ilkesi, aynı zamanda bazı uluslararası antlaşmalar ve konferansların da konusunu oluşturmuştur. Örneğin CEDAW olarak anılan “BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi”. Bu ilkeler doğrultusunda; birçok batılı ülkelerde karı koca mal rejimleri de yeniden ele alınmış ve mevcut hukuki düzenlemelerin yetersizliği ve özellikle

²⁴ ÖZTAN, Değişiklik Önerisi, s. 55; ACABEY, Yasal Mal Rejimi, s. 33-34.

²⁵ ŞIPKA, Şükran/ÖZBİLEN, Barış/ŞENSÖZ, Ebru, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama Sorunları, Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı III. Dönem 17-18 Kasım 2006, İTÜSBD, 2007, No. 22, s. 7.

²⁶ ACABEY, Yasal Mal Rejimi, s. 82.

kadın aleyhine sonuçlar doğurduğu tespit edilerek, bu alanda yeni çalışmalara başlanmıştır²⁷. Bu çalışmalar sonucu, söz konusu alanda yapılan düzenlemelerin en önemlileri ve bizi ilgilendireni Almanya, Fransa, Avusturya ve İsviçre’de yapılan düzenlemelerdir.

Almanya’da karı-kocaya eşit haklar sağlayan “Eşit Haklar Kanunu²⁸ (Das Gleichberechtigungsgesetz)” 01.07.1957 tarihinde yürürlüğe girmesi ile Alman Medeni Kanunu’nun Aile Hukukuna ilişkin çeşitli hükümleri yanında, karı koca mal rejimleri de yeni bir düzenlemeye kavuşturulmuştur. Alman Medeni Kanunu’nun m. 1363’e göre, kanuni mal rejimi “Kazanç Ortaklığı (Zugewinnngemeinschaft)” olmuştur²⁹.

“Kazanç Ortaklığı” sisteminde tasfiye şu şekilde olmaktadır: Öncelikle, eşlerden her birinin evliliğe başlarken sahip oldukları malvarlığı ile birliğin sona erdiği andaki malvarlığı arasındaki fark tespit olunur. Bu suretle her bir eşin evlilik süresince elde ettikleri kazanç ortaya çıkar. Eğer eşlerden birinin kazancı diğerinden farklı ise, bunlar birbirinden çıkarılır ve kalan miktar “ortak kazanç” olarak ikiye bölünerek, alacaklı olan eşe bu miktar eklenir³⁰.

Fransa’da, evli kadının erkeğe göre yeni eşit haklar kazanması ve mal rejimlerinde buna uygun düzenlemeler yapılması, 13.07.1965 yılında yayınlanan ve 1 Şubat 1966 yılında yürürlüğe giren “Mal Rejimleri Reformu Kanunu” ile mümkün olmuştur. Bu kanun ile birlikte, eski kanuni mal rejimi olan “Mal Ortaklığı” terk edilerek yerini “Edinilmiş Mal Ortaklığı” almıştır³¹.

Avusturya’da, 1978 yılında önceki yasal mal rejimi olan “mal ayrılığı” yerine “Paylaşmalı Mal Ayrılığı” adı altında, diğer ülkelerden bazı farklılıklara sahip olan bir rejim modeli kabul edilmiştir. Bu model, bizim 1998 tarihli Medeni Kanun Tasarısında yasal mal rejimi olarak öngörülen paylaşmalı mal ayrılığının bir benzeridir. Avusturya’da geçerli olan paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde, evlilik süresince edinilen bazı mallar tasfiye sonunda aynî paylaşım konusu olmaktadır.

---

²⁷ **AKSOY, Muammer**, Mukayeseli Hukuk Açısından Karı Koca Mal Rejimi ve Miras Hukuku ile Bağlı, 1. Baskı, Ankara 1964, s. 5 vd.

²⁸ **ACABEY**, Yasal Mal Rejimi, s. 109-129.

²⁹ **KILIÇOĞLU**, Aile Hukuku, s. 226.

³⁰ **KILIÇOĞLU**, Aile Hukuku, s. 226.

³¹ **ACABEY**, Yasal Mal Rejimi, s. 107-108.

İşletme ve işletmeye ait olan mallar paylaşma dışında kalır. Paylaşım oranı olarak yasada belirli bir oran kabul edilmemiştir. Hâkim, somut olayın özelliklerine göre ve kanunda belirtilen bazı kriterleri dikkate alarak, paylaşma oranını hakkaniyete göre belirler. Örneğin, evlilik süresi, eşlerin rol dağılımı, vb. Ancak diğer ülkelerden ve bizden en önemli diğer bir fark, ölüm hâlinde yasal mal rejimi uygulanmamaktadır. Buna karşılık sağ kalan eşin miras payı yükseltilmiştir³².

Nihayet; Türk Medeni Kanunu'nun temel kaynağı niteliğindeki İsviçre Medeni Kanunu'nda yapılan bir dizi değişiklik, Aile Hukuku'nda kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına çalışılmıştır³³. İsviçre'de konu ile ilgili çalışmalara 1957'lerde başlanmıştır. "Aile Reformu Kanunu" ise 5 Ocak 1984'de kabul edilip; 23 Ağustos 1985'de halkoyuna sunularak, % 55'lik bir çoğunluk ile desteklenmiştir. Söz konusu Kanun, 1 Ocak 1988 tarihinden itibaren İsviçre'de yürürlüğe girmiş bulunmaktadır³⁴.

Söz konusu değişiklik ile İsviçre'de mal rejimleri konusunda yeni bir kurum olan "Errungenschaftsbeteiligung (Edinilmiş Mallara Katılma)", yasal mal rejimi olarak düzenlenmiştir. Bu sisteme göre; evlilik devam ettiği sürece yine "Mal Ayrılığı" rejiminde olduğu gibi, eşler kişisel mallarının mülkiyeti, yönetimi ve bunlar üzerinde tasarruf yetkisine sahiptirler. Ayrıca, yine her eş kişisel borçlarından kendi bütün malvarlığı ile sorumludur. Nihayet bu yeni yasal rejim evlilik herhangi bir şekilde sona erdiği zaman, (eşler aralarında mal rejimi sözleşmesi ile başka bir sistemi kabul etmediler ise) malların tasfiyesinde devreye girer³⁵.

III. TÜRK HUKUKUNDA MAL REJİMLERİ

İsviçre'de 1984 yılında kabul edilip; 1988'de yürürlüğe konulan İsviçre Medeni Kanunu'nun 196-220. maddeleriyle "edinilmiş mallara katılma rejimi" yasal mal

---

³² ŞIPKA/ÖZBİLEN/ŞENSÖZ, s. 8; ACABEY, Yasal Mal Rejimi, s. 146 vd.; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 228-229.

³³ KOÇHİSARLIOĞLU, Cengiz, İsviçre'de Evlilik Birliği Hukukundaki Son Gelişmeler, Prof. Dr. Jale AKİPEK'e Armağan, SÜHFD., 1991, S. 11, s. 431 vd.

³⁴ ACABEY, Yasal Mal Rejimi, s. 130-131.

³⁵ ŞIPKA/ÖZBİLEN/ŞENSÖZ, s. 9; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 228.

rejimi olarak kabul edilmiştir. Yasal mal rejimi olarak öngörölmüş olan mevcut mal birliği rejimi ise kanundan çıkartılmıştır³⁶.

Ölkemizde Medeni Kanunu'nun boşanmaya ilişkin maddelerini değiştiren 3444 sayılı Kanun ile İsviçre Medeni Kanunu'ndan alınan maddelerde altmış yıldan fazla süren bir zamandan sonra boşanma alanında ilk önemli değişlikle toplumdaki hissedilebilir derdin giderilmesi amaçlanmış olup; bu suretle İsviçre Medeni Kanunu'nun yanı sıra batı ölkelerindeki gelişmelere de ayak uydurulduğu söylenebilir³⁷.

Demokratikleşme sürecinin yaşandığı her ölkede olduğu gibi ölkemizde de ailenin yapısı yavaş yavaş ataerkil özelliklerini yitirerek fiilen eşit haklara dayanan eşler arası bir yaşam ortaklığına dönüşmektedir³⁸. Mal ayrılığı rejiminin uygulamada özellikle kadınlar aleyhine sonuçlar doğurması, sosyal hayattaki gelişim ve değişmelerle birlikte mevcut mal rejimi ihtiyaçlara cevap veremez olmuştur. Adalet ve ihtiyaçlara cevap verilecek kurallar konulması kaçınılmaz hâle gelmiştir³⁹.

İsviçre'de olduğu gibi ölkemizde de bu konuda birçok reform çalışmaları yapılmıştır. 1984 Medeni Kanun ön tasarısında yasal mal rejimi olarak mal ayrılığı rejimi benimsenmişti. Adalet Bakanlığınca yapılan komisyon çalışmalarında 1999 yılı içinde tamamlanan ön tasarıda ise çağdaş örnekler de dikkate alınarak paylaşmalı mal ayrılığı, yasal mal rejimi hâline getirilmişti⁴⁰. Bu sistemde, evlenmeden sonra edinilen ve ailenin kullanım ve yararlanmasına tahsis edilen mallar ile ailenin müşterek geleceği için yapılmış her türlü yatırımlar, evlilik sona erdiğinde eşler arasında paylaşılmaktadır. Ancak miras yoluyla ve bağış yoluyla edinilmiş mallar bu paylaşımın dışında kalmaktadır. Bu sistemde mal ayrılığının eşlere tanıdığı özgürlük aynen korunmuş, kadınlar aleyhine doğurduğu sakıncalar ise giderilmiştir. Daha sonra Adalet Bakanlığı, meclise sunulan Medeni Kanun Tasarısında, İsviçre'de

---

³⁶ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 234.

³⁷ ANSAY, Tuğrul, Boşanmanın Sonucu Olarak Maddi Tazminat ve Yoksulluk, Prof. Dr. Jale AKİPEK'e Armağan, SÜHFD., 1991, No. 11, s. 263.

³⁸ ACABEY, Yasal Mal Rejimi. s. 155.

³⁹ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 234.

⁴⁰ ŞIPKA/ÖZBİLEN/ŞENSÖZ, s. 10; ŞAHİN, s. 29; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 235.

1988 yılından beri uygulanmaya başlanan “Edinilmiş mallara katılma rejimini” yasal mal rejimi olarak kabul etmiştir⁴¹.

Nihayet 22 Kasım 2001 tarihinde kabul edilip, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile özellikle aile hukuku alanında çok önemli değişiklikler yapılmıştır. Türkiye’de 76 yıllık mal ayrılığı düzeninden sonra edinilmiş mallara katılma rejimi, yasal mal rejimi olarak kabul edilmiş; mal ortaklığı, mal ayrılığı ve paylaşmalı mal ayrılığı rejimleri ise seçimlik rejim olarak Kanun’da yerini almıştır⁴².

IV. TÜRK MEDENİ KANUNU’NDA MAL REJİMİ SÖZLEŞMELERİ

A) MAL REJİMİ SÖZLEŞMESİNDE EHLİYET

TMK. m. 204 hükmüne göre; “Mal rejimi sözleşmesi, ancak ayırt etme gücüne sahip olanlar tarafından yapılabilir. Küçükler ile kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadırlar.” Bu maddeye göre, mal rejimi sözleşmesi eşlerin tam ehliyetli olmalarını gerektirir. Kişi ayırt etme gücüne sahip olup; kısıtlı değilse, başkasının iznine ya da rızasına ihtiyaç olmaksızın bu sözleşmeyi yapabilecektir. Kişi, ayırt etme gücüne sahip olduğu hâlde; küçük ya da kısıtlı ise, kendi başına mal rejimi sözleşmesi yapması mümkün değildir⁴³.

Ayırt etme gücüne sahip olan küçükler (mümeyyiz küçükler) ile ayırt etme gücüne sahip olan kısıtlılar (mümeyyiz kısıtlılar) mal rejimi sözleşmesi yapabilmek için, yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadır. TMK. m. 124 hükmüne göre, normal evlenme yaşı 17, mahkeme kararıyla evlenme yaşı ise 16’dır. Buna göre, ayırt etme gücüne sahip bir kişi evlenmek istediğinde mal rejimi sözleşmesini, ancak yasal temsilcinin rızasıyla yapabilecektir. Burada, yasal temsilcinin küçük adına mal rejimi

⁴¹ ŞAHİN, s. 29-30; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 236.

⁴² KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 235-236. Eski Medeni Kanunu’nda yasal rejim “mal ayrılığı” olarak kabul edilmişti. Seçilebilir rejim olarak ise “mal birliği” ve “mal ortaklığı” rejimleri bulunmakta idi. Bkz. ŞAHİN, s. 30.

⁴³ ŞAHİN, s. 30; KARAMERCAN, Fatih, Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları, 4. Baskı, Ankara 2018, s. 27-28; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 242-244; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 39.

sözleşmesi yapması değil, küçüğün mal rejimi sözleşmesi yapmasına “rıza” göstermesi söz konusudur. Zira, mal rejimi sözleşmesinin bizzat taraflarca yapılması zorunluluğu vardır⁴⁴.

Küçüğün mal rejimi sözleşmesini yasal temsilcinin rızasıyla yapma zorunluluğu evlenmeden önce yapılan mal rejimi sözleşmeleri için gereklidir. Küçük evlendikten sonra artık ergin hâle geldiğinden, evlenmeden sonra yapacağı mal rejimi sözleşmesi yasal temsilcinin rızası koşuluna bağlı değildir. Ayırt etme gücüne sahip kişi, küçük değil, kısıtlı olabilir. Bu durumda, ister evlenmeden önce, ister evlenmeden sonra yapılacak olan mal rejimi sözleşmesi yasal temsilcinin rızası koşuluna bağlıdır. Vesayet altındaki kişiler açısından, bu sözleşmenin yapılabilmesi için vesayet mahkemesinin (sulh mahkemesi) önce vasiye sözleşmeye katılma izni vermesi ve sözleşmenin vesayet altındaki kişi ile birlikte vasinin katılımıyla imzalanması ve onaylanması gerekir. Şu hâlde de, noter sözleşmeye resmiyet verirken bu kişilerin katılımını aramak zorundadır. Vesayet makamının izni olmaksızın yapılan sözleşme geçersiz olacaktır⁴⁵.

B) MAL REJİMİ SÖZLEŞMESİNİN BİZZAT YAPILMASI

TMK. m. 205/II “Mal rejimi sözleşmesinin taraflarca ve gerektiğinde yasal temsilcilerince imzalanması zorunludur.” hükmünü getirmiştir. Buna göre, evlenmeden önce taraflar, evlendikten sonra eşler, mal rejimi sözleşmesinde iradi temsilciye (örneğin, bir avukata) başvuramayacaklardır. Aynı ilkenin sonucu olarak, mal rejimi sözleşmesini yasal temsilcilerin küçük ya da kısıtlının adına ve hesabına bizzat yapması da mümkün değildir. Küçüklerin evlenmeden önce, kısıtlıların ise ister evlenmeden önce isterse evlendikten sonra yapacakları mal rejimi sözleşmesinde, yasal temsilci mal rejimi sözleşmesini bizzat yapamayacak, sözleşmeye rıza gösterdiğini bu sözleşmeyi bizzat imza ederek ortaya koyacaktır. Zira, TMK. m. 205/II, mal rejimi sözleşmesinin taraflarca ve söz konusu olduğunda

---

⁴⁴ ERONAT, M. Uğur, Yeni Medeni Yasada Mal Rejimleri, 1. Baskı, Ankara 2002, s. 3, s. 115; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 20; AKINTÜRK/ATEŞ, s. 147; OZANEMRE YAYLA, H. Tolunay/TURAN BAŞARA, Gamze, Türk Medeni Kanunu’nda Mal Rejimi Sözleşmesi, Prof. Dr. Bilge ÖZTAN’a ARMAĞAN, 1. Baskı, Ankara 2008, s. 1083.

⁴⁵ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 243-244; ŞAHİN, s. 30-31.

yasal temsilcilerince imza edilmesinden söz etmektedir. Böylece mal rejimi sözleşmesi yapma hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı olduğu ifade edilmektedir⁴⁶.

C) MAL REJİMİ SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ

TMK. m. 203 hükmüne göre: “Mal rejimi sözleşmesi, evlenmeden önce veya sonra yapılabilir.” Eşlerin mal rejimi sözleşmesini evlenmeden önce yapmaları ile evlenmeden sonra yapmaları arasında, mal rejimi sözleşmesinin şekli bakımından fark vardır. Evlenmeden önce, eşlere noterde mal rejimi sözleşmesi yapabilme olanağı yanında, evlendirme memuruna yazılı olarak da mal rejimini beyan edebilmeleri olanağı getirilmiştir. Hâlbuki evlenmeden sonra yapılacak olan mal rejimi sözleşmesinde bu olanak mevcut olmayıp; eşler, evlenmeden sonra sadece noterde mal rejimi sözleşmesi yapabileceklerdir⁴⁷.

Eski Medeni Kanun’a göre eşler evlendikten sonra mal rejimi sözleşmesi yapacak olurlarsa, bunun geçerliliği mahkemenin onayına bağlanmıştı. Türk Medeni Kanunu’nda bu hükme yer verilmemiş, eşlerin gerek birbiriyle, gerekse üçüncü kişilerle yapacakları hukuksal işlemlerde sözleşme özgürlüğü ilkesine yer verilmiş; 193. maddede kanunda öngörülen hâller dışında eşlerin bu özgürlüğe sahip oldukları kabul edilmiştir. Bunun sonucu olarak, eşlerin evlenmeden sonra yapacakları mal rejimi sözleşmesinde de mahkemenin onayı koşulu yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece bu noktada, yeni kanunda eşler arasında mal rejiminin evlenmeden önce veya sonra yapılması arasında bir fark kalmamıştır. Yeni Medeni Kanun TMK. m. 205’te mal rejimi sözleşmesiyle ilgili olarak eşlere üç ayrı seçenek getirmiştir. Bunlar, mal rejimi sözleşmesinin evlenmeden önce veya sonra yapılmasına göre şu şekildedir⁴⁸:

---

⁴⁶ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 21-22; ERONAT, s. 3; AKINTÜRK/ATEŞ, s. 148; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 39.

⁴⁷ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 15; ERONAT, s. 3.

⁴⁸ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 244-245; ŞAHİN, s. 32.

1. Evlenmeden Önce Mal Rejimi Sözleşmesi

a) Noterde Mal Rejimi Sözleşmesi

TMK. m. 205/I, “Mal rejimi sözleşmesi, noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır.” hükmünü getirmiştir. Bu hükümle, eşlere noterde düzenleme şeklinde mal rejimi sözleşmesi yapabilme olanağı yanında, eski TMK. m.173'den farklı olarak onaylama şeklinde de bu sözleşmeyi yapabilme olanağı getirilmiştir⁴⁹.

Türk Medeni Kanunu, eşlere yasal mal rejimi yerine diğer mal rejimlerinden birini seçerek sözleşme yapabilme olanağı yanında, yasal ya da seçimlik mal rejimiyle ilgili bazı konularda farklı düzenlemeleri kararlaştırabilme olanağını da getirmiştir. Ancak, eşler bu konuda tam bir özgürlük içinde değildir. Zira, TMK. m. 203'de; “...Taraflar, istedikleri mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilirler.” hükmü öngörülmüştür. Bu hükme göre, eşler mal rejimi sözleşmesinde “kanunda yazılı sınırlar içinde” farklı düzenlemeler yapabileceklerdir. Örneğin; edinilmiş mallara katılma rejiminde TMK. m. 219/IV hükmü kişisel malların gelirlerini edinilmiş mal olduğunu, ancak TMK. m. 221/II hükmünde ise, eşlerin kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dâhil olmayacağı kişisel mal olarak kalacağını kararlaştırabilecekleri öngörülmüştür. Buna göre, eşler noterde onaylama şeklindeki mal rejimi sözleşmesiyle, kanunda yazılı olan bu sınır içinde edinilmiş mallara katılma rejiminde değişiklikler yapabilirler. Ancak, eşler “edinilmiş malların gelirlerinin kişisel mal olacağı” yönünde bir anlaşma yapamazlar. Zira, eşlere böyle bir olanak kanunda tanınmamıştır. Eşler, noterde onaylama şeklinde böyle bir anlaşma yapmak isterlerse, bu anlaşmanın onaylanması istemi noter tarafından reddedilecektir⁵⁰.

---

⁴⁹ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 245; ŞAHİN, s. 34.

⁵⁰ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 17; ERTAŞ, Şeref, Yeni Medeni Kanun'a Göre Eşlerin Fiil Ehliyeti ve Aile Mal Rejimleri, 1. Baskı, Ankara 2002, s. 4.

b) Yazılı Seçimin Evlendirme Memurluğuna Verilmesi

TMK. m. 205 hükmüne göre; “Taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler.” Kanun’da eşlerin evlendirme memurluğuna mal rejimi ile ilgili anlaşmanın “evlenme başvurusu sırasında” yapılması koşulu öngörülmüştür. Bu nedenle, bu başvuru yapıldıktan ya da eşler evlendikten sonra, artık evlendirme memurluklarının böyle bir anlaşmayı kabul etme yetkileri olmayacaktır. Öte yandan Kanun, eşlerin bu başvurusunun yazılı olması koşulunu aramıştır. Buna göre, eşlerin evlendirme memuruna bu konuda sözlü beyanları geçerli olmayacaktır. Bu açıklamalardan hareketle, noterlikte yapılan mal rejimi sözleşmesi ile evlendirme memurluğuna yazılı başvuru arasındaki farkları şu şekilde sıralamak olanaklıdır: Evlenme adaylarının mal rejimiyle ilgili seçimleri, hukuksal niteliği itibariyle, bir seçimlik hakkın kullanılması olarak değerlendirilmelidir. Bunun sonucu olarak, eşlerin evlendirme memurluğuna yazılı başvuruları herhangi bir kayıt ve şarta bağlanamayacağı gibi, yazılı anlaşma ilgili memurluğa verildikten sonra eşlerden birisi, tek taraflı olarak memurluğa başvurup bundan rücu ettiğini ileri süremez⁵¹.

Getirilen çözümün evlendirme memuru açısından önemli olan sonucu ise, memurun taraflara seçim hakkına sahip olduklarını hatırlatma, mal rejimlerinin ne olduğunu anlatma ve aralarındaki farkları açıklama, tarafları bu konuda uyarma gibi bir görev ve yetkilerinin olmamasıdır. Evlendirme memuru, taraflardan sadece seçimlik mal rejimlerinden birini seçtiklerine ilişkin yazılı anlaşmaları varsa, bunu almak ve resmi kayıtlara geçirmek zorundadır. Tarafların yazılı anlaşmaları seçimle sınırlı kalmamış, mal rejimleriyle ilgili hak ve yükümlülükler içeren bir anlaşma olarak gerçekleşmişse; evlendirme memuru bu başvuruyu reddedip, bu konuda noterlerin yetkili olduğunu belirtmek zorundadır⁵².

---

⁵¹ ŞAHİN, s. 35-36; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 248.

⁵² KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 19-20.

2. Evlenmeden Sonra Mal Rejimi Sözleşmesi

Evlenmeden sonra mal rejimi sözleşmesi, ancak noterde düzenleme ya da onaylama şeklinde yapılabilir. Mal rejimi sözleşmesi evlenmeden sonra yapılacaksa veya daha önce yapılmış olan mal rejimi sözleşmesinde değişiklik yapılacak ise; eski Medeni Kanun'un 173. maddesinde olan "hâkimin onayı" koşulu TMK. m. 205'e alınmamıştır⁵³.

Medeni Kanun'un Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki 03.12.2001 tarih ve 4722 sayılı Kanun'un mal rejimleri başlığını taşıyan 10. maddesine göre; "Medeni Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tâbi oldukları mal rejimi devam eder."

Eşler, Kanun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini yani edinilmiş mallara katılma rejimini seçmiş sayılırlar⁵⁴.

Taraflar 01.01.2002 tarihinden itibaren bir yıl içinde bir sözleşme yaparak yasal mal rejiminin başlangıcını evlenme tarihine hasredebilirler. Yani edinilmiş mallara katılma sözleşmesine, "İş bu sözleşme evlenme tarihinden itibaren geçerlidir." hükmünü getirebilirler. Bu şansları, Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıla kadar devam eder. Bir yılın bitiminden sonra taraflar artık sözleşmeye edinilmiş mallara katılma rejiminin evlilik tarihinden itibaren geçerlidir hükmünü getiremeyeceklerdir⁵⁵.

---

⁵³ ERTAŞ, s. 3.

⁵⁴ ERONAT, s. 3-4.

⁵⁵ ŞAHİN, s. 37.

D) MAL AYRILIĞI REJİMİNDEN DÖNME

TMK. m. 206 hükmü, haklı bir sebebin varlığı hâlinde, eşlerden birinin başvurusu üzerine mahkemece mevcut mal rejimi yerine mal ayrılığına karar verilmesi olanağını getirmiştir. Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, mevcut mal rejimi yerine mal ayrılığı rejimine geçilmesi, kanunda olağanüstü mal rejimi olarak adlandırılmıştır. (TMK. m. 206 Olağanüstü Mal Rejimi). Bu konu tezin diğer bölümlerinde yasal mal rejiminin sona ermesi ile ilgili olarak ele alınacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER VE EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNE HAKİM OLAN İLKELER

I. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda üç çeşit seçimlik mal rejimi öngörülmüştür. Bunlar mal ayrılığı rejimi, paylaşmalı mal ayrılığı rejimi ve mal ortaklığı rejimidir. 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren eşler arasında, seçimlik mal rejimleri arasından bir mal rejimini seçmedikleri takdirde yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olacaktır. Edinilmiş mallara katılma rejimi yasal mal rejimi olarak anılması dışında doktrinde, kural mal rejimi olarak da anılmaktadır⁵⁶. Yasal mal rejiminin seçimlik mal rejimlerine göre daha fazla önem taşımasının sebebi, eşlerin genellikle malvarlığı ile ilgili bir sözleşme veya seçim yapmayı tercih etmemeleridir. Bunun gibi, eşlerin evliliğin başlangıcında çok fazla malvarlığına sahip olmamaları, olsalar bile bunu evliliğin başında gündeme getirmekten kaçınmaları veya resmi işlemler sebebiyle doğacak masraf ve zaman kaybı da yasal mal rejiminin önemini artırmaktadır. Buradan hareketle, eşlerin Türk Medeni Kanunu'nda belirtilen başka bir mal rejimini seçmemeleri hâlinde bağlı olacakları mal rejimine “yasal mal rejimi” denilmekte ve bu hüküm, niteliği itibariyle tamamlayıcı hukuk kuralı olmaktadır⁵⁷.

---

⁵⁶ Yasal mal rejimi, mal rejimi sözleşmesi ile seçimlik mal rejimlerinden birinin seçilmemesi hâlinde, uygulanması kural olan rejim olduğundan; GENÇCAN tarafından “kural mal rejimi” olarak isimlendirilmiştir. GENÇCAN'a göre, Kanun'da seçimlik mal rejimi olan diğer rejimler de yasaldir. Bu nedenle “kural” ifadesi, “yasal” ifadesine göre daha uygun gözükmektedir. Bkz. GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 114.

⁵⁷ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 114; ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 232.

A) EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ İLE İLGİLİ YASA ÇALIŞMALARI ve GETİRİLME NEDENİ

Yeni Türk Medeni Kanunu'nun 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte, üzerinde en çok konuşulan bölümü, şüphesiz mal rejimleri alanında yapılan yeni düzenlemeler olmuştur.

1926 tarihli 743 sayılı Türk Medeni Kanunu İsviçre'den alınmış; fakat o tarihte İsviçre'de yürürlükte bulunan ve yasal mal rejimi olan mal birliği yerine, bizde mal ayrılığı yasal rejim olarak kabul edilmiştir. Mal ayrılığının yasal rejim olarak kabul edilmesinde, toplumdaki örf ve adetlerin etkili olduğu, erkeğin, karısının malını kullanmak istemeyeceği düşüncesiyle böyle bir tercih yapıldığı ileri sürülmüştür⁵⁸. Ancak kanunun gerekçesinde belirtildiği gibi, “Evlilik birliği sona erdiğinde, mal ayrılığı rejimi eşler arasında büyük haksızlıklara yol açtığı, özellikle meslek sahibi kocanın lehine işlediği ve ev işlerini yapan ve hatta kocasına mesleğinin icrasında yardımcı olan kadının durumunu hiç nazara almadığı için, meslek çevrelerinde ve kamuoyunda ağır eleştirilere uğramış, bu nedenle edinilmiş mallara katılma rejimi, yasal mal rejimi olarak kabul edilmiştir”. Gerçekten de kadın ister bir meslek sahibi olup dışarıda çalışsın, ister ev işleri ve çocukların bakımı ile ilgilensin, evlilik birliğinde bir mal edinilmesi hâlinde, bu malın mülkiyeti erkeğe ait olmaktadır. Kadının mal sahibi olması kimi çevrelerce yadırganmakta ve boşanma hâlinde kadın tamamıyla eşinin insafına bırakılmaktadır. Katılma rejimi temelde, eşlerden biri mal rejimi süresince bir mal edinmişse, bu malın edinilmesinde diğer eşin de katkısı bulunduğu düşüncesine dayanır. Bu katkının, mutlaka ekonomik bir katkı olması şart değildir. Böylece katılma rejimi sayesinde kadının emeği (ev işlerini yapması, çocukların ve eşinin bakımı ile ilgilenmesi) değerlendirilmiş olmaktadır.

Toplumsal yaşamdaki değişmelere paralel olarak, anlayışlar da değişmekte ve buna uygun hukuksal düzenlemeler yapma ihtiyacı doğmaktadır. Bu sebeple Medeni Kanun'da kapsamlı değişiklikler yapma konusunda çeşitli çalışmalar yapılmış ve ilk

---

⁵⁸ **EROL, Cansel**, Medeni Kanunda Kadın Erkek Eşitliği İlkesinin Değerlendirilmesi, Medeni Kanun'un 50.Yılı (Bilimsel Hafta), AÜHFD, 1977, s. 41.

olarak 1971 yılında bir ön tasarı hazırlanmıştır. Velidedeoğlu tasarısı olarak da anılan bu tasarıda, yasal mal rejimi mal ayrılığıdır⁵⁹.

1984 tarihli Türk Medeni Kanunu Ön Tasarı Çalışmalarında, eşler arasındaki mal rejimleri, İsviçre'deki evlilik hukukuna ilişkin değişiklik çalışmalarına paralel olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Ancak bu tasarıda “Mal Ayrılığı” sistemi kanuni mal rejimi olarak korunmuş olup “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi” ise “Mal Birliği” yerine geçmek üzere seçimlik mal rejimi olarak düzenlenmişti.

1993 yılında, kadından sorumlu Devlet Bakanlığı tarafından hazırlanan, “743 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı”nda yasal mal rejimi İsviçre'deki rejim örnek alınarak düzenlenmiştir. Bu değişiklik çalışmalarının temelinde; Türkiye'nin 1985 yılında imzaladığı “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi” Uluslararası Sözleşmesi'nin, kadın-erkek arasında tam bir eşitliğin sağlanmasını öngören 15 ve 16. maddelerine uyumun sağlanması çabaları görülmektedir⁶⁰.

Söz konusu Bakanlık tarafından hazırlanan Ön Tasarı'nın “Gerekçe Bölümü”nde belirtildiği gibi, bu Kanun Tasarısı ve ön çalışmanın amacı; “Türk aile yapısını tümüyle değiştirmek değil, bir yandan Medeni . D Q X Q ¶ X Q W R S O X P X Q J H U N D O P Ö ú E D J Ö P D G G H O H U L Q L J • Q F H O V R V \ D O J H U o H N o L G R ÷ U X O W X V X Q G D J H Q Q H Q H Q L G L ÷ H U \ D Q G D F Q J D G D P Ö • U N L E X O X Q G X ÷ X D X D W Ö O V \ U O H ú P H Q L Q J H U H N O H U L Q K I Z o H N L Q F \ H U L Q H J H W L U P H \ L.” D e k l e n e O l u p t u m u ş t u r . D e S ö z k o n u s u T a s a r ı ' n ı n konumuzla ilgili düzenlemesi ve madde metinleri; “Mükerrer Birinci Fasal- Edinilmiş Mallara Katılma” başlığı altında, 1984 Ön Tasarısındaki düzenlemenin aynısıdır. Bir farkla ki; 1984 Tasarısında “Edinilmiş Mallara Katılma“ seçimlik rejim olarak düzenlenmişken; söz konusu Tasarı'da kanuni rejim olarak düzenlenmiştir⁶¹.

Adalet Bakanlığı tarafından, 14.01.1994 tarihinde yeni bir Medeni Kanun ön tasarısı hazırlamak amacıyla bir Komisyon kurulmuştur. Önce Prof. Dr. Ahmet Kılıçoğlu'nun, ardından Prof. Dr. Turgut Akıntürk'ün başkanlığını yürüttüğü bu Komisyon, çalışmalarını 16.02.1998 tarihinde tamamlayarak ön tasarıyı Adalet

⁵⁹ ÜNSAL, s. 49.

⁶⁰ ŞIPKA/ÖZBİLEN/ŞENSÖZ, s. 10.

⁶¹ ŞIPKA/ÖZBİLEN/ŞENSÖZ, s. 10.

Bakanlığı'na sunmuştur. 1998 Tasarısı ile, yasal mal rejimi "Paylaşmalı Mal Ayrılığı" olarak belirlenmiştir⁶². Ancak seçimlerin yenilenmesi yüzünden, TBMM'ye sevk edilen tasarının yürürlüğe girmesi mümkün olmamıştır.

Daha sonra 18.06.1999 tarihinde Adalet Bakanlığınca yeni bir Komisyon kurulmuştur. Prof. Dr. Turgut Akıntürk başkanlığındaki bu Komisyon, önceki ön tasarımı birkaç küçük değişiklikle hemen hemen aynen benimsemiş ve kısa sürede çalışmalarını tamamlayarak ön tasarımı Adalet Bakanlığına sunmuştur. Adalet Bakanlığınca uygun görülen tasarı, TBMM'ye gönderilerek kabul edilmiştir. Söz konusu tasarıda yasal mal rejimi olarak, İsviçre Hukukunda 1988 yılında kabul edilen "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi" getirilmiş; daha sonra bu hüküm kanun metninde de aynen benimsenmiştir⁶³.

B) EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİN AMACI

Çağımızda, önceden belirlenmiş rollere dayalı aile anlayışının terk edilerek evliliğin eşit haklara dayalı bir yaşam ortaklığı biçiminde ele alınması ve evlilik birliğine ilişkin kararlarda erkeğin ayrıcalıklı ve üstün durumuna son verilerek; her iki eşe bu konuda eşit haklar tanınması gelişmiş Batı toplumlarında da çok zaman almıştır. Oysa, sağlıklı bir evlilik birliğinden söz edebilmek için, bu birliğin taraflarının eşit hak ve yükümlülüklerle sahip olması gerekir. İşte 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, özellikle eşler arasındaki mal rejimi bölümünde koyduğu kurullarla böyle bir aile yapısını kurmayı hedeflemiştir⁶⁴.

Şüphesiz ki, evlilik bir şirket değildir; ama evlilikte de maddi yönler vardır. Evlilikte eşlerden hiç biri, diğerine ekonomik bakımdan bağımlı olmak durumunda kalmamalı; o yüzden, katlanmak zorunda olmamalıdır. Evliliğin gerçekten bir sevgi birliği olarak devam etmesi, maddi koşullarda da eşlerin her ikisinin kendilerini

⁶² **BÜYÜKTANIR, Tahir**, Türk Medeni Kanunu'nda Değişiklikler ve Yeni Düzenlemelere İlişkin Açıklamalar, ABD., 2002, S. 2, s. 57.

⁶³ **BAŞPINAR, Veysel**, Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz, AÜHFD, 2003, C. 52, S. 3, s. 8-9; **KILIÇOĞLU**, Edinilmiş Mallar, s. 12; **ÜNSAL**, s. 50.

⁶⁴ **ANIL, Yaşar Şahin/TANER, Yonca**, Eşler Arasındaki Mal Rejimleri, 1. Baskı, İstanbul 2011, s. 74-75.

güven içinde hissetmelerine bağlıdır⁶⁵.

Nitekim, batıda kadın hakları alanında görülen iyileşmeler, mal rejimlerinin de yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu nedenle, bugün Avrupa Topluluğu ülkelerinin tamamında, ismi ne olursa olsun; eşlerin evlilik süresince edindiği malların bölüşümü sistemi kabul edilmiştir. Bunun temel mantığı şudur: Emeğin sömürülmesini önlemektir. Kadının emeğinin sömürülmesini önlemek amacıyla, evlilik süresince edinilen mallarda paylaşım sistemi kabul edilmiştir⁶⁶. Zira koca bir mal ediniyorsa; kadının da bunda emeği, katkısı ve çalışması vardır.

Edinilmiş mallara katılma rejimi eşler arasında ekonomik adaletin sağlanmasını amaçlayan bir sistemdir. Onun içindir ki, bu rejimin hedefi eşlerin zenginleşmesi değil; fakat birbirlerinin zararına olarak servet kazanmalarının önlenmesidir. Bu bakımdan, edinilmiş mallara katılma rejimi; her eşin mal rejimi süresince kendi malvarlığı değerleri üzerinde kural olarak serbestçe tasarruf edebileceği, mal rejiminin sona ermesi ile de diğer eşin artık değerine katılma alacağına sahip olduğu bir rejimdir. Eşler anlaşma ile yasal düzenlemeden farklı bir oran kabul etmemişse, eşlerin evlilik birliğine yaptıkları maddi ve manevi katkıların az ya da çok olmasının yasal artık değere katılma oranı üzerinde bir etkisi yoktur⁶⁷.

C) EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN YARARLARI ve SAKINCALARI

1. Yararları

Önceki Medeni Kanun'un yürürlük döneminde, 01.01.2002'den önce evlilik sürerken birlikte yapılan birikimlerle satın alınan taşınmaz, ataerkil aile geleneğinin de etkisiyle çoğunlukla kocanın üzerine tescil ediliyordu. Bu durumda kadın zarar görmekte, taşınır ve taşınmaz mallarla ilgili yazılı belgelere sahip olmadığı için bir hak iddia edememektedir. Ancak, "tapu kaydının düzeltilmesi" davası açarak hak

---

⁶⁵ ANIL/TANER, s. 74-75.

⁶⁶ ANIL/TANER, s. 74-75.

⁶⁷ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 64-65; ZEYTİN, Zafer, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Artık Değere Katılma Alacağı (Veya Değer Artış Payı Alacağı) Haczedilebilir mi?, THD, 2007, C. 2, S. 8, s. 14.

iddia etmiş olsa bile, mahkemeye belge ile kanıtlama zorunluluğu bulunduğundan, kadının haksızlığa uğraması kaçınılmazdır. Evlilik süresince ev işleri ile çocukların bakımıyla uğraşmış ve bu nedenle kayda değer bir malvarlığı edinmemiş eşe, evlilik ortadan kalktığında evlilikteki emek ve çabalarının karşılığını vermek için, her iki eşin malvarlıkları arasında bir bağ ve denge kurarak, eşler arasında belli bir paylaşım öngörmek hakkaniyet ve adalet gereğidir.

Önceki Medeni Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 76 yıl süreyle, "eve kadın bakar" (Eski Medeni Kanun m. 153/III) kuralı gereğince, kadın ev işlerinde çalıştırılmış, çocuklara baktırılmış, evin düzeninden sorumlu tutulmuştur. Buna karşılık, koca dışarıda çalışmış, mal ve gelirler elde etmiştir. Evlilik son bulduğunda ise, kadın bu mal ve gelirlerde hak iddia edememiştir. Kadın, ev işlerinde âdeta "boğaz tokluğuna" çalışan bir birey olmuştur⁶⁸.

Ülkemizde evliliklerin %99'unda geçerli olan "Mal Ayrılığı" sisteminin, artık hızla değişen toplum karşısında, aile birliğinde eşler arasındaki eşitliği ve adaleti sağlayamadığı bir gerçektir. Özellikle "ev kadını" konumundaki birçok evli kadının evlilik esnasında bağımsız bir malvarlığına sahip olmadığı toplumumuzda, boşanma ile birlikte malların tasfiyesi hâlinde, kadının katkısı ile edinilen mallar genellikle kocanın mülkiyetinde kalmaktadır. Böylece mal ayrılığı sisteminin adil bir mal paylaşımı sağlayamaması sonucu, meslek sahibi olmayan kadınlarımız, boşanma ile birlikte ekonomik açıdan zaruret hâlinde bırakılmaktadır. Kadınlarımız, alıştığı yaşam düzenini kaybetme korkusu ve bu sonuçları yaşamak istemediğinden dolayı, çökmüş bir evliliği (sürekli dayak yemeyi de göze alarak) sürdürmek zorunda kalmaktadır⁶⁹.

Edinilmiş mallara katılma rejimi, özellikle kadınlarımızın yaşadığı bu sokağa atılma korkusu yerine, evlilik için gösterdiği çabalarının maddi karşılığına kavuşabilme güvencesi sağlamaktadır. Ayrıca bu rejim, kötü niyetli kocaların, karılarını kolayca boşayabilecekleri ve sokağa atabilecekleri şeklindeki düşüncelerini de engelleyebilecektir. Kadın, ev işlerinde çalışsa, eve baksa bile, kocanın evlilik süresince edindiği mallarda aynı oranda emek ve hak sahibi sayılmıştır. Ayrıca söz

---

⁶⁸ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 89-90.

⁶⁹ ŞIPKA/ÖZBİLEN/ŞENSÖZ, s. 11-12.

konusu rejim daha sağlıklı evliliklerin kurulmasını sağlayacaktır. Çünkü böylece, evlenecek kişiler evlilikten itibaren edinilen malların evlilik son bulduğunda paylaşılacağını dikkate alarak, eşlerini seçerken daha dikkatli davranacaklardır. Bu rejimde boşanmanın faturası yüksek olacağından boşanma oranları azalacaktır. Artık boşanmaya karar veren eş, boşanma hâlinde evlilik süresince edinilmiş mallarda diğer eşin de bir hakkı olduğunu düşünecektir⁷⁰.

Bu rejim, evlilik süresince eşlerin eşit emek karşılığında eşit alacak hakkı ilkesini getirmiştir. Bunun sonucu olarak, artık kişiler eşit emeği ortaya koyacak ve eşit hak sahibi olacak, eşler seçimi birlikte yapacaklar, birbirine haksızlık yapmayan, haksızlık yapmadıkları için de huzursuz ve geçimsiz olmayan, gelecek endişesi taşımayan evlilikler gerçekleştireceklerdir. Eşitlik ilkesi, eşlerin malvarlığına ilişkin haklarında da mümkün olduğunca bağımsız olmalarını ve mallarında özgürce tasarruf edebilmelerini gerekli kılarken; evliliğin bir hayat ortaklığı olduğu ve evlilik birliğinin eşlerin dayanışması ve işbirliği esasına dayandığı gerçeği, evlilik mallarının (evlilik süresince edinilen malların) paylaşılmasını gerekli bulmaktadır⁷¹. Bu nedenle mal rejimi hukukuna ilişkin düzenlemelerde bu iki hususu edinilmiş mallara katılma rejimi bağdaştırmıştır.

2. Sakıncaları

Edinilmiş mallara katılma rejiminin olumlu taraflarının yanında olumsuz tarafları da vardır. Rejime yönelik olumsuz eleştirilerin başında, karmaşık olması nedeniyle uygulama güçlüğü yaratacağı endişesi gelmektedir. Nitekim bir görüşe göre, edinilmiş mallara katılma rejiminin bir tür mal ayrılığı rejimi olduğuna ilişkin görüşe aldanmamak gerektiğini, çünkü mal rejimi sona erip de katılma rejiminin tasfiyesine geçildiğinde basitlik ve hukuki açıklığın son bulduğunu, katılma rejimindeki mal ayrılığının evliliğin devamı süresince söz konusu olduğunu söylemektedir. Evlilik süresince karı ve kocanın malları mülkiyet bakımından olduğu gibi, malların idaresi, mallardan yararlanma ve mallarda tasarruf bakımından da

⁷⁰ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 92.

⁷¹ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 90; ACABEY, Yasal Mal Rejimi, s. 88.

tamamen ayrıdır. Evliliğin ölüm ile sona ermesi hâlinde, eşler arasındaki mal rejimi de sona ereceğinden, mirasın paylaşımı için öncelikle mal rejiminin tasfiye edilmesi ve bundan sonra terekenin tasfiyesine geçilmesi gerekecektir⁷².

Bu sakıncalar yanında, uygulanabilme güçlüğü de hâkimlerin ağır olan dava yükünü daha da arttıracaktır. Her mal grubunun değerinin belirlenmesi için ayrı ayrı uzman bilirkişilere başvurulacaktır. Buna bağlı olarak mal tasfiyesi de sağlıklı yapılamayacak ve yıllarca sürece davalar ile karşılaşılacaktır. Ayrıca, evlilik devam ettiği sürece eşlerin resmi envanter tutulması konusunda göstereceği hassasiyet de, bizim aile ve toplum yapımızda oldukça istisnâ bir durum olarak kalacağından, tasfiyeye dâhil olacak malvarlıklarının ispatı da büyük tartışmalar doğuracaktır⁷³.

Edinilmiş mallara katılma rejimine yönelik bir diğer eleştiri ise, aynı paylaşım yerine nakdî paylaşımın kabul edilmesidir. Bu görüşe göre, ülkemizde davaların uzun zamanda sonuçlanması ve enflasyonun yüksek olması sebebiyle, alacaklı alacağını fiilen elde ettiğinde elde edilen miktar önemli bir değer ifade etmeyecektir⁷⁴.

II. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNE HAKİM OLAN İLKELER

A) EMEK KARŞILIĞI EDİNİLEN MALLARDA HAK SAHİPLİĞİ İLKESİ

Türk Medeni Kanunu'nun 219. maddesinin birinci fıkrasında bu ilke açık bir biçimde ortaya konulmuştur. Bu hükme göre; “Edinilmiş mal, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir.” Burada bahsedilen “karşılığını vererek elde etme”, emek karşılığında edinme

---

⁷² **ACAR, Faruk**, 4721 sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu'nda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Bağlamında Eşin Yasal Miras Payının Belirlenmesi, 1. Baskı, Ankara 2004, s. 42; **MOROĞLU**, s. 60.

⁷³ **ŞIPKA/ÖZBİLEN/ŞENSÖZ**, s. 13.

⁷⁴ **ACABEY, M. Beşir**, Medeni Kanun Tasarısının Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Hayri DOMANİÇ'e 80. Yaş Günü Armağanı, 2001, C. 2, s. 787; **ÜNSAL**, s. 52-523.

anlamında kullanılmıştır. Hükümde bahsedilen “karşılık” teriminin neyi ifade ettiği açık olmamakla birlikte, öğretide; “karşılık” teriminin, borçlar hukukundaki “karşı edim” kavramıyla açıklanabileceği belirtilmiştir. Buna göre, elde edilen bir malvarlığı değerine karşılık, verme, yapma ya da yapmama şeklinde bir karşı edimde bulunuluyorsa, iktisap edilen malvarlığı değeri edinilmiş maldır⁷⁵. Bir başka ifadeyle, elde edilen malvarlığı değeri karşılıklı ise, bu değer edinilmiş mal grubuna girer. Elde edilen malvarlığı değerinin “karşılıklı” olduğunun kabul edilebilmesi için, edimler arasında ekonomik anlamda bir denge olması zorunlu olmayıp, hukuki anlamda karşılık ilişkisinin olması yeterlidir⁷⁶.

Aynı maddenin birinci bendinde, edinilmiş malların başında gelen “Çalışmanın karşılığı olan edinimler”den söz edilmiştir. Bu maddenin takip eden 2. 3. ve 4. bentlerinde ise, sayılan edinilmiş mallar da incelendiğinde; sonuçta evlilik süresince emeği gerektiren kazanımları kapsadığı görülecektir. Türk Medeni Kanunu'nun 219. maddesinin 2. bendindeki, eşlerin sosyal güvenlik ve yardım kurumlarından aldıkları toptan ödemeler ile 3. bendindeki çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatların da temelinde evlilik süresince emek karşılığı elde edilen kazançlar söz konusudur. Zira, sosyal güvenlik ve yardım kurumlarının yaptığı toptan ödemelerin evlilik süresine tekabül eden miktarları ya da oranları bu süre içinde çalışmanın karşılığını oluşturmaktadır. Maddenin 3. bendinde çalışma gücünü kaybeden kişiye yapılan ödemenin evlilik süresine tekabül eden miktarı, eşe çalışması mümkün iken bu süre içinde çalışmadığı, yani emek karşılığı kazanç elde edememesi mantığına dayanmaktadır. Türk Medeni Kanunu'nun 219. maddesinin 4. bendinde yer alan “kişisel malların gelirleri”nin de edinilmiş mal sayılmasında, evlilik süresince eşin, bu malın gelir getirmesi için emek harcayacağı, o buna emek ve zaman sarf ederken, diğer eşin de eve ya da edinilmiş mala emek harcayacağı düşüncesine dayanmaktadır⁷⁷.

---

⁷⁵ **SARI, Suat**, Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 1. Baskı, İstanbul 2007, s. 138-143.

⁷⁶ **SARI**, s. 140.

⁷⁷ **ACAR**, Eşin Yasal Miras Payının Belirlenmesi, s. 44-45.

Kanun'un 220. maddesi de, kişisel malların neler olduğunu belirlemekte ve bu rejimin temelini "evlilik süresince emek karşılığında edinilen mallar" olduğunu ortaya koymaktadır. Zira, bu maddede sayılan malların tamamı evlilik süresince emek ve çalışmanın karşılığı olmayan mallardır. Eşlerden birinin evlenmeden önceki malları, miras yoluyla kazandığı mallar ile karşılıksız kazandığı mallar bu maddede kişisel mal, yani diğer eşin hak sahibi olmadığı mal olarak sayılmıştır.

Önceki kanunda ise, kadınlar yönünden koruyucu bir düzenleme yoktur. Kadın her zaman eşine bağlı, kul ve köle edilmiştir. Kadın, eşinin veya bir başkasının kulu veya kölesi değildir. Yeni kanun, bu konuda kadını koruyucu tedbir anlamında düzenlemeleri getirmiştir. Yeni kanun, eşlerin emeğine karşılık olarak eşlere gereken değeri vermiştir⁷⁸.

B) HAK SAHİPLİĞİNİN EVLİLİK SÜRESİNCE EDİNİLEN MALLARLA SINIRLI OLMASI İLKESİ

Edinilmiş mallara katılma rejimi, eşlerin emek ve çalışmalarının ürünü olan kazanımlarında eşit hak sahibi olmaları ilkesine dayandığına göre, bu kazanımların mal rejimi süresince edinilmesi zorunludur. Buna göre, eşlerden birinin katılma rejiminden önce ya da sonra edindiği mallarda, türü ne olursa olsun diğer eş hiçbir hak sahibi olmayacaktır. Nitekim bu husus, TMK. m. 219/I'de "edinilmiş malın, her eşin bu mal rejiminin devamı süresince..." elde ettiği malvarlığı değerleri olduğu, TMK. m. 220/II'de ise, "mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan" malların kişisel mal olduğu hükme bağlanmıştır⁷⁹.

Gençcan ve Sarı, hak sahipliğinin evlilik süresince edinilen mallarla sınırlı olmaması, paylaşımın rejim süresince edinilen malları kapsamamasından dolayı bu ilkeyi "rejim süresince edinilen malların paylaşımı" ilkesi olarak adlandırmışlardır. TMK. m. 225'teki; "Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer. Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi

⁷⁸ ATEŞ, Turan, Türk Medeni Kanunu'nda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 2.Baskı, İstanbul 2007, s. 57.

⁷⁹ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 23.

dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.” hükmü ile mal rejimi dava tarihinden itibaren sona erdiği hâlde, evlilik birliği dava tarihinden sonra da devam etmektedir. Bu nedenle Gençcan ve Sarı kanun koyucunun “evlilik süresince” yerine “mal rejiminin devamı süresince” deyişini özellikle seçtiğini savunmaktadırlar⁸⁰.

C) HAK SAHİBİ OLAN EŞE ŞAHSİ HAK TANINMASI İLKESİ

1. Kural

Kural, hak sahibi eşin sadece alacak hakkı talep edebilmesi durumudur. Borçlu eşin de bu borcunu nakit veya isterse ayın (mülkiyet) olarak ödeme hakkı vardır⁸¹.

Bu düzenleme hakkında, ilk zamanlar medyaca yanlış bilgilendirmeler yapıldığından; tartışmalara neden oldu. Katılma rejiminde eşler arasında malların paylaşılması söz konusu değildir. Bu rejimde, eşlerin evlilik süresince edinilmiş olan mallarında aynî değil, alacak hakkına sahip olması esas kabul edilmiştir. Katılma rejiminin sona ermesi hâlinde, evlilik süresince edinilmiş olan malların tasfiyesi sonunda, ortaya çıkan bir artık değer olursa, aksine sözleşme yoksa, bunun yarısı üzerinde eşler alacak hakkına sahip olacaklardır. Kanun, eşlerin artık değer yarısı üzerinde sahip oldukları bu alacak hakkını “katılma alacağı” olarak adlandırmıştır. Buna göre, tasfiyede hesaba katılan malların mülkiyeti hangi eş üzerine kayıtlı ise, bu eş malların mâliki olmaya devam edecek, diğer eşe bir mülkiyet payı verilmeyecektir. Tasfiye, eşlerin mülkiyetinde bulunan malların, mal rejiminin sona erdiği tarihteki rayiç değerleri üzerinde bir hesaplamayı gerektirecek; bu hesaplama sonunda borçlu çıkan eş, alacaklı çıkan eşe bu borcu ifa ile yükümlü olacaktır⁸².

Bunu bir örnekle açıklamam gerekirse; Ali ile Betül 1992 yılı Mart ayında evlenirler. Medeni Kanun yürürlüğe girdiğinde herhangi bir sözleşme yapmazlar. Dolayısıyla 2002 yılı Ocak ayından itibaren yasal mal rejimi olan katılma rejimini

⁸⁰ GENÇCAN, Genel Hükümler, s. 75, s. 186-187; SARI, s. 136-138.

⁸¹ KARAMERCAN, s. 199-201.

⁸² ZEVKLİLER/HAVUTÇU/ERTAŞ/GÜRPINAR, s. 262; AYAN, Mehmet, Miras Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2016, s. 75-80.

kanun gereği kabul etmiş sayılmaktadırlar. Ali mühendistir. Proje çizerek eline geçen para ile 20.000 TL'ye bir araba alır. Bu araba, edinilmiş maldır. Betül ise avukattır. Ücreti vekâletlerle biriken parası ile 15.000 TL'ye devre mülk alır. Taraflar 2004 yılı mart ayında boşanırlar. Tasfiyede arabaya ve devre mülke tasfiye tarihinde boşanma tarihi itibariyle değerler konur. Araba Ali'de devre mülk ise Betül'de kalacaktır. Çünkü kayıtları kendi üzerlerinedir. Mülkiyet taraflarda kaldığı için taraflar birbirlerine karşılıklı ödeme yapacaklardır. Değerlendirmede araba 30.000 TL değerinde olup; araba Ali'de kaldığı için, yarı değeri olan 15.000 TL'yi Ali Betül'e ödeyecektir. Aynı şekilde devre mülk de Betül üzerinde olduğundan, 20.000 TL tasfiye tarihinde değer belirlendiğinden, Betül de Ali ye bunun yarı değeri olan 10.000 TL ödeme yapacaktır. Yalnız takas hükümleri burada karşılıklı olarak uygulanma durumu da yapılır. Dolayısıyla Ali Betül'e 5.000 TL katılma alacağı öder⁸³.

Katılma alacağı, hak sahibi olan eşe bir alacak hakkı temin ettiğinden, burada da aynî haklarla nisbî (şahsi alacak) haklar arasındaki farklar aynen geçerlidir. Bir eşin herhangi bir borçlusuna karşı konumu ne ise, katılma alacağı nedeniyle hak sahibi olan eşine olan borcu da aynıdır. Buna göre alacaklı olan eş alacak hakkının ifası için, Borçlar Kanunu'nun para borçlarının ifasına ilişkin hüküm ve sonuçlarından yararlanabileceği gibi, alacağın takip ve tahsili konusundaki yasal olanakları da kullanabilecektir⁸⁴.

2. İstisnası

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda edinilmiş mallara katılma rejiminin ölüm nedenine dayanan tasfiyesinde, alacak hakkı yerine belirli koşullarda hak sahibi olan eşin konut ve konut eşyasında kendisine aynî (intifa, oturma ya da koşulları varsa mülkiyet hakkı) hak verilmesini isteme hakkı tanınmıştır.

---

⁸³ ATEŞ, s. 60.

⁸⁴ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 24; GENÇCAN, Genel Hükümler, s. 151; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 91-92.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Türk Hukukuna kazandırdığı en önemli yeniliklerden birisi de, konut ve konut eşyasına eşler yönünden çok önemli bir koruma getirmiş olmasıdır. Konut ve konut eşyası, eşler için çok önemli malvarlığı değerleridir. Eşlerin bu malvarlığı değerlerini edinmesi, çoğu kez oldukça zor olmakta, bunlara sahip olmak kolay gerçekleşmemektedir. Öte yandan, eşler yaşamlarının büyük bir kesitini bu mallarla birlikte geçirmektedir. Özellikle, kadınlar, ev eşyalarına özenle bakmakta, onları her gün temizlemekte, âdeta çocukları gibi onların üzerine titirmektedir. Eşler, özellikle uzun süre yaşantılarını geçirdikleri konutla bütünleşmekte, komşularıyla, alışveriş yaptıkları yerlerle, kapıcısı ile, konuttaki telefon numarası, kablolu televizyon bağlantısı, anteni gibi eklentilerle birlikte yaşamına bu özel ortamda yön vermektedirler. Eşlerin anlaşmazlığa düşmesi, evliliğin veya mal rejiminin sona ermesi hâlinde konut ve konut eşyasının kime ait olacağı, konut eşlerin mülkiyetinde değil de kiralık ise, bir eşin kira sözleşmesini tek başına feshedebilmesi, ya da konutta yaşantıyı tehlikeye sokacak şekilde konut üzerinde mâlik olan eşin tek başına aynî haklar (konutu başkasına satması, ipotek, temlik gibi aynî haklar) tesis etmesi, diğer eşin onarılması güç büyük zararlarına yol açabilir. Bu belirtilen insani düşüncelerle Türk Medeni Kanunu, konut ve konut eşyasının korunması ile ilgili çok önemli ve çağdaş düzenlemeler getirmiştir. Evlilik birliği devam ederken, konutta kiracı olan eşin kira sözleşmesini tek başına feshedememesi, mâlik olan eşin konut üzerinde diğerinin rızasını almadan bunu başkasına devredememesi ya da başka bir aynî hakla sınırlandıramaması (örneğin, bankaya ipotek verip kredi alamaması) gibi genel kurallarla bağdaşmayan yepyeni kurallar getirilmiştir⁸⁵.

Konut ve konut eşyasında benzer koruma, mal rejiminin sona ermesi hâlinde, bunların kime kalacağına ilişkin düzenlemeyle de sağlanmıştır. Katılma rejiminde TMK. m. 240, paylaşma rejiminde TMK. m. 255, mal ortaklığı rejiminde TMK. m. 279 bu amaca hizmet eden çok önemli maddelerdir. Aynı anlayış, ölüm nedeniyle terekede konut ve konut eşyasının bulunması hâlinde de hakim olmuştur. Bu nedenle de TMK. m. 652 hükmü, tereke malları arasında konut veya konut eşyasının bulunduğu durumlarda, sağ kalan eşe miras hakkına mahsuben bunlar üzerinde

---

⁸⁵ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 26-27.

kendisine aynî hak verilmesi önceliğini tanımıştır⁸⁶.

Katılma rejiminde, hak sahibi olan eşin sadece alacak hakkına sahip olması kuralının tek istisnasını oluşturan TMK. m. 240 hükmü, bu amaçla getirilmiş olan bir hükümdür. Bu hükme göre, katılma rejiminin ölüm nedeniyle sona ermesi hâlinde, sağ kalan eş katılma alacağına mahsuben konut ve konut eşyasında kendisine aynî hak tanınmasını (konutta intifa veya oturma, mirasçıların haklı sebepleri varsa mülkiyet, konut eşyasında ise, mülkiyet hakkı tanınmasını) talep edebilir⁸⁷.

D) SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ İLKESİ

1. Zorunlu Bir Rejim Olmama İlkesi

Edinilmiş mallara katılma rejimi, tek tip olan bir rejim olarak getirilmemiştir. Bu ilke “rejim seçebilme ve değiştirebilme ilkesi” olarak da adlandırılabilir⁸⁸. Eşlere seçebilecekleri üç mal rejimi daha Kanun’da düzenlenmiştir. Bunlar, mal ayrılığı, mal ortaklığı ve paylaşımlı mal ayrılığı rejimleridir. Hatta, Türk Medeni Kanunu’nda mal rejimi sözleşmesinin yapılması, noterde resmi yazılı şekil koşuluna bağlandığı hâlde; eşlere diğer rejimleri seçebilme kolaylığı getirmek amacıyla, TMK. m. 295’e Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu’nda “...Ancak, taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler” hükmü eklenmiştir⁸⁹.

Sosyal bir zorunluluk ve haklı bir neden olmaksızın, bazı kişilere evlilik hayatı gibi özel bir alanda, eğilimleri ve ihtiyaçlarıyla hiç bağdaşmayan bir mal rejimi empoze etmek ve onlara kendi görüş ve ihtiyaçlarına uygun bir mal rejimini seçme olanağını vermemek, özgürlükçü ve demokratik nitelikte olma iddiası ile hazırlanan bir Medeni Kanun’un bu nitelikleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle, mümkün olduğu ölçüde irade özgürlüğü prensibine yer vermeye çalışan Medeni Kanun, bir tek mal

---

⁸⁶ KILIÇOĞLU, Ahmet M., Medeni Kanunu’muzun Aile-Miras ve Eşya Hukukunda Getirdiği Yenilikler, 2. Baskı, Ankara 2004, s. 201.

⁸⁷ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 26-27.

⁸⁸ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 326-329.

⁸⁹ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 28; ŞAHİN, s. 45; KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 202.

rejimi tespit ederek, toplumdaki bütün eşleri zorunlu olarak, o rejime tâbi tutmak şeklindeki çözümü benimsememiştir⁹⁰.

2. Kendi içinde Değişik Anlaşmalar Yapabilme İlkesi

Eşlere bir mal rejimi sözleşmesi yapabilme özgürlüğü tanınmış, fakat ortaya çıkabilecek sakıncaları asgariye indirmek için, bu özgürlüğe önemli bazı sınırlamalar getirilmiştir. Kanun koyucunun getirdiği sınırlamalar, mal rejimi sözleşmesinin içeriğine ve şekline ilişkin sınırlamalardır. Türk Medeni Kanunu, eşlere yasal mal rejimi yerine üç seçimlik rejim olanağını getirmekten başka, edinilmiş mallara katılma rejimi içinde eşlere yasal sınırlar içinde değişik çözüm olanaklarını da getirmiş bulunmaktadır⁹¹.

Eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle bir mal rejiminde değişik anlaşmalar yapabilmeleri “kanunda yazılı sınırlar” içinde mümkündür. TMK. m. 203/I'deki “...Taraflar istedikleri mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilirler.” hükmü bunu vurgulamaktadır. Buna göre, eşler edinilmiş mallara katılma rejiminde diledikleri değişiklikleri değil, ancak kanunda emredici nitelikte olmayan tamamlayıcı hükümlerde düzenlenmiş olan konularla ilgili değişiklikleri yapabilirler⁹². Taraflar aşağıdaki konularda edinilmiş mallara katılma rejimiyle ilgili olarak aksine sözleşme yapabilirler: Mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dâhil olması gereken malvarlığı değerleri kişisel mal sayılabilir (TMK. m. 221/I). Kişisel malların gelirlerinin kişisel mal olarak kalması kararlaştırılabilir (TMK. m. 221/II). TMK. m. 237/I gereğince, artık değere katılma payı sözleşme ile yarı pay yerine farklı oranlarda kararlaştırılabilir. TMK. m. 223/II gereğince, eşler, paylı mülkiyet konusu meblağı tasarruf yetkisinde diğerinin rızasına bağlı olmayacağını kararlaştırabilir. TMK. m. 227/III'e göre, değer artış payından tamamen veya kısmen vazgeçme yönünde yazılı anlaşma yapılabileceği gibi pay oranı ve faiz oranı da eşler tarafından

⁹⁰ ŞAHİN, s. 46; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 26-27.

⁹¹ SARI, s. 12; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 45.

⁹² KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 28; SARI, s. 12; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 45; GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, 1. Baskı, İstanbul 2008, s. 383.

farklı şekillerde kararlaştırılabilir⁹³.

TMK. m. 226/III'e göre, borçlar konusunda da eşler arasında farklı bir düzenleme yapılması mümkündür. Bu durum özellikle katılma alacağının ödenmesi esnasında gündeme gelmekte, borcun ifası borçlu eşi evlilik birliğini tehlikeye düşürecek derecede önemli güçlüklerle sokacaksa, bu eş, ödeme için süre (vade uzatımı) isteyebilmektedir. TMK. m. 240/I'e göre; "Sağ kalan eş eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır." Bu maddeden hareketle eşler, aile konutu ve ev eşyasının özgülenmesi konusunda; talep edilebilecek aynı hakkın niteliğinin sınırlandırılması, özgüleme talep edilemeyeceği, yalnız ev eşyası hakkında özgüleme talep edilebileceği gibi çeşitli düzenlemeler yapabilirler⁹⁴.

Sözleşme özgürlüğüne ilişkin bu genel görüşün aksine; doktrinde, mal rejimleri bakımından var olan düzenlemelerin 818 sayılı Borçlar Kanunu anlamında teknik ve gerçek bir sözleşme özgürlüğü olarak adlandırılmayacağını, zira, eşlerin ancak kanunda öngörülen mal rejimlerinden birini seçebilmeleri, bunun sınırlarını değiştirememeleri ve başka bir mal rejimi oluşturamamaları da göz önünde bulundurulduğunda, olsa olsa sınırlı sayı ve tipe bağlılıktan bahsedilebileceği de savunulmaktadır⁹⁵.

---

⁹³ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 28; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 330; SARI, s. 12; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 44; GÜMÜŞ, s. 357-358.

⁹⁴ SARI, s. 12, s. 282 vd.; ÖZUGUR, s. 77; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 45-46; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 335-336.

⁹⁵ BAŞPINAR, s. 87-88; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 41-42; ERTAŞ, s. 2; ŞAHİN, s. 46.

E) İSPAT KOLAYLIĞI VE İYİNİYET İLKESİ

1. İspat Kolaylığı

TMK. m. 222'ye göre: “Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür. Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır. Bir eşin bütün malları aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.”

Uzun süren evliliklerde malvarlığını oluşturan eşyaların kime ait olacağı saptanması eşlerin içinden çıkamayacağı bir duruma gelir. Malların kime ait olduğu unutulur gider. Bu nedenle TMK. m. 222/I hükmü ile genel bir kanıtlama yükümü öngörülmüştür⁹⁶. Bu maddeyle kanun, ispat konusunda TMK. m. 6'da yazılı “Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür.” ilkesini yinelerken; ayrıca iddialarını ispat konusunda karineler de koyarak eşlere bazı ispat kolaylıkları sağlamıştır⁹⁷.

Bu karinelere biri; bir malın, eşlerden hangisine ait olduğunun kanıtlanması mümkün olmayan hâllerde, bu malın eşlerin paylı mülkiyetinde olduğu karinesidir (TMK. m. 222/II). Paylı mülkiyet karinesinde ortada bir mal vardır; ancak bunun kime ait olduğu belli değildir, ya da kanıtlanamamıştır. Örneğin; eşlerin her ikisi de antika meraklısı olup, antika halı veya kilimler satın almışlardır. Bunlardan hangisinin kime ait olduğu belli değilse, ya da eşlerin birlikte para yatırdıkları bir hesaptaki paranın hangisine ait olduğu ispat edilemez ise, kanun bu malların eşlerin paylı mülkiyetinde olduğu karinesini kabul etmiştir⁹⁸.

Diğer bir karine ise; eşlerin mallarının aksi kanıtlanıncaya kadar edinilmiş mal olduğu karinesidir (TMK. m. 222/III). Edinilmiş mal karinesinde ise, ortada bir mal vardır ve mâlik olan eş bellidir. Fakat, mâlik olan eşin bunu evlilik süresince çalışması karşılığı mı satın aldığı yoksa babasından kendisine miras yoluyla mı

---

⁹⁶ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 323; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 29-30; İPEKÇİ, s. 154; ERONAT, s. 2; ÖZUĞUR, s. 37.

⁹⁷ ANIL/TANER, s. 145.

⁹⁸ İPEKÇİ, s. 154; ERONAT, s. 2; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 29; ŞAHİN, s. 48.

kaldığı belli değildir⁹⁹. Kanun, bu durumda bu malın kişisel değil, edinilmiş mal olduğu karinesini kabul etmiştir. Bu kural hem eşler hem de üçüncü kişiler yönünden geçerlidir¹⁰⁰.

TMK. m. 216, bütün mal rejimleri için eşlere her zaman malların envanterinin resmi senetle yapılmasını talep etme hakkı tanımıştır. Buna göre, eşlerden her biri, diğerinden mallarının noter tarafından düzenlenecek resmi bir senetle envanterinin tutulmasını talep edebilecektir. Maddenin ikinci fıkrası, resmi envanterin tutulmasına bir karine bağlamıştır. Buna göre, resmi envanter malların getirilmesinden itibaren bir yıl içinde yapılmışsa, envanterin doğru olduğu karine olarak kabul edilecektir. Burada resmi envanterin doğruluğu karinesi geçerli olacak; bunun aksini iddia eden eş, bu iddiasını ispatla yükümlü tutulacaktır¹⁰¹. Kanun'un getirmiş olduğu karine kesin olmayıp, ispat yükünü ters çevirme yönünde etkilidir.

Resmi envanterin tutulmasını isteme hakkından eşlerin vazgeçmelerine ilişkin mal rejimi sözleşmesiyle yaptıkları anlaşmalar geçersizdir. Bunun dışında, eşlerden biri resmi envanterin tutulmasını talep ettiğinde, diğer eşin buna katılması gerekir. Aksi hâlde, istemde bulunan eş, mahkemeye başvurarak resmi envanterin hâkim tarafından tutulmasına karar verilmesini isteyebilir¹⁰².

2. İyiniyetle Hareket Etme Zorunluluğu

Mal rejimi süresince eşlerin iyiniyetle hareket etmeleri gerekir. Zira, Kanun kötünüyeti korumaz¹⁰³. İyiniyet konusu, dürüstlük kuralından bahseden, TMK. m. 2'de düzenlenmiş olup; ³ HUNHV KDNODUQNXOODHQYH ERUoODUQHULQ getirirken $G \cdot U \cdot V$ WNX•UND O OydukkÖRQEQDGÖ denmiştir. Eşler, mallarını

⁹⁹ İPEKÇİ, s. 154; ERONAT, s. 2; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 29; ŞAHİN, s. 48.

¹⁰⁰ ANIL/TANER, s. 114-115; SONSUZOĞLU, Elif, Medeni Kanun'da Mal Rejimleri Düzenlemeleri ve Vergi Hukukundaki Etkileri, 1. Baskı, İstanbul 2006, s. 25; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 91; Y.8.HD. 09.03.2015, E. 2013/20777 K. 2015/5546, "...Edinilmiş mallara katılma rejiminde evlilik birliği içinde edinilen bir mal, aksi kanıtlanmadıkça edinilmiş mal sayılır. Bir malın eşlerden birine ait olduğunun ispat yükü TMK.'nun 6 ve 222. maddesine göre iddia edene aittir." (KARAMERCAN, s. 196).

¹⁰¹ ŞAHİN, s. 48.

¹⁰² KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 29-30; ŞAHİN, s. 48.

¹⁰³ ATEŞ, s. 58.

yönetme ve tasarruf etme hakkına sahiptirler, ancak bu haklarını, dürüstlük kuralına uyarak iyiniyet ilkesi çerçevesinde kullanmak zorundadırlar.

Görüldüğü üzere; eşlerin mallardan yararlanma, bunlar üzerinde tasarrufta bulunma ve borç altına girme konusundaki ana ilke iyiniyetli olma ilkesidir¹⁰⁴. Bu ilkenin de iki görünümü bulunmaktadır. Bunlar; “karşılıksız ve muvazaalı temlik yasağı” ile “borçlu eşe ödeme kolaylığı sağlama” ilkeleridir.

a) Karşılıksız ve Muvazaalı Temlik Yasağı

TMK. m. 229 hükmüyle, eşlerin evlilik süresince edinilmiş olan mallarının karşılıksız olarak ya da diğerinin payını ihlâl kastıyla ister karşılığını alarak, isterse karşılıksız olarak yaptığı temliklerin tasfiyede hesaba katılması kabul edilmiştir. Bu hüküm, TMK. m. 570’de ifadesini bulan mirasçılardan mal kaçırma amacına yönelik temliklerin tenkisine paralellik arz etmektedir¹⁰⁵.

Bu maddeye göre eşlerden biri, diğer eşin payını yok etme veya azaltma kastıyla devirler yapmış ise; yok edilen veya azaltılan pay tasfiyede hesaba katılarak, edinilmiş mallara eklenecektir. Eşlere, kendilerinden mal kaçırma amacıyla yapılan devirlerin edinilmiş mallara eklenmesini sağlama olanağı tanınmıştır (TMK. m. 229/II). Bu hüküm ile eşin karşılıksız olarak yaptığı devirlerin, sanki hiç yapılmamış gibi kabul edilerek tasfiyede dikkate alınması kabul edilmiştir. TMK. m. 229 hükmünün uygulanması için; “diğer eşin payını yok etme veya azaltma” kastının, yalnız devri yapan eşte bulunması yeterlidir. Kendisine devir yapılan üçüncü kişide de bu kastın olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır¹⁰⁶.

TMK. m. 229/II’ de; “Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin payını azaltmak kastıyla yaptığı devirler” söz konusu olduğunda, devredilen malın değerinin aynen hesaba katılması ve bu yolla alacaklı eşin korunması amaçlanmıştır. Bu hüküm sayesinde, alacağın hesabında kaçırılan mal hiç temlik edilmemiş gibi alacak hesabı yapılabilecektir. Ancak, yapılan bu hesaplama sonucu alacaklı eşin,

---

¹⁰⁴ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 31; ÖZUĞUR, s. 44-45.

¹⁰⁵ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 30-31; ŞAHİN, s. 49; UYANIK, Mesut, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Değer Artış Payı Alacağı, ylt., Kayseri 2010, s. 12.

¹⁰⁶ SARI, s. 195.

borçlu eşten mallarını elden çıkarmış olması nedeniyle alacağını tahsil edememe tehlikesi vardır. Bu durumda, TMK. m. 229 hükmünün, sadece hesaplama açısından alacaklı eşi koruduğu, malların muvazaalı yollarla borçlu eş tarafından elden çıkarılmasına karşı yasal bir önlem getirilmediği iddia edilebilir. Bu iddia haklı değildir. Çünkü alacaklı eş için, bu konuda iki ayrı hukuksal korunma olanağı vardır¹⁰⁷.

aa) Borçlu Eşin Temlik İşleminde Önce

Alacaklı eş, borçlu eşin muvazaalı temliklerle katılma alacağını ifadan kurtulma tehlikesine karşı, TMK. m. 199 hükmünden yararlanabilir. TMK. m. 199/I hükmünde; “evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verilebilir.” şeklinde belirtilmektedir. Bu madde, edinilmiş mallara katılma rejiminde, alacaklı eş için büyük bir güvence oluşturmaktadır. Alacaklı eş, bu maddeden yararlanmak suretiyle, mal kaçırılması tehlikesini hâkime başvurarak önleyecektir¹⁰⁸.

bb) Borçlu Eşin Temlik İşleminde Sonra

aaa) Karşılıksız Temlikten Yararlanan Üçüncü Kişileri Sorumlu Tutabilme

Borçlu eş, muvazaalı temliklerle mallarını elden çıkarmışsa, Kanun alacaklı eşe bu temlikten yararlanan üçüncü kişileri de sorumlu tutabilme olanağını getirmiştir. TMK. m. 241 hükmüne göre, borçlu eşten karşılıksız bir kazandırma elde eden üçüncü kişiler, bu kazandırma ile sınırlı olmak üzere, alacaklı eşin borçludan tahsil edemediği eksik kalan alacak miktarından sorumlu tutulabilecektir¹⁰⁹.

¹⁰⁷ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 30.

¹⁰⁸ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 31; KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 205; UYANIK, s. 12; ŞAHİN, s. 49.

¹⁰⁹ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 31; KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 205; ŞAHİN, s. 50.

bbb) Muvazaalı Temliklere Karşı İptal Davası Açabilme

Borçlu eş, malvarlıklarını muvazaalı temliklerle elinden çıkarmışsa, alacaklı eş, genel hükümlere dayanan iptal davasını her zaman için açarak malların borçlu eşe dönmesini sağlayabilir¹¹⁰. Alacaklı eş, borçlu eşin TMK. m. 229/II hükmüne giren temlikleri “kendisinden mal kaçırmak amacıyla yaptığını” yani yapılan temlikin muvazaalı olduğunu iddia ve ispat ederek; TBK. m. 19 hükmü gereğince, yapılan temlikleri iptal ettirdikten sonra borçlu eşe dönmesini sağlayarak alacağını bu maldan tahsil edebilir. Bunun dışında alacaklı eş, borçlu eş aleyhine koşulları varsa, muvazaalı temlikleri İİK. m. 277 vd. hükümlerinden yararlanarak da iptal ettirebilir¹¹¹.

b) Borçlu Eşe Ödeme Kolaylığı Sağlama

Yürürlükten kaldırılan 743 sayılı MK. m. 165'de; “Karı koca, evlenmenin devamı müddetinde kanunen muayyen hâller haricinde yekdiğerine karşı cebri icra talebinde bulunamaz.” hükmü vardı. Buna, kısaca “eşler arasında cebri icra yasağı” adı verilmektedir¹¹². Bu yasağın mantıklı olan bir sonucu olarak da, eşlerin birbirinden olan alacakları için zamanaşımının işlemeyeceği (zamanaşımını durduran sebep olarak) kabul edilmiştir¹¹³.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, eşler arasında cebri icra yasağına ilişkin 165. madde hükmünü yürürlükten kaldırmıştır. Bu hüküm kaldırılmasına rağmen, eşlerin birbirinden olan alacakları için zamanaşımının işlemeyeceği kuralı hâlâ mevcuttur. İsviçre'de 1984'de benzer değişiklik yapılırken, eşler arasında evlilik devam ettiği sürece zamanaşımının işlemeyeceği kuralı kaldırılmamıştır¹¹⁴.

¹¹⁰ UYANIK, s. 13; ŞAHİN, s. 50.

¹¹¹ ŞAHİN, s. 50; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 31; KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 205.

¹¹² UYANIK, s. 13; ŞAHİN, s. 51.

¹¹³ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 32; KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 206; UYANIK, s. 13; ŞAHİN, s. 51

¹¹⁴ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 75; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 183; ÖZUĞUR, s. 38; ŞAHİN, s. 51.

Bu açıklamalarımıza göre, eşler arasında cebri icra yasağının kaldırılması ve mal rejiminin eşlerin birbirinden olan alacaklarının muaccel olmasını engellemeyeceği kuralı, alacaklı eşe borçlu eşinden alacağını muaccel hâle getirme ve cebri icra yoluyla tahsil etme hakkını vermiştir. Ancak, bu değişiklikle alacaklı eşe alacağını talep ve tahsil etme zorunluluğu getirilmemiştir. Bunun sonucu olarak, alacaklı eş borçlu eşini dava ve takip etmez ise, TBK. m. 153/III hükmünden yararlanacaktır¹¹⁵.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m. 217’de “Mal rejimi, eşler arasında borçların muaccel olmasını önlemez.” kuralı getirilmiştir. Ancak, bu kural getirilirken alacaklı eşe borçlusuna vade tanıma zorunluluğu da getirilmiştir. Bu konuda kanunda iki hüküm vardır; bunlardan birisi genel, diğeri ise özel hükümdür. Alacaklı eşe gerek evliliğin devamı süresince genel olarak, gerekse mal rejiminin tasfiyesi sonucu diğerinden olan alacağı için özel olarak, borçlu eşin içinde bulunduğu malî ve ekonomik koşulları göz önünde tutma ve alacağın tahsili konusunda iyiniyetle hareket etme ilkesini getirmiştir. Bu anlamda olmak üzere, evlilik devam ederken doğan alacaklar nedeniyle, TMK. m. 217’de genel bir hüküm olarak ödeme güçlüğü içinde bulunan borçlu eşe alacaklı eşin süre vermesi hükme bağlanmıştır. Aynı ilke, katılma rejiminin sona ermesi hâlinde, katılma veya değer artış payı alacaklısı eş için de özel olarak hükme bağlanmıştır. Bu amaçla getirilen TMK. m. 239 ile aynen yukarıdaki TMK. m. 217’ye paralel bir hüküm öngörülmüş, alacaklı olan eşe, ödeme güçlüğü içinde bulunan borçlu eşine vade tanınması zorunluluğu getirilmiştir¹¹⁶.

Ancak belirtmek gerekir ki; edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerin değer artış payı ve artık değer ile ilgili talepte bulunmaları mevcut mal rejiminin sona ermesiyle mümkün olabileceğinden; bu alacaklarla ilgili olarak muacceliyetin de mal rejiminin sona ermesi hâlinde söz konusu olabileceği açıktır. Bu arada edinilmiş mallara katılma rejiminde, eşlerden birinin borcunu yerine getirebilmesi kendisini evlilik birliğini tehlikeye sokabilecek derecede güçlüklerle karşı karşıya bırakacaksa, borçlu eşin ödeme için süre isteme hakkı bulunduğu vurgulanması gerekir.

---

¹¹⁵ UYANIK, s. 13; ÖZUĞUR, s. 38; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 32.

¹¹⁶ GÜMÜŞ, s. 248-249; KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 207.

Ancak, ilgili mahkemece borçlunun böyle bir talebinin kabul edilebilmesi için, borçlu eşin iddia ettiği tehlike hâlinin ciddi olması ve yapılacak ertelemenin bu tehlikeyi gidereceği hususunun ispat edilmesi gerekecektir. Keza, verilecek sürenin de tehlikenin geçiştirilmesi için yeterli ve belirli boyutlarda olması lazımdır¹¹⁷.

Kanun borçlu eşe vade tanınması olanağını getirirken, alacaklı eşin hakkının güvenceye bağlanmasını da hükme bağlamıştır. Böylece, eşlerin yararlarını karşılıklı olarak dengede tutmuştur. Buna göre, borçluya vade tanımak zorunda kalan alacaklı eş, ondan bir güvence talep edebilecektir. Kanun'da bu güvencenin türü ile ilgili herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Buraya her türlü güvence (aynî ya da kişisel teminatlar) girer. Alacaklı eşe, borçluya vade tanırken, sadece güvence talep etme hakkı tanınması yeterli görülmemiştir. TMK. m. 239/II'ye göre, alacaklı eş borçludan ayrıca faiz de talep edebilir. Ödenecek olan faizin oranı konusunda, eşler arasında anlaşma yoksa yasal faiz oranları uygulanacaktır¹¹⁸.

F) MALVARLIĞI HAKKINDA BİLGİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Edinilmiş mallara katılma rejimi, eşlerin karşılıklı güvenleri üzerine kurulmuş olan bir rejimdir. Bunun sonucu olarak eşlerin malvarlıklarını gizlemeleri, bunların durumları hakkında bilgi vermekten kaçınmalarına yer verilmemiştir. TMK m. 206, eşlerin birbirine malvarlığı, gelir ve borçları hakkında bilgi verme yükümlülüğünü kabul etmiş ve sadece bilgi verilmemesinin yaptırımını hükme bağlamıştır. Bu maddeye göre bu bilgiyi ve belgeleri alamayan eş, vermeyen eş aleyhine mal ayrılığına geçiş davası açabilecektir.

İsviçre Medeni Kanunu'nda, bilgi ve belge isteme bir hak olarak düzenlenmiş; diğer eşin bunu vermemesi hâlinde, mahkemeye başvurmak suretiyle hâkim kararıyla bunun sağlanması olanağı getirilmiştir. Bizde ise, bu bilgi ve belgeleri elde edemeyen eş için mal ayrılığına geçme davası açma olanağı tanınmıştır. Hâlbuki eş için mal ayrılığına geçiş arzu edilmeyen ve yararına uygun olmayan bir yol olabilir. Bu nedenle eşin, bilgi ve belge elde edemediği takdirde mal ayrılığına geçme davası

---

¹¹⁷ ÖZUĞUR, s. 38; UYANIK, s. 13-14; ŞAHİN, s. 51-52.

¹¹⁸ UYANIK, s. 14; ÖZUĞUR, s. 38; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 30- 31.

açma zorunda bırakılmaması, İsviçre Medeni Kanunu'ndaki hükme benzer bir hükmün Türk Medeni Kanunu'na alınması daha isabetli olacaktır¹¹⁹.

---

¹¹⁹ KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 208.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE BAŞLANGIÇ VE SONA ERME TARİHLERİ, MALVARLIĞI UNSURLARI, YÖNETİM YARARLANMA VE TASARRUF İŞLEMLERİ

I. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN BAŞLANGICI VE SONA ERMESİ

Yasal mal rejimi olarak kabul edilmiş bulunan edinilmiş mallara katılma rejimi, kuruluşu ile sona ermesi arasında geçen süreyi kapsamaktadır. Bu sürenin genelde evlilik birliğinin fiilen devam ettiği bir zamana eşit olması gerekmekte ise de, bazı nedenlerle bu iki sürenin birbirlerine denk düşmediği hâller de ortaya çıkabileceğinden; söz konusu rejimin başlangıç ve sona eriş olgularının ayrı ayrı incelenmesi zorunlu bulunmaktadır¹²⁰.

A) YASAL MAL REJİMİNİN BAŞLANGICI

Öncelikle katılma rejiminin başlama tarihinin bilinmesi, hangi malların edinilmiş hangilerinin kişisel mal olduğunun saptanması açısından önemlidir. Bütün mal rejimleri ancak evlenme olgusuyla varlık kazanabilecekleri için, edinilmiş mallara katılma rejiminin doğal başlangıcı evlenmenin gerçekleşme tarihidir. Ancak eşler arasında vuku bulacak anlaşmalar ya da uyuşmazlıklara bağlı olarak mal rejimlerinin başlangıç tarihleri de değişebilir. Onun için, edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıç tarihinin bu olgulara göre ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir.

---

¹²⁰ ANIL/TANER, s. 76.

1. Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğe Girişine Göre Belirlenen Başlangıç Tarihi

01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren, 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun uygulanmasına ilişkin olan 03.12.2001 tarih ve 4722 sayılı Türk Medeni Kanunun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 10. maddesinde; "Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten önce evlenmiş olan eşler arasında bu tarihe kadar tâbi oldukları mal rejimi devam eder. Eşler Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, bu tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar. Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce açılmış olan boşanma veya iptal davaları sonuçlanıncaya kadar eşler arasında tâbi oldukları mal rejimi devam eder. Dava boşanma veya iptal kararıyla sonuçlanırsa, bu mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümler uygulanır. Davanın ret ile sonuçlanması hâlinde eşler, kararın kesinleşmesini izleyen bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçmedikleri takdirde, Kanun'un yürürlük tarihinden geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar. Şu kadar ki; eşler yukarıdaki fıkralarda öngörülen bir yıllık süre içinde mal rejimi sözleşmesiyle yasal mal rejiminin evlenme tarihinden geçerli olacağını kabul edebilirler. Yukarıdaki hükümler uyarınca mal birliği veya mal ortaklığı rejiminin yasal mal rejimine dönüşmesi hâlinde, Türk Kanunu Medenisinin ilgili mal rejiminin sona ermesine ilişkin hükümleri uygulanır." hükmü konulmuştur. Böylece eski Kanun'un ileriye dönük etkisi ile yeni Kanun'un geçmişe etkili olamayacağı kuralı ilk defa bu yürürlük maddesi ile bir arada kabul edilmiştir¹²¹.

Yürürlük Kanunu'nun bu düzenlemesine göre, eşler arasında kurulacak yasal mal rejimi başlangıç tarihleri kişilerin özel durum ve tavırlarına göre bazı farklılıklar gösterecektir. Bu duruma göre, Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden önce evlenmiş olan eşler arasında, bu tarihe kadar tâbi oldukları mal rejimi devam edecek; ancak aralarında bir akdi mal rejimi kabul

---

¹²¹ ŞİPKA, Şükran, Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, 1. Baskı, İstanbul 2011, s. 81.

etmedikleri takdirde, 01.01.2002 tarihinden itibaren söz konusu eşler arasında “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi” uygulanmaya başlayacaktır¹²².

Eşlerden birisinin seçme süresinin dolmasından önce ölmesi durumunda artık eşlerin bir mal sözleşmesi yapma olanağı kalmamış bulunmasına göre Kanun’un yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak ölüm tarihine kadar eşler için yasal mal rejimi uygulanacaktır. Türk Medeni Kanunu’nun yürürlüğe girmesinden önce eğer eşler arasında açılmış olan bir boşanma veya iptal davası varsa; bunların sonuçlanmalarına kadar aralarındaki eski mal rejimi devam edecektir. Ancak, bu davaların retle sonuçlanmasına karşın eşler, eğer bu kararın kesinleşmesinden itibaren bir yıl içinde başka bir mal rejimini seçmezlerse; 01.01.2002 tarihinden itibaren edinilmiş mallara katılma rejimine tâbi olacaklardır¹²³.

KILIÇOĞLU, Kanun’un açık hükmüne rağmen; davanın retle sonuçlanması durumunda eşler kararın kesinleşmesini izleyen bir yıl içinde başka bir mal rejimini seçmedikleri takdirde Kanun’un yürürlük tarihinden değil, ret kararının kesinleştiği tarihten geçerli olmak üzere yasal mal rejimini seçmiş sayılırlar görüşünü sergilemektedir¹²⁴.

Davanın retle sonuçlanması durumunda eşler kararın kesinleşmesini izleyen bir yıl içinde başka bir mal rejimi seçebilirler. Mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı rejimlerinden birinin seçilmesine ilişkin mal rejimi sözleşmesinde başlangıç tarihine yönelik bir açıklama yok ise; yeni mal rejimi, aralarında ret kararının kesinleştiği tarihten başlayarak yürürlüğe girecektir. Mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı rejimlerinden birinin seçilmesine ilişkin mal rejimi sözleşmesinin, sözleşme tarihinden başlayarak yürürlüğe girmesi kararlaştırılmışsa ne olacaktır? Ret kararının kesinleştiği tarihten başlayarak sözleşme tarihine kadar kural mal rejimi (yasal mal rejimi=edinilmiş mallara katılma rejimi) uygulanacaktır. Sözleşme tarihinden başlayarak seçilen rejim uygulanmaya başlayacaktır¹²⁵.

---

¹²² ANIL/TANER, s. 77; ŞİMŞEK, s. 116; PEHLİVAN, *Metin*, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Erme Sebepleri ve Sona Erme Anının Önemi, Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2017, C. 6, S. 2, s. 71.

¹²³ ŞIPKA, s. 82; ANIL/TANER, s. 77; ŞİMŞEK, s. 116.

¹²⁴ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 102-103.

¹²⁵ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 411-413.

Türk Medeni Kanunu'nun yürürlük hükümleri arasında bulunan mal rejimleriyle ilgili diğer bir kural da, eşlerin tâbi oldukları edinilmiş mallara katılma rejimini evlenme tarihlerinden itibaren başlatabileceklerine izin verilmesiyle ilgili bulunmaktadır. Eşler isterlerse yapacakları bir mal rejimi sözleşmesiyle, yasal mal rejiminin evlenme tarihinden itibaren geçerli olmasını sağlayabileceklerdir¹²⁶. Ancak, eşlerin böyle bir olanağı kullanabilmeleri için; mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimini seçmiş olmaları ve yine bu seçimlerini Kanun'un yürürlüğe girdiği 01.01.2002 tarihinden itibaren bir yıl içinde yapmaları, eğer Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte aralarında boşanma veya evliliğin iptali davaları görülmekte ise de, seçimlerini bu davaların reddine dair kararların kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapmaları gerekecektir¹²⁷.

2. Evlenme Tarihi

Eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirtilen diğer rejimlerden birini kabul etmiş olmamaları hâlinde, evlilik anından itibaren eşler arasında yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi yürürlüğe girer. Ayrıca, Türk Medeni Kanunu'nun 203. maddesine göre, mal rejimi sözleşmesi evlenmeden önce yapılabilirse de, bu sözleşmeler ancak evli kimseler arasında hüküm ifade edebileceklerinden; evlilikten önce düzenlenmiş olsalar bile, yine evlenme tarihinden itibaren yürürlüğe girebileceklerdir¹²⁸.

3. Mal Rejimi Sözleşmesiyle veya Evlendirme Memuruna Bildirimle Belirlenen Tarih

Eşler arasındaki mal rejimi sözleşmelerinin başlangıç tarihleri, eşlerin oluşturdukları sözleşmeler ya da kendilerinin de tayin edebilecekleri bir evlenme tarihinde evlendirme memuruna yapacakları beyanlarla da saptanabileceklerdir.

---

¹²⁶ PEHLİVAN, s. 71; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 36-37.

¹²⁷ ÖZÜĞÜR, s. 20; ŞIPKA, s. 79-80; ANIL/TANER, s. 77; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 242; ŞİMŞEK, s. 116; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 36-37.

¹²⁸ ANIL/TANER, s. 77.

a) Sözleşmede Belirlenen Tarih

TMK. m. 208/I'de: "Eşler, her zaman yeni bir mal rejimi sözleşmesiyle önceki veya başka bir mal rejimini kabul edebilirler." Yine TMK. m. 211'de; "Alacaklı tatmin edildiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, mal ortaklığının yeniden kurulmasına karar verebilir. Eşler mal rejimi sözleşmesiyle, edinilmiş mallara katılma rejimini kabul edebilirler." hükmüyle de buna olanak tanınmıştır. Buna göre, eşler seçimlik olan bir rejimden vazgeçip yeni bir seçimlik rejime geçebileceklerdir¹²⁹.

Böyle bir durumda, eşler için bu seçime göre belirledikleri sözleşme tarihi ya da sözleşmede aralarında kararlaştırdıkları başka bir tarih, tâbi olmak istedikleri yeni mal rejiminin başlangıcı olarak belirlenmiş ve kabul edilmiş olabilir¹³⁰.

b) Evlendirme Memuruna Bildirim Tarihi

TMK. m. 205'de; "Taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler." denilerek, bu hususta eşlere başka bir olanak tanınmıştır. Ancak eşlere tanınan bu olanak, yalnızca evlenmeleri sırasında memurluğa yazılı olarak hangi mal rejimini seçtiklerini bildirmekten ibarettir. Eşlerin evlendikten sonra artık evlendirme memuruna mal rejimi seçimi konusunda herhangi bir başvuruda bulunmaları mümkün olmayıp; bu başvuru sırasında, kabul ettikleri ve yazılı olarak beyan eyledikleri mal rejimiyle ilgili olarak herhangi bir ek sözleşme ya da ayrıntı sözleşme bildiriminde bulunmaları da mümkün olmayacaktır¹³¹.

Eşlerin evlendirme memuruna yaptıkları yazılı beyanlarında, kabul ettikleri mal rejiminin başlangıç tarihini ayrıca bildirmelerine gerek olmadığı gibi, yapılacak böyle bir bildirim hukuksal değerinin de olmayacağı söylenebilir. Zira, eşlerin evlendirme memuruna yaptıkları yazılı beyanla seçmiş oldukları mal rejiminin başlangıç tarihi, yukarıda açıklanan kurallar gereğince ancak evlenme tarihi olabilir. Öyleyse bu yolla kabul edilen edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıç tarihi de

¹²⁹ KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 282; PEHLİVAN, s. 72.

¹³⁰ ANIL/TANER, s. 78; ŞİPKA, s. 87-88; PEHLİVAN, s. 72.

¹³¹ ANIL/TANER, s. 78-79; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 246-248.

tartışmasız olarak evlenme tarihi olabilecektir¹³².

4. Mahkemece Belirlenen Başlangıç Tarihi

Olağanüstü mal rejimine geçişe ilişkin olarak TMK. m. 206'da "Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir." hükmü mevcut olup; TMK. m. 208'de ise, "Mal ayrılığına geçişi gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde hâkim, eşlerden birinin isteği üzerine eski mal rejimine dönüşmesine karar verebilir." kuralı mevcuttur.

TMK. m. 206'da düzenlenen olağanüstü mal rejimi, yine TMK. m. 242 ve 243'de düzenlenmiş olan mal ayrılığı rejimini ifade etmektedir. Bu rejim, her iki eşin ayrı malvarlığının oluşmasına, sorumluluklar bakımından da her bir eşin bireysel kalmasına ve hareket etmesine imkân tanır. Her iki eş de, tıpkı evli olmayan iki şahsın konumunu elde eder. Bu bakımdan Türk Medeni Kanunu'nda mal ayrılığı rejimi, eşlerin birbirlerinden malvarlığı yönünden herhangi bir şekilde zarara uğrama ihtimalinin belirmesi hâlinde uygulanabilecek olağanüstü bir önlem olarak korunmuştur. İşte böyle bir olasılığın ortaya çıkması hâlinde mahkemece, eşler arasındaki mevcut mal rejimi kaldırılarak onun yerine bu olağanüstü mal rejimi yürürlüğe konulabilir. Ancak TMK. m. 208'de; "Mal ayrılığına geçişi gerektiren sebebin ortadan kalkması hâlinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine eski mal rejimine dönüşmesine karar verebilir." kuralı getirilmiştir. Bu nedenledir ki; kanuni gerektirici sebeplerle mal ayrılığına dönüştürülen eski mal rejimi eğer edinilmiş mallara katılma rejimi şeklinde idiyse, TMK. m. 208'in uygulanmasıyla mal ayrılığından eski rejime dönüş hâlinde, artık bu edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıç tarihinin mahkemenin dönüşüme ilişkin karar tarihi olacağı kuşkusuzdur¹³³.

---

¹³² ANIL /TANER, s. 77-79.

¹³³ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 87; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 261; ANIL/TANER, s. 79-80; PEHLİVAN, s. 73.

B) YASAL MAL REJİMİNİN SONA ERMESİ

Edinilmiş mallara katılma rejiminin sone erme zamanının saptanması, bu rejime giren mal ve değerlerin belirlenmesi yönünden olduğu kadar, tasfiye edilecek malların değerlendirmelerinin hangi tarihe göre yapılacağıın saptanması bakımından da önem taşır. Çünkü edinilmiş mallara katılma rejimine, bu rejimin başlangıç tarihi ile sone erme tarihi arasındaki süre içinde edinilmiş olan mallar girer. Rejime giren mallar da, tasfiye sırasında rejimin sone erme tarihindeki durumuna göre değerlendirilebilirler¹³⁴.

Buna göre, tasfiye anı rejimin sone erme anı olarak kabul edildiğinden, değerlendirmeler bu ana göre yapılacaktır. Fakat, katılma rejiminde malların bu rejimin sone erme tarihindeki değerinin esas alınacağı kuralının bir istisnasına yer verilmiştir. TMK. m. 235/II de, eklenecek değerler için temlik tarihindeki değerlerin esas alınması kabul edilmiştir.

Türk Medeni Kanunu'nun koyduğu kurallara göre, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimini sone erdiren sebepler ise aşağıda açıklanan kurallara göre belirlenmiştir.

1. Eşlerden Birinin Ölümü

TMK. m. 225'te konulan kurala göre, mal rejimleri eşlerden birinin ölümüyle sone erer. İşte bu nedenle, eşlerden birinin ölümü durumunda ölüm tarihinde aralarında geçerli bulunan mal rejimi sone erer¹³⁵.

Ölüm, katılma rejiminin sone erme sebebi olup; bu tarih itibariyle tasfiyeye neden olur. Tasfiye sonucunda, sağ kalan eşin ölen eşinden katılma alacağı hakkında sahip ya da ona borçlu olup olmadığı ortaya çıkacaktır. Bu nedenle ölümü, sağ kalan eşin katılma alacağı hakkına sahip olması sonucunu doğuran bir sebep olarak

¹³⁴ ANIL/TANER, s. 80; PEHLİVAN, s. 73, s. 79.

¹³⁵ GENÇCAN, Ömer Uğur, Aile Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2011, s. 517; KAYIŞ, Ferhat, Eşlerden Birinin Ölümünün Boşanma Davasına, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesine ve Miras Hakkına Etkisi, THD, 2012, C. 7, S. 67, s. 20-21; KÖROĞLU, Emre, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sone Erdiren Sebepler ve Bu Mal Rejiminin Sone Erme Anı, EÜHFD., 2016, C. 11, S. 1, s. 231.

algılamamak gerekir. Tasfiye sonunda, ölen eşin, sağ kalan eşten katılma alacağı hakkına sahip olduğu ortaya çıkabilir. Bu durumda, ölenin mirasçıları, sağ kalan eşten katılma alacağını talep edeceklerdir. Tasfiye sonunda, ölen eşin, sağ kalan eşe katılma alacağı nedeniyle borçlu olduğu durumu ortaya çıkabilir. Bu durumda ise, sağ kalan eş, ölenin mirasçılarından bu alacağını talep edebilecektir¹³⁶.

Ölüm nedeniyle kişiliğin sona ermesinin önemli sonuçlarından biri de mirasın açılmasıdır. Mirasçılara intikal eden terekenin kapsamının belirlenmesi, sona eren mal rejiminin tasfiye edilmesine bağlı bulunmaktadır. Ancak bunun sonucunda, edinilmiş mallara katılma rejimi çerçevesinde doğan katılma alacağının miktarı ve nihayetinde bu açıdan terekenin alacaklı veya borçlu konumunda olduğu anlaşılacaktır. Diğer taraftan, edinilmiş mallara katılma rejimine ilişkin düzenlemelerde yer alan TMK. m. 225 ve m. 240'ta sağ kalan eşe tanınan hakların gereği gibi kullanılabilmesi için de, mirasın paylaşılmasından önce mal rejiminin tasfiyesi gereklidir¹³⁷.

2. Eşlerden Birinin Gaipliği

TMK. m. 31'e göre: "Bir kimse, ölümüne kesin gözüyle bakılmayı gerektiren durumlar içinde kaybolursa, cesedi bulunmamış olsa bile gerçekten ölmüş sayılır." Yine TMK. m. 32'ye göre de; "Ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya kendisinden uzun zamandan beri haber alınamayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli olasılık varsa, hakları bu ölüme bağlı olanların başvurusu üzerine mahkeme bu kişinin gaipliğine karar verebilir." TMK. m. 35'e göre ise; "Mahkemece gaipliğine karar verilen kimse yönünden ölüme bağlı haklar, aynen gaibin ölümü ispatlanmış gibi kullanılır."

Gaiplik kararı, evliliğin nüfus sicilinde feshinin işlenmesi suretiyle evliliğe son verme sebebi olmaktan çıkarılmıştır. TMK. m. 131 hükmü, "mahkemece evliliğin feshine karar verilmedikçe" gaiplik kararının tek başına evlenmenin sona erdirilmesine yol açmayacağını kabul etmiştir. Evliliğin sona ermesini isteyen eş,

---

¹³⁶ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 35.

¹³⁷ SARI, s. 85; KAYIŞ, s. 21.

gaiplik kararı ile birlikte veya sonradan evliliğin feshi için ayrıca dava açmak zorundadır¹³⁸.

Gaiplik durumunda TMK. m. 131 gereğince evliliğin sona ermesi için ayrıca talepte bulunulması veya dava açılması gerektiğinden, eşler arasındaki edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi için evliliğin sona erdirilmesinin gerekip gerekmediği doktrinde tartışmalıdır. Doktrindeki bir görüşe göre¹³⁹, gaiplik durumunda edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi için evliliğin sona erdirilmesine gerek yoktur. Edinilmiş mallara katılma rejimi mahkeme tarafından gaiplik kararının verilmesine bağlı olarak, ölüm tehlikesi veya uzun zamandan beri haber alınamama tarihinden itibaren sona ermiş sayılır ve tasfiye de gaiplik kararının kesinleşmesi ile birlikte geçmişe etkili olarak yapılır. Doktrindeki diğer bir görüşe göre ise¹⁴⁰, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi için gaibin eşinin gaiplik kararı ile birlikte ya da sonradan evliliğin feshi için talepte bulunması gereklidir. Aksi takdirde edinilmiş mallara katılma rejimi sona ermez. Gaibin eşinin gaiplik kararı ile birlikte ya da sonradan evliliği feshettirmesi üzerine, edinilmiş mallara katılma rejimi ölüm tehlikesi veya uzun zamandan beri haber alınamama tarihinden itibaren sona ermiş sayılır. Kanaatimizce doktrindeki ilk görüş isabetli olup; evliliğin feshinin mal rejiminin tasfiyesinde bir etkisi olmamalıdır. Gaiplik kararı miras hukuku açısından ölüm benzeri hukuki sonuçlar doğurmakta olup; gaiplik kararının verilmesi ile birlikte gaip olan eşin mirası açılacaktır. Gaip eşin mirasının tasfiyesinin yapılabilmesi için öncelikle eşler arasındaki edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi gerekecektir. Dolayısıyla, mahkemenin gaiplik kararı vermesi üzerine edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesinin evliliğin feshine bağlı olmaması her iki tasfiye açısından da kolaylık sağlayacaktır.

Edinilmiş mallara katılma rejimi, eşlerin evlilik süresince emek karşılığı edindiği mallarda hak sahipliği ilkesine dayandığına göre, gaipliğin uzun süreden beri haber alınmamaya dayandığı hâllerde son haber tarihinden; ölüm tehlikesi içinde kaybolma hâlinde ise, bu olayın cereyan ettiği tarihten itibaren, eşlerin karşılıklı

---

¹³⁸ PEHLİVAN, s. 78; KÖROĞLU, s. 233; ANIL/TANER, s. 80-81; SARI, s. 85; AKINTÜRK/ATEŞ, s. 196-197; GENÇCAN, Aile Hukuku, s. 511.

¹³⁹ KÖROĞLU, s. 233-234; SARI, s. 85-86.

¹⁴⁰ PEHLİVAN, s. 78; ŞIPKA, s. 146; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 36.

çalışma ve emek ürünü olan mal edinmesinden söz edilemeyecektir. Bu itibarla mal rejimi, ölümüne kesin gözüyle bakılmayı gerektiren durumlar içinde kaybolmuş bir eş yönünden bu olayın cereyan ettiği tarihte ve buna karşılık hakkında kendisinden uzun süre haber alınmadığı için gaipliğine hükmedilen eş yönünden ise, son haber tarihinden itibaren sona erecektir. Bu nedenle, bu tarihlerden itibaren eşlerin edindikleri mallar tasfiyede hesaba katılmayacaktır¹⁴¹.

Gaip olan eş sonradan ortaya çıkmış olabilir. Bu durumda eğer diğer eş evliliğin feshini talep etmemişse, evliliğin ve edinilmiş mallara katılma rejiminin devam ettiği kabul edilir. Bu bakımdan edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi sonucu katılma alacağı hakkı elde eden diğer eş, bu miktarı ortaya çıkan eşe iade etmelidir¹⁴². Diğer eşin evliliğin feshini talep ettiği durumlarda ise, evlilik fesih kararı ile sona ermiş olduğundan; edinilmiş mallara katılma rejiminin sona erdiğinin kabulü gerekecektir. Bu olasılıkta ise, mal rejiminin tasfiyesi sonucu bir katılma alacağı elde eden diğer eş bunu iade ile yükümlü olmaz¹⁴³.

3. Eşlerin Boşanmaları

Eşlerden birisinin diğerine karşı boşanma davası açması hâlinde, boşanma davasının açıldığı tarihte edinilmiş mallara katılma rejimi sona erer¹⁴⁴. Boşanma davasının açılması ile sona eren daha doğrusu askıya alınan edinilmiş mallara katılma rejimi bakımından, hâkimin boşanma talebini ret kararının kesinleşmesiyle birlikte askı durumu ortadan kalkar ve edinilmiş mallara katılma rejimi boşanma davasının açıldığı tarihten itibaren yürürlükteymiş gibi hüküm ve sonuçlarını doğurur¹⁴⁵. Eşler boşanma davasından sonra tekrar bir araya gelmeseler bile, mal ayrılığı rejimine geçilmediği sürece, edinilmiş mallara katılma rejimi geçerliliğini

¹⁴¹ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 36, s. 211.

¹⁴² ŞIPKA, s. 144; KIRMIZI, Mustafa, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Aile Konutu, 3. Baskı, Ankara 2014, s. 104; KÖROĞLU, s. 234; SARI, s. 88-89.

¹⁴³ KÖROĞLU, s. 234; AKINTÜRK/ATEŞ, s. 198; SARI, s. 88-89.

¹⁴⁴ PEHLİVAN, s. 74, s. 80; ŞENGÜL, Mehmet, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağının İfasına İlişkin Hüküm ve Sonuçlar, EÜHFD, 2012, C. 7, S. 3, s. 63.

¹⁴⁵ PEHLİVAN, s. 72; Y.2.HD. 30.03.2006, E. 2006/19537 K. 2006/4500, "...Davacının boşanma davası reddedilmiş olması karşısında, tasfiyeye yönelik davası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken, kesin hüküm oluşturacak şekilde ret kararı verilmesi doğru görülmemiştir..."(GÜMÜŞ, s. 285).

korur. Boşanma kararının kesinleşmesi ile birlikte edinilmiş mallara katılma rejimi dava tarihinden itibaren kesin olarak ortadan kalkar¹⁴⁶. Eşlerden birisi boşanma davası açtıktan sonra diğer eş karşı dava açmış ve ilk davayı açan eş kendi davasından feragat etmişse; artık eşler arasındaki mal rejimi karşı davanın açıldığı tarihten itibaren sona ermiş sayılacaktır. Buna karşılık eşlerden birisi boşanma davası açtıktan sonra ölmesi hâlinde, mevcut evlilik boşanma sebebiyle değil, ölüm nedeniyle sona ermiş sayılır¹⁴⁷.

Anlaşmalı boşanmada, eşlerin üzerinde mutabakata varmaları gereken konulardan biri de tâbi oldukları mal rejiminin tasfiyesidir. Bu durum, hem mal rejiminin sona ermesinin boşanmanın malî sonuçlarından biri olmasından, hem de anlaşmalı boşanma ile sona erme evlilik birliğine ilişkin olarak eşler arasında hiçbir uyumsuzluk konusunun kalmamasının amaçlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede yapılacak tasfiye sözleşmesini, TMK. m. 166/III'e göre, hâkimin uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanma kararı verilebilir. Bu boşanma kararı ile mal rejimi sona erecekse de, sona eren mal rejiminin tasfiyesi tarafların anlaşması ile tamamlanmış olacaktır¹⁴⁸.

4. Evliliğin İptali

TMK. m. 225'te eşler arasında evliliğin iptaline karar verilmesi de mal rejimini sona erdiren bir sebep olarak belirlenmiştir. Evlilikleri mahkemece iptal olunan eşler arasındaki mal rejimi de yine kanun gereği dava tarihinden itibaren sona ermiş olacaktır¹⁴⁹.

Buna göre, boşanma veya iptal davasında buna ilişkin kararın verilmesi veya kesinleşme tarihi değil, geçmişe etkili olarak dava tarihi katılma rejiminin sona erme tarihi olarak esas alınacak; edinilmiş malların neler oldukları ise, dava tarihine göre

---

¹⁴⁶ PEHLİVAN, s. 75.

¹⁴⁷ GÜMÜŞ, s. 285.

¹⁴⁸ SARI, s. 105-106. Karşı görüş için bkz. GÜMÜŞ, s. 286.

¹⁴⁹ KÖROĞLU, s. 235; PEHLİVAN, s. 80; ŞENGÜL, s. 63.

göre tayin olacaktır¹⁵⁰.

5. Eşler Arasında Yapılacak Sözleşme

TMK. m. 225'te; "Eşler arasında başka bir mal rejiminin kabulüyle mevcut mal rejiminin sona ereceği" hükmü getirilmiştir. Bu hükmü, evlilik birliğinde başka bir mal rejiminin uygulanmasına başlanması şeklinde anlaşılması yerinde olacaktır. Evlilik birliği devam ettiği sürece, evlilik birliğinde mutlaka bir mal rejimi uygulanacaktır. Ancak, hiçbir zaman evlilik birliğinde aynı anda iki ayrı mal rejiminin uygulanması mümkün değildir¹⁵¹.

Mal rejimi sözleşmesi ile, başka bir mal rejiminin evlilik birliğinde yürürlüğe girmesinin şarta veya vadeye bağlandığı durumlarda, edinilmiş mallara katılma rejimi söz konusu şart veya vade gerçekleşinceye kadar geçerliliğini koruyacaktır. Belirlenen şart veya vadenin gerçekleşmesine bağlı olarak öngörülen mal rejimi yürürlüğe girerken, edinilmiş mallara katılma rejimi de sona erecektir¹⁵². Eşlerin başka bir mal rejiminin evlilik birliğinde geçmişe etkili olarak uygulamaları, buna bağlı olarak edinilmiş mallara katılma rejimini geçmişe etkili olarak sona erdirmeleri mümkün değildir¹⁵³.

6. Mahkeme Kararı

Eşler arasındaki mal rejimini sona erdiren sebeplerden biri de aile yaşamını ilgilendiren mahkeme kararlarıdır. Eşler arasındaki mal rejimlerini etkileyen mahkeme kararlarının iki başlık altında incelenmesi mümkündür.

a) Olağanüstü Mal Rejimine Geçiş

TMK. m. 206'da; "Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir." kuralıyla

---

¹⁵⁰ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 41; KÖROĞLU, s. 235.

¹⁵¹ SARI, s. 89.

¹⁵² KÖROĞLU, s. 234-235; SARI, s. 89; PEHLİVAN, s. 80.

¹⁵³ SARI, s. 89-90.

mahkemece eşler arasındaki mevcut mal rejiminin sona erdirilmesine ilişkin hüküm koyulmuştur.

Bu hükme göre, eşlerden birinin talep etmesi ve TMK. m. 206 ve devamı maddelerindeki şartların varlığı hâlinde, mahkemece eşler arasındaki diğer mal rejimlerinde olduğu gibi edinilmiş mallara katılma rejimi de kaldırılarak, olağanüstü mal rejimi olan mal ayrılığına geçişe karar verilebilecektir. Mahkemece böyle bir karar verilmesi hâlinde, taraflar arasındaki edinilmiş mallara katılma rejimi de “dava tarihinden itibaren” sona ermiş olacaktır¹⁵⁴. Bunun sonucu olarak, bu davanın açıldığı tarihten itibaren eşlerin edindikleri mallar edinilmiş değil, aksine kişisel mal sayılacaktır. Örneğin, kocasının hiçbir işi ve gücü olmadığını, çalışmadığını, devamlı olarak oturduğunu ya da arkadaşlarıyla kahvelerde vakit geçirdiğini, kendisinin ise hem çalıştığını hem de ev işlerini gördüğünü iddia ederek, TMK. m. 206 hükmü gereğince, mal ayrılığına geçilmesini talep eden kadının, dava tarihinden itibaren bankada bulunan ve kendisine miras yoluyla intikal eden paralarının faiz gelirleri, miras yoluyla intikal eden işyerinin kira gelirleri, bu dava devam ederken biriktirdiği maaşıyla açtığı hesaptaki parası ve faizleri, dava ne kadar uzun sürerse sürsün, kendisinin kişisel malı olacak, kocası ise bunda hak iddia etmeyecektir¹⁵⁵.

Yasal mal rejimi yerine eşler arasında mal ayrılığına geçişe neden olan sebepler zaman içinde ortadan kalkmış olabilir. Kanun koyucu, eşler arasında asıl olan rejimin adil ve hakkaniyete uygun olan yasal mal rejimi olduğunu düşünerek, eşlere diledikleri takdirde mahkemeye başvurmak suretiyle eski rejime dönülmesine karar verilmesini talep edebilme yetkisini tanımıştır. Bu konuyla ilgili TMK. m. 208/II hükmüne göre; “ Mal ayrılığına geçişi gerektiren sebebin ortadan kalkması hâlinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine eski mal rejimine dönülmesine karar verebilir.” Maddede, hâkime başvurmak suretiyle eski rejime dönme yetkisi, her iki eşe de tanınmıştır¹⁵⁶.

---

¹⁵⁴ AKINTÜRK/ATEŞ, s. 162-163; KARAMERCAN, s. 264; KÖROĞLU, s. 236.

¹⁵⁵ KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 212-217; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 38-39.

¹⁵⁶ KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 212-217; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 38-39; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 261.

b) Mahkemece Ayrılık Kararı Verilmesi

Eşlerden birisinin ayrılık davası açması hâlinde, TMK. m. 180'e göre; "Ayrılığa karar verilirse mahkeme, ayrılığın süresine ve eşlerin durumlarına göre aralarında sözleşmeyle kabul edilmiş olan mal rejiminin kaldırılmasına karar verebilir." Söz konusu hüküm lafzı ruhu ile çelişki hâlinde olan bir düzenlemedir. Zira bu hüküm lafzı ile uygulanacak olursa, eşler arasında mal rejimi sözleşmesi ile kabul edilen örneğin mal ayrılığı veya paylaşımlı mal ayrılığı rejimi bakımından, ayrılık kararı üzerine hâkim re'sen söz konusu mal rejimlerinin edinilmiş mallara katılma rejimine dönüştürülmesine karar verebilecektir. Oysa, kanun koyucunun temel amacı ayrılık süresince eşlerin malvarlığı unsurlarını mümkün olduğunca birbirinin müdahalesinden uzak tutmak olmalıydı. Dolayısıyla bu şekilde ortaya çıkan gerçek olmayan kanun boşluğu, mevcut TMK m. 180 hükmünün yasal mal rejimine uygun olarak okunmasıyla aşılabilecektir. Buna göre ayrılığa karar veren mahkeme, eşler arasında mevcut yasal mal rejiminin (ya da sözleşmesel olarak kararlaştırılan mal ortaklığı veya paylaşımlı mal ayrılığı rejiminin) ayrılığın süresine ve eşlerin durumuna göre kaldırılmasına ve eşler arasında olağanüstü mal rejimini oluşturan mal ayrılığı hükümlerinin uygulanmasına karar verebilecektir. Ayrılık kararı tek başına mal ayrılığına geçiş için bir haklı sebep oluşturmaz, hâkim somut olayın şartlarına göre değerlendirme yapacaktır¹⁵⁷. Dolayısıyla hâkimin son çare olarak vereceği mal ayrılığına dönüştürme kararıyla, ayrılık davasının açıldığı tarihten itibaren başlayacak şekilde eşler arasında uygulanan edinilmiş mallara katılma rejimi sona erecektir. Ayrılık süresinin bitimiyle birlikte eşler arasında yeniden ve kendiliğinden ileriye etkili olarak edinilmiş mallara katılma rejimi geçerli olacaktır. Ancak ortak yaşam yeniden kurulamadığı için eşlerden birisi tarafından

---

¹⁵⁷ **Y.8.HD. 15.09.2009, E. 2009/1623 K. 2009/4189**, "... tarafların salt fiilen ayrı yaşamaları tek başına dönüşüm için yeterli değilse de, dosya içeriğine, tanık anlatımlarına göre, davacının ortaklığa ait malları tasarrufu için davacının göstermesi gereken iznin gerekçesiz olarak esirgendiği ve malvarlığının akıbeti hakkında davacıya bilgi verilmekten kaçınıldığı anlaşıldığından TMK.'nın 206/III ve IV. maddelerindeki koşulları gerçekleştiğinden, yasal mal rejiminin mal ayrılığı rejimine dönüştürme isteğinin kabulüne karar verilmesi gerekirken reddi doğru görülmemiştir..." (**KARAMERCAN**, s. 250); **KÖROĞLU**, s. 235-236.

boşanma davası açılması hâlinde, davanın açılmasıyla edinilmiş mallara katılma rejimi yine sona erecektir¹⁵⁸.

Ancak belirtmek gerekir ki; ayrılık kararı veren mahkemenin eşler arasındaki mal rejimini değiştirme yetkisi, ancak sözleşmeyle kabul edilmiş mal rejimlerine münhasır olduğundan, eşlerin sözleşmeyle değil fakat kanun gereği tâbi oldukları mal rejimleri bu özgün durum kapsamına girmeyecektir. Onun içindir ki; eğer eşler aralarındaki edinilmiş mallara katılma rejimini bir sözleşmeyle kabul etmişlerse mahkemece bu rejim kaldırılabilir, fakat aralarındaki edinilmiş mallara katılma rejimi kanun gereği örneğin eşlerin başka bir rejim seçmemiş olmaları sebebiyle yürürlüğe girmiş ise mahkemece bu rejim değiştirilemeyecektir¹⁵⁹.

7. Mahkemelerin Evlilik Birliği ve Tarafların Korunmasına İlişkin Önlemler Alması

Türk Medeni Kanunu'nun evlilik birliği ve tarafların korunmasına ilişkin olarak düzenlediği önlemler bağlamında, eşler arasındaki mal rejimlerinin değiştirilmesi yoluna da cevaz verilmiştir. Bu önlemler de başlıca 2 başlık altında incelenebilir.

a) Boşanma ve Ayrılık Davası Sürecine İlişkin Önlemler

TMK. m. 169'da "Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmalarına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re'sen alır." hükmüyle hâkime eşler arasındaki mal rejimlerine müdahale olanağı tanınmıştır. İşte hâkim, bu yetkisine dayanarak boşanma ve ayrılık davasının görülmesi sırasında, eşler arasında mevcut olan edinilmiş mallara katılma rejimini kaldırarak onları mal ayrılığı rejimine tâbi kılabilir¹⁶⁰.

---

¹⁵⁸ GÜMÜŞ, s. 287.

¹⁵⁹ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 252.

¹⁶⁰ ANIL/TANER, s. 83.

Ancak TMK. m. 169'un yazılışında da belirtilmiş olduğu gibi, mahkemenin söz konusu önlemleri "geçici" nitelikte olacağı için, alınan önlemlerin karar tarihinden geçerli olması ve dava sonuna kadar sürmesi gerekmekte ise de, TMK. m.225'te açıkça; "Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer." kuralı konulmuş olduğundan, hâkim tarafından TMK. m. 169'a göre mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verildiğinde, bu karar davanın açılma tarihinden itibaren geçerli olacaktır¹⁶¹.

b) Evlilik Birliğinin Korunması İçin Alınan Önlemler

TMK. m. 197'de eşlerin birlikte yaşamaya ara vermesi yani fiili ayrılık hâllerinde de mahkemece mal rejimiyle ilgili önlemler alınacağı belirtilmiştir. Bu maddenin "Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır." hükmüne dayanarak hâkimin alabileceği önlemlerden birinin de, eşler arasındaki edinilmiş mallara katılma rejiminin kaldırılarak uyuşmazlık içindeki eşlerin olağanüstü mal rejimi olan mal ayrılığına tâbi kılınmaları olduğu açıktır. Çünkü TMK. m. 197'de yazılı "haklı sebebe dayanma" ilkesi, olağanüstü mal rejimi olan mal ayrılığına geçme koşulu olarak aynı Kanun'un 206. maddesinde belirtilen; "haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüştürülmesine karar verebilir." hükmünü kullanma olanağı sağlamaktadır. Böyle bir durumda, yine TMK. m. 225 gereğince, eşler arasındaki edinilmiş mallara katılma rejimi dava tarihinde sona erecektir¹⁶².

---

¹⁶¹ KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 217; ANIL/TANER, s. 83.

¹⁶² ANIL/TANER, s. 83.

II. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE PAYLAŞIMI BELİRLEYEN MALVARLIĞI UNSURLARI

Edinilmiş mallara katılma rejimine konu mallar ikiye ayrılarak değerlendirilir; Kanun'a göre bu mallar edinilmiş mallar ve eşlere ait kişisel mallardır (TMK. m. 218). Malların mülkiyeti bakımından eşlerin sahip oldukları hakları (tasarruf, temlik, yönetim, vb.) belirleyebilmek için öncelikle edinilmiş mallar ve kişisel malların nelerden oluştuğu hususunun ortaya konması gerekmektedir. TMK. m. 219 ve 220'de bu malların nelerden ibaret olduğu açıklığa kavuşturulmuştur¹⁶³.

A) EDİNİLMİŞ MALLAR

Edinilmiş mal, yasal mal rejiminin devamı süresince eşlerden her birinin karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir (TMK m.219). O hâlde edinilmiş malvarlığından söz edilebilmesi için şu şartların varlığını aramak gerekir¹⁶⁴;

Malvarlığı değeri, para eden ve paraya dönüştürülebilen her türlü değerdir. Malvarlığı değeri kavramının karşıtını oluşturan "şahıs varlığı değeri" kavramı para ile ölçülemeyen cinsten değerler olduğu için bunların paylaşımından söz edilmemektedir. Hatta bu şahıs varlığı değerlerinin âdeta uzantısı mahiyetinde ifade edilebilecek "manevi tazminat" alacağının da paylaşım dışı tutulduğunu görmekteyiz (TMK. m. 220/III). Ancak, malvarlığının aktif ve pasiflerden oluştuğu hatırd tutulmalıdır. Bu durumda pasifleri, yani borçlanmaları, edinilmiş mal olarak sayma imkânı yoktur; bunlar artık değer hesabında "borç" olarak dikkate alınacak, dolaylı olarak diğer eşe de yansıtılacaktır. Kısaca borç edinilmiş mal kavramına dâhil sayılmamaktadır¹⁶⁵.

¹⁶³ AKINTÜRK/ATEŞ, s. 155; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 93; YAZGAN, Selda, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Malların Paylaşımı, ylt., Ankara 2014, s. 31.

¹⁶⁴ ACAR, Faruk, Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı, 3. Baskı, Ankara 2012, s. 156; SARI, s. 135.

¹⁶⁵ ACAR, Mal Rejimleri, s. 157; SARI, s. 136.

Medeni Kanun'da edinilmiş mal olabilecek malvarlığı değerleri açısından bir ayırım yapılmış değildir. Bu durum karşısında, taşınır ve taşınmaz mallar ile bunlar üzerindeki aynî haklar, alacak hakları, parasal değer ifade eden yenilik doğuran haklar, malî yönleri ile fikri haklar, beklenen haklar¹⁶⁶ edinilmiş mal niteliği taşıyabilecektir. Malvarlığına dâhil bu hakların şahsa bağlı oluşu tereddüt uyandırabilir. Örneğin, intifa hakkının paylaşım dışı kalacağı, zira şahsa sıkı surette bağlı bir irtifak olduğu düşünülebilir. Ancak yasal mal rejiminde aynî paylaşım öngörülmediğinden, bir başkasına tasfiye yoluyla devri tehlikesi bulunmamaktadır. Şu hâlde şahsa bağlı bir aynî hakkın kişisel mal olacağı, bu nedenle paylaşım dışı kaldığı söylenemez. Aksine diğer koşulları oluşturuyorsa, kişisel bir irtifakın da edinilmiş mal sayılarak değeri üzerinden bir paylaşım söz konusu olacaktır¹⁶⁷.

Edinilmiş malın ikinci niteliği, söz konusu malvarlığı değerlerinin edinilmiş mallara katılma rejiminin devamı sırasında elde edilmesidir. Bu unsur gereğince, eşler arasında yasal mal rejiminin başladığı tarihten önce edinilmiş olanlar ile mal rejiminin sona ermesinden sonra edinilmiş olan malvarlıkları, diğer unsurlarına bakılmaksızın edinilmiş mal değil kişisel mal sayılır¹⁶⁸.

Hukuksal işlem yoluyla bir kazanım gerçekleşmekte ise hukukun o işlemde aradığı zorunlu koşulların tamamlandığı anda kazanım gerçekleşmiş demektir. Bu tamamlanma anında mal rejimi devam ediyorsa, zamansal sınırlamaya uyulmuş demektir ve artık edinilen mala edinilmiş mal demek imkânı vardır. Kooperatif gibi yapılanmalara yapılan ödemelerde, henüz üye eşin adına tescil işlemi yapılmamış ve boşanma davasından sonra tescilin yapılması söz konusu ise; aynî hakkın kazanımı için gerekli koşulların boşanma sonrası tamamlanması karşısında elde edilen taşınmaz edinilmiş mal sayılmayacaktır. Fakat üyelik aidatı olarak yapılan ödemeler dolayısıyla, diğer eşin değer artış payı ve denkleştirme talep edebilme imkânı var

¹⁶⁶ **SARI**, s. 136; **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 157. Hak sahibinin talep edebileceği, malvarlığı değeri olan güvenli beklemece haklar edinilmiş mal olarak dikkate alınır. Özellikle evlilik birliği süresince tasarruf yapılarak oluşturulan satın alma değeri olan hayat sigortalarında durum böyledir. Buna karşın güvenli olmayan beklemece haklar, özellikle sosyal güvenlik kurum ve kuruluşlarına karşı olanlar ise, edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde dikkate alınmazlar, çünkü henüz ortada somut bir malvarlığı değeri yoktur. Bkz. **ZEYTİN**, Edinilmiş Mallar, s. 97.

¹⁶⁷ **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 157.

¹⁶⁸ **ŞIPKA**, s. 93; **SARI**, s. 136; **PEHLİVAN**, s. 71.

olacaktır. Ayrı yaşama veya mahkemece ayrılığa karar verilmesi evlilik birliğini sona erdirmediği için mal rejiminin sona ermesi söz konusu olmayacaktır. Bu nedenle, ayrılık döneminde elde edilen mallara zamansal sınırlama olarak edinilmiş mal niteliğine engel oluşturmayacaktır¹⁶⁹.

bu unsur, “edinilmiş mal” tanımının başlıca koşuludur. Gerçekten bir malın, yasal mal rejimi kapsamında edinilmiş mal sayılabilmesinin başlıca unsuru, bu malın karşılık verilerek elde edilmiş olmasıdır¹⁷⁰. Elde edilen edinilmiş mal değeri için verilen ya da ödenen karşılığın kaynağının da edinilmiş mal ya da kişisel mal geliri olması gerekir. Anılan şekilde edinilen mal karşılığı kişisel mallardan karşılanarak edinilmişse, karşılığı verilerek elde edilmiş olmasına rağmen; edinilmiş mal değil, kişisel mal olacaktır. Zira, TMK. m. 220/IV hükmüne göre, kişisel mal yerine geçen mal yine kişisel mal olacaktır¹⁷¹. Karşılığının kısmen verilerek elde edilen malvarlığı değerinin kişisel ya da edinilmiş mal olma niteliği, edinimde karşılıksız kazandırma ve verilen karşılıktan hangisinin ağır bastığına bakılarak belirlenecektir. Edinimde karşılığın oranı karşılıksız kazandırmaya göre daha ağır basıyorsa, edinilen mal edinilmiş mal olarak kabul edilecektir¹⁷².

Türk Medeni Kanunu’nun açıkça karşılığını vererek “elde edilen” malvarlığından söz edilmesinden de anlaşılacağı üzere; geçerli olmayan kazanımlara dayalı edinimler, edinilmiş mal sayılmaz. Örneğin, satış bedelinin eş tarafından çalışarak elde ettiği kazançla ödendiği bir taşınır satımı sözleşmesinin hata sebebiyle iptal edilmesi hâlinde, mal rejiminin tasfiyesi sırasında satıcının alıcı eşe teslim ettiği satım konusu şey, satım sözleşmesinin hükümsüzlüğü nedeniyle eşin edinilmiş

¹⁶⁹ ACAR, Mal Rejimleri, s. 158-159; Y.2.HD. 18.04.2005, E. 2005/3039 K. 2005/6149, “...Tek başına eşlerin fiilen ayrı yaşıyor olmaları Türk Medeni Kanunu’nun 206. maddesi uyarınca haklı sebep olarak yorumlanıp mal ayrılığına geçilmesi için yeterli kabul edilemez. Bunun kabulü, kendi kusurlu davranışlarıyla ayrı yaşamaya neden olan eşin, diğer eşin ilerde doğabilecek katılma alacağı hakkını ortadan kaldırmasına olanak tanımak sonucunu doğurur. Bu ise, hiç kimsenin kendi kusurlu davranışıyla kendi lehine sonuç elde edemeyeceğine yönelik temel hukuk ilkesine aykırı olur.” (Sinerji mevzuat).

¹⁷⁰ ŞIPKA, s. 93; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 95; KIRMIZI, s. 182; AYAN, s. 75-76.

¹⁷¹ ACABEY, M. Beşir, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler, Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu’na Armağan, DEÜHFD., 2007, C. 9, Özel Sayı, s. 496-500; SARI, s. 138; ŞIPKA, s. 94; KIRMIZI, s. 182.

¹⁷² ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 100.

malını oluşturmazken; alıcının satıcıya yönelik ödenen satış parasının iadesine yönelik sebepsiz zenginleşme talebi, bir edinilmiş mal olarak değerlendirilecektir¹⁷³.

UGÖNRKOHGLQOHQDOYDUOÖHHULNDÖQHDVDHPLHLOHNLLVHO
mal h kiöe getirilm H P L ú R O P T M K Ö G. Ö Z U I'de edinilmiş malın tanımı yapılmış, 2. fıkrada Kanun'un edinilmiş mal olarak kabul ettiği malvarlığı değerlerinden söz edilmiştir. Aynı zamanda TMK. m. 220'de yasal kişisel mallardan, m. 221'de ise sözleşmesel kişisel mallardan söz edilmiştir. Şu hâlde kanun veya sözleşme ile kişisel mal sayılmayan kazanımlar, edinilmiş mal olarak nitelendirilebilir¹⁷⁴.

TMK. m. 219'a göre, örnek türünden olmak üzere edinilmiş mal sayılan kazanımlar aşağıda sırasıyla anlatılacaktır;

1. Çalışma Karşılığı Edinilen Mallar

TMK. m. 219/I'e göre, bir eşin çalışmasının karşılığı olan edinimler, edinilmiş maldır. Kanun koyucu bu ana hükümlerle, katılma rejiminin emek yani çalışma karşılığı elde edilen mallardan oluşan bir rejim olduğunu vurgulamıştır. Bu rejimde emeksiz elde edilen mallarda diğer eşin hak sahibi olması söz konusu olamaz. Katılma rejiminin temelini, eşlerin evlilik süresince emek karşılığı bir mal edinmesi söz konusu ise, diğer eşin de bunda katkısı olduğu gerçeği oluşturmaktadır. O hâlde, bu rejimin emeği değerlendiren, emekte hak sahipliğini ve emek ürünlerine diğer eşin katkısının karşılanmasını sağlayan bir rejim olduğu söylenebilir¹⁷⁵.

Çalışmasının karşılığı olan edinimlerden kural olarak, eşin geniş anlamda hizmet sözleşmesine dayanarak elde ettiği ücret veya serbest meslek sahibi olarak çalışması sonucu elde ettiği gelir veya bir işletme faaliyeti dolayısıyla elde ettiği kazanç anlaşılır. Çalışma karşılığı edinimler açısından önemli olan, iş gücünün kullanılması suretiyle kazanç elde edilmesidir. İş gücünün kime tahsis edildiği, bunun karşılığı kimden gelir elde edildiği, çalışmanın hangi hükümlere tâbi

¹⁷³ GÜMÜŞ, s. 255.

¹⁷⁴ ACAR, Mal Rejimleri, s. 156; ŞIPKA, s. 92; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 98; SARI, s. 134; YAZGAN, s. 31.

¹⁷⁵ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 42; KAÇAK, Nazif, Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşılması, 3. Baskı, Ankara 2012, s. 89.

olduğunun kural olarak bir önemi yoktur. Benzer şekilde elde edilen kazancın, maaş, ücret, prim, mükâfat veya benzer biçimde isimlendirilmesinin de bir önemi bulunmamaktadır. Hatta diğer eşin nezdinde çalışılıp, kazanç elde edilmesi mümkündür ve elde edilen bu kazanç edinilmiş mal niteliğindedir¹⁷⁶.

Kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mal olmasına karşın, kişisel malların değerlerinin artması durumu burada önem kazanabilir. Çünkü kişisel malın değerinin artması için, çalışma ortaya konmuş olabilir. Normal şartlar altında her malın olağan yönetim altında değerinin artması o malın niteliğini değiştirmez. Kişisel mal ise kişisel mal kalmaya devam eder. Çünkü hiç kimseden malını yönetmemesi ve malının değerinin artmaması için davranışta bulunması beklenemez. Fakat, olağan yönetimin ötesinde profesyonel bir yönetim tarzı ile veya benzer çabalar sonucu değer artışı sağlanmış ise; değer artışı çalışma karşılığı edinim kabul edilerek, edinilmiş mal grubuna dâhil olacaktır. Böylesi durumlarda endüstriyel değer artışından söz edilmektedir¹⁷⁷.

Buna karşın malın değeri, sahibi dışındaki bir etkenden dolayı artmış ise, bu fazlalık edinilmiş mal olmaz. Çünkü böylesi değer artışlarında mal sahibinin çalışması veya çabası rol oynamamaktadır. Bu durumlar için konjonktürel değer artışından söz edilmektedir. Örneğin miras kalan arsanın yakınına önemli iş merkezini kurulmasından dolayı değerinin artmasında durum böyledir. Sınai artışı da böyle değerlendirmek gerekecektir¹⁷⁸.

Sadece bir mesleki faaliyetin icrası sonucunda elde edilen gelir değil, geçici olarak yapılan bir iş karşılığında elde edilen gelir de edinilmiş mal sayılmalıdır. Örneğin mesleği avukatlık olan, fakat boş zamanlarda resim yapan bir kişinin yaptığı tabloları satarak elde ettiği gelir de edinilmiş mal sayılmalıdır¹⁷⁹.

---

¹⁷⁶ **SARI**, s. 144; **GÜMÜŞ**, s. 256; **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 167-168; **DURAL, Mustafa/OĞUZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper**, Türk Özel Hukuku, Aile Hukuku, 13. Baskı, İstanbul 2018, s. 210.

¹⁷⁷ **ZEYTİN**, Edinilmiş Mallar, s. 105; **GÜMÜŞ**, s. 256-257; **ÖZTAN**, Aile Hukuku, s. 476.

¹⁷⁸ **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 168; **ZEYTİN**, Edinilmiş Mallar, s. 105.

¹⁷⁹ **ACABEY**, Mal Grupları, s. 503; **SARI**, s. 144. Karşı görüşe göre, sosyal bir ilişkide eşlerden birinin emeği karşılığında elde ettiği malvarlığı değerinin edinilmiş mal sayılmaması gerektiği, örneğin, eşlerden birinin tatilde olan komşusunun çiçeklerini sulaması ve köpeğine bakmasına karşılık, komşunun tatil dönüşünde verdiği hediyelerin edinilmiş mal olarak değerlendirilmemesi gerekir. Bkz. **ZEYTİN**, Edinilmiş Mallar, s. 98-99.

2. Sosyal Güvenlik ve Yardım Kurumlarının Ödemeleri

Kamu kurum ya da kuruluşu niteliğinde olan sosyal güvenlik kurumlarının ya da personele yardım sandıklarının yaptıkları ödemeler, Türk Medeni Kanunu'nun m. 219/II hükmüne göre edinilmiş mal sayılmıştır. Söz konusu kuruluşlarca yapılacak olan bu ödemeler, emekli maaşı, emekli ikramiyesi, kıdem tazminatı, yaşlılık, hastalık, sakatlık, işsizlik ve ölüm tazminatı olarak nitelendirilebilir¹⁸⁰.

Bu türden edimlerin mal rejiminin tasfiyesinde hesaba katılabilmesi için ödemenin yapılmış olması gerekli değilse de, mal rejimi devam ederken ödemeye hak kazanılmış olması zorunludur. Mal rejimi sona erdiğinde henüz bu türden bir ödemeye hak kazanılmamışsa; sigortalı eş kurum tarafından yapılacak ödeme konusunda sadece bir beklemece hak sahibiyse, ilerde yapılacak ödemenin hesaplamaya katılarak edinilmiş mal sayılması söz konusu değildir¹⁸¹.

Özellikle sosyal yardım kurumları tarafından yapılan yardımlarda, yardıma veya desteğe düşkün kimselerin sosyal yaşamda tutunabilmeleri gibi insani düşünceler hedeflenir. Bu nedenle böylesi ödemelerde yardım düşüncesi göze çarpar. TMK. m. 219'da belirtilen karşılığını vererek edinme olgusu bu türlü ödemelerde görülmez. Buna bağlı olarak, karşılıksız kazanım niteliğini beraberinde getirmesine rağmen; kişisel mal saymak yerine Kanun istisna yaratarak edinilmiş mal saymıştır. Oysa mal rejiminde geçerli olan "ikame ilkesi"dir. Bu ilkeye göre, edinilen bir malın finansal kaynağı hangi kesimden ise, edinilen malın o mal kesiminin niteliğine bürünmesi söz konusudur. Bütün itibarıyla, TMK. m. 219/II'nin bu ilkeye istisna getirdiği belirtilmektedir. Çünkü, kanun bu kurumlara ödenen primlerin hangi mal kesiminden ödendiği ile ilgilenmemekte, bunu önemsiz saymaktadır. Prim ödemelerinin edinilmiş mallardan yapıldığı hâlde, kişisel mal grubunun edinilmiş

¹⁸⁰ ŞİPKA, s. 97; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 106-108; SARI, s. 147; KARAMERCAN, s. 57.

¹⁸¹ ACABEY, Mal Grupları, s. 506; ACAR, Mal Rejimleri, s. 171; GÜMÜŞ, s. 258; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 109. Mal rejimi sona ermeden önce böyle bir hakkın kazanılması, ancak ödemenin sonradan yapılacak olması hâlinde, TMK. m. 228/II gereği yapılacak hesaplama sonucunda, evlilik birliği süresine karşılık gelen miktar edinilmiş mal olarak kabul edilip, tasfiyede yer alabilecektir. Bkz. ŞİPKA, s. 98-99. Mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce hak kazanılan sosyal güvenlik ödemelerinin bir kısmı, mal rejiminin yürürlükte kaldığı dönemi de kapsayabilir. Sosyal güvenlik ödemelerinin irat şeklinde gerçekleştirildiği hâllerde, mal rejiminin yürürlükte kaldığı döneme ilişkin olarak hak kazanılan irat ödemeleri edinilmiş mal niteliğindedir. Bkz. SARI, s. 150.

mal grubundan denkleştirme alacağına olmadığı gibi, bu tür ödemelerin edinilmiş mal olarak değerlendirildiği hâlde dahi, edinilmiş mal rejiminden önce ödenen primler için kişisel mal grubunun denkleştirme alacağı yoktur¹⁸².

Bireysel emeklilik veya özel emeklilik adı altında özel sigorta şirketlerinin yaptıkları ödemeler ile sosyal güvenlik kurumları tarafından isteğe bağlı sigortalılık kapsamında yapılan ödemeler ise, TMK. m. 219/II hükmüne göre edinilmiş mal sayılmaz. Burada primlerin ağırlıklı olarak hangi mal grubundan yapıldığına bakılmalıdır. İkame kuralı çerçevesinde, primlerin ağırlıklı olarak finanse edildiği mal grubuna göre, yapılan bu tür ödemeler edinilmiş mal ya da kişisel mal grubuna girer. Bu değerler, mal rejiminin tasfiyesi esnasında hala o eşin malvarlığında yer alıyorsa, edinilmiş mal olarak tasfiye hesabına dâhil edilecektir. Tüketilmiş ise, kural olarak tasfiye hesabına dâhil edilemezler¹⁸³.

Yaşam sigortalarında da benzer bir çözüm kabul edilmektedir. Primlerin ağırlıklı olarak finanse edildiği mal grubuna bağlı olarak, edinilmiş mal grubuna ya da kişisel mal grubuna özgülenir. Primlerden bir kısmı, diğer mal grubundan finanse edilmişse denkleştirme gündeme gelir. Yapılan prim ödemelerinin, her iki mal grubundan eşit olarak karşılanmış olması durumunda; sigorta şirketince yapılacak ödeme “tercih ilkesi” gereğince edinilmiş mal sayılır, ancak eşin kişisel mal grubu lehine denkleştirme yapılmalıdır¹⁸⁴.

---

¹⁸² ACAR, Mal Rejimleri, s. 170; GÜMÜŞ, s. 258; ACABEY, Mal Grupları, s. 505; SARI, s. 152; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 108.

¹⁸³ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 225; ŞIPKA, s. 99; ACABEY, Mal Grupları, s. 506; GÜMÜŞ, s. 259; KARAMERCAN, s. 76-77; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 108; Y.8.HD. 01.06.2009, E. 2009/1547 K. 2009/2759, “...Özel emeklilik sigortasının başlangıç tarihine göre ödemelerin edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde yapıldığı hususunda bir uyuşmazlık bulunmamaktadır. Olayları anlatmak taraflara, hukuki nitelime ise hâkime aittir. Dosyada özel emeklilik sigortası ödemelerinin davacının maaşı dışında kişisel mal veya gelirinden yapıldığı iddia edilmediğine, davacının çalışması karşılığı kazandığı maaş geliri de edinilmiş mal olduğuna, edinilmiş maldan edinilmiş mala yapılan katkı sebebiyle istekte bulunulduğuna göre, davacının isteğinin katılma alacağı olarak kabulü gerekir.” (Sinerji mevzuat).

¹⁸⁴ ACABEY, Mal Grupları, s. 506-507; ACAR, Mal Rejimleri, s. 170. Kural olarak kişisel mal sayılacağı görüşünde. Bkz. KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 43.

3. Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Tazminatlar

TMK. m. 219/III'e göre; "Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar" edinilmiş maldır. Buraya öncelikle, bir haksız fiil sonucunda iş gücünün kaybı nedeniyle TBK. m. 49'a göre ödenen tazminatlar girmektedir. Bu hükmün kapsamına, çalışma gücünün kaybindan veya azalmasından doğan zarar gibi, yapılan tedavi ve bakım masrafları ile ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan zarar için ödenen tazminatların da gireceği kabul edilmektedir. Sadece bir haksız fiil sonucunda ortaya çıkan çalışma gücünün kaybı tazminatı değil; sözleşmeye aykırılık oluşturan bir davranış nedeniyle oluşan çalışma gücünün kaybına ilişkin tazminat da hüküm kapsamına girmektedir¹⁸⁵. Buna göre örneğin; bir iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle çalışma gücünü kısmen veya tamamen yitiren bir işçinin, gereken önlemleri almamış kusurlu işvereninden bu zararlara karşılık isteyebileceği tazminat edinilmiş mal sayılır¹⁸⁶.

Çalışma gücünün kaybı nedeniyle gündeme gelecek tazminatlar bunlarla sınırlı değildir. Eşin hukuka aykırı olarak tutuklanması ve hapis yatması sebebiyle çalışamayarak uğradığı zararlar için ödenecek tazminatlar, haksız rekabet sebebiyle hak sahibi eşin çalışma karşılığı elde edebileceği gelirlerden mahrum kalması hâlinde ödenecek tazminatlar, vekâletsiz iş görme hükümlerine göre hak sahibi eşe yapılacak ödemeler, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre eşin çalışma gücünün karşılığı olarak talep edebileceği ödemeler de bu kapsamdadır¹⁸⁷.

Çalışma gücü kaybı tazminatında kişinin çalışması mümkün iken, bundan tamamen veya kısmen mahrum kalması nedeniyle ödeme söz konusudur. Hak sahibi çalışması mümkün iken, uğradığı kaza sonucu çalışmamakta ve çalışmasının karşılığı tazminat ile geçimini temin etmektedir. Bir başka ifadeyle, hak sahibi kazaya uğramasa idi çalışacak ve aldığı tazminat yerine ücret elde edecekti. Hak sahibinin aldığı bu tazminatın evliliğin devam ettiği süreye tekabül eden miktarı edinilmiş mal olarak hesaba katılacaktır. Mal rejiminin sona ermesi tarihinde, hak

¹⁸⁵ SARI, s. 156; GÜMÜŞ, s. 260.

¹⁸⁶ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 112; SARI, s. 155; ACABEY, Mal Grupları, s. 507.

¹⁸⁷ ACABEY, Mal Grupları, s. 507; SARI, s. 155-156; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 114. Karşı görüş için bkz. GÜMÜŞ, s. 260.

sahibinin kalan yaşam süresine tekabül eden tazminat miktarı kişisel mal olarak hesaplanacaktır¹⁸⁸.

4. Kişisel Malların Gelirleri

TMK. m. 219/IV'e göre, eşlerin "kişisel mallarının gelirleri" edinilmiş maldır. Bu kapsamda kişisel malların gelirleri doğal ve hukuki ürünleri kapsar.

Ziraat ve hayvancılıktan kaynaklanan ürünler doğal ürünlere; taşınır ve taşınmaz eşyadan elde edilen kira, sermaye alacağından elde edilen faiz, şirket hisselerinden elde edilen kâr payı, fikri haklardan elde edilen gelirler, finansal yatırım araçlarından elde edilen kazançlar hukuki ürünlere örnek gösterilebilir. Sona eren ortaklığın tasfiyesi çerçevesinde elde edilen "tasfiye payı" gelir niteliğinde olmayıp; payın yerine geçen "ikame değer" niteliğindedir. Bu nedenle, "tasfiye payı" edinilmiş mal değil, kişisel mal sayılır¹⁸⁹.

Kişisel malların gelirlerinin kural olarak mal rejimi devam ederken elde edilmesi gerekmektedir. Kişisel malların gelirleri hesaplanırken bunların net miktarları esas alınmalıdır. Bu anlamda olmak üzere, bunların elde edilmesi için yapılan giderler, ödenen vergiler, amortismanlar, enflasyon nedeniyle para değerindeki kayıplar indirilmelidir¹⁹⁰. Gelirin elde edilmesi nedeniyle masraf ortaya çıkmış ise; bu masrafın gelirden düşülmesi veya masraf ölçüsünde kişisel mallar lehine denkleştirme yapılması gerekecektir. Elde edilen gelir başta olmak üzere, masraf edinilmiş mallardan yapılmış ise; masraf ölçüsünde edinilmiş mallar azalacak ve ayrıca bir işlem yapılmasına gerek kalmayacaktır. Masraf kişisel mallardan yapılmış ise; masraf ölçüsünde kişisel mallar lehine denkleştirme söz konusu olacaktır. Bir şeye mâlik olmak onun ürünlerine de mâlik olmayı sağlar. Ürünün asıl şeyden ayrılmasıyla ürünün bağımsızlaşması, ayrı bir mal niteliği kazanması söz konusu olur. Bu şekilde ürün ayrı bir aynî hak konusu olabilir. Ancak bu durumda

¹⁸⁸ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 43.

¹⁸⁹ SARI, s. 160-162; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 115-117; ACABEY, Mal Grupları, s. 508-509.

¹⁹⁰ KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 44; ACABEY, Mal Grupları, s. 509-510; ACAR, Mal Rejimleri, s. 180; ŞIPKA, s. 102; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 116; SARI, s. 164. Edinilmiş mallara katılma rejiminin temelde nominal değere dayalı bir tasfiye sistemi öngördüğü gerekçesiyle karşı görüşte bkz. GÜMÜŞ, s. 262.

bile kural olarak asıl şeyin mâliki ürünün de mâliki kalır (TMK. m. 684 bütünleyici parçanın asla bağıllık ilkesi). Durum bu iken; TMK. m. 219/IV bu kuralı zayıflatmıştır. Kişisel malın ürünü üzerinde yine eş mâlik olarak kalmakta; fakat ortaya çıkan gelir üzerinde diğer eşin katılma alacağı oranında borçlanmaktadır. Hatta kişisel malın geliri ile bir taşınmaz alındığı ve bunun aile konutu statüsüne erişmesi ihtimali düşünüldüğünde, diğer eş katılma alacağı olarak konut üzerinde mülkiyet hakkının (veya intifa ve oturma da dâhil olmak üzere) kurulmasını da isteyebilmektedir¹⁹¹.

Kişisel mal niteliğindeki bir kişisel malın birlik giderlerine katkı borcunun ifası kapsamında ailenin ortak kullanımına sunulması olasılığında, kişisel malın kullanım bedeli edinilmiş mallar içinde yer almaz. Örneğin bir eşin, kişisel mallarına giren dairesini birlik giderlerine katkı borcunun ifası kapsamında ailenin ortak kullanımına sunmuşsa, artık dairenin farazi kira parası geliri edinilmiş mallar içerisinde yer almaz. Zira söz konusu farazi değer dairesini sunan eşin edinilmiş mallarını yükleyen birlik giderlerine katılma borcunu ortadan kaldırdığı için, ikinci bir kez kişisel mal geliri olarak edinilmiş mallara eklenmesine gerek yoktur¹⁹².

5. Edinilmiş Malların Yerine Geçen Değerler

TMK. m. 219/V'e göre, edinilmiş malların yerine geçen değerler edinilmiş maldır. Bu kural taraf iradelerinden bağımsız olup, doğrudan doğruya kanun gereğidir. Bu nedenle eşler bu kuralın aksine bir anlaşma yapamazlar.

Edinilmiş mallar içinde yer alan bir malvarlığı unsurunun hasar görmesi nedeniyle ödenen sigorta tazminatı, haksız fiil tazminatı ve kamulaştırma bedeli, yine edinilmiş mal grubuna ait bir malvarlığı bağış veya tüketim amacı dışında elden çıkmışsa; onun yerine geçen değer elden çıkan edinilmiş malın ve yerine geçen değer niteliklerine ve değerine bakılmaksızın kural olarak edinilmiş mal sayılır¹⁹³. Bunun gibi, edinilmiş olan bir arsanın kat karşılığı inşaat sözleşmesine konu olması nedeniyle karşılığında elde edilen taşınmaz mallar yine edinilmiş mal olarak kabul

¹⁹¹ ACAR, Mal Rejimleri, s. 174.

¹⁹² GÜMÜŞ, s. 262.

¹⁹³ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 118; GÜMÜŞ, s. 263.

edilecektir¹⁹⁴.

İktisap edilen malvarlığı unsuru, eşe ait birden fazla malvarlığı kesiminden karşılanmışsa; iktisap edilen mal, yapılan katkının ağırlık taşıdığı malvarlığı kesiminde (ya edinilmiş mallarda ya da kişisel mallarda) yer alır. Buna karşılık diğer malvarlığı kesimi lehine TMK. m. 230/I anlamında bir denkleştirme alacağı doğar. Katkının eşitliği hâlinde TMK. m. 222/III'e kıyasen ikame değer edinilmiş mallarda yer alır ve kişisel mallar lehine bir denkleştirme alacağı doğar.

6. Aksinin İspat Edilememesi Nedeniyle Edinilmiş Mal Sayılanlar

Türk Medeni Kanunu, tasfiye sırasında mevcut olan malların statüleri belirlenirken özellikle sağ kalan eş yararına (boşanma durumunda her iki eş yararına) karine oluşturmuştur. TMK. m. 222/III'e göre, bir eşin bütün malları aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal olarak kabul edilecektir. Öyleyse her iki eşin mülkiyetinde bulunan malların peşinen edinilmiş mal olarak kabul edilmesi söz konusu olacak, daha sonra bunun aksini (kişisel mal olduğunu) iddia eden eş iddiasını ispatlayacaktır. Burada "adi bir karine" söz konusudur¹⁹⁵.

B) KİŞİSEL MALLAR

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinin nihai amacı, her bir eşin katılma alacağının miktarının hesaplanmasıdır. Katılma alacağının miktarının belirlenmesinde ise, edinilmiş mallar esas alınmaktadır (TMK. m. 231, 236). Buna karşılık, kişisel mallar katılma alacağının miktarının belirlenmesinde dikkate alınmazlar¹⁹⁶. Her bir eşin malvarlığında yer alan malvarlığı değerlerinin kişisel mal ve edinilmiş mal olarak ayrılmasından sonra, kural olarak kişisel mallar tasfiyenin dışında kalacaktır. Eşlerin her birinin malvarlığında yer alan kişisel malların tespit edilmesi, mal rejiminin tasfiyesinin dışında kalacak malvarlığı değerlerinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Diğer taraftan, kişisel mallar dışındaki

¹⁹⁴ ŞIPKA, s. 103.

¹⁹⁵ AKINTÜRK/ATEŞ, s. 158; ACAR, Mal Rejimleri, s. 185.

¹⁹⁶ ZEVKLİLER/HAVUTÇU/ERTAŞ/GÜRPINAR, s. 262; SARI, s. 167-168.

malvarlığı değerlerinin edinilmiş mal olduğu dikkate alındığında; kişisel malların belirlenmesinin edinilmiş malların ortaya konulması açısından da anlam ifade etmesine yol açmaktadır. Ayrıca, gerektiğinde kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme yapılacak olması kişisel malların bilinmesini gerekli kılmaktadır¹⁹⁷.

Kanun'da kişisel mallar konusunda edinilmiş mallarda olduğu gibi bir tanım yapılmamış; kişisel mal olduğu kabul edilen malvarlığı değerleri TMK. m. 220'de tek tek sayılmıştır. Kişisel mallar konusunda yapılan düzenlemeler, edinilmiş mallarla ilgili düzenlemenin aksine örnekleyici değil, sınırlayıcıdır¹⁹⁸. Ayrıca kanun, bazı malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılabileceği konusunda eşlere belirli ölçüde sözleşme yapma olanağı sağlamış ve kişisel mallar konusunda kanun gereği kişisel mal ve sözleşme gereği kişisel mal şeklinde bir ayırım yapmıştır.

1. Kanun'a Göre Kişisel Mallar

a) Eşlerden Birinin Yalnız Kişisel Kullanımına Yarayan Eşya

TMK. m. 220/I'e göre; "Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya kişisel maldır." Hükme göre, kişisel malların konusunu sadece eşyalar oluşturmaktadır. Dolayısıyla, konusunu eşya oluşturmayan hakların TMK. m. 220/I'e göre kişisel mal olması mümkün değildir. Ayrıca, eşyalardan ancak kullanım yoluyla yararlanmaya elverişli olanlar kişisel mal niteliğini taşıyabilir. Kullanıma elverişli olmayan eşyalar hükmün kapsamı dışında kalmaktadır¹⁹⁹. Kişisel kullanıma yarayan eşyalara örnek olarak; eşlerin giyim eşyaları, makyaj malzemeleri, spor araç ve gereçleri, bedensel özürli olan eşin ortopedik eşyası, cep telefonları, band, kaset, CD, VCD gibi kişisel eşyaları, fotoğraf makinesi, kamerası vs. verilebilir²⁰⁰. Ancak taşınmaz bir mal da niteliği itibariyle sadece eşin kişisel kullanımına hasredilmişse kişisel mal olabilir. Örneğin; eşlerden yalnızca birinin, dağcılık hobisi bulunan eşin

¹⁹⁷ SARI, s. 167-168.

¹⁹⁸ SARI, s.167-168; ACABEY, Mal Grupları, s. 501.

¹⁹⁹ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 170; KARAMERCAN, s. 152.

²⁰⁰ KILIÇOĞLU, Ahmet M., Katkı-Katılma Alacağı, 6. Baskı, Ankara 2016, s. 132; KAÇAK, s. 94.

antrenman yapabilmesi için inşa edilmiş, içerisinde sadece tırmanma duvarının yer aldığı ve başka şekilde kullanmasına olanak kalmamış bir depo düşünülebilir²⁰¹.

Diğer eşin ya da diğer aile bireylerinden birinin de kullandığı eşya, artık “kişisel eşya” sayılmaz. Fakat eşyanın aile bireyi olmayan üçüncü bir kişiyle ortak kullanılması, o eşyanın kişisel mal sayılmasına engel değildir²⁰². Sadece eşlerden biri tarafından kullanılmasına rağmen, eğer eşya diğer eş ve aile bireyleri lehine de kullanılmaktaysa; bu hükme göre “kişisel kullanıma yarayan eşya” sayılmaz. Örneğin, erkeğin evliyken yaptığı birikimlerle sahibi olduğu ve sadece onun tarafından kullanılan otomobil, bütün aile bireylerinin ihtiyacına tahsis edilmişse; bu otomobil artık kişisel mal değil, edinilmiş mal sayılır²⁰³.

Kişisel kullanım eşyası özelliği ekonomik açıdan bir sınıra sahiptir. Eşyanın kullanımını noktasında sadece bir eşe özgülenmiş olması yetmez, ayrıca onun “ailenin ekonomik gücü ile de orantılı” olması gerekir²⁰⁴. Edinilmiş mallardan finanse edilerek alınan malın değeri ailenin olağan geçim sınırını aşıyorsa, mal kişisel mal niteliğini korumasına rağmen; aşkın kısım tutarınca edinilmiş mal lehine, kişisel mallar aleyhine denkleştirme yapılması gerekir. Yatırım amaçlı ziynet eşyası kişisel kullanıma yönelik eşya sayılmaz. Bunun gibi, temelde kişisel kullanıma yarayan uzun ömürlü ve aynı zamanda değerli malvarlığı unsurlarına sahip olmada amaç, kişisel kullanıma özgüleme değil de yatırım ise; bu mallar kişisel mal olarak değerlendirilemez. Ayrıca, nakit para kişisel mal sayılmaz²⁰⁵.

Kişisel kullanıma yarayan eşya edinilmiş mal türlerinden biri ile alınmış olsa bile, TMK. m. 219/V kuralının bir istisnası olarak edinilmiş mal yerine geçen değer olarak edinilmiş mal sayılmayacak, kişisel mal sayılacaktır. Ancak, eğer bu kişisel

---

²⁰¹ **ORAN, Ozan**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Kişisel Mallarının Tespiti ve Geri Alınması, EBD, 2010, S. 15, s. 128; **ZEYTİN**, Edinilmiş Mallar, s. 125; **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 239-240.

²⁰² **ACABEY**, Mal Grupları, s. 514; **KARAMERCAN**, s. 153; **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 188. İster diğer eş, isterse üçüncü bir kişiyle, istisnâ nitelikte olmayan kullanım, eşyanın kişisel mal sayılmasına engeldir. Münferit ve istisnâ ortak kullanım ise, eşyanın kişisel mal sayılmasını engellemez. Bkz. **SARI**, s. 171.

²⁰³ **ACABEY**, Mal Grupları, s. 514; **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 188-189; **ERDEM**, s. 270-271; **SARI**, s. 171. Eğer bir eşya, aile içerisinde birlikte kullanımda olan özellikte ise; o eşya kişisel mal sayılmaz. Ancak, birlikte kullanım olağan ve yoğun özellik taşımalıdır. Bkz. **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 241.

²⁰⁴ **KARAMERCAN**, s. 153.

²⁰⁵ **GÜMÜŞ**, s. 266-267; **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 189; **ŞIPKA**, s. 106; **SARI**, s. 107; **ACABEY**, Mal Grupları, s. 513-515.

amaçlı eşyayı almak için bir eş normal bir ailenin gelirini aşacak bir değer ödemiş ise; bu durumda mal rejiminin tasfiyesi aşamasında TMK. m. 230 gereği bir denkleştirme konusu olabilir²⁰⁶.

Eşlerin mesleklerini icrası için gerekli olan eşya, kişisel kullanmaya yarayan eşya kapsamında yer almaz. Eğer söz konusu eşya, edinilmiş mallara dâhil ise, ancak mal rejimi sözleşmesiyle kişisel mal sayılabilir²⁰⁷.

Kullanımın tüketim ile sağlanması eşyanın kişisel mal niteliğini etkilemez. Bu anlamda eşin sigarası, cep telefonu için ödediği kontör ücreti kişisel mal sayılır²⁰⁸. Ancak bir kullanımdan bahsedebilmek, eşin aynî nitelikteki bir yararlanma hakkına tek başına sahip olması hâlinde olanaklıdır. Bu ise, kural olarak eşin münhasıran kişisel ihtiyaçları için kullandığı eşya üzerinde mâlik olmasını gerekli kılar. Bu anlamda, kocaya annesinden miras kalan bir ziynet eşyasını eşinin kullanıyor olması, söz konusu takıları eşinin kişisel malı hâline getirmez. Aynı şekilde, söz konusu takılar TMK. m. 220/I anlamında kocanın da kişisel malı sayılmazlar; ama TMK. m. 220/II kapsamında kişisel mal sayılırlar²⁰⁹.

Mevcut kişisel kullanıma yönelik eşyanın eşin kişisel kullanımından çıkıp, ortak kullanıma açılmasıyla, söz konusu eşya TMK. m. 220/I anlamında kişisel eşya niteliğini kaybeder. Bundan sonra finanse edildiği kaynağa göre edinilmiş mal veya kişisel mal sayılacaktır²¹⁰.

b) Mal Rejiminin Başlangıcında Sahip Bulunulan Malvarlığı Değerleri

TMK. m. 220/II hükmüne göre; “Eşlerin edinilmiş mallara katılma rejiminin başlangıcında sahip oldukları her türlü malvarlığı değerleri kişisel mallardan sayılmıştır.” Edinilmiş mallara katılma rejiminin yürürlüğe girdiği an itibariyle her

---

²⁰⁶ ŞİPKA, s. 106-107; GÜMÜŞ, s. 267. Kişisel malın alınması, eşin hayatını sürdürebilmesi için zorunluluk arz ediyorsa; değerine bakılmadan kişisel mal sayılıp, kişisel malda denkleştirme de istenemez. Türkiye’de bulunamadığı için ithal edilen bir ortopedi malzemesi ne kadar pahalı olursa olsun kişisel mal sayılıp, kişisel malda denkleştirme de istenemez. Bkz. GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 241.

²⁰⁷ ACAR, Mal Rejimleri, s. 190; ERDEM, s. 271-272.

²⁰⁸ GÜMÜŞ, s. 266; ACAR, Mal Rejimleri, s. 189-190.

²⁰⁹ GÜMÜŞ, s. 266; ACABEY, Mal Grupları, s. 514; SARI, s. 172.

²¹⁰ GÜMÜŞ, s. 287; SARI, s. 173; ACAR, Mal Rejimleri, s. 190-191.

bir eşin malvarlığında yer alan haklar kişisel mal niteliğindedir. Bu haklar, aynı haklar, malî yönleri ile fikri haklar, alacak hakları, maddi değeri olan yenilik doğuran haklar şeklinde ortaya çıkabilir. Mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce malvarlığında yer alan alacak haklarının ifası mal rejiminin yürürlüğe girmesinden sonra olsa dahi, bu ifa neticesinde elde edilecek malvarlığı değerleri de kişisel mal olacaktır. Aynı şekilde, maddi değeri olan yenilik doğuran hakların mal rejiminin yürürlüğe girmesinden sonra kullanılması hâlinde, buna bağlı olarak elde edilecek haklar da kişisel mal sayılacaktır²¹¹.

Giriş/başlangıç malvarlığı²¹² ister karşılığı verilerek alınmış, ister karşılıksız kazanım yoluyla edinilmiş olsun, başlayan kural mal rejiminde kişisel mal olarak kabul edilecektir. Eşlerin evlenmeden önce fiilen birlikte yaşadıkları dönemde veya nişanlı oldukları dönemde edindikleri mallar, ister karşılığı verilerek alınmış isterse karşılıksız kazanım yoluyla edinilmiş olsun, evlenmeyle başlayan kural mal rejiminde kişisel mal olarak kabul edilecektir²¹³. Ayrıca, evlilik birliği kurulurken çeyiz olarak verilen tüm eşyalar kimin tarafından alındığına bakılmaksızın kadının kişisel malı sayılır.

Eşlerin ödemelerini evlilik öncesi yaptıkları mallar ister karşılığı verilerek alınmış, ister karşılıksız kazanım yoluyla edinilmiş olsun, başlayan kural mal rejiminde kişisel mal olarak kabul edilecektir. Evlilik öncesi edinilip de ödemeler evlilik içine sarkmışsa; evlilik içinde yapılan ödemeler tasfiyede hesaplamaya alınacaktır. Evlilik öncesi edinilen malın ödemelerinin bir kısmı evlilik öncesi diğer eşin bir katkısı ile yapılmışsa, genel hükümlere göre katkının istenebilmesi mümkündür. Bu tür talepler aile mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp, asliye hukuk mahkemelerinin görev alanı içindedir²¹⁴.

---

²¹¹ **SARI**, s. 174; **ACABEY**, Mal Grupları, s. 515.

²¹² Eşlerden her birinin kural mal rejimine girişlerinde ceplerinde olan bu malvarlığı giriş/başlangıç malvarlığı olarak adlandırılabilir. Bkz. **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 242.

²¹³ **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 250. Karşı görüş için bkz. **Y.8.HD. 17.12.2009, E. 2009/2348 K. 2009/6173**, "... tarafların karşılıklı olarak gerek evlenmeden önce ve gerekse evlenmeden sonra birbirlerine havale ettikleri ödünç paraların evliliğin kurulması niyetiyle ve evlilik sırasında TMK. m. 219/I bendi gereğince çalışmalarının karşılığı olan edinimler olarak kabulü gerekmektedir. Yani edinilmiş mal sayılır." (Sinerji mevzuat).

²¹⁴ **ACABEY**, Mal Grupları, s. 515; **SARI**, s. 174.

Evlenmeden önce bir kooperatife üye olunmuş ve evlendikten sonra da bir süre bu kooperatif taksitleri üye olan eşin kazancından ödenmiş ise; bu durumda öncelikle bu evin (arsanın, dairenin ya da işyerinin) mülkiyetinin ne zaman kazanıldığına bakılacaktır. Şayet mülkiyet hakkı evlenmeden önce kazanılmış ise, bu takdirde söz konusu malvarlığı şüphesiz kanun gereği “kişisel mal” sayılır. Buna karşılık, borçlandırıcı işlem evlenmeden önce yapılmış olup da, mülkiyet hakkı evlendikten sonra kazanılmış ise; bu takdirde söz konusu malvarlığı ilk bakışta TMK. m. 219/I ve m. 222/III gereği karine olarak “edinilmiş mal” sayılır. Ancak bu malın kişisel malı olduğunu iddia eden eş bu iddiasını ispat ederse, bu takdirde TMK. m. 220/II ve m. 220/IV gereği, kişisel mal yerine geçen değer olarak “kişisel mal” sayılacaktır. Bu hâlde, eşin evlendikten sonra kazancından ödediği taksitlerin tutarı edinilmiş mal sayılacağından, kişisel malına edinilmiş maldan yapılan ödemeler, denkleştirmeye tâbi olacaktır²¹⁵.

c) Miras Yoluyla Edinilen Malvarlığı Değerleri

TMK. m. 220/II’de, bir eşin sonradan miras yoluyla elde ettiği malvarlığı değerlerinin kişisel mal olduğu kabul edilmiştir. Miras yoluyla malvarlığı değeri iktisabının yasal veya iradi mirasçılığa dayanması mümkündür. Mirasçılığın türünün, bunun sonucu edinilen malvarlığı değerinin kişisel mal olması yönünden herhangi bir farkı bulunmamaktadır. Bununla beraber, miras yoluyla malvarlığı edinme bir miras sözleşmesine dayandığı hâllerde, bu miras sözleşmesinin ivazlı olarak yapılmış olması da mümkündür. Bu durumda, her ne kadar miras yoluyla malvarlığı kazandırması söz konusu olacaksa da bu kazandırma bir ivaz karşılığı gerçekleşmektedir. Bu durumda, gerçekleşen kazanımın kişisel mal veya edinilmiş mal olması, ivazın karşılandığı malvarlığı grubuna göre değişecektir. İvaz kişisel mallardan karşılanmış ise bir kişisel mal, ivaz edinilmiş mallardan karşılanmış ise bir edinilmiş mal söz konusu olacaktır²¹⁶. Mirasçı eş yönünden bir mükellefiyetin öngörülmüş olması, miras yoluyla kazanılan malvarlığı değerini karşılıklı hâle

²¹⁵ ŞIPKA, s. 108-110; ACABEY, Mal Grupları, s. 515.

²¹⁶ SARI, s. 174-175; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 253; ACABEY, Mal Grupları, s. 517-518; GÜMÜŞ, s. 268.

getirmeyecektir. Ancak, bu mükellefiyetin yerine getirilmesinin maddi yönünün bulunması ve bunun edinilmiş mallardan karşılanması, edinilmiş mallar lehine bir denkleştirmeye neden olacaktır²¹⁷.

d) Karşılıksız Kazandırma Yoluyla Elde Edilen Malvarlığı Değerleri

TMK. m. 220/II'ye göre, eşlerden her birinin “herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri” kişisel maldır. Buna göre; bir malvarlığı değeri, buna karşılık olmak üzere, hiçbir yükümlülük ve fedakârlık altına girilmeksizin elde edilmişse, bir karşılıksız kazandırma söz konusudur.

Karşılıksız kazandırma, sağlararası işleme, ölüme bağlı tasarrufa veya kanunda düzenlenmiş özel bir sebebe dayanabilir. Karşılıksız kazandırmanın tipik örneğini bağışlama oluşturmaktadır. Kanun'a dayanan hukuki sebeple karşılıksız kazandırma hâllerine, TMK. m. 707'ye göre işgal, TMK. m. 712, 713 ve 777'ye göre kazandırıcı zamanaşımı ile iktisap, TMK. m. 767'ye göre sahiplenme, TMK. m. 769'a göre bulunmuş eşya, TMK. m. 774'e göre düşen veya sürüklenen şeylerin kazanılması, TMK. m. 772'ye göre define, TMK. m. 776'ya göre karışma ve birleşme örnek gösterilebilir.

Milli Piyango, bingo, tombala, spor toto, sayısal loto, süper loto, on numara, iddia, at yarışı ve bahis oyunu gibi şans oyunları ile sıkça televizyon kanallarınca düzenlenmekte olan yarışma programlarından kazanılan ikramiyelerin (para veya eşya) hangi mal grubuna ait olacağı konusunda Türk doktrininde görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Konuyla ilgili olarak İsviçre hukukundaki hakim görüşün piyango ve şans oyunlarında, bilet veya kupon ya da katılma bedeli olarak yapılan ödeme hangi mal grubundan yapılmış ise (ikame kuralına göre) kazanılan ikramiye veya kazancın da aynı mal grubuna ait olacağı şeklindedir²¹⁸.

---

²¹⁷ SARI, s. 174-175.

²¹⁸ ŞIPKA, s. 103; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 100.

Bu konuda Türk doktrinindeki görüşlere kısaca yer vermek yararlı olacaktır. Kılıçoğlu; piyangodan, spor totodan, sayısal lotodan, çekilişlerden kazanılan mallar ve paraların kişisel mal grubuna girdiğini belirtmektedir²¹⁹. Zeytin; şans oyunlarından elde edilen ikramiyelerin kişisel mal sayılarak, tasfiyede dikkate alınmaması gerekir, şeklinde görüş bildirmektedir²²⁰. Acar; loto veya piyango gibi yollarla kazanç elde edilmesinde, kişisel mal karakterinin büyük ölçüde baskın olduğunu, koçan veya bilet parasına oranla elde edilen ikramiye miktarının bin katı, milyon katı fazla olabileceğini, piyango biletini alan kimselerin çok büyük çoğunluğunun ikramiye kazanmadığını, bir milyon veya daha fazla kimse içinden bir ya da birkaç kişinin ikramiyeyi elde ettiğini, böyle bir yapının kazanımın tesadüfiliğini de ortaya koyduğunu, tesadüfiliğin (şansın) ilk planda görünmekte olduğunu, bu nedenlerle karşılığını vererek elde etme durumunun olmadığını, loto veya piyangoya harcanan katılım ücretinin edinilmiş mallardan karşılanması hâlinde, TMK. m. 230/III hükmünden yararlanılarak edinilmiş mallara döndürülmesinin mümkün olduğu görüşünü dile getirmektedir²²¹. Gençcan; talih oyunlarından kazanılan para ya da malın eşin talihine dayalı hiçbir emek vermeden kazanılmasından dolayı, TMK. m. 220/II hükmünce kişisel mal olduğu görüşündedir²²². Özüğür; şans oyunlarından elde edilen ikramiyelerin hangi mal grubuna ait olacağına belirlenmesinde şans oyunlarının hangi mal değeri kullanılarak oynandığının ölçü olarak alınması ve buna göre oyun bedeli edinilmiş mallardan ödenmişse ikramiyenin edinilmiş mal grubuna ait olacağı, kişisel mal grubundan ödenmiş olması durumunda kişisel mal grubuna ait olacağı görüşündedir²²³. Sarı; bu konudaki görüşünü, mevcut yasal düzenleme karşısında katılma bedeli edinilmiş mallardan karşılanan piyango, loto vb. talih oyunları neticesinde elde edilen kazançların edinilmiş mal olarak nitelendirilmesi gerektiği

---

²¹⁹ **KILIÇOĞLU**, Katılma Alacağı, s. 132.

²²⁰ **ZEYTİN**, Edinilmiş Mallar, s. 100-102.

²²¹ **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 182-183.

²²² **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 254-256. Var mısın yok musun yarışmasında kazanılan paralar kişisel mal olmakla, mal rejimleri kurallarına göre bu paralara katılmanın mümkün olmadığı; fakat Çarkıfelek yarışmasında sorulan atasözü ya da deyimini bildiğiniz takdirde ödül kazandığınız için, Çarkıfelek yarışmasında elde edilen paranın edinilmiş mal olduğu görüşünde bkz. **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 256.

²²³ **ÖZÜĞÜR**, s. 41.

şeklinde açıklamaktadır²²⁴. Yargıtay'ın son kararlarına göre; milli piyango bileti (ve diğer şans oyunlarının) satın almak için verilen meblağ kazanılan ikramiyeye göre çok düşük de olsa sonuçta bir karşılıktır. Kaynağı şans olsa bile bir karşılık varsa ve o karşılık edinilmiş mallardan karşılanmış ise, bu edinilmiş mal sayılmalıdır²²⁵. Fakat, milli piyango bileti herhangi bir karşılık gözetilmeksizin ivazsız bir şekilde promosyon olarak verildiği takdirde elde edilen kazanç kişisel maldır²²⁶.

Bağışlar sağlararası veya ölüme bağlı tasarrufla yapılmış olabilir. Bağışın kısmen ivazlı olması durumunda karma bağışlama söz konusu olur. Karma bağışlamada, bağışlama teşkil eden kısmın değer olarak edinilmiş maldan ayrılması ve kişisel mal olarak değerlendirilmesi gerekecektir. Buna göre, kazandırmadaki ivazlı ve ivazsız kısımların ağırlığına göre, ilk planda malvarlığı değeri edinilmiş mal veya kişisel mal olarak nitelendirilecek, ancak nitelendirmenin aleyhine olan kısım yönünden denkleştirme yapılacaktır. Kazandırmadaki ivazlı ve ivazsız kısımların eşitliği hâlinde, tercih ilkesine bağlı olarak söz konusu malvarlığı değeri edinilmiş mal kabul edilecektir. Ancak, ivazsız kısım yönünden denkleştirme hükümleri uygulanacaktır²²⁷. Ayrıca, mal rejiminin tasfiyesinde anne ve baba gibi yakınlar tarafından eşlere yapılan temlik işlemleri resmi kayıтта bedelle yapılmış gibi gösterilse bile; hayatın olağan akışına göre karşılıksız kazandırma ve bir tür bağış işlem niteliğinde olduğu, bu nedenle eşe geçen bu malvarlığının onun kişisel malı

---

²²⁴ SARI, s. 141-142.

²²⁵ Y.8.HD. 27.06.2014, E. 2013/7361 K. 2014/13668, "...milli piyango bileti (ve diğer şans oyunlarının) satın almak için verilen meblağ kazanılan ikramiyeye göre çok düşük de olsa sonuçta bir karşılıktır. Burada önemli olan ekonomik karşılık değil, hukuki karşılıktır. Yani, bir malın ivazlı sayılabilmesi için, edimler arasında ekonomik anlamda bir dengenin olması zorunlu olmayıp, hukuki anlamda bir karşılık ilişkisinin olması yeterlidir. Evlilik eğer bir hayat ortaklığı bir kader birliği olarak görülüyorsa, iyi günde, kötü günde yoksullukta zenginlikte sonuç itibariyle kaynağı şans olsa bile bir karşılık varsa ve o karşılık edinilmiş mallardan karşılanmış ise, bu edinilmiş mal sayılmalıdır..." (Sinerji mevzuat).

²²⁶ Y.8.HD. 11.02.2014, E. 2013/19109 K. 2014/2080, "...Bu değerlendirme sonunda ikramiye çıkan milli piyango biletinin alışverişin yapıldığı market tarafından herhangi bir karşılık gözetilmeksizin, ivazsız şekilde promosyon olarak verildiği, bu durumda TMK. m. 220/II'de yazılı '...ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen malvarlığı' çerçevesinde, talihe (şansa) dayalı olarak kazanılmasından dolayı kişisel mal olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır..." (Sinerji mevzuat).

²²⁷ SARI, s. 178; ACABEY, Mal Grupları, s. 519; GÜMÜŞ, s. 269; ACAR, Mal Rejimleri, s. 198-199.

olduğu kabul edilir²²⁸. Fakat, karşılıksız kazandırma olmadığı iddia eden tarafından ispatlanabilir.

e) Manevi Tazminat Alacakları

TMK. m. 220/III'e göre, manevi tazminat alacakları kanun gereği kişisel mal niteliğindedir. Manevi tazminat alacağının kaynağının bir önemi bulunmamaktadır. Manevi zararın doğduğu bütün ihtimaller bu kapsama girmektedir. Manevi tazminatın haksız fiilden doğması ile sözleşmeye aykırılıktan doğması bu açıdan fark yaratmaz. Manevi tazminat yükümlüsü üçüncü şahıs olabileceği gibi, diğer eş de olabilir. Bu yön tazminatın niteliğine etki etmez²²⁹.

Manevi tazminatın kendisi değil, ama geliri TMK. m. 219/IV kapsamında "edinilmiş mal" sayılmaktadır. Bu nedenle evlilik tarihinden önce veya evlilik devam ettiği süre içinde elde edilen manevi tazminat gelirleri edinilmiş mal olarak kabul edilir.

f) Kişisel Malların Yerine Geçen Değerler

TMK. m. 220/IV'e göre; "kişisel mallar yerine geçen değerler" de kişisel mal niteliğindedir. Malvarlığından çıkan kişisel mal ile yerine geçen malvarlığı değerinin, tür, içerik ve sair yönlerden farklı olmasının bir önemi yoktur²³⁰.

Kişisel malların yerine ikame edilen değerlere, eşin kendi mallarından değer kayması yapılabileceği gibi yapılmayabilir. İkame ilkesi gereği, kişisel malların yerine geçen ikame değerlere bir değer kayması yoksa ikame edilen değerler kişisel mallardan sayılacaktır. Kişisel malların yerine ikame edilen değerlere eşin kendi mallarından yapılan değer kayması varsa, yapılan değer kaymasının miktarına ve niteliğine göre o mal kişisel mal niteliğini kaybedebilir. Örneğin, kişisel mal olan bir

---

²²⁸ **Y.8.HD. 07.02.2017, E. 2015/11715 K. 2017/1293**, "... Mal rejiminin tasfiyesinde anne ve baba gibi yakınlar tarafından eşlere yapılan temlik işlemleri resmi kayıta bedelle yapılmış gibi gösterilse bile; hayatın olağan akışına göre karşılıksız kazandırma (TMK m. 220/2) ve bir tür bağış işlemi niteliğinde olduğu, bu nedenle eşe geçen bu malvarlığının onun kişisel malı olduğu kabul edilir..." (GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 259-261).

²²⁹ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 269; ACAR, Mal Rejimleri, s. 207; SARI, s. 179.

²³⁰ SARI, s. 180; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 130-131.

dairesini satan eş yerine yeni bir daire satın almış ise; yeni alınan daire için değer kayması daireyi satın alan eşin kişisel malından gerçekleşmiş olabileceği gibi, edinilmiş malından da gerçekleşmiş olabilir. Katkı kişisel maldan karşılanmışsa, bu yeni dairenin kişisel mal olduğu konusunda hiçbir duraksama yoktur. Katkı edinilmiş maldan karşılanmışsa, üç olasılık söz konusudur. İlk olarak, kişisel mala edinilmiş maldan yapılan katkı yarından az ise; bu daire kişisel mal sayılmalıdır. TMK. m. 230 hükmüne göre edinilmiş mal ile alınan kişisel mal (daire) için diğer eş kişisel malda denkleştirme isteminde bulunabilecektir. Böyle bir durumda daireyi satın alan eşin kişisel malı, edinilmiş mallarına borçlanmış sayılacaktır. Kişisel mala edinilmiş maldan yapılan katkı yarından çok ise; bu daire edinilmiş mal sayılmalıdır. TMK. m. 230 hükmüne göre, kişisel mal ile alınan edinilmiş mal (daire) için, daireyi alan eş edinilmiş malda denkleştirme isteminde bulunabilecektir. Böyle bir durumda daireyi satın alan eşin edinilmiş malı, kişisel mallara o oranda borçlanmış sayılacaktır. Kişisel mala edinilmiş maldan yapılan katkı yarı oranında ise; daireyi satın alan eşin edinilmiş malları, kişisel mallarına o oranda borçlanmış sayılmalıdır. TMK m. 230 hükmüne göre kişisel mal ile alınan edinilmiş mal sayılacak olan (seçimin zorunlu sonucu) daire için, daireyi alan eş edinilmiş malda denkleştirme isteminde bulunabilecektir. Katkının eşitliği sebebiyle katkıda bulunulan malın edinilmiş mallara özgülmesi tercih ilkesi gereğidir²³¹.

Yukarıda verilen örnekte bir eşin malvarlığından aynı eşin malvarlığına değer kayması söz konusudur. Eğer katkı diğer eşten yapılmışsa, katkı yapılan malın niteliği hiçbir şekilde değişmez. Örneğin, kişisel malı olan dairesini 40.000 TL'ye satan eşe, diğer eş 90.000 TL edinilmiş malından katkı yaparsa; alınan 130.000 TL değerindeki ikame mal, o eşin yine kişisel malı sayılır²³².

---

²³¹ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 269-273.

²³² GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 272.

g) Sosyal Güvenlik ve Yardım Kurumlarınca ya da Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Toptan Ödeme veya Tazminatların Hak Sahibinin Kalan Yaşam Süresini Karşılacak Olan Miktarları

TMK. m. 228/II'ye göre; "Eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarda kişisel mal olarak hesaba katılır."

Mal grubu belirlemede ilgili sosyal güvenlik veya sosyal yardım kuruluşunca uygulanan yöntemle göre, yasal mal rejiminin sona erdiği tarihte, bu toplu ödeme veya tazminat yerine ömür boyu irat şeklinde bir ödeme planı var gibi işlem yapılır. Mal rejiminin sona erdiği tarih itibarıyla bundan sonraki devreler için hesaplanacak olan iradın peşin sermayeye çevrilecek değeri tasfiyede kişisel mal olarak kabul edilip²³³, kalan bölüm ise edinilmiş mal sayılacaktır²³⁴. Başka bir anlatımla, mal rejiminin sona erdiği tarihten sonra kalan yaşam süresini karşılayan bölüm tasfiyeye alınmayacak; bunun dışında kalan kısım edinilmiş mal olarak tasfiyeye alınacaktır.

²³³ **Y.8.HD. 11.02.2016, E. 2016/804 K. 2016/2152**, "...Mal rejiminin devamı sırasında, emeklilik ikramiyesinin toptan ödenmesi durumunda; öncelikle ödeme tarihi itibarıyla PMF tablosundan yararlanılarak, emekli olan eşin ortalama bakiye yaşam süresi bulunarak, ödeme günlük irat şeklinde yapılıyorsa her bir güne karşılık gelen miktar saptanır. Bundan sonra, irat şeklindeki günlük ödeme miktarı, mal rejiminin sona erdiği 14.12.2010 tarihinden sonraki kalan günler ile çarpılarak, bulunacak bu miktarın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanır. Mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden ödemenin açıklanan yöntemle hesaplanan peşin sermayeye çevrilmiş değeri, emekli olan eşin kişisel malı sayılır..." (Sinerji mevzuat).

²³⁴ **Y.8.HD. 06.10.2009, E. 2009/2871 K. 2009/4610**, "...Mahkemece, emeklilik ikramiyesinin TMK. m. 228 hükmüne uygun olarak hesaplanan bölümünün davalının kişisel malı olarak belirlenip bu miktarın çıkarılmasından sonra kalan miktarı edinilmiş mal olarak kabul edilerek, yine aksi sözleşmeyle kararlaştırılmadığından kişisel malların geliri edinilmiş mal olarak kabul edilerek bilimsel gerekçelere, kanuna ve dosya içeriğine uygun düşen uzman bilirkişi raporu esas alınarak yazılı şekilde karar verilmesinde bir isabetsizlik görülmemiştir. Tüm bu açıklamalar nedeniyle, davalı vekilinin yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle, usul, kanun ve dosya kapsamına uygun düşen yerel mahkeme hükmünün onanmasına, ..." (GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 289-290).

TMK. m. 228/II hükmünün, edinilmiş mallara katılma rejiminin toptan ödeme alan eşin ölümü nedeniyle son bulması olasılığında, mal rejimi sona erdikten sonra kalan bir yaşam süresi olmadığından uygulanması mümkün değildir. Bu durumda toptan ödemenin tamamı edinilmiş mal sayılır²³⁵. Aynı durum, mal rejiminin sona erdiği tarihte, ödemeye hak kazanan eşin yaşının ortalama yaşam süresinin üzerinde olması durumunda da söz konusudur. Bu durumda da toptan ödemenin tamamı edinilmiş mal sayılır²³⁶.

2. Sözleşmeye Göre Kişisel Mallar

TMK. m. 221'e göre; "Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dâhil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler. Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dâhil olmayacağını da kararlaştırabilirler." Bu hükmün mal rejimi açısından etkisi, katılma alacağının belirlenmesinde dikkate alınacak malvarlığı değerlerinin kapsamının daralması ve katılma alacağı miktarının azalmasıdır²³⁷.

Hükme göre, kişisel malların kapsamının genişletilmesine ilişkin düzenlemeler mal rejimi sözleşmesiyle yapılmalıdır. Mal rejimi sözleşmesinin geçerlilik şartlarına uyulmaksızın yapılan anlaşmalar, eşlerin istediği hukuki etkiyi sağlamayacak ve hükümsüz olacaktır. Kişisel malların kapsamının belirlenmesine ilişkin düzenlemelerin mutlaka her iki eş lehine de yapılması şart değildir²³⁸. Yalnızca

---

²³⁵ ACABEY, Mal Grupları, s. 524; Y.8.HD. 13.12.2010, E. 2010/590 K. 2010/6089, "... TMK. m. 219'daki düzenlemeye göre, kıdem tazminatı edinilmiş mal niteliğinde olup, aynı Kanun'un 228. maddesi hükümlerine göre yapılacak hesap sonunda davalının kişisel malı olarak belirlenen miktarın düşülmesiyle bulunan miktar üzerinde davacının katılma alacağı hakkı bulunmakta ise de; somut olayda mal rejimi ölümle sona erdiğine ve mal rejimi sona erdikten sonra kalan yaşam süresi olmadığına göre TMK. m. 228'in dikkate alınma imkanı bulunmadığından, TMK. m. 219'a göre kıdem tazminatının tamamının edinilmiş mal olarak dikkate alınması ve bu miktarın artık değer olarak kabul edilerek TMK. m. 236/I gereğince davacının yarı oranda katılma alacağının bulunmasının dikkate alınması gerekir. Davacının edinilmiş mal üzerinde kanun gereği katılma alacağı hakkı dışında ayrıca mirasbırakana kalacak bölümü üzerinde miras hakkının bulunduğu da tartışmasızdır..." (Sinerji mevzuat).

²³⁶ ACABEY, Mal Grupları, s. 524.

²³⁷ SARI, s. 180-182.

²³⁸ SARI, s. 182.

eşlerden birinin kişisel mallarının kapsamı genişletilebilir.

a) Bir Mesleğin İcrası veya İşletmenin Faaliyetine Özgülenmiş Malvarlığı Değerleri

TMK. m. 221/I ilk bakışta, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle, gerek buna özgülenen malların gelirlerinin gerekse buna bağlı çalışma karşılığı elde edilen gelirlerin kişisel mal olmasının kararlaştırılabileceği şeklinde anlaşılmaya elverişli gözükmemektedir²³⁹.

Hükümün birinci fıkrasının lafzı, çeviri hatasından dolayı İsviçre Medeni Kanunu'ndaki mehzazından ve getiriliş amacından açıkça sapan bir dille kaleme alınmıştır. Zira İMK. m. 199/I, bir mesleğin icrası veya işletme faaliyeti için tahsis ettiği edinilmiş mallarına dâhil malvarlığı değerlerine ilişkin olarak eşlerin söz konusu malvarlığı unsurlarının, mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mallara dâhil olacaklarını kabul edebileceklerini öngörmektedir. Oysa TMK. m. 221/I'in lafzı, eşlerin "bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dâhil olması gereken malvarlığı değerlerinin" mal rejimi sözleşmesiyle kişisel mal sayılacağını öngörmektedir. TMK. m. 221/I hükmü lafzıyla uygulanacak olursa; örneğin bir hekimin, avukatın, müteahhidin mesleki faaliyetinden elde ettiği tüm kazançların eşlerin anlaşmasıyla kişisel mal sayılabilmesi gibi kabul edilemez bir sonuç ortaya çıkar. Dolayısıyla söz konusu hükümün mehzaz kanuna uygun şekilde anlaşılması, edinilmiş mallara katılma rejiminin niteliğine daha uygun bir çözümü oluşturmaktadır. Buna göre, kişisel mal hâline getirilebilecek değerler, bir eşin veya her iki eşin mesleğinin icrasına veya işletmesinin faaliyetine özgülediği malvarlığı değerleridir. Buna karşılık, mesleğin icrası veya işletme faaliyeti kapsamında çalışmanın karşılığı olan kazançların kişisel mala dönüştürülmesi mümkün değildir²⁴⁰. Yine bu hüküm kapsamında, mesleğin icrasına veya işletmenin faaliyetine özgülenmiş malvarlığı değerlerinin gelirlerinin kişisel mal olması

²³⁹ SARI, s. 183.

²⁴⁰ GÜMÜŞ, s. 271; ACABEY, Mal Grupları, s. 524-525; SARI, s. 183-184; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 288.

mümkün değildir²⁴¹.

Bir mesleğin icrasına veya bir işletmenin faaliyetine özgülenmiş malvarlığı değerlerinin kişisel mal olmasının kararlaştırılmasının bir anlam taşıması, bunların edinilmiş mal olmasına bağlıdır. Diğer yandan, sadece mal rejimi sözleşmesi yapılırken mevcut bulunan ve mesleğin sürdürülmesi veya işletmenin faaliyeti için özgülenmiş olan malvarlığı değerleri değil, ilerde edinilecek ve bu amaca özgülenecek malvarlığı değerlerinin de kişisel mal sayılacağı kararlaştırılabilir²⁴².

Meslek ve işletmenin fiilen yürütülmüş olmasına rağmen; mal rejimi sona erdiğinde eş artık meslek ve işletme faaliyetini bırakmış veya malvarlığı değeri, meslek ve işletme değeri faaliyeti için gerekliliğini yitirmiş ise, sözleşmeye rağmen anılan değerlerin kişisel mal niteliğini kazanması mümkün değildir²⁴³. TMK. m. 221/I hükmünün hem lafzı hem de amacı buna uygun görünmemektedir. Eşlerin buna aykırı sözleşme yapmaları da mümkün değildir. Yani mesleğin bırakılmasına rağmen; mesleğin icrasına için gerekli malvarlığının yine kişisel mal kalacağına dönük anlaşma yapılmışsa, bu değerlerin edinilmiş mal sayılması gerekecektir. Eşlerin malvarlığını nitelendirmeleri ancak kanunun izin verdiği ölçüde mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla sözleşme özgürlüğü burada uygulama alanı bulamayacaktır²⁴⁴.

b) Kişisel Malların Gelirleri

TMK. m. 221/II hükmüne göre eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel mallarının gelirlerini kişisel mallara dâhil olacağını kararlaştırabilirler. Eşler arasında bu yönde bir sözleşme yoksa, TMK. m. 219/IV hükmüne göre kişisel malların gelirleri edinilmiş mallara dâhil sayılır.

Söz konusu hüküm çerçevesinde sadece bir eş lehine düzenleme yapılabileceği gibi her iki eş lehine de düzenleme yapılabilir. Diğer taraftan, ilgili eşin bütün kişisel mallarının gelirinin kişisel mal olacağını kararlaştırılması mümkün olduğu gibi,

---

²⁴¹ SARI, s. 184.

²⁴² ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 136-137; SARI, s. 186.

²⁴³ ACAR, Mal Rejimleri, s. 216. Karşı görüş için bkz. SARI, s. 186-187.

²⁴⁴ ACAR, Mal Rejimleri, s. 216.

sadece belirli malvarlığı değerlerinin gelirinin kişisel mal olacağı da kararlaştırılabilir. Sadece konu itibariyle değil, ayrıca zaman itibariyle de sınırlı bir düzenlemenin yapılması düşünülebilir. Böylece, belirli bir zaman dilimindeki kişisel mal gelirlerinin kişisel mal niteliği taşıyabileceği kabul edilebilir. Gerçekleştirilebilecek başka bir sınırlama da, miktar itibariyledir. Belirli bir meblağa kadar kişisel mal gelirlerinin kişisel mal sayılacağı, bu meblağı aşan gelirlerin ise TMK. m. 219/IV'e göre edinilmiş mal olacağı öngörülebilmektedir²⁴⁵.

Kanun'un vermiş olduğu bu imkânın kötüye kullanılması durumu söz konusu olabilir. Bu yolla eşlerin özellikle ortak olmayan çocuklarından mal kaçırmaları, onların saklı paylarını ihlal etmeleri mümkündür. Bu şekildeki sözleşmeler için miras hukukuna ilişkin tenkis kuralları işletilmelidir²⁴⁶.

III. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNDE EŞLERİN MALVARLIĞINDA YARARLANMA, YÖNETİM VE TASARRUF İŞLEMLERİ

A) EŞLERİN MALLARI ÜZERİNDE YÖNETİM, YARARLANMA VE TASARRUF ÖZGÜRLÜĞÜ

TMK. m. 223/I'e göre; "Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir." Bu hükme göre her eş, diğerinin katılımı ve rızası olmadan kişisel ve edinilmiş mallarını dilediği gibi yönetebilir ve bunlardan dilediği gibi yararlanabilir. Bu yönü ile yasal mal rejimi, mal ayrılığı rejimine benzemektedir²⁴⁷.

Eşler hem kişisel malları hem de edinilmiş mallarından yararlanma, işletme, koruma, devretme, yönetme vb. tasarruf işlemlerini yapabilme hakkına sahiptir²⁴⁸.

²⁴⁵ SARI, s. 187; GÜMÜŞ, s. 273; ACAR, Mal Rejimleri, s. 217; ACABEY, Mal Grupları, s. 526.

²⁴⁶ ACAR, Mal Rejimleri, s. 217.

²⁴⁷ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 299; ŞİPKA, s. 127.

²⁴⁸ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 285; ÖKTEM, Seda, Aile Birliğinde Eşlerin Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması, TBBD, 2006, C. 19, S. 67, s. 318.

Bu madde emredici nitelikte olup; taraflar aksini kararlařtıramaz²⁴⁹.

Nihayet TMK. m. 224 gereği, her bir eş (ister kişisel mallarına, isterse edinilmiş mallarına ilişkin olsun) bütün borçlarından tek başına sorumludur. Bir eşin borçlarından diğer eşin sorumlu olması söz konusu deđildir²⁵⁰. Mevcut sınırsız sorumluluk kuralı eşlerin birbirlerine karşı olan borçları bakımından da söz konusudur. Eski Medeni Kanun'a göre, eşler arasında cebri icra yasağını düzenleyen hükmün Türk Medeni Kanunu'nda yer almaması ve yasal mal rejiminin cebri icra üzerinde etkisinin olmaması nedeniyle, borçlu eşin borçlarını ödememesi sebebiyle alacaklı eşin talebi üzerine cebri icraya maruz kalması mümkündür²⁵¹. Bu hüküm de emredici nitelikte olup; mal rejimi sözleşmesi ile deđiřtirilemez²⁵².

B) EŞLERİN MALVARLIKLARI ÜZERİNDEKİ YÖNETİM, YARARLANMA VE TASARRUF ÖZGÜRLÜĞÜNÜN YASAL SINIRLAMALARI

1. Evliliğin Genel Hükümleri Kapsamında

a) Aile Konutu ile İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası

TMK. m. 194'e göre: "Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz. Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir. Aile konutu olarak özgülünen taşınmaz malın mâliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini tapu müdürlüğünden isteyebilir. Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş diğer i ile müteselsilen sorumlu olur."

²⁴⁹ ŞİPKA, s. 127; GÜMÜŞ, s. 279; SARI, s. 54.

²⁵⁰ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 289-290.

²⁵¹ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 87; ŞİPKA, s. 128; SARI, s. 80-81; GÜMÜŞ, s. 282-283.

²⁵² GÜMÜŞ, s. 282; ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 264; SARI, s. 81.

Aile konutu, sürekli olarak barınmak üzere kullanılan ve aile yaşamının yoğunlaştığı oturma yeridir. Aile konutu üzerindeki bu sınırlandırma, konutun bir eşin kişisel malı ya da edinilmiş malı olup olmadığına bakılmaksızın uygulanır. Ayrıca TMK. m. 194 hükmü, evliliğin genel hükümlerinde düzenlenmiş olduğundan eşler arasındaki mal rejimi ne olursa olsun uygulanan emredici bir hükümdür²⁵³. Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz. Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir. Aile konutu olarak özgülenen taşınmaz malın mâlikî olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini isteyebilir²⁵⁴. Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeri ile müteselsilen sorumlu olur²⁵⁵. Eğer bir eş, diğer eşin rızası olmadan ve hâkimden de izin almaksızın aile konutunu devreder ya da sınırlı bir aynî hak kurmaya kalkışırsa; mâlik (ya da hak sahibi) eşin tasarruf sınırlaması kanundan doğan sınırlandırma olarak, şerh olmadan dahi, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı etkili olacaktır. Yani, eşin rızası alınmadan yapılan kazandırıcı işlemler, üçüncü kişinin iyiniyetine rağmen geçersiz sayılacaktır. Eğer rıza alınmadan tescil yapılmış ise; bu bir “yolsuz tescil” sayılacak ve ancak bu yolsuz tescile dayanan iyiniyetli üçüncü kişilerin TMK. m. 1023 gereği hak kazanımları korunacaktır²⁵⁶.

---

²⁵³ GENÇCAN, Aile Hukuku, s. 653-654; CEYLAN, s. 212; DOĞAN, Murat, Türk Medeni Kanunu'nun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler, AÜHFD, 2003, C. 52, S. 4, s. 107.

²⁵⁴ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 86; GENÇCAN, Aile Hukuku, s. 729; ŞIPKA, s. 133; DOĞAN, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 110; OLGAÇ, s. 107; BÜYÜKAY, Yusuf, Yeni Türk Medeni Kanunu'nun 194. Maddesinde Yer Alan Aile Konutuna İlişkin Sınırlamanın Hukuki Niteliği, Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, 2006, S. 55, s. 5.

²⁵⁵ OLGAÇ, s. 107; CEYLAN, s. 213; DOĞAN, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 111; BÜYÜKAY, s. 3-4.

²⁵⁶ ŞIPKA, s. 130-131; SARI, s. 63; DOĞAN, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 110; GENÇCAN, Aile Hukuku, s. 691.

b) Mahkeme Kararı ile Diğer Eşin Rızasına Bağlanan Hukuki İşlemler

TMK. m. 199'a göre; "Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir. Hâkim bu durumda gerekli önlemleri alır. Hâkim, eşlerden birinin taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisini kaldırır, re'sen durumun tapu kütüğüne şerh edilmesine karar verir."

Bu madde evliliğin genel hükümleri bölümünde yer aldığından, eşler arasındaki mal rejimi ne olursa olsun, evlilik devam ederken uygulanabilecek "tedbir niteliğinde" ve talebe bağlı bir düzenlemedir²⁵⁷. Diğer eşin bu madde kapsamında hâkimden tedbir isteyebilmesi için, ailenin ekonomik varlığının tehlikede olması veya evlilik birliğinden doğan bir yükümlülüğün yerine getirilmemesi ön şartı mevcut olmalıdır²⁵⁸. Hâkim, bu kısıtlamayı ve diğer eşin rızasına tâbi tutmayı, belirleyeceği malvarlığı değerleriyle sınırlı olarak yapabilir; eşin tüm malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisini sınırlandıramaz²⁵⁹.

İlgili hüküm, hâkime her türlü önlemi alabilme olanağı getirmiştir. Örneğin; banka hesabına, trafik kaydına tedbir konulması, üçüncü kişilerin hak sahibi (davalı) eşe ödemede bulunmasının yasaklanması, bu eşin bizzat borç altına girmesinin yasaklanması, üçüncü kişilerin davalı eş ile yapacakları hukuksal işlemlerin geçerliliğinin diğer eşin rızasına bağlı olduğunun bildirilmesi, bu eşin başkalarına kefil olmasının da hâkim tarafından diğer eşin rızasına bağlı tutulması mümkün olabilecektir²⁶⁰.

Maddenin 3. fıkrasına göre, hak sahibi olan eşin taşınmaz üzerinde tasarruflarda bulunma yetkisi, diğer eşin rızasına bağlandığında, bu husus tapu kütüğüne "şerh" ettirilebilecektir. Bu hüküm, özel bir önlem niteliğinde olup; sadece

²⁵⁷ÖKTEM, s. 322; DOĞAN, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 122; ŞAHİNCİ, Ayşen, Eşlerin Tasarruf Yetkisinin Sınırlandırılması, AÜHFED, 2010, C. 59, S. 2, s. 314; GENÇCAN, Aile Hukuku, s. 894.

²⁵⁸ GENÇCAN, Aile Hukuku, s. 896-897; ŞAHİNCİ, s. 315-320.

²⁵⁹ GENÇCAN, Aile Hukuku, s. 903-904; ŞİPKA, s. 132-133; ŞAHİNCİ, s. 323-324.

²⁶⁰ ÖZUĞUR, s. 268; ŞİPKA, s. 133; ŞAHİNCİ, s. 322-323.

taşınmazlarla ilgilidir. Şerh, davacı eş tarafından talep edilmese bile hâkim tarafından re'sen verilebilecektir²⁶¹. Ancak maddede şerhin verilmesi, “tasarruf yetkisini kaldırma” ya ilişkin karar verilmesi şartına bağlı kılınmıştır²⁶². Bu nedenle, 3. fıkra tedbir niteliğinde değildir. Ancak dava açıldığı esnada hâkimin alacağı gerekli önlemler içinde ve tedbir niteliğinde şerh vermesi de mümkün olabilecektir²⁶³.

Sonuç olarak, bir eşin aile konutu üzerindeki tasarruf yetkisi “kanundan dolayı” sınırlandırılmıştır. Buna karşılık, diğer malvarlıkları üzerindeki tasarruf yetkisi ise; “ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektiği ölçüde” talep üzerine mahkeme kararı ile sınırlandırılabilir²⁶⁴.

2. Yasal Mal Rejimi Kapsamında Eşlerin Paylı Mülkiyet Konusu Maldaki Payı Üzerinde Tasarruf Sınırlaması

TMK. m. 223/II'ye göre; “Aksine anlaşma olmadıkça, eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz.” Bu maddenin uygulanabilmesi için eşler arasında bir paylı mülkiyet konusu malvarlığı olmalı ve eşler yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine tâbi olmalıdır²⁶⁵.

Bir eşin söz konusu payı ile ilgili her türlü tasarruf işlemleri diğer eşin rızası koşuluna bağlanmıştır. Böylece sadece payın satışında değil, aynı zamanda bir sınırlı aynî hak ile sınırlandırılmasında da rıza aranacaktır. Fakat bu hüküm eşlerin tasarruf işlemlerine yöneliktir; paya ilişkin borçlandırıcı işlemleri, payların kamulaştırılmasını ve cebri icra yoluyla satışları kapsamaz²⁶⁶.

Paylı mülkiyete konu malda bir eşin gerçekleştirdiği veya gerçekleştirmek istediği tasarruf işlemine diğer eş rıza gösterip göstermemekte tamamen serbesttir. Rıza göstermeyen eş, niçin rıza göstermediğini açıklamak veya gerekçelendirmek

²⁶¹ ÖKTEM, s. 322; ŞAHİNCİ, s. 323.

²⁶² ŞAHİNCİ, s. 323.

²⁶³ ŞİPKA, s. 133-134. Buradaki şerh, TMK. m. 194/III hükmündeki şerhten farklı olarak kurucu nitelikte olacaktır. Bkz. ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 86.

²⁶⁴ ŞİPKA, s. 132-134; ÖKTEM, s. 324; ŞAHİNCİ, s. 325-326.

²⁶⁵ ŞİPKA, s. 134; SARI, s. 66-69.

²⁶⁶ SARI, s. 68; GÜMÜŞ, s. 280; ŞİPKA, s. 135.

zorunda değildir. Bu konudaki tek somut sınırlama dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağıdır. Eşin tasarruf işlemine rıza göstermemesi hâlinde, tasarruf işlemini gerçekleştiren eş hâkimin müdahalesini isteme imkânı da tanınmamıştır²⁶⁷. Diğer eşin rızası alınmaksızın paylı mülkiyet konusu maldaki pay üzerinde gerçekleştirilen tasarruf işlemleri kendiliğinden geçersiz olacaktır. Buradaki geçersizlik bir kesin hükümsüzlük hâlini oluşturur. Dolayısıyla, rızası eksik olan eş başta olmak üzere herkes bu geçersizliği ileri sürebilir, devam etmekte olan yargılamada dava dosyasından tespit ettiği ölçüde hâkim geçersizliği re'sen dikkate alabilir. Eğer tasarrufta bulunan eş, tasarruf işleminin ardından tasarruf yetkisine sahip olursa, söz konusu geçersizlik de geçmişe etkili olarak ortadan kalkabilecektir²⁶⁸.

Eşlerden birisi ile üçüncü kişiler arasında paylı mülkiyete konu mallar konusundaki tasarruflarda diğer eşin rızasının alınması söz konusu değildir. Eşlerden her ikisi de aynı mal üzerinde üçüncü kişilerle birlikte paylı mülkiyete sahip ise; eşlerden her biri diğerinin rızası olmaksızın paylı mülk konusu mal üzerindeki payda tasarrufta bulunamaz²⁶⁹. Eşlerden birisinin rızası için bir geçerlilik şekli öngörülmemiştir. Söz konusu rıza bir şekle tâbi olmadan, sözlü olarak dahi verilebilir²⁷⁰. Ayrıca, TMK. m. 223/II hükmü emredici nitelikte olmayıp; taraflar aksini her zaman için kararlaştırabilirler²⁷¹. Ancak gelecekte eşler arasında kurulabilecek paylı mülkiyet ortaklıkları için, şimdiden yapılan sözleşmeler geçersizdir²⁷².

Paylı mülkiyet payı üzerinde diğer eşin izni olmaksızın tasarrufta bulunan eşin karşısındaki işlem tarafı üçüncü kişinin “iyiniyeti” hiçbir şekilde korunmaz. Kanun koyucu, izne yetkili eşin izni olmadan yapılan işlemin tarafı üçüncü kişinin iyiniyetini korumadığı için, işlem tarafının mevcut iyiniyeti tasarruf yetkisi eksikliğini ortadan kaldırmaz ve geçerli bir iktisap sonucunu doğurmaz. Buna göre,

---

²⁶⁷ SARI, s. 70; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 288; ŞIPKA, s. 135. Karşı görüş için bkz. GÜMÜŞ, s. 279.

²⁶⁸ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 288; ŞIPKA, s. 136; ERDEM, s. 279-280.

²⁶⁹ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 287-288; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 315. Karşı görüş için bkz. GÜMÜŞ, s. 280.

²⁷⁰ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 288; ERDEM, s. 279.

²⁷¹ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 288.

²⁷² ŞIPKA, s. 136-137.

diğer eşin açık veya örtülü izni olmaksızın tapu kütüğüne borçlandırıcı işlemin tarafı üçüncü kişi adına yapılacak taşınmaza ilişkin paylı mülkiyet payı üzerinde kurulabilmesi olanaklı olan aynî haklara ilişkin tescil, yolsuz bir tescil olup; gerek izin vermeyen eş, gerekse pay üzerinde hak sahibi olan eş tarafından adına yolsuz tescil yapılan 3. kişiye karşı açılacak tapu kütüğünün düzeltilmesi davası ile yolsuz tescilin düzeltilmesi sağlanabilir²⁷³. Ancak taşınmaz payına ilişkin, adına yolsuz tescil olan işlem tarafı üçüncü kişiden, tapu kütüğündeki söz konusu yolsuz kayda iyiniyetle güvenerek aynî hak iktisap eden üçüncü kişilerin iktisapları, TMK. m. 1023 ve 1025/II gereğince korunur²⁷⁴.

---

²⁷³ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 285.

²⁷⁴ GÜMÜŞ, s. 280-281; SARI, s. 74; ŞİPKA, s. 137.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ VE ZAMANAŞIMI

I. EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN TASFİYESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Edinilmiş mallara katılma rejiminde edinilen malların mülkiyetleri kural olarak bireysel olup, tasfiye sonunda da durum aynıdır. Bu nedenle, edinilmiş mallara katılma rejimi tasfiyeye kadar mal ayrılığı rejimine benzer. Başka bir ifadeyle, edinilmiş mallara katılma rejimi kuralları, evlilik birliği devam ettiği sürece etkisini örtülü olarak, fakat mal rejiminin sona ermesiyle açıktan gösterir. Yasal mal rejiminin sona erme hâllerinden biri ile yürürlükten kalkması sonucunda mal rejiminde tasfiye aşamasına geçilir. Tasfiye işlemi eşlerin mallarını geri almalarından sonra, her bir eşin kişisel malları edinilen mallarından ayrılır. Daha sonra, edinilen mallara ait olan borçlar bu değerden düşürülür. Geriye kalan miktar artık değeri oluşturur²⁷⁵.

Tasfiye sonunda edinilmiş mallar paylaşımına tâbi olacaktır. Bu paylaşım aynı değil, alacak hakkı şeklinde olur²⁷⁶. Yani mal kime aitse yine onun olmaya devam eder; fakat tasfiye anındaki değeri bulunarak artık değer yarısı diğer eşe verilir. Tasfiye süresince malların parasal değerlerinin bulunması gerekmektedir. Bu nedenle eşlerin kişisel ve edinilmiş mallarının ayrılması gerekir. Tasfiye sırasında eşlerin katılma alacakları ve değer artış alacakları hesaplanır. Kural olarak katılma alacağı, her eş ya da mirasçısının diğer eşe ait olan artık değer (sözleşme ile başka bir oran kararlaştırılmıyorsa) yarısı üzerinde hak sahibi olmasıdır²⁷⁷.

---

²⁷⁵ **SONSUZOĞLU**, s. 29; **AKBULUT, Pakize Ezgi**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ile Kişisel Mallar Ayrımı, ylt., İstanbul 2010, s. 109; **ÖZDAMAR, Demet/KAYIŞ, Ferhat**, Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi, 1. Baskı, İstanbul 2012. s. 60.

²⁷⁶ **ŞİPKA**, s. 161; **SARI**, s. 103.

²⁷⁷ **YAZGAN**, s. 49; **SARI**, s. 102.

Eşlerden birinin ölümü hâlinde ölüm tarihinden itibaren, evliliğin iptaline veya boşanmaya karar verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi hâlinde evliliğin iptal veya boşanma dava tarihinden itibaren, başka bir mal rejimine geçişte sözleşme tarihinden, mahkeme kararıyla olağanüstü mal rejimi olan mal ayrılığına geçişte bu kararın kesinleşmesi hâlinde yine dava tarihinden itibaren tasfiye istenilebilecektir²⁷⁸.

Tasfiye, eşlerin anlaşması yoluyla veya dava yoluyla olabilir. Taraflar mal rejiminin tasfiyesini anlaşma yoluyla gerçekleştirmekteler ise; bu anlaşmanın içeriği konusunda sınırlayıcı bir hüküm yoktur. Taraflar arasında anlaşma sağlanamaması hâlinde ise; eşlerden birisi veya mirasçılar tarafından açılacak tasfiye davası üzerine mahkemece tasfiye gerçekleştirilecektir. Tasfiyenin boşanma davasıyla bitişik yapılması zorunluluğu yoktur. Mal rejiminin tasfiyesi, boşanma davasının eki (ferisi) değildir²⁷⁹. Ancak ölüm nedeniyle mal rejiminin sona ermesinde, tereke tespitinin yapılabilmesi için tasfiye gereklidir. Bu durumda sağ kalan eş mal rejiminin tasfiyesini istemese bile, diğer mirasçılar terekenin tasfiyesini isteyebileceğinden; mal rejiminin tasfiyesi zorunluluğu doğacaktır. Her bir mirasçı terekenin tasfiyesini isteyebilir, diğerleri kabul etmese bile tasfiye gerçekleşecektir. Mirasın tasfiyesini istemek kanun gereği mal rejiminin tasfiyesini zorunlu kıldığı için, diğer eşin onayı olmaksızın mal rejiminin tasfiyesi gerekecektir. Ancak sağ kalan eşin, mal rejiminin tasfiyesine bağlı oluşan katılma alacağını talep etmekten vazgeçmesi mümkündür²⁸⁰.

A) MALLARIN GERİ ALINMASI, BORÇLAR VE PAYLI MÜLKÜN TASFİYESİ

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, tasfiye anında her eş, diğer eşte bulunan mallarını geri alır (TMK. m. 226/I). Evlilik sırasında eşlerden her biri, hem kişisel

²⁷⁸ GÜMÜŞ, s. 288-292.

²⁷⁹ ACAR, Mal Rejimleri, s. 218; GÜMÜŞ, s. 288; ŞİPKA, s. 163; Y.2.HD. 17.03.2005, E. 2005/1208 K. 2005/4267, "...Somut davada kadının istediği eşya, borsa hesabı, mal rejimi sebebiyle binadan alacak, araca katkı bedeli ile ilgili istem, boşanmanın eki niteliğinde olmayıp, bu istemler ancak boşanma davası ile ilgili hüküm kesinleşip tasfiye gündeme geldiğinde karar bağlanabilir. Bu sebeple bu konudaki dava ve istemler tefrik edilerek, boşanma ile ilgili davanın bekletici mesele yapılması ve sonucuna göre karar verilmesi gerekir..." (Sinetji mevzuat).

²⁸⁰ ACAR, Mal Rejimleri, s. 218.

hem de karşılığını vererek edindiği mallar üzerinde mülkiyet hakkını koruduğundan, tasfiye sırasında kendi mülkiyetinde ancak diğer eşin zilyetliğindeki malları geri alacaktır²⁸¹.

Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde eşyanın kendisine ait olduğunu iddia eden eşe, diğer eş eşyayı iade ile yükümlü olmakla birlikte eşyanın iadesinin mümkün olmadığı hâllerde bedelini, eşyanın zarara uğradığı hâllerde ise tazminat ve bunun yanında masrafları karşılamakla yükümlüdür²⁸². Eşlerin mallarının edinilmiş mal ya da kişisel mal gurubuna dâhil olup olmadığının bir önemi olmamakla birlikte söz konusu malın eşlerden yalnızca birinin mülkiyetinde olması gerektiği de açıktır²⁸³.

Evlilik birliğinin devamı süresince eşlerden her birinin gerek kişisel malları gerek edinilmiş malları üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarrufta bulunma hakları kendilerine ait olduğu için davacı eş kendisine ait ziynet ve eşyalarına yönelik olarak her zaman istemde bulunabilir. Başka bir anlatımla, aralarındaki mal rejimi sona ermesine bile ziynet ve eşya alacağına dair dava açabilir²⁸⁴.

Paylı mülkiyete konu olup da üstün bir yararı olduğunu ispat eden eş, kanundaki diğer olanaklardan yararlanabileceği gibi diğer eşin payını ödemek suretiyle bu malın bölünmeden kendisine verilmesini isteyebilir (TMK m. 226/II). O hâlde katılma rejiminde eşin paylı mülkiyet konusu malı ekonomik bütünlüğünü bozmadan alabilmesi için, katılma rejiminin tasfiyesi, eşin üstün yararını kanıtlaması, ortada paylı mülkiyet konusu bir mal bulunması, bu malın üstün yararını kanıtlayan eş tarafından alınmak istenmesi ve diğer eşin payının ödeme günündeki sürüm değerinin ödenmesi koşullarının gerçekleşmesi gerekir. Paylı mülkiyet konusu mal taşınır mal olabileceği gibi taşınmaz mal da olabilir. Paylı mülkiyette eşin pay

---

²⁸¹ AKINTÜRK/ATEŞ, s. 163; AKBULUT, s. 109.

²⁸² BAŞARAN, *Aslı Hikmet*, Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Boşanmaya Dayalı Tasfiyesi, ylt., İstanbul 2011, s. 27.

²⁸³ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 195; SARI, s. 128.

²⁸⁴ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 520; BAŞARAN, s. 27; Y.2.HD. 10.03.2010, E. 2010/2439 K. 2010/4515, "...Davacı; dava dilekçesinde harcını da yatırmak suretiyle kişisel eşyalarının iadesini de istemiştir. Her eş diğer eşte bulunan mallarını geri alabilir. Bunun için aralarındaki mal rejiminin sona ermiş olması gerekmez. O hâlde, davacının eşyalarla ilgili talebinin esasının incelenip bu hususta olumlu veya olumsuz bir karar verilmesi gerekirken; boşanma davasının reddedildiğinden bahisle bu hususta karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi doğru görülmemiştir..." (GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 520).

oranının bir önemi yoksa da payın gerçekten önemsiz miktarda oluşu üstün yararın yokluğuna, buna karşılık çok büyük oran üstün yararın varlığına karine oluşturur. Üstün yarar, tarafların yaşları, sağlık koşulları, ekonomik durumları, sosyal statüleri, mesleki öncelikleri, gereksinimleri, duygusal menfaatleri, yetenekleri vb. gibi ölçütler esas alınarak belirlenebilecektir²⁸⁵.

Doktrinde baskın görüş, üstün hak sahibi eşe tanınan bu talep hakkını “yasal alım hakkı” olarak nitelendirmektedir²⁸⁶. Bu yasal alım hakkı, daha üstün yararını ispat eden eşe tanınmış bir haktır. Bu hak, kişiye sıkı sıkıya bağlı şahsi bir hak olduğundan devredilemez; ancak sağlığında ileri sürmüş veya diğer taraf bu hakkı kabul etmiş ise, mirasçılara geçebilir. Hakkın mal rejiminin tasfiyesinin bitimine kadar kullanılması gerekir. Ayrıca, TMK. m. 226/II hükmü elbirliği mülkiyetinde de uygulanabilir²⁸⁷.

TMK. m. 226/II’de özel düzenleme ile, mal taşınır ya da taşınmaz olsun henüz satışa çıkartılmış olmasa da TMK. m. 732’den farklı olarak, mal rejimi hükümlerince üstün yararı olduğunu kanıtlayan eşe böyle bir alım hakkı tanınmıştır. Ancak bu hak önalım hakkından farklıdır. Zira burada önalım hakkının kullanımı için malın bir üçüncü kişiye satılması gerekmemektedir. Bu özel düzenleme ile üstün hakkını kanıtlayan eşe tanınan hakkın niteliği, “yasadan kaynaklanan bir alım, (kanundan doğan iştirah) hakkı”dır²⁸⁸.

Her ne kadar edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiye aşamasında kural olarak edinilmiş malların parasal bir edimi ifade edecek şekilde paylaşılması öngörülmüşse de; paylı malların hak sahibi eşe özgülenmesi bu kuralın istisnalarındandır²⁸⁹. Ayrıca, TMK. m. 226/II hükmünün emredici nitelikte olmadığı,

---

²⁸⁵ YAĞCIOĞLU, Ali Haydar, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Yasal Alım Hakkı, 1. Baskı, İzmir 2007, s. 65; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 526; GÜMÜŞ, s. 316; BAŞARAN, s. 33; **Y.8.HD. 17.11.2009, E. 2009/4269 K. 2009/5640**, “...Mirasçılık belgesi de dikkate alındığında taşınmazın tamamının ¾’ü davacı eş adına, kalan % pay ise 20 davalı arasında paylaşılacaktır. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda taşınmazda sayıca kalabalık olan davalıların her birine küçük oranlarda pay düşmektedir. Yazlık ev olarak kullanılan taşınmazdaki küçük pay mülkleri olan 20 davalı karşısında ¾ payın sahibi olan davacının üstün hakkının olduğunun kabulü gerekir...” (Kazancı mevzuat).

²⁸⁶ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 524; ŞIPKA, s. 176.

²⁸⁷ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 527; YAĞCIOĞLU, s. 65; GÜMÜŞ, s. 316. Karşı görüş için bkz. SARI, s. 289-290.

²⁸⁸ ÖNÇEK, Bahar, Boşanmaya Bağlı Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiye Kuralları, ylt., İstanbul 2017, s. 92-93.

²⁸⁹ YAĞCIOĞLU, s. 64; ŞIPKA, s. 176; BAŞARAN, s. 30.

bu sebeple eşlerin paylı mülkiyete konu bir mal için yasal alım hakkından önceden vazgeçebilecekleri; fakat ileride edinilecek paylı mülkiyet konusu mallar için önceden vazgeçmenin mümkün olmayacağı ileri sürülmüştür²⁹⁰.

TMK. m. 226/III'de yer alan "Eşler karşılıklı borçları ile ilgili düzenleme yapabilirler." hükmü ile eşler arasındaki borçların düzenlenmesi amaçlanmıştır. Maddedeki borç kavramı, evlilik birliğinden doğan borçlarla birlikte karz, vekalet gibi borç ilişkilerinden doğan eşler arasındaki bütün borçları kapsar. Hükümde, karşılıklı borçların edinilmiş mallara ya da kişisel mallara ilişkin olması açısından bir düzenleme bulunmamaktadır. Borçlar nominal değerleri ile dikkate alınır²⁹¹.

Eşler aynı zamanda üçüncü kişilere karşı olan borçlarını da aralarında düzenleyebilirler. Eşlerin borçlara ilişkin yaptıkları düzenleme, eşlerin aralarındaki borçları ifa, ibra, takas, yenileme şeklinde olabileceği gibi, tasfiyeye yönelik hesaba dâhil etmek şeklinde de olabilir. Bununla birlikte TMK. m. 226/III hükmü nedeniyle eşler arasındaki diğer alacaklar muaccel hâle gelmez²⁹².

TMK. m. 226/III hükmü emredici nitelikte değildir. Bu nedenle, eşler, birbirlerinden olan alacak ve borçları için hiçbir düzenleme yapmayacakları gibi istedikleri şekilde bir düzenleme de yapabilirler. Eşlerin aralarındaki borçlarına ilişkin düzenleme konusunda anlaşamamaları hâlinde, bir taraf hâkimden bu konuda düzenleme yapmasını talep edemez. Sadece tasfiye esnasında muaccel olan mevcut borcunun takas edilmesini talep edebilir²⁹³.

B) EŞLERİN PAYLARININ HESABI, KİŞİSEL VE EDİNİLMİŞ MALLARININ AYRILMASI

TMK. m. 228/I'de; "Eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır." hükmüne yer verilmiştir. Öncelikle önemli olan husus bir malvarlığı unsurunun mal rejiminin sona erdiği andaki

---

²⁹⁰ BAŞARAN, s. 30; ŞIPKA, s. 177; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 196-197.

²⁹¹ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 354; ŞIPKA, s. 180; BAŞARAN, s. 34.

²⁹² ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 198; BAŞARAN, s. 34.

²⁹³ ŞIPKA, s. 180.

varlığıdır, üçüncü kişinin ediminin muacceliyetinin sona erme anından sonra gerçekleşmesi önem taşımaz²⁹⁴.

Mal rejimi sona erdiği anda edinilmiş mallara dâhil bir malvarlığı unsurunun sona ermeden sonra elden çıkarılması ve yerine başka bir malvarlığı unsurunun ikame olması hâlinde, yeni malvarlığı konusu artık edinilmiş mallara dâhil olmaz. Mal rejiminin sona erdiği anda edinilmiş mallara dâhil olan bir malın mal rejiminin sona ermesinden sonra karşılıklı veya karşılıksız olarak elden çıkarılması hâlinde mal rejiminin tasfiyesi, artık eşin malvarlığında olmayan eski (elden çıkarılan) malvarlığı unsurunun üzerinden yürütülür. Tasfiyede esas alınacak değer ise, elden çıkarılan (devredilen) malın elden çıkarma anındaki değeridir²⁹⁵.

Mal rejiminin sona ermesinden doğan borçlar ve yönetim masrafları, kural olarak artık değer hesabında göz önüne alınmaz. Ancak bu durumun istisnası ise; diğer eşin rızası veya mahkeme kararına dayalı olarak birlik giderlerinin karşılanması için girilen borçların eşlerin artık değer hesabında pasifte yer almasıdır. Edinilmiş malın iyileştirilmesi ve korunması için yapılan borç pasifte yer alır. Ancak bu ikinci istisnaî durumda edinilmiş maldaki değer artışı tutarı da aktifte yer alır²⁹⁶.

TMK. m. 228/II'de eşlerin malları içinde, sosyal güvenlik ya da yardım kuruluşları tarafından yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücü kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat ya da toptan ödeme veya bunların yerine geçmek üzere ömür boyu irat bağlanmışsa bunlar için özel düzenlemeye yer verilmiştir. Mal rejiminin sona erdiği tarihte, o tarihten sonraya ilişkin iradın peşin değeri bulunur ve bu kısım kişisel mal olarak hesaba katılır. Bu düzenleme ile hak sahibi kişinin, mal rejiminin sona ermesinden sonra kalan yaşam süresine ilişkin olarak edinmiş olduğu kısmın, kişisel mal olarak kendisine kazandırılması amaçlanmıştır²⁹⁷.

---

²⁹⁴ GÜMÜŞ, s. 320-321.

²⁹⁵ ACAR, Mal Rejimleri, s. 219-220; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 200; GÜMÜŞ, s. 321.

²⁹⁶ GÜMÜŞ, s. 320-322.

²⁹⁷ GÜMÜŞ, s. 322-323.

C) MALLARIN DEĞERLERİNİN BELİRLENMESİNDE ESAS ALINACAK ZAMAN VE DEĞER

Mal rejiminin tasfiyesinde kural olarak, sürüm değeri (rayiç bedeli) esas alınır. Sürüm değeri her zaman gerçek değer değildir. Başka bir anlatımla, gerçek değer sürüm değerinden farklı olabilir²⁹⁸. Sürüm değeri, tasfiye sırasında piyasadaki işlem değeridir.

TMK. m. 235/I'e göre mal rejiminin sona erdiği andaki değil tasfiye anındaki rayiç bedelleri esas alınacaktır. Ancak edinilmiş mallara hesapta eklenecek olanlar ise, istisnaî olarak devir tarihleri esas alınarak hesaba katılacaktır²⁹⁹. Tasfiye anının ne olduğu ise söz konusu maddede açıklanmamıştır. Mal rejiminin sona erdiği an her zaman tasfiyenin başladığı an demek değildir. Eşler arasında yasal mal rejimi sona ermiş olmasına rağmen tasfiye henüz başlamamış olabilir. Bu zaman farklılığı edinilmiş malların değer kaybına uğramasına veya değer kazanmasına sebep olabilir. Bu durum eşlerden birinin lehine diğerinin aleyhine haksız durum ortaya çıkarır. Enflasyon baskısı altında yaşanan bir ülkede bunu rahatlıkla görmek mümkündür. İşte Kanun koyucu bu durumu önlemek amacıyla mal rejiminin sona ermesi anı yerine tasfiye anını ölçü almıştır³⁰⁰.

Tasfiye anı, tasfiyenin sona erdiği an olarak kabul edilir. Mal rejiminin sona ermesinden sonra eşlerin aralarında ya da ölüm halinde sağ kalan eş ile ölen eşin mirasçılarının bir tasfiye (taksim) anlaşması yapmaları halinde, taksim anlaşmasının yapıldığı tarih tasfiyenin sona erdiği andır. Bir mahkeme kararına dayanan tasfiyede ise, tasfiye anı mahkemenin karar tarihidir³⁰¹.

Bir diğer istisnayı ise, tarımsal işletmelerde sağ kalan eş ya da ölenin alt soyundan birinin tarımsal işletmenin kendisine bütün olarak özgülenmesini istemesi ve bunda değer artışı veya katılma alacağı varsa bu işletmenin sürüm değeri ile değil gelir değeri ile hesaba katılmasını istemesi oluşturur. Yine de, işletmenin mâliki olan

²⁹⁸ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 294.

²⁹⁹ AKINTÜRK/ATEŞ, s. 166; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 203-206; TURAN BAŞARA, Gamze, Eşlerden Birinin Yaptığı Sağlararası Karşılıksız Kazandırmaların Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine ve Miras Hukukuna İlişkin Kurallar Kapsamında Değerlendirilmesi, THD., 2015, C. 10, S. 111, s. 62.

³⁰⁰ ACAR, Mal Rejimleri, s. 218-219; ŞİPKA, s. 258-259.

³⁰¹ GENÇCAN, Mal Rejimleri, 1105; ÖZUĞUR, s. 70; ŞİPKA, s. 258-259; ACAR, Mal Rejimleri, s. 218-219; GÜMÜŞ, s. 375-376.

diğer eşin mirasçuları sağ kalan eşe karşı, değer artış payının veya katılma alacağının işletmenin sürüm değeri üzerinden hesaplanmasını isteyebileceklerdir³⁰².

TMK. m. 234'e göre; "Özel hâller gerektirdiği takdirde hesaplanan değer, uygun bir miktarda arttırılabilir." Aynı maddenin ikinci fıkrasında, hakkaniyetin gerektirdiği hâllere örnek olarak, sağ kalan eşin geçim koşulları, tarımsal işletmenin alım değeri, tarımsal işletmenin mâliki olan eşin yaptığı yatırımlar veya malî durumu verilmiştir. Kanun, bu hükmüyle sürüm veya gelir değerinin tek başına yeterli olmadığı hâllerde, hâkime hakkaniyet artırımı yapabilme olanağını tanımıştır. Bu hüküm, hakkaniyet gerektirdiği takdirde, tarımsal işletme niteliği taşımayan diğer malların tasfiyesinde de uygulanabilecek bir hüküm niteliğindedir. Hakkaniyet gerektirdiği takdirde özel hâller nedeniyle, tasfiyede hesaplanan sürüm değeri uygun bir miktarda arttırılabilecektir³⁰³.

D) ARTIK DEĞERİN HESAPLANMASI

Artık değer, ekleme ve denkleştirme işlemleri yapıldıktan sonra her eşin edinilmiş malları toplamından bunlara ilişkin borçlar çıkartılarak bulunur. Ancak bir değer eksilmesi varsa göz önüne alınmaz (TMK. m. 231). Yani, diğer eş bu eksilmeye katılmaz³⁰⁴.

Eşlerin artık değerlerinin hesabında gövde kısmını eşlerin edinilmiş malları oluşturur. Eşin edinilmiş mallarına varsa değer artış payı alacağı, eklenecek değerler ve denkleştirme alacağı eklenirken; edinilmiş malları yükleyen borçlar, denkleştirme borçları ve değer artış payı borçları düşülür. Geriye kalan tutar, bize artık değeri verecektir. Buna göre artık değer, değer artış payı alacağı, eklenecek değer ve denkleştirme alacağı ile edinilmiş malların toplamından, edinilmiş malları yükleyen borçların, denkleştirme borcunun ve değer artış payı borcunun çıkarılmasından kalan olumlu (aktif bakiye) bakiyedir³⁰⁵.

---

³⁰² AKINTÜRK/ATEŞ, s. 166; ACAR, Mal Rejimleri, s. 221; SONSUZOĞLU, s. 32-33; ÖZUĞUR, s. 70-71

³⁰³ ÖZDAMAR/KAYIŞ, s. 62-63; SONSUZOĞLU, s. 32-33.

³⁰⁴ ZEYTİN, Zafer, Artık Değere Katılma ve Değer Artış Payı Alacağında Zamanaşımı, THD, 2008, C. 3, S. 21, s. 16.

³⁰⁵ SONSUZOĞLU, s. 33; GÜMÜŞ, s. 378.

Eşlerin birlikte hesaplama yapılması yönünde bir istemleri bulunmadığı sürece artık değer için iki ayrı hesaplama yapılacaktır. Eşlerden her biri diğerinin artık değerine katılma hakkına sahiptir. Ancak fiilen farkı büyük olanın artık değerine katılma söz konusu olmaktadır. Eğer, eşlerden her ikisinin artık değeri birbirine eşit ise; paylaşma kendiliğinden gerçekleştiğinden artık değere katılmadan da söz edilemez³⁰⁶.

Artık değer terekeden daha dar kapsamlıdır. Terekeye edinilmiş malların yanı sıra kişisel mallar da dâhildir. Oysa, artık değer hesaplamasında kişisel mallar hesaplama alınmamaktadır. Yasal mal rejiminde sadece edinilmiş mallar artık değer hesaplamasında dikkate alınır. Edinilmiş malların biriktirilmesi zorunluluğu bulunmadığı gibi eşlerin artık değer yaratma yükümlülüğü de yoktur³⁰⁷.

1. Aktiflerin Hesabı

Artık değer hesabında aktifi, edinilmiş mallar, değer artış payı alacağı, eklenecek değerler, kişisel malda denkleştirme oluşturur.

a) Edinilmiş Mallar

Edinilmiş mal, artık değer hesaplamasında aktif içerisinde yer alan bir unsurdur. Her eşin tasfiye sırasında sahip olduğu edinilmiş malların tespiti gerekir. Hukuki yarar varsa bu konuda tespit davası da açılabilir³⁰⁸.

Katılma alacağı belirlenirken yapılacak ilk iş, malın eşlerden hangisinin malvarlığına girdiğini saptamaktır. Daha sonra yapılacak iş, aidiyeti belirlenen malın bu eşin hangi mal grubunda bulunduğunu saptamaktır. Türü belirlenemeyen mala edinilmiş mal karinesi uygulanır. Dolayısıyla, türü belirlenemeyen mallar edinilmiş mal olarak artık değer hesaplamasında aktif içerisinde yer alan bir unsurdur³⁰⁹.

Eşlerin kişisel malları ile edinilmiş malları, mal rejiminin sona ermesi anındaki durumlarına göre ayrılır. Diğer bir deyişle, eşlere ait kişisel ve edinilmiş mallar, mal

³⁰⁶ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1078.

³⁰⁷ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1078-1079; GÜMÜŞ, s. 378-379.

³⁰⁸ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1122.

³⁰⁹ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1123.

rejiminin sona ermesi anındaki nitelik, seviye ve aşamasına göre değerlendirilir³¹⁰. Fakat, mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan edinilmiş mallar, tasfiye anındaki değerleriyle hesaba katılır³¹¹.

Tasfiyeye konu malvarlığının tamamının ya da bir kısmının kredi ile karşılanması durumunda, öncelikle mal rejiminin sona erdiği tarihte henüz vadesi gelmediği için ödenmemiş kredi borç miktarının toplam kredi borcuna oranı bulunur. Sonra bulunan bu kredi borç oranının taşınmazın toplam satın alım bedeli karşısındaki oranına dönüşümü gerçekleştirilir. Tespit edilen bu oranın taşınmazın tasfiye tarihindeki sürüm değeri ile çarpılmasıyla borç miktarı belirlenir³¹².

Mal rejimi sonlandıktan sonra edinilen mallar katılma alacağına hesaplama dışında tutulacaktır. Mal rejiminin sona erdiği tarihten sonra yapılan iyileştirmeler de değer artışından düşülmelidir³¹³.

b) Değer Artış Payı Alacağı

TMK. m. 227'ye göre; "Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır; bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır. Böyle bir malın daha önce elden çıkarılmış olması hâlinde hâkim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler. Eşler, yazılı bir anlaşmayla

³¹⁰ **Y.8.HD. 21.06.2017, E. 2015/18442 K. 2017/9429**, "...2 yıllık bir aracın tasfiye tarihindeki (önceki karar bozulmakla değer güncelliğini yitirdiğinden bozma sonrası yeni karar tarihindeki) sürüm (rayiç) değeri belirlenerek bu değer üzerinden hüküm kurulması gerekirken bu husus göz ardı edilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır..." (Sinerji mevzuat).

³¹¹ **Y.2.HD. 22.04.2008, E. 2007/12851 K. 2008/5837**, "...Artık değer üzerindeki katılma alacağının edinilmiş malların tasfiye anındaki sürüm değerlerinin esas alınarak (TMK. m. 232) hesaplanması, tüm deliller birlikte değerlendirilerek ulaşılabilecek sonuç uyarınca kazanılmış haklar da gözetilerek hüküm kurulması gerekirken, eksik incelemeyle yetersiz bilirkişi raporuna dayanılarak yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır..." (GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1124-1125).

³¹² **Y.8.HD. 11.04.2017, E. 2016/2580 K. 2017/5371**, "...Açıklandığı gibi iki döneme yayılan kredi borcu ödeme tablosu mevcut olduğunda; öncelikle, mal rejiminin sona erdiği tarihte henüz vadesi gelmediği için ödenmemiş kredi borç miktarının toplam kredi borcuna oranı bulunur. Sonra bulunan bu kredi borç oranının taşınmazın toplam satın alım bedeli karşısındaki oranına dönüşümü gerçekleştirilir. Tespit edilen bu oranın, taşınmazın tasfiye tarihindeki (karara en yakın) sürüm (rayiç) değeri ile çarpılmasıyla borç miktarı belirlenir..." (Sinerji mevzuat).

³¹³ **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 1152-1153.

anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri gibi pay oranını da değiştirebilirler.“

Eşlerden birinin edinilmiş mallarından diğerinin malına katkısı varsa, buna ilişkin değer artış payı alacağı katkıda bulunan eşin aktifinde yer almalıdır. Değer artış payı alacağı eMK'da yer almayan, TMK. m. 227 ile uygulamaya konulan, tasfiye sürecinde açılacak bağımsız bir dava yoluyla talep edilebilen özel bir alacak hakkıdır³¹⁴. Değer artış payı alacağı, sadece edinilmiş mallara katılma rejimine özgü değildir. Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde de eşlerden biri diğerine ait olup, paylaşım dışı kalan bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa; mal rejiminin sona ermesi hâlinde, katkısı oranında hakkaniyete uygun bir bedel ödenmesini isteyebilir³¹⁵. Değer artış payında değer kaymasının karşılığı aynî hak olarak değil, bir alacak hakkı olarak verilmektedir³¹⁶. Üçüncü kişiden satın alma suretiyle iktisap edilen taşınmazda bu payın temlikine ilişkin akdi ilişkinin tarafı olmayan davacının bu payın bedelinin kendisi tarafından ödendiğini ileri sürerek ayın istemesi mümkün değildir³¹⁷.

Denkleştirme alacağı edinilmiş mallara katılma rejimiyle ilgilidir ve eşler arasında bu rejimin geçerli olduğu hâllerde gündeme gelir. Değer artış payı ise edinilmiş mallara katılma rejimi dışında kalan seçimlik rejimlerde de gündeme gelebilir. Öte yandan, denkleştirme bir eşin kendi malları arasındaki değer kaymalarından doğan bir hesaplama ve alacak olduğu hâlde; değer artış payı bir eşin diğer eşin herhangi bir malına yapmış olduğu bir katkı karşılığı doğan alacaktır³¹⁸.

---

³¹⁴ **ŞIPKA**, s. 187; **YAZGAN**, s. 65; **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 248; **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 532-533; **DEMİR, Mehmet**, Türk Medeni Kanunu'na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı, TBB, 2005, C. 18, S. 61, s. 297.

³¹⁵ **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 532.

³¹⁶ **ZEYTİN**, Zamanaşımı, s. 16.

³¹⁷ **Y.8.HD. 28.01.2010, E. 2010/2092 K. 2010/314**, "...Dava konusu taşınmazlar, evlilik birliği içinde koca tarafından 1993 ve 1995 yıllarında üçüncü kişiden alım suretiyle edinilmiştir. Akdi ilişkide davacı taraf değildir. Eşler arasında TMK. m. 706 gereğince düzenlenmiş mülkiyet aktarımı ile ilgili resmi bir sözleşme de bulunmamaktadır. Bu durumda, 07.10.1953 tarihli 1953/8 E 1953/7 K sayılı Yargıtay İçtihadı birleştirme kararı uyarınca taşınmazların alımına katkıda bulunduğunu iddia eden davacının bu katkısına dayanarak ayın (mülkiyet) talep edemeyeceğinden; mahkemece tapu iptali ve tescili davasının reddine karar verilmiş olmasında bir isabetsizlik bulunmamaktadır..." (Kazancı mevzuat).

³¹⁸ **ŞIPKA**, s. 239-240; **SONSUZOĞLU**, s. 41-43; **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 532-536; **KILIÇOĞLU**, Katılma Alacağı, s. 28-29; **KAYIŞ**, s. 23-24; **ÖZTAN**, Aile Hukuku, s. 499.

Değer artış payı alacağı boşanmanın eki niteliğinde değildir³¹⁹. Değer artış payı alacağı, sadece belirli mallara yapılan katkıyı ifade ederken; katılma alacağı katılma rejimi süresince edinilen malların tamamına yönelik ve rejimin tasfiyesine yönelik bir istemdir. Dolayısıyla, değer artış payı alacağı davasında mal rejiminin tasfiyesi sonucunu doğuracak şekilde karar verilmesi olanağı yoktur. Zira, sınırlı mala yönelik katkı isteği vardır. Katılma alacağı edinilmiş mallara katılma rejiminin başlamasından sonra emek ve çalışma karşılığında elde edilen mallarda söz konusudur. Edinilmiş mallara katılma rejiminin evlenme ile başlaması şart değildir. Eşler evlendikleri hâlde aralarında başka bir mal rejimini seçebilirler. Sonradan edinilmiş mallara katılma rejimi sözleşmesine dönebilirler. Bu durumda, bu tarihten itibaren eşlerin emek ve çalışma karşılıklarında elde ettikleri mallar katılma alacağına neden olabilir. Değer artış payı alacağı ise, ancak evlenme ile birlikte başlar, evliliğin ölümle son bulmasında ölüm anına kadar, dava ile son bulmasında ise dava tarihine kadar yapılan katkıları kapsar. Katılma alacağının sebebi evlilik olduğu hâlde; değer artış payı alacağının sebebi, katkıda bulunulmuş olmasıdır. Edinilmiş mallara katılma rejiminde değer artış payı alacağı da katılma alacağıyla birlikte tasfiye ile ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle edinilmiş mallara katılma rejiminde değer artış payı alacağı da dava tarihinden itibaren yapılan katkıları kapsamaz. Bu tür katkılar ancak genel hükümlere göre talep edilebilir³²⁰.

Katkı bir bağışlama sonucu yapılmışsa değer artış payı istenemez. Bağışlanan mal kişisel mal olmakla artık değer hesaplamasına da katılamaz. Bu konuda bir çekişme çıkarsa verilenin bağış olduğunu iddia eden taraf iddiasını ispat etmek zorundadır. Bağışlamadan söz edilebilmesi için, eşlerin bu konuda serbest iradelerinin bulunması gerekir. Örneğin, taşınmazın tamamı eşlerden biri tarafından satın alındığı hâlde, duygusal nedenlerle diğer eş adına tescil ettirmek söz konusu taşınmazın o eşe bağışlandığını gösterir³²¹. Yargıtay'ın verdiği bir karar göre,

---

³¹⁹ **Y.8.HD. 07.12.2009, E. 2009/2870 K. 2009/5842**, "...Her şeyden önce mal rejimiyle ilgili davalar, boşanma davasından tamamen ayrı ve bağımsız birer davadırlar. Yani boşanma davasının fer'i niteliğindeki bir dava değildirler..." (Sinerji mevzuat).

³²⁰ **KILIÇOĞLU**, Katılma Alacağı, s. 25-27; **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 550-551.

³²¹ **Y.8.HD. 25.01.2010, E. 2010/4270 K. 2010/243**, "...Mahkemece toplanan delillere göre davacının katılma alacağı miktarı belirlenerek yazılı şekilde hüküm kurulmuş ise de davacı G.' in 15.12.2003 ve 12.4.2004 tarihli dilekçelerinde dava konusu dükkânın yarı payını kendi parası ile satın aldığını ve diğer yarı payı alan kayınpederi V.' in payını eşi B. adına tescil ettirmesi ve eşi E.'nin de ısrarlı talebi

davacının evlilik birliğinin devamını sağlamak ve davalıyı memnun etmek amacıyla taşınmazı davalı adına tescil ettirmiş olması veya sadakatsiz davranışını affettirebilmek için taşınmazın davalı adına tescil edilmiş olmasının tek başına davacının bağış iradesinin ortaya konulduğunu göstermez. Bağıştan söz edebilmek için dava dosyasında bağışı çağrıştıracak başka bir kavram, kelime veya sözün bulunması gerekir³²². Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre ise; davacının evlilik birliği içinde diğer eşin edinimlerine yaptığı katkı birliktelikten doğan dayanışma kapsamında kendisinin de yararlanacağı düşüncesiyle yapılmış olduğundan, bağış amacı gütmeyen bu katkı mal rejiminin sona ermesi hâlinde davacı tarafından istenebilir³²³.

Yukarıda yaptığımız açıklamalarla birlikte bir alacağın değer artış alacağı sayılabilmesi için aşağıdaki koşullara sahip olması gerekir;

Resmi bir evliliğin varlığı şarttır. Değer artış payı alacağı, Aile Hukuku'ndan doğan, resmen evli kişiler arasında evlilik süresi içinde doğan bir alacaktır. Eşler

---

üzerine, sırf gönlü olsun, içi rahat etsin belki bu vesile ile daha huzurlu olur, belirtmesi karşısında davacının kendi beyanı ile bağlı olduğu da dikkate alınarak dava konusu bu yarı payın davacı koca tarafından eşi E.'ye bağışlanmış olduğunun kabulü gerekir. Bağışlamadan dönme koşullarının gerçekleştiği de iddia ve ispat edilmemiştir. Bağışlama sebebiyle bu dükkânın kadının kişisel malı olarak dikkate alınması gerekir. Kişisel mal üzerinde kocanın katılma alacağı talebinde bulunma imkânı bulunmadığından davacının katılma alacağı isteğinin bu sebeple reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamıştır. Hükümün bu nedenle bozulması gerekmektedir..." (Sinerji mevzuat).

³²² **Y.8.HD. 28.01.2016, E. 2015/14424 K. 2016/1468**, "...Eşler arasında karşılıklı sevgi, saygı, sadakat ve fedakârlık esastır. Diğer deyişle evlilik birliğinin devamını sağlamak bakımından eşlerin belirtilen değerleri esas almaları temel görevleridir. Bu görevin herhangi bir maddi menfaat koşuluna bağlanması evlilik birliğinin amacına aykırıdır. Davacının evlilik birliğinin devamını sağlamak ve davalıyı memnun etmek amacıyla taşınmazı davalı adına tescil ettirmiş olması veya sadakatsiz davranışını affettirebilmek için taşınmazın davalı adına tescil edilmiş olmasının Dairemiz ve Yargıtay'ın yerleşmiş uygulamasına göre tek başına davacının bağış iradesinin ortaya konulduğunu göstermez. Bağışı çağrıştıracak başka bir kavram, kelime veya söze dosya kapsamında rastlanılmamıştır. O hâlde; Dairece, taşınmazın açıklanan nedenlerle davalı adına tescil edilmiş olmasının bağış niteliğinde olduğu gerekçesiyle yerel mahkemenin davanın reddine ilişkin hükmünün onanmış olması isabetli olmamıştır. Mahkemece iddia ve savunma çerçevesinde taraf delillerinin toplanarak tüm deliller birlikte değerlendirilmek suretiyle elde edilecek sonuca göre bir karar verilmesi gerekmektedir..." (Kazancı mevzuat).

³²³ **YHGK. 04.11.2015, E. 2013/2418 K. 2015/2406**, "...Davacının taşınmaz bedelini kendi geliri ile karşıladığı, tapunun iyiniyetli olarak eşi olan davalı adına oluşturulduğu şeklindeki savunması yerel mahkemece "bağış" olarak nitelendirilmiştir. Ancak az yukarıda belirtildiği üzere davacının evlilik birliği içinde diğer eşin edinimlerine yaptığı katkı birliktelikten doğan dayanışma kapsamında, kendisinin de yararlanacağı düşüncesiyle yapılmış olduğundan, bağış amacı gütmeyen bu katkı, mal rejiminin sona ermesi hâlinde davacı tarafından istenebilir. Hâl böyle olunca, yerel mahkemece, Özel Daire bozma ilamına uyularak işin esasına girilip oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken; yazılı olduğu şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, direnme bu nedenle bozulmalıdır..." (Sinerji mevzuat).

resmen evli değillerse, değer artış payı alacağından söz edilemez. Resmen evli olmayanların birlikte yaşadıkları dönemde birbirinden olan alacakları değer artış payı alacağı değil, genel hükümlere dayanan bir alacaktır³²⁴.

Değer artış payı alacağı eşler için söz konusudur. Eşlerin diğerinin yakınlarından olan alacakları değer artış payı alacağı değildir. Bu tür alacaklar genel hükümlere göre değerlendirilmelidir. Kayınpederin damat veya gelinine, damadın kayınbiraderine yaptığı katkılar eş adına yapılmamışsa; değer artış payı alacağı kavramına giremez. Burada önemli olan, eşin yakınları ya da üçüncü kişiler tarafından yapılan katkı, bu kişiler tarafından bizzat kendi adlarına değil, eş adına yapılıyorsa, değer artış payı alacağı olarak deęerlendirilebilir³²⁵.

Diğer eşin malvarlığına katkı yapılmalıdır. TMK. m. 227, katkının türlerini sınırlı bir şekilde saymıştır. Buna göre, katkı bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına ilişkin olabilir. Değer artış payında katkının şekli diğer eşin mal edinmesine katkı olarak gerçekleşebilir. Bir malın edinilmesi o malın mülkiyetinin kazanılmasını sağlayacak şekilde yapılacak olan bütün giderleri içerir biçimde anlaşılmalıdır. Edinilen malın kredi taksitlerinin ödenmesi de edinmeye katkı sayılır. Karşı tarafın mal edinmesine katkı yapma düşüncesi bulunmayan işlemlerde katkıdan söz edilemez³²⁶. Değer artış payında katkının şekli, diğer eşin malının iyileştirilmesine katkı olarak da gerçekleşebilir. İyileştirme katkı yapılan malın değer artışını sağlayan bir özelliktir. Esaslı bir değişiklik yaratmayan katkılar yönünden iyileştirmeden söz edilemez³²⁷. Değer artış payında katkının diğer bir şekli de diğer eşin malının korunmasına katkıdır. İyileştirme, katkı yapılan malın değer artışını sağlayan bir özellik olmasına karşın; korunma, değer kaybını önleyici bir zellik

---

³²⁴ **KILIçOğLU**, Katılma Alacağı, s. 9-11; **KILIçOğLU**, Aile Hukuku, s. 300-302.

³²⁵ **KILIçOğLU**, Katılma Alacağı, s. 11; **KILIçOğLU**, Aile Hukuku, s. 302.

³²⁶ **Y.8.HD. 10.11.2009, E. 2009/4141 K. 2009/5423**, "...Eşler kooperatife ye olurken ve aidatların ödenme tarihlerinde serbest iradeleriyle aralarında paylaşım yapmışlar ve bu paylaşıma uygun olarak da adlarına tescil sağlanmıştır. Taşınmazın bedeli paylaşım doğrultusunda yerine getirildiği inancıyla denmiş, aralarında başkaca anlaşma yapılmamıştır. Diğer bir anlatımla, karşı tarafın mal edinmesine katkı yapma düşüncesi hakim olmadığından katkı payı alacağının koşulları gerçekleşmemiştir. Davanın bu gereeyle reddine karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmamaktadır..." (**GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 622-623).

³²⁷ **DURAL/OğZ/GüMüş**, s. 223-224; **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 625.

taşır. Korunmaya katkı, yıpranmış malın kayıplarının giderilmesi tarzında olabileceği gibi olası yıpranmanın önlenmesi şeklinde de gerçekleştirilebilir³²⁸.

Katkı, malvarlığı veya emek ile olmalıdır. Başka bir anlatımla, değer artış payında katkı para harcanarak gerçekleştirilebileceği gibi, çalışma suretiyle de olabilir. Çalışarak katkı yapıldığından söz edebilmek için çalışma kanıtlanmış olmalı, çalışma yükümlülüğü aşar nitelikte olmalı ve ücret almama vazgeçme anlamına gelmemelidir. Örneğin, kadının eşinin işyerinde karşılıksız çalışması, ailevi yükümlülükleri aşan bir emek ve işgücü sarf edilmesi kaydıyla, TMK. m. 227 anlamında değer artış payına konu katkı sayılır³²⁹.

TMK. m. 186/III'e göre; "Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar." Buna göre, bir eşin ev işlerine, çocuklara harcadığı emek değer artış payı alacağına neden olmaz. Ev işi yaparak emek harcayan kadın, bu emeklerinin karşılığını değer artış payı olarak değil de eşinin rejim süresince karşılığını vererek aldığı malvarlığı değerlerinden oluşacak artık değerinin yarısını katılma alacağı olarak alacaktır³³⁰.

01.01.2002 tarihinden önce mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde, çalışarak, düzenli ve sürekli gelire sahip eşin aksi kanıtlanmadıkça yapabileceği tasarruf oranında katkıda bulunduğu kabulü gerekir. Yargıtay'ın devamlılık gösteren uygulamaları da bu yöndedir³³¹.

³²⁸ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 626; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 143-144; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 223-224.

³²⁹ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 16-17; DEMİR, Samil, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değerin Hesaplanması ve Paylaştırılması, ABD, 2014, S. 1, s. 260; SARI, s. 269; ŞIPKA, s. 195-196.

³³⁰ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 610-616; KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 176-177.

³³¹ Y.8.HD. 11.10.2017, E. 2017/15045 K. 2017/12645, "...Mal ayrılığı rejiminin geçerli olduğu dönemde satın alınan tasfiyeye konu mala çalışma karşılığı elde edilen gelirlerle (maaş, gündelik, kar payı vs. gibi) katkıda bulunduğu ileri sürüldüğü durumlarda; çalışarak, düzenli ve sürekli gelire sahip eşin, aksi kanıtlanmadıkça yapabileceği tasarruf oranında katkıda bulunduğu kabulü gerekir. Yargıtay'ın ve Dairemizin devamlılık gösteren uygulamaları da bu yöndedir. HMK'nun 33. maddesine göre; davacılar vekili dava dilekçesinde, malların edinilmesinde vekil edenlerinin annelerinin de katkısının bulunduğunu bildirip edinilmiş malların tasfiyesini istediğine göre, talep içinde katkı payı alacağı talebi de vardır. Yine dosya arasındaki bilgi ve belgelere göre, davacıların mirasbırakanı olan ölen eş çalışıp emekli olan, belli ve düzenli geliri olan bir kişidir. Bu nedenle mirasbırakanın evlilik tarihinden 2 nolu bağımsız bölümün fiili olarak senetle satın alındığı ve parasının ödendiği 28.12.2001 fatura tarihine kadarki gelirleri ile davalı eşin gelirleri belirlenerek yukarıda belirtilen dairemiz ilke ve esaslarına göre katkı payı alacağına hesaplanması, hesaplama yapılırken davacıların miras paylarının da göz önünde bulundurulması ve taleple bağlı kalınarak hâsıl olacak sonuca göre katkı payı alacağına hükmedilmesi gerekirken bu taşınmaz yönünden davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır..." (Sinerji mevzuat).

Çalışma ile yapılmış katkı sebebi ile eşinden ücret almayan eşin bu sebeple değer artış payı alacağından vazgeçtiği ileri sürülemez. Buna karşılık, hizmet sözleşmesine konulan ücret istenmeyeceğine ilişkin kayıt değer artış payından feragat anlamına gelecektir³³².

Katkı hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın yapılmalıdır. Katkıda bulunan eşin bağışlama kastı bulunmamalıdır. Eş uygun bir karşılık almışsa, değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olamaz. Uygun olan karşılık, o iş bir başkasına yaptırıldığında ne verilecek idiyse, o miktardır³³³.

Alacağın bir başka sözleşmeye dayanmaması gerekir. Eşler arasında bir sözleşme ilişkisi mevcut ise; sözleşmeden doğan edimin ifası söz konusu olduğundan, değer artış payı alacağı gündeme gelemez. Bu anlamda olmak üzere, eşler arasında karşılık gözetilerek yapılan bir sözleşmenin bedeli ödenmemişse; değer artış payı alacağı değil, ilgili sözleşme hükümleri uygulama bulabilir³³⁴.

Değer artış payı alacağının alınabilmesi için istek bulunmalıdır. Başka bir anlatımla, usulüne uygun bir dava açılmış olmalıdır. Değer artış payı alacaklısı, alacak hakkının yerine getirilmesi için istekte bulunmamışsa; başka bir anlatımla, usulüne uygun bir dava yoksa bu konuda karar verilemez³³⁵.

Mal rejimi sona ermiş olmalıdır. Değer artış payı alacağına yönelik bütün davalarda, işin esasının incelenebilmesi için eşler arasındaki yasal mal rejiminin sona ermesi zorunludur. Mal rejimi dava tarihinden sonra sonlanmamışsa, değer artış payı alacağı davasının bu sebeple esasının incelenmesine geçilemez. Örneğin, boşanma davası reddedilmişse, eşler arasındaki mal rejimi sonlanmamış olduğundan; tasfiye anlamına gelen değer artış payı alacağı istemi incelenemez³³⁶.

---

³³² GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 621.

³³³ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 307-308.

³³⁴ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 20-23.

³³⁵ Y.2.HD. 23.11.2004, E. 2004/12432 K. 2004/13759, "...Mal rejiminin tasfiyesi istenmeden değer artış payının hesaplanmasına olanak yoktur. Mal rejiminin tasfiyesi ise, bunun talep edilmesi hâlinde söz konusu olur. Davacının yasal mal rejiminin tasfiyesi yönünde bir talebi bulunmamaktadır. O hâlde, davacının araçla ilgili talebi konusunda mal rejiminin tasfiyesi istenmeden karar verilmesinin mümkün bulunmadığı gözetilerek, bu taleple ilgili karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir..." (Sinerji mevzuat).

³³⁶ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 578-584.

Katkı yapılan malda tasfiye sırasında değer artışı ortaya çıkmalıdır. TMK. m. 227, TMK. m. 230'daki denkleştirmeden farklı olarak, değer azalması bakımından bir katılım öngörmemiştir. Eğer bir değer azalması söz konusuysa (değer artış payı yoksa), bu durumda “değer artış payı alacağı” olarak istenebilecek tek şey, yapılan yatırımın tutarından ibaret olacaktır. Malın daha önce elden çıkarılmış olması hâlinde, hâkim diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete göre belirler³³⁷.

Katkı yapılan maldaki değer artışı mal sahibinin özel bir çabası olmadan gerçekleşmişse konjonktürel değer artışı söz konusudur. Konjonktürel değer artışı, TMK m. 227/I kapsamına girer. Buna karşılık, değer artışı mal sahibinin özel çabası ile gerçekleşmişse, endüstriyel değer artışı söz konusu olmakla; endüstriyel değer artışı TMK. m. 227/I kapsamına girmez³³⁸.

Değer artış payı alacağından vazgeçilmemiş olunmalıdır. Değer artış payı alacağı için getirilen düzenleme emredici değil de tamamlayıcı bir düzenlemedir. Eşler yazılı olmak kaydıyla yapacakları bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilirler ya da alacakları pay oranını tespit edebilirler³³⁹.

Eşlerin bu tür bir anlaşmayı hangi şekilde yapacakları madde hükmünde belirtilmemiştir. Doktrinde, kanun koyucunun bu anlaşmanın bir mal rejimi sözleşmesi şeklinde yapılmasını vurgulamaması nedeniyle, adi yazılı bir anlaşmanın yeterli olacağı ileri sürülmektedir³⁴⁰. Vazgeçme, belirli bir mala ilişkin yapılan katkı yönünden olabileceği gibi, genel olarak mal rejimi süresince yapılacak katkıların tamamını da kapsayabilir³⁴¹.

Eski Medeni Kanun döneminde katkı alacağı³⁴² ile Yeni Medeni Kanun dönemindeki değer artış payı alacağı aynı hukuksal kurumla ilgili olmasına rağmen; iki dönemdeki değer artış payı alacakları arasında farklar bulunmaktadır. Eski

---

³³⁷ GÜMÜŞ, s. 336.

³³⁸ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 644; GÜMÜŞ, s. 336; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 225; ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 476.

³³⁹ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 146; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 645-646; SARI, s. 271-272.

³⁴⁰ SARI, s. 272; ŞİPKA, s. 200; ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 495.

³⁴¹ SARI, s. 271-272; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 646. Karşı görüş için bkz. ŞİPKA, s. 200-201.

³⁴² Kavram olarak ister “değer artış payı alacağı” isterse “katkı alacağı” kullanılmış olsun; bunlarla ifade edilmek istenen husus, bir eşin evlilik devam ederken diğerinin bir mal edinmesine, malın iyileşmesine ya da korunmasına katkısı nedeniyle doğan alacaktır. Dolayısıyla, katkı ve değer artış alacağı kavramları aynı kurumu ifade etmektedir. Bkz. KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 7-8.

Medeni Kanun döneminde gerçekleşen katkılar için katkı alacağı hesaplanırken; katkıda bulunulan malın değeri, katkı alacağı davasının açıldığı tarihe göre belirlenmektedir. Yeni Medeni Kanun dönemindeki değer artış payı alacaklarının hesabında ise, katkıda bulunulan malın değeri, TMK. m. 235 gereğince tasfiye tarihine göre değerlendirilmektedir. Eski Medeni Kanun dönemindeki katkı alacakları için talep hâlinde, katkı alacağı davasının açıldığı tarihten itibaren yasal faize hükmedildiği hâlde; yeni Medeni Kanun döneminde talep hâlinde, katkı alacağı için tasfiye tarihinden itibaren yasal faize hükmedilmektedir³⁴³.

Değer artış payı alacağının belirlenmesinde katkı oranının ve katkıda bulunulan malın değerinin belirlenmesi önem taşır. Katkı oranı, tüm deliller toplandıktan sonra alacaklı eşin katkıda bulunduğu tarihte borçlu eşin malına katkı oranının tespiti işlemidir. Katkı oranının belirlenmesi, eski ve yeni Türk Medeni Kanunu dönemlerinde farklılık göstermemektedir. Bu açıklamalarımızı ikiye ayırarak formüle etmek gerekirse; aşağıdaki gibi gösterilebilir³⁴⁴.

01.01.2002 öncesinde yapılan katkılarda:

$$\text{Katkı Oranı} = \frac{\text{Yapılan Katkı Değeri}}{\text{Katkı Yapılan Malın Katkı Tarihindeki Değeri}}$$

$$\text{Katkı Payı Alacağı} = \text{Malın Dava Tarihindeki Değeri} \times \text{Katkı Oranı}$$

01.01.2002 sonrasında yapılan katkılarda:

$$\text{Katkı Oranı} = \frac{\text{Yapılan Katkı Değeri}}{\text{Katkı Yapılan Malın Katkı Tarihindeki Değeri}}$$

$$\text{Değer Artış Payı Alacağı} = \text{Malın Tasfiye Tarihindeki Değeri} \times \text{Katkı Oranı}^{345}$$

Tüm bu formüllerimizi bir örnekle açıklayacak olursak; A ile B evlidir. A 2000 yılında eşi B'nin satın aldığı ikinci el dairenin tüm tamirat ve tadilat masraflarını (malı iyileştirme yoluyla katkı) karşılamıştır. Eşler 2005 yılında kesinleşmiş kararla boşanmışlar; A, B aleyhine 2006'da değer artış payı alacağı davası açmış, mahkeme 2008'de karar vermiştir. Dosya kapsamına dinlenen tanık beyanlarına, sunulan

³⁴³ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 43-46, s. 49-50.

³⁴⁴ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 44-45.

³⁴⁵ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 691-693.

malzeme ve işçilik faturalarına göre A'nın harcamaları tamirat ve tadilatların yapıldığı 2000 yılında 5.000 TL'dir. B'nin taşınmazının değeri ise 25.000 TL'dir. Buna göre, A'nın B'nin malına katkısı 1/5 oranındadır. Yani, katkı oranı, 1/5 dir. Eski Medeni Kanun dönemindeki katkı alacağı hesaplanmak istenirse; B'nin dairesinin katkı alacağı açıldığı 2006'deki piyasa değeri bulunacaktır. Bu tarihteki değer 100.000 TL olduğunun varsayarsak; A B'den $100.000 \times 1/5 = 20.000$ TL katkı payı alacağı talep edebilecektir. Yeni Medeni Kanun döneminde değer artış payı alacağı hesaplanmak istenirse; mahkeme 2008 yılında karar verirken, B'nin dairesinin değerine bakılacaktır. Bu tarihteki değer 120.000 TL olduğunun varsayarsak; A'nın B'den $120.000 \times 1/5 = 24.000$ TL değer artış payı alacağı olacaktır³⁴⁶.

c) Eklenecek Değerler

TMK. m. 229'a göre; "Aşağıda sayılanlar, edinilmiş mallara değer olarak eklenir: 1. Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar, 2. Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler. Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir."

Bu düzenleme, katılma alacağı borcundan kurtulmak ya da hak sahibi eşin katılma alacağını azaltmak amacına yönelik temlikleri engellemektir. Hüküm emredici nitelikte olduğundan, aksine sözleşme yapılamaz³⁴⁷. Maddenin amaçladığı korumadan yararlanılabilmesi için mal rejiminin sona ermesi gerekir. Koruma gereği, hesaplama sırasında aktiflere değer eklenecek olması sadece bir matematiksel işlem olup; TMK. m. 229'da sayılan işlemlerin geçerliliğini etkilemez³⁴⁸.

³⁴⁶ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 44-45.

³⁴⁷ OKUR, Sinan, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağını Borçlu Eşten veya Borçlu Eşin Mirasçılardan Tahsil Edemeyen Katılma Alacaklısı Eşin TMK. m. 241'e Göre Üçüncü Kişilere Karşı Dava Hakkı, EÜHFD, 2016, C. 11, S. 1, s. 150.

³⁴⁸ DEMİR, Şamil, s. 253; ŞIPKA, s. 229-230; AKINTÜRK/ATEŞ, s. 168-169.

aa) Karşılıksız Kazandırmalar

Eşin yaptığı karşılıksız kazandırmaların edinilmiş mallara değer olarak eklenebilmesi için şu şartların mevcut olması gerekir. Tasarrufta bulunan mallar edinilmiş mal olmalıdır. Eşlerin kişisel malları üzerinde yaptığı tasarruflar bakımından bu hükmün uygulanması mümkün değildir³⁴⁹. Mallar yapılan karşılıksız kazandırmayla devredilmiş olmalıdır. Nitelik itibariyle önemli bir kazandırma yapılmış olmalıdır. Karşılıksız kazandırma diğer eşin rızası olmadan yapılmalıdır. Kazandırma üçüncü kişiye yapılmalıdır. Kazandırma mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde yapılmalıdır³⁵⁰.

Maddede bahsi geçen karşılıksız kazandırmaların, vakıf kurma, bağış, çeyiz, borçtan kurtarma, kuruluş sermayesi, üçüncü kişi yararına sigorta gibi sağlararası bir kazandırma olabilir. Bunun yanında bir ölüme bağlı karşılıksız kazandırmanın da bu madde hükmü içinde yer alıp alamayacağı tartışmalıdır³⁵¹. Ayrıca, doktrinde eşlerden birinin karşılıksız olarak üçüncü kişilerin yararına çalışmasının da karşılıksız kazandırma olduğu kabul edilmektedir³⁵².

Bir tasarrufun TMK. m. 229/I kapsamında değerlendirilebilmesi için kazandırmaya ilişkin mülkiyeti devir işleminin gerçekleşmiş olması gerekir. Eğer kazandırmanın yapılması borçlanılmış; fakat tasarruf henüz gerçekleşmemişse mülkiyet tasfiye anında devredilmemiş olacağından, ilgili mal tasfiyede mevcut edinilmiş mal olarak dikkate alınır³⁵³.

TMK. m. 229/I hükmüne göre yapılan bütün karşılıksız kazandırmalar eklemeye tâbi tutulmayacaktır. Olağan hediyeler dışında yapılan karşılıksız kazandırmalar edinilmiş mallara ek değer olarak eklenecektir. Hediyein olağan hediye olup olmadığına ilişkin değerlendirmede; ekonomik değerler, örf ve adetler,

³⁴⁹ OKUR, s. 150-151.

³⁵⁰ DEMİR, Şamil, s. 253.

³⁵¹ Mal rejiminin tasfiyesi, mirasın tasfiyesine göre öncelikli olduğundan ve sağ kalan eşin ölüme bağlı karşılıksız kazandırma nedeniyle zarara uğramayacağından; ölüme bağlı kazandırmalar TMK. m. 229/I kapsamında değerlendirilemez. Bkz. ŞIPKA, s. 233; SARI, s. 192; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar s. 174. Karşı görüşe göre, miras payına mahsuben veya miras payının tasfiyesi için yapılan kazandırmalar da TMK. m. 229/I'deki karşılıksız kazandırmalar gibi eklenecek değerlere dâhildir. Bkz. ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 286; KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 140.

³⁵² DEMİR, Şamil, s. 254; ŞIPKA, s. 232-233; ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 286.

³⁵³ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 174; DEMİR, Şamil, s. 254; SARI, s. 193.

yaşlar, sosyal değerler, hediye verenle alanın duygusal bağları, gelenekler, çevre koşulları, kültürel değerler ölçü olarak ele alınmalıdır. Doktrinde bir kısım yazarlar, ahlaki bir görevin ifası için verilen hediyeleri de karşılıksız kazandırma kapsamında değerlendirmektedir³⁵⁴.

Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmaksızın, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmaların diğerinin payını azaltmak maksadıyla yapılmış olduğu kanun tarafından kabul edilmiştir. Bu tür tasarrufların tasfiye sırasında edinilmiş mallara ek değer olarak eklenmesi için, temlikte bulunanın kastının bulunduğuunun ayrıca kanıtlanmasına gerek yoktur³⁵⁵.

Madde kapsamındaki kazandırmalar eşin rızasıyla yapılmışsa veya kazandırmaya sonradan onay verilmişse, rıza veren eşin hükmün amaçladığı şekilde korunması mümkün olamayacağından, bu kazandırmaların edinilmiş mallara değer olarak eklenmemesi gerekir. Fakat eşin rızası yoksa yapılan kazandırmanın edinilmiş mallara eklenmesi istenebilir. Diğer eşin rızası, örtülü ya da açık olarak herhangi bir şekle bağlı kalmaksızın gerçekleşebilir. Eşin rızasının olmaması, kazandırmanın geçerliliği üzerinde etkili olmamakla birlikte, yapılan kazandırmalar eklenecek değerler olarak hiç devredilmemiş gibi hesaba katılır. Burada hesapta eklenecek değer ise, malın devredildiği tarihteki değeridir³⁵⁶.

Kazandırmanın edinilmiş mallara eklenmesini talep hakkı, eşin ölümü hâlinde mirasçılara geçer. Fakat eşin ve mirasçılarının alacaklılarının dava hakkı yoktur. Madde kapsamında yapılan kazandırmanın mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde gerçek veya tüzel bir kişiye yapılması gerekir. Kazandırma, diğer eşe yapılmışsa madde kapsamında değerlendirilemez. Kanun, mal rejiminin tasfiyesinde eklenebilecek değerlerin ne zamana kadar talep edilebileceğini düzenlemediğinden; bu süre mal rejiminin sona ermesinden itibaren başlayacak on yıllık genel zamanaşımı süresidir³⁵⁷.

---

³⁵⁴ ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 286; DEMİR, Şamil, s. 254. Karşı görüş için bkz. ŞİPKA, s. 234; OKUR, s. 152.

³⁵⁵ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1161.

³⁵⁶ DEMİR, Şamil, s. 254-255; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 174-175.

³⁵⁷ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1161; DEMİR, Şamil, s. 254-255; ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 289.

bb) Diğer Eşin Katılma Alacağını Azaltmak Kastıyla Yapılan Devirler

TMK. m. 229'da eşlerden birinin mal rejimi devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirlerin de edinilmiş mallara ek değer olarak eklenmesi düzenlenmiştir. Azaltma kastıyla yapılan devir ancak edinilmiş malların devredilmesiyle gündeme gelir. Kişisel malların devri azaltma olarak kabul edilmez³⁵⁸.

Eşlerden birinin karşılıksız kazandırmalarının edinilmiş mallara ek değer olarak eklenebilmesi için, o kazandırmanın mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde gerçekleşmiş olması gerekir. Dolayısıyla, burada süre şartı vardır. Oysaki, eşlerden birinin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirlere ilişkin süre şartı yoktur³⁵⁹. Ayrıca, eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalardan farklı olarak temlikin diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılmış olduğu kanıtlanmalıdır³⁶⁰. Kasıt devrin yapıldığı anda bulunmalıdır. Üçüncü kişinin iyiniyetli oluşunun bir önemi yoktur. Mülkiyet hakkının sınırlı aynî haklar tesis edilerek diğer eş aleyhine sınırlandırılması da kötü niyetin ispatı hâlinde katılma alacağını azaltmak için yapılmış bir kazandırma olarak değerlendirilebilir³⁶¹.

Yasal mal rejiminin sonlanmasından sonra ortada bir eklenecek değer bulunmasına rağmen, katılma alacağının davacısı tarafından bu olgu öne sürülmemişse; aile mahkemesi hâkimi tarafından doğal olarak dikkate alınması da söz konusu olamayacaktır. Fakat, katılma alacağına ilişkin dava dosyasında eklenecek değerler ileri sürülmesine gerek kalmadan, açıkça anlaşılır hâlde ise; aile mahkemesi hâkimi tarafından kendiliğinden eklenebilir. Öte yandan katılma alacağını azaltmak kastıyla yapıldığı sabit olsa bile, bu tür devirler geçerliliğini korur. Menfaati zedelenen eş bu devrin iptalini isteyemez. Eşlerden birinin mal

³⁵⁸ DEMİR, Şamil, s. 255; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1164.

³⁵⁹ OKUR, s. 153.

³⁶⁰ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1162-1164.

³⁶¹ ACAR, Mal Rejimleri, s. 232-235; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1164.

rejiminin devamı süresince diğerinin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler, sadece edinilmiş mallara eklenecek bir değer olarak dikkate alınabilir. Yargıtay uygulaması da bu şekildedir³⁶².

Yargıtay'ın bir kararında, boşanmadan sonra mal rejiminin tasfiyesi yönünde bir talepte bulunmaksızın sadece diğer eşi zarara uğratmak ve eşin taşınmazdan kaynaklanan katkı payı ya da edinilmiş mallara katılma alacağının tahsilini imkânsız hâle getirmek kastıyla yaptığı muvazaalı devrin iptali için dava açmasında (eşin taşınmazın alınmasındaki katkısı da dikkate alındığında) hukuki yarar olduğunu, bu tür taleplerde aile mahkemesinin değil, asliye hukuk mahkemesinin görevli olduğu kabul edilmiştir³⁶³.

³⁶² **Y.2.HD. 25.10.2010, E. 2010/16339 K. 2010/17563**, “...Dava, Türk Medeni Kanunu'nun 194. maddesine dayalı olmayıp, davacı vekilinin 19.02.2008 tarihli oturumdaki açıklamasına göre, katılma alacağını azaltmak amacıyla yapılan taşınmaz devrinin iptaline ilişkindir. Türk Medeni Kanunu'nun 229/II. maddesine göre, eşlerden birinin mal rejiminin devamı süresince diğerinin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler, tasfiyede edinilmiş mallara eklenecek değer olarak dikkate alınabilir. Yapılan devir işleminin katılma alacağını azaltmak amacıyla yapıldığı sabit olsa bile, tasfiyede bedeli hesaba katılacağından, tapunun iptal ve tesciline karar verilemez. Bu yön nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir...” (DEMİR, Şamil, s. 256).

³⁶³ **Y.8.HD. 03.05.2011, E. 2010/5586 K. 2011/2657**, “...Dava, BK.'nun 18. maddesi uyarınca şahsi hakka dayalı muvazaa sebebiyle tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir. Davacının eşi davalılardan Ü. Öztürk'ün, davacıyı zararlandırmak amacıyla ve davacının taşınmazdan kaynaklanan katkı payı ya da edinilmiş mallara katılma alacağının tahsilini imkânsız hâle getirmek düşüncesiyle davaya konu taşınmazı elden çıkardığı iddia edilmektedir. Dava dilekçesi ve dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde uyuşmazlık, üçüncü şahsa geçen bağımsız bölüme ait tapu kaydının yarı oranda iptaliyle davacı adına tesciline ilişkindir. Davacının edinimde katkısından bahsettiği de dikkate alındığında davacının böyle bir davayı açmakta hiç şüphesiz hukuki yararı bulunmaktadır. Muvazaa (danışık) sebebiyle açılmış bulunan eldeki davanın kanuni dayanağı BK.'nun 18. maddesi olup, davalılar arasında gerçekleştirildiği ileri sürülen muvazaalı (danışıklı) işlem, davacı yönünden haksız eylem niteliğinde olduğundan uyuşmazlığın çözüm yeri HUMK.'nun 1 ve devamı maddeleri uyarınca belirlenecek genel mahkemelerdir. Saptanan bu somut olgular karşısında davada görevli ve yetkili mahkeme Asliye Hukuk Mahkemesidir. Davacı, BK.'nun 18. maddesine dayalı muvazaa sebebiyle tapu iptali ve tescil davası yerine, 4721 Sayılı TMK.'nun 241. maddesi gereğince eksik kalan alacak bakımından bir dava açmış olsaydı bu durumda görevli mahkeme Aile Mahkemesi olurdu. Davacının mal rejiminin tasfiyesine dayalı herhangi bir talebi bulunmamaktadır. Görev kamu düzeniyle ilgili olup, mahkemece kendiliğinden gözetilir. O hâlde yerel mahkemece uyuşmazlığın çözümünde görevli mahkemenin Asliye Hukuk Mahkemesi olduğu gözden kaçırılarak Asliye Hukuk Mahkemesi'nin görevsizlik kararına da değer verilerek yazılı şekilde uyuşmazlığın esasıyla ilgili hüküm kurulmuş olması doğru olmamıştır ...” (Sinerji mevzuat).

cc) Eklenecek Değerleri Üçüncü Kişiyeye Karşı İleri Sürme

Eklenecek değerlere konu olan kazandırma ve devirlerin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için kural olarak davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşulu gerçekleşmiş olmalıdır³⁶⁴. İhbar isteminde katılma alacağı davasının davacısı eş bulunabilir. Eklenecek değerlerin incelendiği davanın davalısı olan eşin bu konuda kural olarak hukuki yararından söz edilemez. Maddenin bu fıkrası ile, eşlerden birinin yaptığı kazandırmaların değerinden lehine kazandırma yapılan üçüncü kişilerin de sorumlu tutulabilmesi imkânı veren TMK. m. 241 hükmünün uygulanmasının kolaylaştırılması amaçlanmıştır. TMK. m. 241, tasfiye sırasında borçlu eşin malvarlığı ve terekesi diğer eşin katılma alacağını karşılamadığı takdirde, eksik kalan kısım sınırlı kalmak üzere, lehine kazandırma yapılan üçüncü kişilere başvuru hakkı tanımıştır. İşte TMK. m. 229/II, alacaklı eşin ya da mirasçılarının lehine kazandırmada bulunulan üçüncü kişilere başvurusunun gerekli olduğu hâllerde, üçüncü kişinin kazandırılan malvarlığını elden çıkarmaması ve TMK. m. 241'deki bir ve beş yıllık hak düşürücü süreleri kaçırmaması bakımından bir koruma sağlamaktadır³⁶⁵.

İhbar yapılacak üçüncü kişi ölmüşse, ihbar mirasçılara yapılır. Kazandırma ya da devir yapılan üçüncü kişi o malvarlığını devretmiş olsa bile; sorumluluğu sürmekte olacağı için, malvarlığının daha önce elden çıkarılmış olması davanın ihbar edilmesini engellemeyecektir. Üçüncü kişinin sorumluluğu kendisine devredilen malvarlığının değeri ile sınırlıdır. Yoksa, üçüncü kişinin eksik katılma alacaklısının bütün eksikliğini karşılaması söz konusu değildir. Üçüncü kişilere yapılan temliklere ilişkin işlemlerin iptali ya da geçersizliğinden söz edilmediği için, işlemler geçerliliğini korur. Bu işlemlerin sonucu olarak, sadece diğer eşten tahsil edilemeyen alacağın ödenmesi istenebilir. Üçüncü kişilerin iyiniyetli olması ise sonucu değiştirmez³⁶⁶.

---

³⁶⁴ OKUR, s. 156-157.

³⁶⁵ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1165; DEMİR, Şamil, s. 257; ŞIPKA, s. 237.

³⁶⁶ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1169.

Katılma alacağı davasında üçüncü kişiye TMK. m. 229/II hükmüne göre ihbarda bulunulmuşsa; eksik katılma alacağı davasında artık üçüncü kişinin kendisine yapılan kazandırma ya da devirin eklenecek değerler arasında bulunmadığını ileri sürmesi mümkün değildir. Buna karşılık, üçüncü kişiye TMK. m. 229/II hükmü çerçevesinde dava ihbar edilmemişse; üçüncü kişinin eksik katılma alacağı davasında, kendisine yapılan kazandırma ya da devirin eklenecek değerlerden olmadığını ileri sürebilmesi mümkündür³⁶⁷. Eklenecek değerler ancak tasfiye sırasında ileri sürülebilir. Mal rejiminin sonlanmadığı hâllerde bu tür işlemlere karşı istemde bulunulamaz³⁶⁸.

d) Kişisel Malda Denkleştirme

TMK. m. 230'a göre; "Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir. Her borç, ilişkin bulunduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır. Bir mal kesiminden diğer kesimdeki malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulmuşsa, değer artması veya azalması durumunda denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine veya mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre yapılır."

³⁶⁷ OKUR, s. 156-157.

³⁶⁸ Y.8.HD. 21.02.2017, E. 2015/11338 K. 2017/2301, "...Üçüncü kişi hakkında eşle birlikte dava açılması hâlinde; kararda TMK. 229. maddesindeki amaç ve doğrultuda üçüncü kişi lehine kazandırma veya devir yapıldığının tespit edilmiş olması yeterlidir. İlk aşamada hüküm davalı eski eş yönünden karara bağlanacak ve davalı eski eş yanında davalı gösterilen üçüncü kişi yönünden bu dava aynı zamanda TMK. 229/II-son maddesindeki ihbar işlevini de yerine getirmiş olacaktır. Bu sonuç, ancak hüküm altına alınan katılma alacağının tahsili aşamasında borçlu eşin malvarlığı ya da terekesinin borcu ödemeye yetmediğinin anlaşılması durumunda, sonradan üçüncü kişi aleyhine eksik kalan ve kazanılan miktarla sınırlı olarak alacak davası açılabileceği; bir başka anlatımla, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi tasfiye borcunu ödemeye yetiyorsa, hiçbir zaman lehine kazandırma yapılan üçüncü kişi davacıya ödenecek katılma alacağından sorumlu tutulmayacağına ilişkin TMK. m. 241 hükmüyle de uyumlu olacaktır. Borçlu eşin malvarlığının ya da terekesinin tasfiye borcunu karşılamaya yetip yetmediği ise; ancak alacağın tahsili sürecinin sonunda belli olacağından; üçüncü kişinin mal rejiminin tasfiyesine ilişkin kararın verildiği aşamada borçtan sorumlu tutulması doğru olmayacaktır. O hâlde, Mahkemece, eşten kazandırma veya devralan üçüncü kişi konumundaki diğer davalı hakkındaki alacak talebi hakkında HMK. m. 167 uyarınca üçüncü kişiye (davalı ...'e) karşı açılan dava hakkında ayırma kararı verilerek davanın ayrı bir esasa kaydının sağlanması; bu davada eski eş ...'den katılma alacağının tahsil edilebilme durumunun HMK. m. 165/I gereğince 'bekletici sorun' yapılması, eş hakkındaki alacak davasının kesinleşmesi ve davalı eşten alacağın tahsil

Eşlerin mal rejimi boyunca malvarlıklarını kullanmaları ve yönetmeleri nedeniyle malvarlıklarının edinilmiş ve kişisel kısımlarında artış veya azalmalar yaşanabilir. Bu nedenle kanun koyucu, mal kesimleri arasındaki değer kaymalarına karşı eşlerin menfaatini korumak için denkleştirmeyi öngörmüştür. Denkleştirme, bir eşin belirli bir malvarlığına ilişkin borcunun aynı eşin diğer bir malvarlığı unsurundan karşılanması hâlinde, tasfiye esnasında borcu karşılayan malvarlığı türü lehine bir alacak hakkı doğurur³⁶⁹.

Maddenin birinci fıkrasına göre, bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallardan veya edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise, tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir. Ancak, birinci fıkra ile son fıkra arasında denkleştirme hesabı açısından fark vardır. Şöyle ki; son fıkra gereği bir malın edinilmesi, iyileştirilmesi ya da korunmasına ilişkin borçlar diğer mal türünden yapılmışsa, bu takdirde katkı oranı hesabı yapılması gerekir. Söz konusu katkı oranı hesabı, kural olarak TMK. m. 227'deki değer artış payındaki gibi olacaktır. Buna karşılık bir mal kesiminin borcu, o mal kesiminin edinilmesi, iyileştirilmesi ya da korunmasına ilişkin değilse; bu takdirde katkı oranı hesabı yapılmayıp, borcun başlangıç değerinin esas alınacağı kabul edilmiştir³⁷⁰.

Tasfiye anında katkı yapılan malın değeri düşmüşse; bu takdirde TMK. m. 227'deki değer artış payı alacağının hesaplamasından farklı olarak, değer azalmasında da katkı oranı hesaplanır³⁷¹. Örneğin, bir eşin edinilmiş malı olan arabanın başlangıç değeri 30.000 TL'dir. Ancak, bu eş aracın alımına 10.000 TL kişisel malından katkıda bulunmuştur. Katkı oranı $10.000/30.000=1/3$ olur. Tasfiye anında modeli eskidiği için arabanın değeri 24.000 TL'ye düşmüş ise; katkı payı $24.000 \times 1/3=8.000$ TL olacaktır. Bu hâlde, edinilmiş mal olan arabanın değeri olan 24.000 TL aktiflere, denkleştirme alacağı olan 8.000 TL ise pasiflere yazılmalıdır³⁷².

---

edilememesi hâlinde üçüncü kişi diğer davalının sorumluluğu doğacağı düşünülmeden yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuş, bozmayı gerektirmiştir ...” (GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1167-1169).

³⁶⁹ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 182-184; DEMİR, Şamil, s. 257-258.

³⁷⁰ ŞIPKA, s. 241-244.

³⁷¹ DEMİR, Mehmet, s. 300.

³⁷² ŞIPKA, s. 242; SARI, s. 210'daki örnekten uyarlanmıştır.

TMK. m. 227 gereği, katkı yapılan malda tasfiye anına göre bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır. Bu hükümde katkı yapılan mal diğer eşe aittir ve değer kaybetmesi hâlinde dahi katkı yapan eşe katkının başlangıç değerini vermekle yükümlü tutulmuştur. Buna karşılık, TMK. m. 230 gereği yapılan denkleştirmede, diğer eşin malvarlığına değil, kendi malvarlıkları arasında katkı söz konusudur. Bu nedenle, değer azalması hâlinde kendi zararına kendisi katlanır³⁷³.

TMK. m. 227/III eşlerin birbirlerine yaptıkları katkı dolayısıyla oluşan değer artışlarına ilişkin pay almaktan vazgeçmelerine ya da pay oranını değiştirmelerine izin vermiştir. Fakat, TMK. m. 230'da böyle bir izin olmadığından, eşler kendi kişisel mallarından edinilmiş mallarına (veya tam tersine) katkıda bulunmuşlar ise; anlaşma ile denkleştirmeden vazgeçemezler ya da pay oranını değiştiremezler. Böyle bir anlaşma hükümsüz olur. Zira böyle bir değişiklik edinilmiş mallara katılma rejiminin özünü bozar³⁷⁴.

Bir eşin edinilmiş mallarından kişisel mallarına bir değer kayması olmuşsa, tasfiye sırasında kişisel malda denkleştirme istenebilir. Kişisel malda denkleştirme artık değerin belirlenmesinde aktif içerisinde yer alır. Kişisel malda sabit denkleştirme istenebileceği gibi değişken denkleştirme de istenebilir. Her iki denkleştirme türü de artık değer hesabında aktif içerisinde yer alır. Kişisel malda sabit denkleştirminin değişken denkleştirmeden farkı, değer artması veya azalması durumu dikkate alınmadan (sabit olarak) denkleştirminin katkı miktarı kadar olduğu gibi nominal değer olarak edinilmiş mal grubuna dönüşünün saęlanmasıdır³⁷⁵.

Kişisel malda değişken denkleştirmede, değer artması veya değer azalması durumu dikkate alınarak (değişken olarak) denkleştirminin katkı miktarı kadar olduğu gibi nominal değer olarak edinilmiş mal grubuna dönüşü sağlanır. Kişisel malda değişken denkleştirme yapılırken, değer artması varsa denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine göre yapılacağı için denkleştirme miktarı artacaktır. Fakat kişisel malda değişken denkleştirme yapılırken, değer azalması varsa denkleştirme, katkı oranı ve malın tasfiye zamanındaki değerine göre

³⁷³ SONSUZOğLU, s. 37-40.

³⁷⁴ şIPKA, s. 242; SONSUZOğLU, s. 40.

³⁷⁵ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1172.

yapılacağı için denkleştirme miktarı azalacaktır. Örneğin; Adalet Bakanlığı'nda memur olan A, Ulaştırma Bakanlığı'nda teknisyen olan B ile evlendikten sonra A'ya babasından bir daire miras olarak kalmıştır. Eşi ile aralarında başka bir mal rejimi seçmedikleri için edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir. Memur A, Adalet Bakanlığı lojmanlarında oturduğu için babasından kendisine kalan dairesini kiraya vermiştir. A, 2000 TL kira geliri ile babasından kendisine kalan daireye parke döşetmiştir. Eşi ile bir türlü anlaşamayan A, teknisyen B ile anlaşmalı boşanma gerçekleştirerek boşanmışlardır. A'ya babasından miras yoluyla kalan daire karşılıksız kazanmayla gelen malvarlığı olmakla A'nın kişisel malı sayılır. TMK. m. 219/IV hükmüne göre kişisel malların gelirleri edinilmiş mallara dâhil sayılır. A ile B arasında kişisel malların gelirlerinin kişisel mallara dâhil olacağı yönünde bir sözleşme bulunmadığından; 2000 TL kira geliri A'nın edinilmiş malı sayılır. Memur A, kira geliri olan 2000 TL ile babasından kendisine miras yoluyla kalan dairesine parke döşeterek kişisel malına değer katmıştır. Teknisyen B, edinilmiş maldan kişisel mala giden değer için kişisel malda değişken denkleştirme isteyebilir. Aile mahkemesi hâkimi, kişisel malın hem katkı tarihindeki değerini hem de tasfiye tarihindeki değerini ayrı ayrı belirlemelidir. Kişisel malın katkı tarihindeki değeri 40.000 TL, tasfiye tarihindeki değeri 60.000 TL ise; kişisel malda değişken denkleştirme miktarı, $60.000 \times 2.000 / 40.000 = 3.000$ TL olacaktır³⁷⁶.

2. Pasiflerin Hesabı

Artık değer hesabında pasifi; değer artış payı borcu, edinilmiş malda denkleştirme ve borçlar oluşturur.

a) Değer Artış Payı Borcu

Değer artış payı borcu, ancak katkıda bulunan eşin edinilmiş mallarına yapılan katkı için söz konusudur. Başka bir anlatımla, değer artış payı borcu katkıda bulunan eşin kişisel mallarına yapılan katkı için söz konusu değildir. Bu sebeple,

---

³⁷⁶ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1172-1177.

eşlerden birinin kişisel mallarından diğerinin kişisel malına katkısı varsa; buna ilişkin katkı, katılma alacağı hesabına alınmaz³⁷⁷.

Değer artış payı borcuna örnek vermek gerekirse; eşlerden birinin kişisel mallarından diğerinin edinilmiş malına katkısı varsa, buna ilişkin değer artış payı katkıda bulunulan eşin pasifinde yer almalıdır³⁷⁸.

b) Edinilmiş Malda Denkleştirme

Bir eşin kişisel mallarından edinilmiş mallarına bir değer kayması olmuşsa, tasfiye sırasında edinilmiş malda denkleştirme istenebilir. Edinilmiş malda denkleştirme artık değer belirlenmesinde pasif içerisinde yer alır³⁷⁹.

Aktif değerlerde yapılan denkleştirme işleminde, kişisel mallara edinilmiş mallardan yapılan katkı söz konusu olduğundan edinilmiş mal karşılıkları eklenmekteydi. Pasif değerlerde ise tam tersi olarak, edinilmiş mallara kişisel mallardan katkıda bulunmuş olup; bu katkı edinilmiş mallardan çıkartılmak durumundadır. Yani, bir eşin edinilmiş malına ilişkin borçlar kendi kişisel malından ödenmişse; bu durum eş için haksızlık yaratır. Bu yüzden tasfiye sırasında denkleştirme isteyen eş, bu ödemeyi pasif değer olarak hesaba katacaktır. Diğer bir ifadeyle, edinilmiş malın borcu olarak pasife ekleyecektir³⁸⁰.

Edinilmiş malda sabit denkleştirme istenebileceği gibi değişken denkleştirme de istenebilir. Her iki denkleştirme türü de artık değer hesabında pasif içerisinde yer alır. Edinilmiş malda sabit denkleştirmenin değişken denkleştirmeden farkı, değer artması veya azalması durumu dikkate alınmadan (sabit olarak) denkleştirmenin katkı miktarı kadar olduğu gibi nominal değer olarak kişisel mal grubuna dönüşünün sağlanmasıdır³⁸¹.

Edinilmiş malda değişken denkleştirmede, değer artması veya değer azalması durumu dikkate alınarak (değişken olarak) denkleştirmenin katkı miktarı kadar olduğu gibi nominal değer olarak kişisel mal grubuna dönüşü sağlanır. Edinilmiş

³⁷⁷ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1178

³⁷⁸ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 228; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1177-1178.

³⁷⁹ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1178.

³⁸⁰ SONSUZUĞLU, s. 43.

³⁸¹ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1179.

malda değişken denkleştirme yapılırken, değer artması varsa denkleştirme, katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine göre yapılacağı için denkleştirme miktarı artacaktır. Fakat edinilmiş malda değişken denkleştirme yapılırken, değer azalması varsa denkleştirme, katkı oranı ve malın tasfiye zamanındaki değerine göre yapılacağı için denkleştirme miktarı azalacaktır³⁸².

c) Edinilmiş Malların Borçları

TMK. m. 231/I hükmüne göre artık değer, eklemeyen ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dâhil olmak üzere her eşin edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktardır.

Mal rejimi devam ettiği süre içinde doğmuş borçlardan edinilmiş malların elde edilmesi, iyileştirilmesi veya korunması yahut yasal yükümlülüklerden (vergi, harç) işletme masraflarından ve mesleğin icrasından doğan borçlar edinilmiş malların borçlarıdır. Katılma alacağına ilişkin artık değer hesaplamasında kişisel mallara ilişkin borçlar dikkate alınmayacaktır. Bununla birlikte, eşlerden birisi borcun kişisel mallara ilişkin olduğu iddiasında ise bunu ispat etmek zorundadır³⁸³.

Artık değerin belirlenmesi için öncelikle davalıya ait malvarlığına ilişkin borçların dökümü yapılmalıdır. Borcun eşe karşı olması ile üçüncü kişiye karşı olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Kredi ödemelerinin bir kısmının mal rejiminin devamı süresince, bir kısmının da daha sonraki tarihlerde yapılmasında, mal rejiminin geçerli olduğu dönemin sonrasına sarkan ödemeler, dava konusu taşınmazın borcu kabul edilerek tasfiye gerçekleştirilir³⁸⁴.

³⁸² SONSUZOĞLU, s. 43; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1179-1181.

³⁸³ SARI, s. 215-216; ŞİPKA, s. 241; DEMİR, Şamil, s. 262.

³⁸⁴ Y.8.HD. 14.03.2016, E. 2014/22932 K. 2016/4548, "...Tasfiyeye konu taşınmazın, bedelinin tamamının ya da bir kısmının kredi ile karşılanması durumunda, kredi veren kuruluşa yapılan geri ödemelerin isabet ettiği dönemden, miktarından ve taksit sayısından hareketle mal rejiminin tasfiyesi sonucunda eşlerin alacak miktarları belirlenir. 4721 sayılı TMK.'nun 202/I. maddesi gereğince edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu dönemde yapılan ödemelerde, eşler lehine değer artış payı ve/veya artık değere katılma alacak hakları doğabilecektir. Kredi borcu ödemelerinin bir kısmının mal rejiminin devamı süresince, bir kısmının da daha sonraki tarihlerde yapılmasında, mal rejiminin geçerli olduğu dönemin sonrasına sarkan ödemeler, dava konusu taşınmazın borcu kabul edilerek tasfiye gerçekleştirilir. Yukarıda açıklandığı gibi iki döneme yayılan kredi borcu ödeme tablosu mevcut olduğunda; öncelikle, mal rejiminin sona erdiği tarihte henüz vadesi gelmediği için ödenmemiş kredi borç miktarının, toplam kredi borcuna oranı bulunur. Sonra bulunan bu kredi borç

Artık değerin belirlenmesi için davalıya ait malvarlığına ilişkin borçların dökümü yapıldıktan sonra belirlenen borçların ilişkin olduğu mal grubu belirlenir. TMK. m. 230/II hükmüne göre bir borç, ilişkin olduğu mal kesimini yükümlülük altına sokar. Bu hüküm ile düzenlenen yükümlülüğün doğal sonucu olarak, kişisel mal grubuna ait borçtan edinilmiş mal grubu sorumlu tutulamaz. Aynı şekilde, edinilmiş mal grubuna ait borçtan kişisel mal grubu sorumlu tutulamaz. Eğer borcun hangi mal kesimine ilişkin olduğu anlaşılamıyorsa, edinilmiş mal grubuna ilişkin sayılır. Zira, TMK. m. 222/III hükmüne göre, bir eşin bütün malları aksi kanıtlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edildiğine göre, aidiyeti anlaşılamayan borcun da edinilmiş mal grubuna ait olduğunu kabul etmek denkleştirmenin doğal sonucudur³⁸⁵.

Yargıtay'ın 8. Hukuk Dairesi, belli bir edinilmiş malda da katılma alacağı istenebileceği görüşüne sahip olduğundan; çıkarılacak olan borcun da sadece bu mala ilişkin olmasını yeterli görmektedir³⁸⁶. Katılma alacağı isteminin bu Daire'nin kabul ettiği gibi, edinilmiş mallardan bazıları için talep edilmesi mümkün değildir. Aksi düşünce, borçlar düşünüldüğünde artık değer azalacağı için katılma alacağı davası açacak eş ya da mirasçılarının borcu bulunmayan edinilmiş malları seçerek katılma alacağını yükseltmek suretiyle sistematige aykırı bir uygulama başlatmaları kaçınılmaz olacaktır. Katılma alacağı davası açacak olan bütün davacıların borcu bulunmayan edinilmiş malları seçerek dava açmaları ile Kanun'un öngördüğü adil paylaşım ortadan kaldırılmış olacaktır. Yargıtay'ın 2. Hukuk Dairesi, bu düşüncelerle

---

bu kredi borç oranının, taşınmazın toplam satın alım bedeli karşısındaki oranına dönüşümü gerçekleştirilir. Tespit edilen bu oranın, taşınmazın tasfiye tarihindeki (karara en yakın) sürüm (rayiç) değeri ile çarpılmasıyla borç miktarı belirlenir. Bu ilke ve esaslara göre saptanan taşınmazın borç miktarı, tasfiye tarihindeki sürüm değerinden düşüldükten sonra kalan miktar, değer artış payı ve/veya artık değere katılma alacağı hesaplamasında göz önünde bulundurulur ...” (Sinerji mevzuat).

³⁸⁵ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 218; DEMİR, Şamil, s. 262; ŞIPKA, s. 241.

³⁸⁶ Y.8.HD. 18.01.2010, E. 2010/3303 K. 2010/116, “ ... Dava dilekçesi ve dosya kapsamına göre davacının talebi dava konusu dükkan üzerinde katılma alacağı isteğine ilişkindir. Edinilmiş mallara katılma rejiminin geçerli olduğu döneme ilişkin olarak bu rejimden kaynaklanan artık değer üzerindeki katılma alacağı istenebilir. Dava konusu dükkan evlilik birliği içinde 19.02.2002 tarihinde alındığına, tarafların kişisel mal ve gelirleri ile dükkanın edinildiği yönünde iddiaları da bulunmadığına göre dükkanın edinilmiş mal olarak kabulü gerekir. Mahkemece yapılacak iş; eklenecek değerlerden ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dâhil olmak üzere davalı koca Ramazan'ın edinilmiş malı olan dükkanın değerinden bu mala ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra kalan artık değerin yarısı üzerinden tarafların kazanılmış hakları da dikkate alınarak hüküm kurmaktan ibarettir ...” (GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1196-1198).

Yargıtay'ın 8. Hukuk Dairesi'nin görüşünü yanlış bulmuş ve edinilmiş mallara ilişkin borçların tamamının pasif içinde yer alması gerektiğine karar vermiştir³⁸⁷.

E) KATILMA ALACAĞI

1. Genel Olarak

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, rejim süresince edinilen mallar rejimin sona ermesi nedeniyle tasfiye edildikten sonra bir artık değer kalırsa kural olarak her eş veya mirasçuları diğer eşe ait artık değeri eşit olarak paylaşır. Paylaşımaya konu olan miktar, o eşin katılma alacağını oluşturur³⁸⁸.

Bir eşin katılma alacağına sahip olabilmesinin temel koşulu, diğer eşe ait bir artık değerın mevcut olmasıdır. Bir eşin eklemeyen ve denkleştirmeden elde edilen miktarlar da dâhil olmak üzere edinilmiş mallarının toplam değerinden bu mallara ilişkin borçlar çıkarıldıktan sonra geriye bir şey kalmıyorsa veya borçlarının miktarı daha fazla ise diğer eşin bir katılma alacağı söz konusu olmaz. Yani pozitif bakiye varsa artık değerden bahsedilir, ancak sonuç negatifse değer eksilmesi varsa diğer eş bu eksilmeye katılamaz. Zira, edinilmiş mallara katılma rejiminde sadece artık değere katılma geçerlidir³⁸⁹.

Katılma alacağı, edinilmiş mallara katılma rejimine özgü olup; aynî hak niteliğinde değildir³⁹⁰. Yani, yasal mal rejiminde, rejim süresince edinilen mallar üzerinde diğer eşin aynî hakkı bulunmayıp; sadece varsa pozitif aktif değer üzerinde bir katılma alacağı söz konusudur. Ancak katılma alacağı, ayın veya para ile

---

³⁸⁷ **Y.2.HD. 09.10.2008, E. 2008/13634 K. 2008/12889**, "...Açıklanan hükümler gereğince, mal rejiminin sona erdiği sırada mevcut olan davalıya ait ticari aracın, tasfiye anındaki sürüm değerinin tespiti, hesaplamada bu değerın esas alınması, tespit olunacak sürüm değerinden, bu mala ilişkin borçların tamamının çıkarılarak artık değerın tespiti ile davacının katılma alacağıının hesaplanması gerekirken; mahkemece boşanma hükmünün kesinleştiği tarihin, tasfiye anı kabul edilmesi ve ticari araç için davalının kullandığı banka kredi borcunun tamamı yerine, mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden borç miktarına mahsup edilmesi usul ve yasaya aykırıdır ..." (Kazancı mevzuat).

³⁸⁸ **ZEYTİN**, Edinilmiş Mallar, s. 218; **SARI**, s. 226.

³⁸⁹ **SARI**, s. 228; **SONSUZOĞLU**, s. 44; **SELEK, Şeyda**, Yeni Medeni Kanun'un Mal Rejimlerine Getirdiği Önemli Yenilik: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Kadınlar Açısından Getirdiği Diğer Önemli Değişiklikler, 2. Baskı, İstanbul 2008, s. 46.

³⁹⁰ **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 885-886.

ödenebilir. Oysa paylaşımlı mal ayrılığı rejiminde, paylaşımın ayın ile yapılması asıl olup; ayın olarak paylaşmaya olanak yoksa, bedel eklemek suretiyle paylar denkleştirilir.

Katılma alacağı, sadece borçlu eşten, borçlu eşin de ölümü durumunda külli halefiyet ilkesi çerçevesinde mirasçılardan istenebileceğinden, nisbî hak niteliğindedir³⁹¹. Ancak, TMK. m. 241’de belirtilen koşulların gerçekleşmesi hâlinde ve belirli bir miktar ile sınırlı olmak üzere katılma alacağının ifasının üçüncü kişilerden de talep edilmesi istisnâ olarak mümkün olabilmektedir³⁹².

Katılma alacağı, boşanmada fer’i nitelikte olan bir alacak olmayıp; bağımsız bir alacak niteliğindedir³⁹³. Bunun sonucu olarak, anlaşmalı boşanma hâlinde katılma alacağı “boşanmanın malî sonucu” ile ilgili değildir. Fakat Yargıtay’a göre; anlaşmalı boşanma davası sırasında düzenlenen protokolde yer alan “ tarafların mal talepleri yoktur” şeklindeki ifade, eşler arasında “mal rejiminden kaynaklanan alacak” isteklerini de kapsamaktadır³⁹⁴.

İstek olmadan ya da usulüne uygun dava açılmadan, katılma alacağında kendiliğinden işlem yapılamaz. Yani, katılma alacağı davasında kendiliğinden uygulama yapılamaz. Katılma alacaklısı, alacak hakkının yerine getirilmesi için istekte bulunmamışsa, başka bir anlatımla usulüne uygun bir dava açılmamışsa, kesin hüküm oluşturacak şekilde ret kararı da verilemez³⁹⁵, karar verilmesine yer olmadığına karar verilmelidir. Ayrıca katılma alacağı davasında, usulüne uygun biçimde kesin sürede delil gösterilmemiş ise; sadece dava dilekçesinde gösterilen deliller toplanabilir. Kendiliğinden araştırma ilkesi geçerli değildir. Yine, yasal mal

³⁹¹ ŞENGÜL, s. 67; SARI, s. 227.

³⁹² SARI, s. 227; YHGK. 26.09.2012, E. 2012/8-192 K. 2012/629, “...yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde yer alan ilkelerden biri de, bu rejimin kural olarak nisbî hak tanınması ilkesidir. Başka bir deyişle, rejim süresince edinilen mallara ilişkin eşlerin bir alacak hakkı yani şahsi bir hakkı söz konusudur. Yoksa rejim süresince edinilen mallarda eşler aynî hak sahibi değildirler (istisna TMK. m. 240). Mal rejimi sona erdiğinde eşlerin edinilmiş mallara ilişkin artık değerler üzerinde karşılıklı alacak hakları bulunmaktadır...” (Sinerji mevzuat).

³⁹³ KAYIŞ, s. 24.

³⁹⁴ YHGK. 27.11.2013, E. 2013/8-185 K. 2013/1601, “...tarafların karşılıklı mal taleplerinin bulunmadığına ilişkin protokoldeki ifadenin mal rejiminden kaynaklanan alacağı da kapsadığının anlaşılmasına göre, yerel mahkemenin aynı hususları gözeterek yazılı şekilde karar vermesinde bir isabetsizlik görülmediğinden, direnme kararının onanması gerekir...” (Kazancı mevzuat).

³⁹⁵ Y.2.HD. 11.04.2007, E. 2006/17661 K. 2007/6092, “...usulüne uygun bir dava veya karşılık dava olmadan kesin hüküm oluşturacak şekilde katılma alacağına ilişkin ret kararı verilmesi doğru görülmemiştir...” (GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 910).

rejimi sonlandığında, eşler tarafından usulüne uygun şekilde açılmış bir dava olmadığı sürece katılma alacağı da belirlenemez³⁹⁶.

Mal rejimi sonlanmadan katılma alacağı sadece bir beklenen hak sayılır. Bu yüzden, mal rejimi süresince katılma alacağının devredilmesi, hacze konu olması veya iflas masasına aktif bir değer olarak dâhil edilmesi söz konusu olamaz. Yasal mal rejimi süresince, belirsiz olan artık değer ve değer artış payına katılma alacaklarının da haczedilmesi mümkün değildir. Buna karşılık, mal rejimi sonlandıktan sonra eşlerin tasfiyeyi talep etmeleri ve katılma alacağının miktarının belirlenmesine gerek olmadan da borçlu eşin alacaklısının tasfiye sonucu oluşacak katılma alacağına başvurması olanaklı olmakla birlikte katılma alacağı müstakbel alacak olarak haczedilebilir³⁹⁷.

Katılma alacağı istenebilmesi için, rejim süresinin bir önemi bulunmadığı gibi eşlerin birlikte yaşamış olmaları da zorunlu değildir. O kadar ki ayrılık kararı verilen dönemde edinilen mallar dahi hesaplama alınmalıdır³⁹⁸. Edinilmiş mallardan sadece bazıları için katılma alacağı istenilmesi mümkün değildir. Zira, katılma alacağı davası rejim süresince edinilen edinilmiş malların toplam değerine yöneliktir³⁹⁹.

2. Katılma Alacağının Miktarının Belirlenmesi

Artık değere katılma oranı ya kanunun belirttiği orana göre ya da eşlerin yapacağı mal rejimi sözleşmesine göre belirlenir.

---

³⁹⁶ **Y.2.HD. 05.04.2005, E. 2005/3636 K. 2005/5455**, "...Davalının, bahse konu taşınmazla ilgili katılma alacağına ilişkin usulüne uygun harcı verilerek açılmış bir dava veya karşı davası bulunmamaktadır. O hâlde davalının bu talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken davalı aleyhinde kesin hüküm oluşturur şekilde ret kararı verilmesi doğru görülmemiştir ..." (GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 909).

³⁹⁷ ZEYTİN, Katılma Alacağı Haczedilebilir mi?, s. 15-16; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 896-897; ACAR, Mal Rejimleri, s. 262; ŞENGÜL, s. 65-66; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 65-67.

³⁹⁸ **Y.8.HD. 11.12.2012, E. 2012/8516 K. 2012/12142**, "...Tüm bu açıklamalar karşısında, tarafların fiilen ayrı yaşıyor olmaları katılma alacağını ortadan kaldırmadığına göre, bu hususa yönelik davalı vekilinin temyiz itirazları yerinde değildir..." (Sinerji mevzuat).

³⁹⁹ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 887.

a) Kanuna Göre Katılma

aa) Artık Değere Kanuni Katılım

TMK. m. 236/I hükmüne göre; “Her eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değerın yarısı üzerinde hak sahibi olurlar. Alacaklar takas edilir.” Bu düzenleme eşe, diğer eşin artık değerinin yarısı üzerinde ona kanuni olarak katılma hakkı tanımaktadır. Kanuni oran artık değerin yarısı kadardır.

Kanuni Olarak Katılma Alacağı = Artık Değer

2

bb) Zina veya Hayata Kast Nedeniyle Boşanmada Katılma

TMK. m. 236/II'ye göre; “Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir.” Katılma oranının azaltılması veya katılma alacağının kaldırılmasının temel şartı, zina veya hayata kast nedeniyle boşanmaya karar verilmiş olmasıdır. Başka sebeplere dayanan boşanma hâllerinde, TMK. m. 236/II'nin uygulanması mümkün değildir⁴⁰⁰. Fakat, zina veya cana kast nedeniyle açılan davada mahkeme bu sebeplerden biriyle boşanmaya karar vermişse; hâkim bu yönde talep gelmese de takdir yetkisini kullanarak, re'sen katılma alacağı pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına ya da kaldırılmasına karar verebilir⁴⁰¹.

Katılma alacağının boşanmanın fer'isi niteliğinde olmaması ve katılma alacağı davasının açılabilmesi için boşanmanın kesinleşmesinin gerekli olması sebebiyle, TMK. m. 236/II boşanma davasında değil, mal rejiminin tasfiyesi davasında değerlendirilecektir⁴⁰². Ayrıca, tasfiyeye konu taşınmazın satın alındığı tarihte 743

⁴⁰⁰ **BADUR, Emel**, Zina veya Hayata Kast Nedeniyle Boşanma Hâlinde Kusurlu Eşin Artık Değerdeki Payı, ÇÜHFD, 2016, C. 1, S. 2, s. 41-42.

⁴⁰¹ **DEMİR, Şamil**, s. 265; **SARI**, s. 230; **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 1206; **ŞİPKA**, s. 272; **ÖNÇEK**, s. 1393; **BADUR**, s. 40.

⁴⁰² **ÖNÇEK**, s. 113; **Y.2.HD. 05.03.2013, E. 2012/10429 K. 2013/7427**, “...Davalı-karşı davacı kadın karşı dava dilekçesinde boşanma ve ferileri yanında, zina nedeniyle boşanmaya karar verildiği takdirde, davacı-karşı davalı kocanın Türk Medeni Kanunu'nun 236/II. maddesi gereğince edinilmiş

sayılı Medeni Kanun yürürlükte ise, bu kanunda 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 236/II'nin karşılığı bulunmadığından; boşanma sebebinin zina olmasına dayanarak davacının katkı payı alacağına indirim yapılması doğru değildir⁴⁰³.

TMK. m. 181/I uyarınca, zina ve hayata kast nedeniyle açılan boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölmesi durumunda, ölen davacının mirasçılarında birisinin davaya devam etmesi ve davalının kusurunun ispatlanması hâlinde, kusurlu eş mirasçılık sıfatını kaybetmektedir. Zina veya hayata kast nedeniyle açılan boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölmesi durumunda, ölen eşin mirasçısının, TMK. m. 236/II uyarınca, kusurlu eşin katılma alacağının azaltılması ya da kaldırılması için davaya devam etmesi durumu doktrinde tartışılmaktadır: Birinci görüşe göre; boşanma davası esnasında eşlerden birinin ölmesi durumunda boşanma sebebi ile değil, ölüm sebebi ile mal rejiminin tasfiyesi söz konusu olacaktır. TMK. m. 236/II ise; açık bir şekilde, zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkimin kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebileceğini belirtmiştir. Bu durumda, evlilik ERDD ile değil, "ölüm" ile sona ermiş sayılacağından, TMK. m. 236/II uygulanamayacaktır⁴⁰⁴. İkinci görüşe göre; zina ya da hayata kast sebebiyle açılmış davada kusuru bulunmayan eşin ölümü hâlinde, ölen eşin mirasçıları sağ kalan kusurlu eşin katılma alacağının azaltılmasını ya da kaldırılmasını kıyasen talep edebileceklerdir. Ölüm olgusuna rağmen mahkemenin davayı görmesi ve bir karara bağlaması, sanki evlilik ölüm yerine boşanma davası sebebiyle sona ermiş gibi düşünerek işlem yapmasındandır. Mahkemenin bu kararı teknik olarak bir boşanma davası değil, boşanma davasıyla başlamış tespit veya yenilik doğurucu dava

---

mallara katılım payının ortadan kaldırılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Bu istek boşanmanın fer'isi niteliğinde olmayıp, ancak mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davada taraflarca ileri sürülebilir ve mahkemece dinlenebilir. O hâlde taraflarca usulüne uygun biçimde açılmış mal rejiminin tasfiyesine ilişkin bir dava bulunmadığından davalı-karşı davacı kadının bu talebi yönünden karar verilmesine yer olmadığına şeklinde hüküm kurulması gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırıdır..." (Kazancı mevzuat).

⁴⁰³ **Y.8.HD. 17.01.2017, E. 2015/5939 K. 2017/367**, "...Bu bağlamda tasfiyeye konu taşınmazın satın alındığı tarihte yürürlükte bulunan 743 sayılı TMK.'da, 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı TMK.'nin 236/II. maddesinin karşılığı bulunmadığından boşanma sebebinin zina olmasına dayanarak davacının katkı payı alacağına indirim yapılması doğru değildir..." (Sinerji mevzuat).

⁴⁰⁴ **ŞIPKA**, s. 275; **GÜMÜŞ**, s. 397; **ERDEMİR, Gülfem**, Sağ Kalan Eşin Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminden Kaynaklanan Hakları Ve Miras Hakkı, ylt., İstanbul 2011, s. 37-38.

olacaktır. Zira, boşanma davasının yürütülebilmesi için her iki eşin sağ olması ve evliliğin başka bir sebeple bitmemiş olması gerekir⁴⁰⁵. Yargıtay’a göre ise; tarafların zina veya hayata kast nedeniyle boşanma davaları sürerken o boşanma davasının davacısı ölmüşse, mirasçıları veya mirasçılardan biri davayı devam ettirebilecek, sürdürülen davada sadece eşlerin kusur durumları (zina ettiği/etmediği ya da hayata kast ettiği/etmediği) belirlenecek, hâkim boşanmaya karar vermeyerek sadece eşlerin hangisinin kusurlu olduğunu belirleyecektir⁴⁰⁶. Boşanmaya karar verilmesi taraflardan birinin ölmesi durumunda hukuken mümkün olmadığından ve mağdur olan tarafın yaşadığı haksızlığı gidermek amacıyla biz de Yargıtay’ın bu görüşüne katılıyoruz.

Kanun koyucu, TMK. m. 236/II uyarınca “zina veya hayata kast” sebebi ile boşanma hâlinde, hâkimin kusurlu eşin katkı alacağına hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına ya da kaldırılmasına karar verebilmesini düzenlerken, eşlerden birinin diğerini öldürmesi hâlinde bu hükmün uygulanıp uygulanmayacağı konusunda herhangi bir açıklık getirmemiştir. Doktrindeki görüşe göre; hâkimin takdir yetkisi çerçevesinde ve ölen eşin mirasçılarının talebi üzerine, eşini öldüren eşin, miras hakkından yoksun bırakılmasına ek olarak katılma alacağından da yoksun bırakılmalı ya da katılma alacağı azaltılmalıdır. TMK. m. 236/II, TMK. m. 181/II ve eşinin ölümüne kasten sebep olan eşin mirasçı olamayacağına ilişkin TMK. m. 287’deki mirastan yoksunluğa ilişkin düzenlemeler, hukukun genel ilkelerinden olan “kimse kusurlu fiiliyle hak kazanamaz.” ilkesinin maddeleştirilmiş hâlleridir. Bu ilkenin burada uygulama alanı bulması mümkündür. Eşini öldüren eşe, öldürülen eşin malvarlığı üzerinde herhangi bir hak sağlanmaması, hukuki adalet ve evlilik birliğinin özüne aykırı olmayacaktır. Zira, cana kast fiiline böyle bir yaptırım öngören kanun koyucunun eşini öldüren sadece miras hukukuna özgü “mirastan yoksunluk” yaptırımını bağlaması ve katılma alacağını tam olarak almasını sağlaması

---

⁴⁰⁵ ÖNÇEK, s. 114-115; ACAR, Mal Rejimleri, s. 264-265; ANIL/TANER, s. 158-159.

⁴⁰⁶ Y.2.HD. 22.06.2004, E. 2004/4988 K. 2004/8234, “...Davacı (koca) 18.02.2002 tarihinde boşanma davası açmış, 23.12.2002 tarihinde ölmüştür. Türk Medeni Kanunu’nun 181. maddesi gereğince evlilik birliği ölümle sona erdiğinden boşanma konusunda karar verilmesine yer olmadığına ve Türk Medeni Kanunu’nun 181. maddesi gereğince toplanan delillere göre hangi tarafın kusurlu olduğu veya tamamen kusurlu olduğunun tespitine karar verilmesi gerekirken; davacı (koca) sağmış gibi kesin hüküm oluşturacak şekilde davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir...” (GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1210).

düşünülemez⁴⁰⁷. Kanaatimizce de, kanun koyucu hâkime hayat kast nedeniyle katılma alacağının azaltılmasına ya da kaldırılmasına karar verebilme yetkisi veriyorsa; eşlerden birinin diğer eşi öldürmesi durumunda bu hükmün evleviyetle uygulanması gerekir.

b) Sözleşmeye Göre Katılma

TMK. m. 237/I'e göre; "Artık değere katılmada mal rejimi sözleşmesiyle başka bir esas kabul edilebilir." Kanun koyucu, artık değere katılma şekline ilişkin düzenlemelerin mal rejimi sözleşmesi ile yapılması zorunluluğu getirmiştir. Mal rejimi sözleşmesine ilişkin usul ve esaslara uyulmaksızın yapılan anlaşmalar hüküm ifade etmeyecektir. Mal rejimi sözleşmesiyle artık değere katılma şekline ilişkin olarak mal rejiminin yürürlüğe girmesinden önce veya mal rejiminin devamı sırasında düzenleme yapılması mümkündür. Buna karşılık; doktrinde mal rejiminin sona ermesinin ardından katılma alacağına katılmaya ilişkin yapılacak sözleşmelerin mal rejiminin tasfiyesine ilişkin olduğu, bu nedenle mal rejimi sözleşmesi olmayacağı ve adi yazılı şekilde hatta bir şekle tâbi olmaksızın yapılabileceği ileri sürülmektedir⁴⁰⁸.

Eşler arasında artık değere katılma alacağına ilişkin yapılacak sözleşme her iki eşin artık değere katılma oranlarını düzenleyebileceği gibi yalnız bir eş yönünden de yapılabilir. Sözleşme ile eşler için farklı artık değere katılma oranları belirlenmesi mümkün olup; eşler için oran belirlemek yerine, sahip olunacak katılma alacağının miktarı da doğrudan belirlenebilir. Eşler mal rejiminin çeşitli sona erme durumlarına göre de birbirinden farklı oranlar benimseyebilirler; örneğin, ölüm ile sona ermede farklı bir oran, boşanma ile sona ermede farklı bir oran kararlaştırabilirler. Artık değere farklı oranlarda katılma anlaşmaları kural olarak şarta bağlı yapılabilir. Hatta bozucu şarta bağlı olarak, sağ kalan eşin bir daha evlenmemesi yönünde yapılabilir. Bu durumda sağ kalan eş katılma alacağını aldıktan sonra bir daha evlenirse,

---

⁴⁰⁷ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 221; ACAR, Mal Rejimleri, s. 266; ERDEMİR, s. 36; ÖNÇEK, s. 116; ÇAKIR YERAL, Vuslat, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, ilt., Ankara 2014, s. 125; BADUR, s. 44.

⁴⁰⁸ SARI, s. 231-232; ÇAKIR YERAL, s. 125-126.

kendisine kanunda tanınan artık değere katılma hakkını (1/2) sözleşme ile ne kadar aşmışsa, o aşığı kısmı mirasçılara iade etmek durumunda kalacaktır. Bu sözleşme şarta bağlı olarak yapılabileceği gibi, sözleşmede düzenleme ile ilgili olarak mükellefiyetlerin düzenlenmesi de mümkündür⁴⁰⁹. Artık değer, ancak değer artışlarına özgü bir kurum olduğundan; eşlerin sözleşmeyle değer eksilmelerine de katılacakları hususunda yapacakları anlaşmalar geçersiz olacaktır⁴¹⁰.

$$\text{Katılma Alacağı}^{411} = \frac{\text{Artık Değer}}{\text{Sözleşme ile Kararlaştırılan Oran}}$$

Kanunda eşlerin mal rejimi sözleşmesiyle artık değere katılma oranıyla ilgili iradelerini kısıtlayan iki hâl bulunmaktadır. TMK. m. 337/II uyarınca, artık değere katılmada eşler mal rejimi sözleşmesiyle farklı bir oran belirlemişlerse, bu sözleşme eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez. TMK. m. 238 uyarınca, mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, kanundaki artık değere katılmaya ilişkin düzenlemeden farklı anlaşmalar, ancak mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olması hâlinde geçerlidir. Aksi hâlde kanunun öngördüğü paylaşım esas alınmaktadır⁴¹².

aa) Ortak Olmayan Çocukların ve Onların Altsoylarının Saklı Payının Korunması

Eşler, kendilerinin belirleyeceği artık değere sözleşmesel katılma oranları açısından tamamen serbest değildir. TMK. m. 237/II'ye göre, sözleşme ile belirleyecekleri artık değere katılmaya ilişkin katılma alacağı oranı eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyemez.

TMK. m. 237/II düzenlemesiyle korunmak istenen eşlerin ortak olmayan çocukları ve onların altsoylarıdır. Eşlerin ortak olan çocukları ve onların altsoyları için bu yönde bir koruma sağlanmamıştır. Bunda, ortak çocukların nihayetinde her

⁴⁰⁹ ERDEMİR, s. 39; ÇAKIR YERAL, s. 126; SARI, s. 234-238.

⁴¹⁰ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 221-222; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1211.

⁴¹¹ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1212.

⁴¹² ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 223.

iki eŖe de mirasçı olacakları, bu nedenle eŖler arasında katılma alacağına iliŖkin düzenlemelerin onların haklarını önemli ölçüde etkilemeyeceği düşüncesinin hakim olduğu anlaşılmaktadır⁴¹³.

Saklı pay sahibi mirasçılar TMK. m. 505'te gösterilmiştir. Altsoy, ana, baba ve eŖtir. Fakat, TMK. m. 237/II'de sadece eŖlerin ortak olmayan çocukları ve onların altsoylarından bahsetmiş ve onların saklı paylarını güvence altına almıştır. Diğer saklı paylı mirasçılardan bahsedilmemesinin sebebinin Türk Medeni Kanunu'nun bu madde ile özellikle ikinci kez evlenenleri hedeflemiş olduğu düşünölmektedir⁴¹⁴.

TMK. m. 237/II'nin düzenlemesinde eŖlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarının zedelenmesi durumunda ne olacağına dair bir müeyyideden bahsedilmemektedir. Doktrindeki hakim görüşe göre; yaptırım açısından saklı payı ihlal eden bu mal rejimi sözleşmelerinin geçersizliği söz konusu olmayacaktır⁴¹⁵. TMK. m. 237/II'nin koyduğu kuralın aksine düzenlenen anlaşmalar, yani eŖlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyen oranda katılma alacağı öngören anlaşmalar miras hukukundaki hükümlere göre tenkise uğrayacaktır⁴¹⁶.

bb) İptal, Boşanma veya Mahkeme Kararıyla Mal Ayrılığına Geçiş Hâlleri

TMK. m. 238'e göre; "Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, kanundaki artık değere katılmaya iliŖkin düzenlemeden farklı anlaşmalar, ancak mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörölmüş olması hâlinde geçerlidir."

EŖler, hükümde belirtilen sona erme hâllerini tek tek sayarak, artık değere katılmaya iliŖkin düzenlemenin bu durumlarda da uygulanacağını ifade ederek düzenleme yapabilir. Bunun dışında; eŖlerin, "mal rejiminin hangi nedenle olursa olsun sona ermesi hâlinde" veya "bütün sona erme hâllerinde" düzenlemenin

⁴¹³ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 229-230; ERDEMİR, s. 41-42.

⁴¹⁴ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1212; ERDEMİR, s. 42.

⁴¹⁵ SARI, s. 243; DEMİR, Şamil, s. 265-266; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1213; ERDEMİR, s. 42; ŞIPKA, s. 283.

⁴¹⁶ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 228-229.

uygulama alanı bulacağı şeklindeki ifade tarzları da yeterli kabul edilebilir. Önemli olan, eşlerin buna ilişkin karşılıklı birbirlerine uygun irade beyanlarının hiçbir tereddüte yer vermeyecek şekilde açıklanmış olmasıdır⁴¹⁷.

TMK. m. 238’de sayılan hâllerden yalnızca bir veya ikisinin belirtilmek suretiyle düzenleme yapılması da mümkündür. Söz gelimi, artık değere katılmaya ilişkin düzenlemenin boşanma hâlinde uygulanacağı ifade edilebilir. Bu durumda, yapılan düzenleme sadece belirtilen sona erme hâli için uygulama alanı bulacaktır. TMK. m. 238’de yer alan sona erme sebeplerinden birinde, artık değere katılmaya ilişkin düzenlemenin uygulanacağını ifade edilmesi, diğer hâllerde de yapılan düzenlemenin uygulanmasının kabul edildiğini göstermek için yeterli değildir⁴¹⁸.

Kanun’da öngörülen artık değere katılmaya ilişkin düzenlemeden farklı anlaşmaların, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona ereceği durumlarda geçerli olabilmesi için mal rejimi sözleşmesinde bunun açıkça öngörülmüş olmasına gerek yoktur. Eşler, yalnızca artık değere katılmaya ilişkin bir düzenleme yapmakla yetinmişlerse; bu sadece mal rejiminin eşlerden birinin ölümü veya eşlerin evlilik birliğinin başka bir mal rejimine tâbi olması konusunda anlaşarak mal rejimini sona erdirmeleri hâllerinde uygulanacaktır⁴¹⁹.

TMK. m. 238 uyarınca, artık değer katılmaya ilişkin Kanun’daki yarı yarıya paylaşım oranından farklı paylaşımı kabul eden eşler arasındaki mal rejimi sözleşmesinin geçerliliği, ancak sözleşmede rejimin iptal, boşanma veya hâkim kararıyla son bulması hâllerinde de geçerli olacağını belirtilmesi şartına bağlanmıştır. Bunun bir zorunluluk olduğu, bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde ise sözleşmenin geçersiz olacağı doktrinde ileri sürülmektedir⁴²⁰.

---

⁴¹⁷ SARI, s. 232; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 233.

⁴¹⁸ SARI, s. 233-234. Karşı görüş için bkz. ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 233.

⁴¹⁹ SARI, s. 233-234.

⁴²⁰ ŞİPKA, s. 286-287; ÇAKIR YERAL, s. 127; DEMİR, Şamil, s. 266; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1213-1214; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 232-234.

3. Katılma Alacağı ve Değer Artış Payının Ödenmesi

a) Ödemelerin Nakit veya Ayın Olarak Yapılabilmesi İmkânı

Edinilmiş mallara katılma rejiminde TMK. m. 239/I hükmü uyarınca, genel hükümlerden ayrılmak suretiyle, borçlu eşe katılma alacağını nakit veya ayın olarak ödeme imkânı tanınmıştır. Hangi şekilde ödeme yapacağına borçlu eş karar verecektir. Kanun koyucu burada borçlu eşe seçim hakkı tanımıştır⁴²¹. Alacaklı eşin, ödemenin nakdî veya aynî olması yönünde bir talep hakkı bulunmadığı gibi kural olarak borçlu eşin seçimine itiraz hakkı da yoktur. Borçlu eşin seçim hakkının sınırı TMK. m. 2'dir⁴²².

Borçlu eşin seçim hakkını kullanarak katılma alacağını ayın olarak ödemesi hâlinde malın sürüm değeri esas alınacaktır. Sürüm değerinin tespit edileceği an konusunda doktrinde farklı görüşler vardır. Birinci görüşe göre, sürüm değerinin tespit edileceği an, katılma alacağının muaccel olduğu andır⁴²³. İkinci görüşe göre ise, malın sürüm değeri, ifanın gerçekleştiği ana göre tespit edilmelidir⁴²⁴. Aynî ödeme, doktrinde bir görüş uyarınca ifa yerini tutan edimdir⁴²⁵. Bir diğer görüş ise, aynî ödemede malın sürüm değerinin borçtan fazla olması hâlinde ifa yerini tutan edimin söz konusu olduğunu ve fazla olan miktarın iadesinin talep edilemeyeceğini ileri sürmektedir⁴²⁶.

TMK. m. 239/I'e göre bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin ekonomik bütünlüğü gözetilir. Bilindiği üzere, eşler mesleklerinin icrası veya sahip oldukları işletmelerinin faaliyetlerinden elde ettikleri değerleri kişisel mal sayabilirler. Ayrıca TMK. m. 239/I'e göre, borçlu eşin gerek katılma alacağını gerekse değer artış payını ayın ya da para olarak ödeyebilecek olduğu gözetildiğinde;

⁴²¹ SELEK, s. 52; DEMİR, Mehmet, s. 303; KAYIŞ, s. 24; ŞENGÜL, s. 72.

⁴²² GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1125; ÇAKIR YERAL, s. 128-128; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 237-238; ANIL/TANER, s. 162; ACAR, Mal Rejimleri, s. 267-268; KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 144-145.

⁴²³ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 238.

⁴²⁴ SARI, s. 245-246.

⁴²⁵ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 144-145; SARI, s. 246.

⁴²⁶ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 238.

bir mesleğin icrasına ayrılmış birimler ile işletmelerin sahibi olan eşin yeterince korunduğu açıktır⁴²⁷.

b) Ödemelerin Ertelenmesinin İstenmesi

Katılma alacağı tasfiye ile muaccel hâle gelir. Bu durumda katılma alacağının derhal ifası gerekmektedir⁴²⁸. Ancak TMK. m. 239/II uyarınca, katılma alacağının ve değer artış payının derhal ödenmesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerinin uygun bir süre ertelenmesini isteme hakkına sahiptir. Alacaklı, böylece Kanun'a dayalı olarak borçluya bir vade tanımak zorunda bırakılmıştır. TMK. m. 239/II hükmü, Borçlar Hukukundaki muaccel hâle gelmiş borcun ifası gerekliliğinin ve alacaklının borçluya vade tanıma zorunluluğunun olmaması kuralının istisnası niteliğindedir⁴²⁹.

Vade tanınmasını isteme hakkı, evlilik birliğindeki tarafların birbirlerini destekleme yükümlülüğünün bir yansıması olarak sadece eşlere aittir. Hak sahibi eşin mirasçılarının bu maddeye dayanarak vade tanınmasını isteme hakları yoktur. Borçlu eş bu hakkı alacaklıya veya mirasçılara karşı ileri sürebileceği gibi, hak sahibi eş bu hakkın tanınmasını hâkimden de isteyebilir⁴³⁰.

TMK. m. 239/II hükmünün uygulanması için borçlu eşin katılma alacağını derhal ödemesi durumunda ekonomik olarak ciddi güçlükler düşmesi söz konusu olmalıdır. Bu durumda borçlu eş ekonomik olarak ciddi güçlükler düşeceğini kanıtlamakla yükümlü olacak ve mahkemece somut olaya göre kanıtlar serbestçe takdir edilip değerlendirilecektir. Borcun ifasında alacaklının kişisel durumunun bir rolü bulunmadığından, derhal ödemenin kişisel güçlükler yaratmaması ve dolayısıyla kişisel sebeplere dayanarak vade tanınmasının istenmesi mümkün değildir. Var olan

⁴²⁷ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1226.

⁴²⁸ ŞENGÜL, s. 70.

⁴²⁹ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 153; ÖNÇEK, s. 107-108; ÇAKIR YERAL, s. 130-131.

⁴³⁰ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 240; ANIL/TANER, s. 164; ACAR, Mal Rejimleri, s. 273; ÖNÇEK, s. 109; ÇAKIR YERAL, s. 131; ŞIPKA, Şükran/ÖZDOĞAN, Ayça, Yargıtay Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları, 1. Baskı, İstanbul 2015, s. 350. Karşı görüş için bkz. SARI, s. 248-249.

ciddi güçlükler açısından, borçluya süre tanınmasının hiçbir etkisi olmayacaksa, katılma alacağının ödenmesinin vadeye bağlanması da yerinde olmayacaktır⁴³¹.

Katılma alacağının ödenmesinde bir süre verilebilmesi için borçlu eşin talepte bulunması şarttır. Katılma alacağının miktarının belirlendiği tasfiye davasında hâkim, hükmün uygulanma şartlarının varlığını tespit etmiş olsa bile, re'sen borçlu eşe ödeme için bir süre tanıyamaz⁴³². Borçlu eşe uygun bir süre verilmesi, belirli bir vade tanınması şeklinde olacağından; belirlenen vadede borcun ödenmemesi hâlinde TBK. m. 117/I hükmünce ihtar şartı aranmaksızın borçlu eş temerrüde düşecektir⁴³³. TMK. m. 239/II hükmü emredici nitelikte olup, borçlu eşin önceden süre talebinde bulunma hakkından feragat etmesi geçersizdir⁴³⁴.

c) Faiz ve Güvence

TMK. m. 239/III uyarınca, “aksine anlaşma yoksa, tasfiyenin sona ermesinden başlayarak katılma alacağına ve değer artış payına faiz yürütülür; durum ve koşullar gerektiriyorsa ayrıca borçludan güvence istenebilir”.

Tasfiye yargılama sonunda değil, eşler arasında anlaşma ile gerçekleşmişse; bunun tamamlandığı anda borç muaccel hâle gelmiştir. Ancak, temerrüt faizinin işlemesi için bu yeterli değildir. Taraflar, temerrüt faizi ve işlemeye başladığı tarih konusunda da anlaşmışlarsa, faiz bu anlaşmada öngörülen oranda ve tarihte, aksi hâlde; faiz anlaşmadan doğan katılma alacağı için takip tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır⁴³⁵.

Katılma rejiminin tasfiyesi, taraflar arasındaki anlaşmaya değil yargı kararına dayandığı hâllerde; faiz oranı ve işlemeye başladığı tarih mahkemece tayin edilecektir. Faiz oranı konusunda 3095 sayılı Kanun'da öngörülen kurallar uygulanacaktır. Faizin işlemeye başladığı tarih ise mahkemenin karar tarihi

⁴³¹ SARI, s. 248; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 241.

⁴³² ŞENGÜL, s. 70-71; SARI, s. 249.

⁴³³ SARI, s. 250; ŞENGÜL, s. 71.

⁴³⁴ SARI, s. 250; ANIL/TANER, s. 164; ÇAKIR YERAL, s. 130; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 239; ŞENGÜL, s. 71.

⁴³⁵ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 152.

olacaktır⁴³⁶. Ayrıca, TMK. m. 239/I'in ifadesinden katılma alacağı ve değer artış payı için faiz yürütülmesinde TBK. m. 117'deki ihtar koşuluna gerek olmadığı anlaşılmaktadır⁴³⁷.

Borçlu eşe vade tanınması taraflar arasındaki anlaşmaya dayanmaktaysa faiz ödenip ödenmeyeceği serbestçe kararlaştırılabilecektir. Vade tanınması mahkeme kararına dayanmaktaysa, alacaklı eşin faiz talebiyle mahkemece uygulanacak faiz tayin edilecek, eşin faiz talebi olmaması hâlinde ise taleple bağlılık ilkesi uyarınca mahkeme borcu vadeye bağlamasına karşın faize hükmetmeyecektir⁴³⁸.

Yine aynı düzenleme uyarınca, alacaklı eş durum ve koşulların gerektirdiği takdirde borçlu eşten güvence isteme hakkına sahiptir. Güvence konusunda, alacaklı eşin talebinin olması gerekmektedir. Zira HMK. m. 26 uyarınca, hâkim tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır ve mahkemece kendiliğinden güvence konusunda karar verilemez⁴³⁹. Her türlü güvence gösterilmesi olanağı vardır. Kişisel bir güvence olabileceği gibi aynî bir güvence de olabilir. Taşınır veya taşınmaz rehni, banka teminat mektubu veya kefalet sözleşmesi ile güvence sağlanması mümkündür⁴⁴⁰. Eşlerin mal rejimi sözleşmesi ile önceden faiz yürütülmesinden ve güvence verilmesinden vazgeçmesi mümkün değildir⁴⁴¹.

d) Karşılıklı Alacakların Takas Edilmesi

TMK. m. 236/I'de "Alacaklar takas edilir." hükmü yer almaktadır. Takas, Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca kendiliğinden gerçekleştirilmez, taraflardan biri tarafından ileri sürülmelidir. Ancak, TMK. m. 236/I hükmü uyarınca takas kanun gereğidir, hak sahipleri eşlerin takası ileri sürmesi gerekmemektedir. Hükümde "edilebilir" ifadesi yerine "edilir" ifadesi kullanıldığı için, tasfiye hâlinde eşlerin takası ileri sürmesi koşulu aranmaksızın, hâkim bu durumu re'sen göz önünde

⁴³⁶ ŞENGÜL, s. 71; ÇAKIR YERAL, s. 131.

⁴³⁷ ÇAKIR YERAL, s. 131.

⁴³⁸ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 152-155; ÇAKIR YERAL, s. 131.

⁴³⁹ ŞENGÜL, s. 71-72; SARI, s. 251; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1231.

⁴⁴⁰ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1231; ÖNÇEK, s. 110; ACAR, Mal Rejimleri, s. 298; ÇAKIR YERAL, s. 131; SARI, s. 251; ŞENGÜL, s. 72.

⁴⁴¹ SARI, s. 251; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 242; ANIL/TANER, s. 164.

bulunduracaktır⁴⁴². Alacakların takas edilebilmesi için muaccel olması gerekmektedir⁴⁴³.

Edinilmiş mallara katılma rejimine özgü takasın yalnızca katılma alacağı için değil her türlü alacak için uygulanıp uygulanmayacağı konusu doktrinde tartışmalıdır. Birinci görüşe göre; takas eşlerin birbirinden olan her türlü alacağı için geçerlidir⁴⁴⁴. İkinci görüşe göre ise; re'sen takas olanağı artık değer alacakları için söz konusu olup, eşlerin tasfiye ile ilgisi olmayan alacaklarının kanun gereği takas edilmesi söz konusu değildir⁴⁴⁵. Kanaatimizce, Kanun koyucunun Türk Medeni Kanunu'nun ilgili maddelerinde "Katılma Alacağı" ifadesini kullanıp; TMK. m. 236'da "Katılma Alacağı" ifadesini kullanmaktan kaçınarak sadece "Alacaklar" ifadesini kullanması, takasın eşler arasında sadece katılma alacağına ilişkin olmadığını tüm alacaklar için öngörüldüğünü göstermektedir.

4. Üçüncü Kişilerin Eksik Kalan Katılma Alacağından Sınırlı Sorumlulukları

Katılma alacağı borçlusunun mevcut malvarlığının katılma payı borcunun ödemeye yetmemesi durumunda, alacaklı eşe üçüncü kişilere başvurarak alacağını tahsil etme imkânı TMK. m. 241'de tanınmıştır. Bu hükme göre; "Tasfiye sırasında, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçıları, edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmaları bunlardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak isteyebilir. Dava hakkı, alacaklı eş veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde mal rejiminin sona ermesinin üzerinden beş yıl geçmekle düşer. Yukarıdaki fıkra hükümleri ve yetki kuralları dışında mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır."

⁴⁴² ŞENGÜL, s. 73-74; SARI, s. 228; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 236.

⁴⁴³ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 236; SARI, s. 228; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1217-1218; KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 151; ÇAKIR YERAL, s. 129; ATEŞ, s. 131; KAÇAK, s. 113; KÖSEOĞLU, Bilal/KOCAĞA, Köksal, Aile Hukuku ve Uygulaması, 2. Baskı, Bursa 2011, s. 662; KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 244; KAYIŞ, s. 24.

⁴⁴⁴ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1215-1216; KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 151-152; ATEŞ, s. 131.

⁴⁴⁵ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 237; ACAR, Mal Rejimleri, s. 297; SARI, s. 244; ANIL/TANER, s. 158; ŞENGÜL, s. 74.

Üçüncü kişilere karşı açılacak olan bu dava doktrinde⁴⁴⁶ “mal rejimi hukukuna özgü tenkis davası” olarak adlandırılmışsa da; bir başka görüş⁴⁴⁷ ortada bir tenkis davası olmadığı gerekçesi ile bu davayı “eksik katılma alacağı davası” olarak adlandırmıştır. Biz de bu davayı eksik katılma alacağı davası olarak adlandırmanın daha doğru olduğunu düşünmekteyiz. Eksik katılma alacağına ilişkin düzenleme emredici niteliktedir. Bu sebeple yapılacak olan mal rejimi sözleşmesiyle önceden eksik katılma alacağından vazgeçilemez. Katılma alacağının borçlu eşin malvarlığı veya terekesinden karşılanmadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçılarının edinilmiş mallarda hesaba katılması gereken karşılıksız kazandırmalardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak istekte bulunulması üçüncü kişiye yapılan kazandırmanın geçerliliğini etkilemez⁴⁴⁸.

Karşılıksız kazandırma aynı zamanda tenkis davasına da konu teşkil edebilirse de, eksik katılma alacağının tenkis hükümlerine göre önceliği söz konusudur. Mal Rejimleri Hukuku kurallarının Miras Hukuku kurallarına göre uygulama önceliği vardır⁴⁴⁹. Katılma alacağı, ifa edilmesi sadece borçlu eşten, borçlu eşin de ölümü durumunda külli halefiyet ilkesi çerçevesinde mirasçılardan istenebileceğinden nisbî hak niteliğindedir. Eksik katılma alacağı ile katılma alacağının nisbîliği ilkesine istisna getirilmiştir⁴⁵⁰.

Üçüncü kişiye dava hakkı, üçüncü kişiye karşı yapılan ve tasfiyede eklenecek değer olarak hesaba eklenecek karşılıksız kazandırmalar için söz konusudur. Buna göre, TMK. m. 229/I'e göre eklenecek değerler söz konusu ise, TMK. m. 241 uygulama alanı bulacaktır. Doktrindeki görüşe göre, madde metnine rağmen sadece TMK. m. 229/I değil, TMK. m. 229/II'deki bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler de hükmün kapsamındadır⁴⁵¹. Üçüncü kişinin, söz konusu karşılıksız kazandırmayı başka birine devretmesi hâlinde, kazandırma konusunun daha sonra devralanlara karşı ileri

---

⁴⁴⁶ ŞIPKA, s. 338.

⁴⁴⁷ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1059.

⁴⁴⁸ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1059; SARI, s. 259; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 252; BAŞARAN, s. 149; ; OKUR, s. 168-169; TURAN BAŞARA, s. 62-63.

⁴⁴⁹ TURAN BAŞARA, s. 58.

⁴⁵⁰ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1060; SARI, s. 252-253; ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 515.

⁴⁵¹ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 253; SARI, s. 254.

sürülebilmesi mümkün değildir. Üçüncü kişiye karşı açılacak dava, aile mahkemelerinin görev alanına girmekte olup; özel bir yetki kuralı öngörülmediğinden, davalının yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir⁴⁵².

Alacaklı eşin TMK. m. 241 kapsamında dava açabilmesi için karşılıksız kazandırmadan faydalanan üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmaması önem taşımaz. Ancak TMK. m. 241/III, mirastaki tenkis davasına ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağını belirtmiştir. TMK. m. 566/T'e göre; "Kendisine tenkise tâbi bir kazandırma yapılmış olan kimse iyiniyetli ise, sadece mirasın geçmesi anında kazandırmadan elinde kalanı geri vermekle yükümlüdür; iyiniyetli değilse, iyiniyetli olmayan zilyedin geri verme borcuna ilişkin hükümlere göre sorumlu olur." Üçüncü kişinin iyiniyeti, öncelikle davanın alacaklı eş tarafından kazanılması durumunda üçüncü kişinin yapacağı ödemenin kapsamı bakımından önemlidir. Buna göre, kazandırmanın yapıldığı üçüncü kişi, borçlu eşin bu kazandırmayı alacaklı eşin artık değer alacağını tamamen veya kısmen almasını engellemek için yaptığını biliyordu veya bilmesi gerekiyordu ise, kötü niyetlidir. Üçüncü kişi kötü niyetli olduğu hâlde, yapılan kazandırmanın değeri ile sınırlı olarak iade borcu altındadır. Kötü niyetli üçüncü kişi, kazandırma konusu mala zarar verdiği takdirde bundan da sorumlu olacak; ancak kazandırma konusu malın mücbir sebep nedeniyle yok olması durumunda sorumluluğu ortadan kalkacaktır⁴⁵³. Üçüncü kişi iyiniyetli ise, kendisine dava açıldığı anda elinde olan zenginleşme ile sınırlı olarak sorumludur. Eğer kazandırma ivaz karşılığında devredildi ise, elde edilen ivaz miktarınca sorumluluk söz konusudur. Kazandırma karşılıksız olarak devredildi ise, zenginleşme olmadığından sorumluluk da yoktur⁴⁵⁴.

Katılma alacağının borçlu eşin malvarlığı veya terekesinden karşılanmadığı takdirde, alacaklı eş veya mirasçılarının edinilmiş mallardan yapılan kazandırmalardan yararlanan üçüncü kişilerden eksik kalan miktarla sınırlı olarak istekte bulunması mümkündür. Başka bir anlatımla, kişisel mal grubundan yapılan kazandırmalar eksik

---

⁴⁵² GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1065; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 257; SARI, s. 260.

⁴⁵³ OKUR, s. 165-166.

⁴⁵⁴ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 255-256; ÖZDOĞAN, İnan, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Payı Alacağı, ylt., Kayseri 2010, s. 60-61.

katılma alacağı davasına konu oluşturmazlar⁴⁵⁵. Ayrıca, değer artış payı alacağının karşılanmayan kısmı da eksik katılma alacağı davası kapsamında değildir⁴⁵⁶.

TMK. m. 229/II'ye göre; “Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.” Üçüncü kişilere ihbar edilecek dava, eşler veya onların mirasçıları arasındaki katılma alacağının miktarının belirlenmesine ilişkin tasfiye davasıdır. Davanın ihbarı üzerine, üçüncü kişi kazandırma veya devri yapan eşin yanında davaya katılacaktır. Bu sonucun doğması için söz konusu eşin rızasının olup olmamasının önemi yoktur. Davanın ihbarı hâlinde, eşler arasındaki davada verilen karar üçüncü kişi yönünden de bağlayıcı olacaktır. Bu bağlayıcılık, alacaklı eşin TMK. m. 241'deki şartların gerçekleştiğini ispat yükü açısından önemlidir. Buna göre alacaklı eş, artık TMK. m. 229'un kapsamında olan bir karşılıksız kazandırmanın bulunduğunu, bu kazandırmanın kapsamını, üçüncü kişinin bundan yararlandığını ispatla yükümlü bulunmayacaktır⁴⁵⁷.

Katılma alacağının ifası için üçüncü kişilere başvurulabilmesinin şartları, genel olarak TMK. m. 241'de düzenlenmiştir. Bu şartlar aşağıda sırasıyla açıklanmıştır;

TMK. m. 229 kapsamında üçüncü kişilere karşılıksız kazandırma yapılmış olması gerekir. Eksik katılma alacağının üçüncü kişilerden istenebilmesi için ortada eklenecek değerler bağlamında bir kazandırma ya da devir bulunmalıdır. Buna karşılık, TMK. m. 229 gereğince edinilmiş mallara değer olarak eklenmeyen bir karşılıksız kazandırmaya dayanılarak TMK. m. 241'e dayanarak katılma alacağının ödenmesi için üçüncü kişilerden talepte bulunulamaz. Ayrıca, kazandırmanın mal rejimi sonlanmadan önce yapılmış olması gerekir. Mal rejiminin sonlanmasından sonra yapılacak olan temlikler, hiçbir şekilde eksik katılma alacağına konu oluşturmazlar. Bu durumda, katılma alacağının ödenmesini sağlamak için alacaklı eşin İİK. m. 277 vd. düzenlenen iptal davasından yararlanması mümkündür⁴⁵⁸.

⁴⁵⁵ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1062; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 250-251; TURAN BAŞARA, s. 61.

⁴⁵⁶ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 252; BAŞARAN, s. 149; SARI, s. 253; SONSUZOĞLU, s. 53; OKUR, s. 158; ÖZTAN, Aile Hukuku, s. 515.

⁴⁵⁷ SARI, s. 261-262.

⁴⁵⁸ SARI, s. 253-255; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1061.

Borçlu eşin malvarlığının veya terekesinin katılma alacağını karşılamamış olması gerekir. Bununla genel olarak kastedilen, katılma alacağının kısmen veya tamamen borçlu eşten tahsil edilememesi ve edilemeyeceğinin anlaşılmasıdır⁴⁵⁹. Katılma alacağı ödenmişse veya borçlu eşin malvarlığı veya terekesi, katılma alacağını karşılamaya yetecek durumda ise, üçüncü kişilere talepte bulunulamayacaktır⁴⁶⁰.

Oluşan katılma alacağı sebebiyle borçlu eşe ödeme için bir süre verilmişse, katılma alacağının ödenmediğinden söz edilemeyeceği için eksik katılma alacağı davası açılmaz. Verilen sürenin bitimine rağmen, ödeme yapılmamışsa ya da eksik yapılmışsa eksik katılma alacağı davası açılabilir⁴⁶¹.

Eksik miktar istenmiş olmalıdır. Karşılanamamış olan katılma alacağı için üçüncü kişiye karşı bir eksik katılma alacağı davası açılmalıdır. Başka bir anlatımla, eksik katılma alacağı ancak bir istek varsa karşılanabilir⁴⁶².

Üçüncü kişinin sorumluluğu eksik katılma alacağı miktarı ile sınırlıdır⁴⁶³. Ancak, eksik alacak miktarına göre gerekiyorsa üçüncü kişi yararlandığı kazandırmanın tamamını da vermek zorunda kalabilecektir. Üçüncü kişinin sorumluluğu kazandırma nakden ise o miktarda, aksi hâlde; kazandırmanın yapıldığı tarihteki sürüm değeri ile sınırlıdır. Üçüncü kişi aldığı malı vermek zorunda değildir.

⁴⁵⁹ **Y.8.HD. 13.04.2016, E. 2014/25885 K. 2016/6712**, "...Borçlu eşin malvarlığının ya da terekesinin tasfiye borcunu karşılamaya yetip yetmediği ise, ancak alacağın tahsili sürecinin sonunda belli olacağından; üçüncü kişinin mal rejiminin tasfiyesine ilişkin kararın verildiği aşamada borçtan sorumlu tutulması doğru olmayacaktır. O hâlde, eşle birlikte eşten kazandırma veya devralan üçüncü kişiye karşı dava açılması durumunda, mahkemece yapılması gereken iş, HMK. m. 167 uyarınca üçüncü kişiye (davalı ...'ye) karşı açılan dava hakkında "ayırma kararı" verilerek davanın ayrı bir esasa kaydının sağlanması, bu davada eski eşe karşı açılan katılma alacağı davası sonucunun ve alacağına karar verilmiş ise; eşten tahsil edilebilme durumunun HMK. m. 165/I gereğince bekletici sorun yapılması olmalıdır. Yukarıda yapılan açıklama ve değerlendirmeler karşısında, mahkemece davalı ... hakkında açılan dava için, açıklanan yönde işlem ve inceleme yapılması gerekirken; davalı ... hakkında açılan davayı da kapsar şekilde ret kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur..." (GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1062-1063).

⁴⁶⁰ **OKUR**, s. 160; **Y.8.HD. 23.05.2016, E. 2015/911 K. 2016/8977**, "...Bu sonuç, ancak hüküm altına alınan katılma alacağının tahsili aşamasında borçlu eşin malvarlığı ya da terekesinin borcu ödemeye yetmediğinin anlaşılması durumunda, sonradan üçüncü kişi aleyhine eksik kalan ve kazanılan miktarla sınırlı olarak alacak davası açılacağı, bir başka anlatımla, borçlu eşin malvarlığı veya terekesi tasfiye borcunu ödemeye yetiyorsa, hiçbir zaman lehine kazandırma yapılan üçüncü kişi davacıya ödenecek katılma alacağından sorumlu tutulmayacağına ilişkin TMK. 241. maddesi hükmüyle de uyumlu olacaktır..." (Kazancı mevzuat)

⁴⁶¹ **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 1065; **OKUR**, s. 163.

⁴⁶² **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 1065.

⁴⁶³ **GENÇCAN**, Mal Rejimleri, s. 1065; **OKUR**, s. 163-164.

Eksik katılma alacağı karşılığı olan parayı ödemekle sorumluluktan kurtulmuş olacaktır⁴⁶⁴.

TMK. m. 241’de belirtilen hak düşürücü süreler içinde dava açılması gerekmektedir. Üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilecek talepler yönünden farklı anlarda işlemeye başlayan iki süre sınırı konulmuştur. Bir yıllık süre, alacaklı eşin veya mirasçılarının haklarının zedelendiğini öğrenmelerinden itibaren başlar. Hükümde geçen “haklarının zedelendiğini öğrenme”, TMK. m. 229 kapsamında bir karşılıksız kazandırmanın yapıldığının bu kazandırmanın lehtarının borçlu eşin malvarlığının katılma alacağını karşılamaya yetmediğinin öğrenilmesini kapsar. Beş yıllık uzun süre ise, mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren başlar. Bu sürelerden herhangi birinin tamamlanması hâlinde, alacaklı eş veya mirasçuları üçüncü kişilere karşı talepte bulunamayacaktır⁴⁶⁵.

Düzenlemeden de anlaşıldığı üzere, burada bir hak düşürücü süre öngörülmüştür. Zamanaşımı süresinin kesilmesi, durması ve def’i olarak ileri sürülmesi söz konusu olabilirken; hak düşürücü sürenin zamanaşımı süresi gibi kesilmesi ve durması söz konusu değildir⁴⁶⁶. Ayrıca, hak düşürücü süre geçmiş ise hak sona erdiğinden; bu durumu hâkim davada ilgili taraf ileri süremese de re’sen dikkate alır. Çünkü bu bir itirazdır⁴⁶⁷.

5. Aile Konutu ve Ev Eşyası Üzerinde Aynî Hak Tanınmasını Talep Hakkı

TMK. m. 240’a göre; ”Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır. Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir. Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya

⁴⁶⁴ SARI, s. 257; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 1065.

⁴⁶⁵ SARI, s. 262.

⁴⁶⁶ ŞENGÜL, s. 69; SARI, s. 262; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 257.

⁴⁶⁷ SARI, s. 262; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 257; OKUR, s. 170-171.

ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle intifa veya oturma hakkı yerine konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir. Sağ kalan eş, mirasbırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz. Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır.”

Bir alacak hakkı olan katılma alacağı, kural olarak nakden ödenir. Nakden ödeme kuralının istisnası, TMK. m. 240’da düzenlenmiştir⁴⁶⁸. 743 sayılı Medeni Kanun’da bulunmayan aile konutu kavramı, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda ortaya konmuştur. Türk Medeni Kanunu aile konutuna ilişkin tanımlama yapmamış, ancak TMK. m. 194 hükmünün gerekçesinde; aile konutu, eşlerin bütün yaşam faaliyetlerini gerçekleştirdiği, yaşantısına buna göre yön verdiği, acı ve tatlı günleri içinde yaşadığı, anılarla dolu bir alan olarak tanımlanmıştır⁴⁶⁹.

Türk Medeni Kanunu’nun bu yeni düzenlemesi, evliliğin ve bu suretle mal rejiminin ölüm ile sona ermesi hâlinde, bazı şartların gerçekleşmesi koşuluyla, sağ kalan eşin talepte bulunması durumunda aile konutu ve ev eşyaları üzerinde aynî hak tesis edebilme yetkisi vermektedir. TMK. m. 240 hükmüne göre; sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir⁴⁷⁰. İntifa hakkı, başkasına ait bir hak, eşya ya da malvarlığı üzerinde belirli bir kişiye tam yararlanma imkânı sağlayan bir irtifak hakkıdır. Belirli bir kişi lehine kurulan intifa ve oturma hakkı, devredilemez ve mirasçıya geçmez⁴⁷¹. Sağ kalan eş aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir. Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölen eşin mirasçılarının istemi ile intifa veya oturma hakkı yerine konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir⁴⁷².

⁴⁶⁸ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 361; SONSUZUĞLU, s. 53; CEYLAN, s. 216.

⁴⁶⁹ ÖZDOĞAN, s. 62; ACAR, Mal Rejimleri, s. 286; SONSUZUĞLU, s. 53; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 361; OLGAC, s. 106; CEYLAN, s. 205; DOĞAN, Evliliğin Genel Hükümleri, s.106; BÜYÜKAY, s. 2; NEBİOĞLU ÖNER, s. 120.

⁴⁷⁰ NEBİOĞLU ÖNER, s. 137; ŞENGÜL, s. 75.

⁴⁷¹ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 246-247; ÜNSAL, s. 107.

⁴⁷² ÜNSAL, s. 107-108; ŞİMŞEK, s. 411.

Her ne kadar sağ kalan eşi koruma amacı taşısa da TMK. m.240 hükmü emredici nitelikte değildir. Bu husus, TMK. m. 240/T'de; “mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır.” hükmü ile ortaya konulmuştur. Bu sebeple, sağ kalan eşe tanınan hakların sınırlanması veya kaldırılması mümkündür⁴⁷³. Bunun tam aksine, hükmün getirdiği korumanın kapsamının genişletilmesi de mümkündür. Kanun, katılma rejiminde ölüm hâlinde sağ kalan eşe, konut ve konut eşyasında bir aynî hak tanımıştır. Sağ kalan eşin bu aynî hakkını kullanmasını önleyen tasarruflar ortaya çıkabilir. Örneğin; ölen eş, sağlığında yaptığı bir vasiyetname ile konutu, kızına ya da çok sevdiği yeğenine muayyen mal vasiyeti olarak bırakmış olabilir. Doktrindeki görüşe göre; ölen kişi bu vasiyetnamesi ile sağ kalan eşin TMK. m. 240 ile getirilmiş aynî hakkını ihlal etmektedir. Bu durumda sağ kalan eş, TMK. m. 557/III hükmüne dayanarak bu vasiyetnamenin TMK. m. 240 hükmüne, yani hukuka aykırı olduğu iddiasıyla iptali için dava açabilecek; vasiyetin iptalinden sonra ise, konut üzerinde aynî hakkını kullanabilecektir⁴⁷⁴.

TMK. m. 240 hükmünün uygulanabilmesi için bazı koşulların varlığı gerekmektedir. Bu koşullar aşağıda sıralanarak açıklanmıştır;

Aile konutunun ve ev eşyasının ölen eşe ait olması gerekir. Sağ kalan eşin, ölen eşinin terekesinde bulunmayan malvarlığı değerlerine dayanarak ölen eşinin mirasçılara karşı talepte bulunması mümkün değildir⁴⁷⁵.

Üzerinde aynî hak kurulacak konutun aile konutu niteliğinde olması gerekmektedir. Aile konutu dışında ikincil nitelikteki konutlarda, söz konusu madde hükmünden yararlanılamaz⁴⁷⁶. TMK. m. 194 aile konutunu, evlilik birliğinin sona erme anı itibarıyla sağ kalan eş ile ölen eşin birlikte yaşadıkları konut olarak belirlemektedir. Buna bağlı olarak, ev eşyası da eşlerin birlikte yaşadıkları konut, diğer bir ifade ile aile konutu içinde kullanılan eşyalardan oluşmaktadır⁴⁷⁷.

Doktrinde⁴⁷⁸, TMK. m. 240'ta bahsedilen **HÖHULQbirlikte \ D ú D G Õ N Ø Ø XWÕ ´**

⁴⁷³ OLGAC, s. 113.

⁴⁷⁴ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 147; ACAR, Mal Rejimleri, s. 289-290; ÖZDOĞAN, s. 65; ŞENGÜL, s. 75.

⁴⁷⁵ KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 362; ZEYTİN, s. 244-245.

⁴⁷⁶ YAĞCIOĞLU, s. 80; ÜNSAL, s. 103.

⁴⁷⁷ OLGAC, s. 112.

⁴⁷⁸ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 245; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 243; ÖNÇEK, s. 77-78; ÜNSAL, s. 103.

kavramını, TMK. m. 194'deki aile konutunun dışında, daha geniş ve farklı bir kavram olarak anlaşılması gerektiği ve bunun maddenin amacına daha uygun olduğu ileri sürülmektedir. Eşlerin anlaşarak ayrı konutlarda yaşadıkları ya da ortada bir aile konutunun olmadığı hâllerde (örneğin aile konutunun mâliki olan ve konutu terk eden eşin ölmesi ya da aile konutunun mâliki olan eşin diğerini evden kovması ve haklı bir sebep olmaksızın eve almaması hâlinde) eşlerin yaşadığı konutlar, TMK. m. 240 anlamında aile konutu sayılabileceği gibi⁴⁷⁹; eşlerin birlikte yaşadıkları birden fazla konut dahi, bu konutlardan sadece birisi aile konutu niteliğinde olsa da, somut olayın şartlarına göre (örneğin eşlerin yılın yedi ayını geçirdikleri İstanbul'daki evleri ve yılın beş ayını geçirdikleri yazlıkları) TMK. m. 240 anlamında "birlikte yaşanılan konut" sayılabilir⁴⁸⁰.

Aile konutu ve ev eşyasının, edinilmiş mallara katılma rejimindeki mal gruplarından hangi mal grubuna girdiği önemli değildir. Aynî hak talebinde bulunabilmek için aynî hak konusu malın mutlaka edinilmiş mal olması gerekmez. Ölen eşin kişisel malı üzerinde de aynî hak talep edilebilir⁴⁸¹. Ölen eşin üçüncü kişi ile konut üzerinde paylı mülkiyeti varsa, sağ kalan eş TMK. m. 240'tan yararlanamaz. Aynı şekilde ölen eşin, aile konutu ve ev eşyası üzerinde üçüncü kişilerle elbirliği hâlinde mâlik olması hâlinde, sağ kalan eşin aynî hak talebinde bulunamayacağını kabul etmek gerekir⁴⁸². Aile konutunun ölen eş ile sağ kalan eşin paylı mülkiyetinde olması ve sağ kalan eşin katılma alacağıının bulunması durumunda, sağ kalan eş TMK. m. 226/II veya TMK. m. 240 hükümlerinden herhangi birine dayanabilir. Bununla birlikte doktrinde her iki hükme dayanılarak talepte bulunulamayacağı, hükümlerden birine dayanan eşin diğerinden feragat etmiş

---

⁴⁷⁹ **OLGAÇ**, s. 107.

⁴⁸⁰ **ÖNÇEK**, s. 77-78. Karşı görüş için bkz. **OLGAÇ**, s. 107.

⁴⁸¹ **DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ**, s. 243-244; **ZEYTİN**, Edinilmiş Mallar, s. 245; **CEYLAN**, s. 217; **YAĞCIOĞLU**, s. 83; **ACAR**, Mal Rejimleri, s. 292; **OLGAÇ**, s. 108; **ÜNSAL**, s. 103; **ÖNÇEK**, s. 78; **DOĞAN, Murat**, Mal Rejiminin Tasfiyesinde ve Mirasın Paylaşılmasında Aile Konutu ve Ev Eşyası, AÜEHFD, 2003, C. 7, S. 3-4, s. 659; **KARAMERCAN**, s. 417. Karşı görüş için bkz. **Y.8.HD. 09.09.2015, E. 2015/15144 K. 15890**, "...Dairemiz uygulamalarına göre, aile konutu ölen eşin kişisel malı ise sağ eş lehine intifa veya oturma hakkı tanınmamaktadır..." (**KARAMERCAN**, s. 415-417).

⁴⁸² **SARI**, s. 285; **DOĞAN**, Aile Konutu ve Ev Eşyası, s. 660; **ZEYTİN**, Edinilmiş Mallar, s. 245; **ÜNSAL**, s. 104-105; **OLGAÇ**, s. 108. Karşı görüş için bkz. **CEYLAN**, s. 217.

olacağı ileri sürülmektedir⁴⁸³.

Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin bulunması ve bu rejimin ölümle sona ermiş olması gerekir. Eşlerin seçimlik rejimlerden (mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı) birini seçmeleri durumunda ilgili hüküm uygulanamaz⁴⁸⁴. Bu duruma ek olarak, edinilmiş mallara katılma rejiminde bu hak sadece rejimin ölüm nedeniyle sona ermesine ilişkindir. Boşanma veya evliliğin iptali ya da başka mal rejimine geçiş hâllerinde, katılma alacağı olsa bile, eşe aynî hak talep etme hakkı tanınmamıştır⁴⁸⁵.

Sağ kalan eşin katılma alacağının olması gerekir. Tasfiye sonucunda hak sahibi sağ kalan eşin katılma alacağı miktarının önemi yoktur. Eğer sağ kalan eş, katılma alacağı ödeme borcu altında ise, TMK. m. 240 çerçevesinde talepte bulunamayacaktır. Aynı şekilde, sağ kalan eşin hiç katılma alacağı yoksa, eş bedel ekleyerek dahi olsa aynî hak tesisini isteyemez. Katılma alacağının oluşumundan önceki evrede TMK. m. 240 uygulama alanı bulamayacaktır⁴⁸⁶. Sağ kalan eşin

⁴⁸³ YAĞCIOĞLU, s. 66; ÜNSAL, s. 105; TMK. m. 226/II hükmünde "...eşlerden biri kanunda öngörülen diğer olanaklardan yararlanabileceği..." ifadesi sebebi ile sağ kalan eşin TMK. m. 240 hükmüne dayanması, TMK. m. 226 hükmündeki haklardan peşinen feragat ettiği sonucunu doğurmamalıdır. Bkz. KARAMERCAN, s. 420-421.

⁴⁸⁴ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 243; KARAMERCAN, s. 428; OLGAC, s. 108; ŞENGÜL, s. 75; Y.8.HD. 23.02.2015, E. 2013/20764 K. 2015/4805, "...TMK.'nun 240/I. maddesi hükmüne göre sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetersiz ise bedel eklemek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre de konut üzerinde mülkiyet hakkının tanınacağı düzenlenmiştir. Katılma alacağı 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı TMK.'nun 231 vd. maddelerinde düzenlenmiş olup mal rejiminin tasfiyesi sonucu sahip olunan bir alacak hakkıdır. Başka bir anlatımla, katılma alacağı 4721 sayılı TMK.'nun yürürlükte olduğu dönemde edinilen malvarlıkları hakkında doğar. 743 sayılı Medeni Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde eşlerin her birinin sahip olduğu malvarlıkları üzerinde katılma alacağı söz konusu olmaz. Dava konusu ev, eşler arasında 743 sayılı MK.'nin 170. maddesi uyarınca mal ayrılığının geçerli olduğu 20.08.1987 tarihinde edinilmiş olup; davacı eş lehine katılma alacağı oluşmadığından davacının konut üzerinde mülkiyet hakkı talebinde bulunması mümkün değildir. Davacının tescil talebinin bu gerekçeyle reddine karar verilmesi gerekir iken; yazılı gerekçeyle reddi doğru değil ise de ret kararı sonuç itibarıyla doğru görüldüğünden bu husus ayrıca bozma nedeni yapılmamıştır..." (Sinerji mevzuat).

⁴⁸⁵ SONSUZOĞLU, s. 53; ZEVKLİLER/HAVUTÇU/ERTAŞ/GÜRPINAR, s. 270; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 243; OLGAC, s. 108; KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 146; ACAR, Mal Rejimleri, s. 287; ŞENGÜL, s. 75; Y.2.HD. 12.06.2003, E. 2003/7632 K. 2003/8691, "...Yasal mal rejimi edinilmiş mallara katılma rejimidir (TMK. m. 202). Davacı akdi mal rejimi sözleşmesi olan paylaşmalı mal ayrılığı rejimini seçtiklerine ilişkin bir belge ve kanıt getirmemiştir. Edinilmiş mallara katılma rejiminde ev eşyalarının mülkiyet hakkını istem hakkı sadece sağ kalan eşe tanınmıştır (TMK. m. 240/II). Boşanma veya evliliğin iptali hâlinde bu rejimde her hangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle aile konutundaki ev eşyalarının kanuna aykırı olarak boşanan eşe ve çocuğa ömür boyu özgülenmesi bozmayı gerektirmiştir..." (Sinerji mevzuat).

⁴⁸⁶ ACAR, Mal Rejimleri, s. 291; SARI, s. 286; OLGAC, s. 108; CEYLAN, s. 217.

katılma alacağı yerine değer artış payı alacağı çıkması durumunda ise, TMK. m. 240'tan yararlanabileceği doktrinde savunulmaktadır⁴⁸⁷.

Katılma alacağı bulunan sağ kalan eş, bu alacağa mahsuben talepte bulunabilmektedir. Katılma alacağının yeterli olmadığı durumlarda bu alacağa bedel ilavesi yapılabilir. Ölen eşin mirasçılara ödenmesi gereken bedel, sağ kalan eşin katılma alacağından vazgeçmesi ve alacağın konut veya ev eşyasının değerini karşılamaması hâlinde, aradaki farkın para ile ödenmesi suretiyle gerçekleşmektedir⁴⁸⁸.

Katılma alacağı olmayan eşin aile konutunun veya ev eşyasının mülkiyetini elde etmesi için TMK. m. 652'ye başvurması mümkündür⁴⁸⁹. Bu düzenlemeye göre, eşlerden birinin ölümü hâlinde tereke arasında aile konutu veya ev eşyası bulunuyorsa, sağ kalan eş miras hakkına mahsuben kendisine mülkiyet hakkının tanınmasını isteyebilir. Mal rejiminin ölüm nedeniyle sona ermesinde TMK. m. 240 ile eşe tanınan hakta güdülen amaç, yani eşin korunması düşüncesi TMK. m. 652'de de vardır. Her iki hüküm eş lehine işleve sahiptir. Her iki hükmün şartlarının olduğu durumlarda, eş dilediğini kullanarak aile konutuna ve ev eşyasına sahip olabilir⁴⁹⁰.

TMK. m. 652 ile TMK. m. 240 hükümleri arasında bazı farklar vardır. Öncelikle belirtmek gerekir ki; TMK. m. 652'de, eşler arasındaki mal rejimi önem taşımamaktadır. Eşler ister yasal rejime tâbi olsunlar, isterlerse seçimlik rejimlerden birini tercih etmiş olsunlar, miras hukuku kuralı olan TMK. m. 652'ye dayanarak ölen eş ile birlikte oturdukları konut ve ev eşyası üzerinde miras payına mahsuben aynî hak talep edebilir. TMK. m. 240'tan eşin yararlanması için katılma alacağına sahip olması gerekir. Oysa hiç katılma alacağı hakkı olmayan eş, mirasçı sıfatına sahipse TMK. m. 652'den yararlanabilir⁴⁹¹. TMK. m. 240 aile konutu üzerinde intifa ve oturma hakkını, haklı nedenleri varsa mülkiyet hakkını tanımaya rağmen; TMK. m. 652 hükmü önce sağ kalan eşe mülkiyet hakkını tanımakta, haklı nedenler varsa intifa ve oturma hakkını kurma imkânı vermektedir⁴⁹². Sağ kalan eşin, hem katılma

⁴⁸⁷ ACAR, Mal Rejimleri, s. 291; KARAMERCAN, s. 428; ERDEM, s. 312.

⁴⁸⁸ ÜNSAL, s. 100-101; ŞİMŞEK, s. 129; CEYLAN, s. 217.

⁴⁸⁹ OLGAÇ, s. 108.

⁴⁹⁰ ACAR, Mal Rejimleri, s. 293-297.

⁴⁹¹ OLGAÇ, s. 114-115.

⁴⁹² ACAR, Mal Rejimleri, s. 293-296; ÜNSAL, s. 102.

rejimine hem miras hukukuna göre aile konutu ve ev eşyası üzerinde aynî hak talep etme hakkının bulunduğu hâllerde, eşin her iki hakkı birden kullanması mümkün değildir. Birine ilişkin hak kullanıldığında diğeri sona erer. Bu sebeple, eş ya miras hukuku hükümlerine göre aynî hak talep edecek ya da mal rejimine dayanacaktır⁴⁹³. Bu durumda, aile konutunun mülkiyetine kavuşmak isteyen eşin haklı sebebin varlığını ispatlamaya çabalaması yerine, TMK. m. 652 hükmünü kullanması ve ispat külfetinden kurtulması daha yararlı olacaktır⁴⁹⁴.

Sağ kalan eşin aile konutu ve ev eşyasına eski yaşantısını devam ettirebilmek için ihtiyacının olması gerekir. Hükümde aranan ihtiyaç şartının söz konusu hakkın kullanıldığı an itibariyle varlığı yeterlidir. Daha sonra bunun ortadan kalkması, TMK. m. 240 çerçevesinde elde edilen hakları etkilemez. Özellikle, mülkiyetin iadesi ve tanınan intifa veya oturma hakkının sona ermesi sonucunu doğurmaz⁴⁹⁵.

Sağ kalan eşin aile konutunda nasıl yaşayacağı konusunda ölen eşin mirasçılarının müdahalesine imkân tanımamak gerekir. Sağ kalan eş evde tek başına yaşayabileceği gibi evin bir odasını kiraya vererek de yaşamaya devam edebilir. Sağ kalan eşin evde yaşamaya devam edip etmeyeceği ve eşyalarına talip olup olmayacağı konusunda karar verme serbestisi vardır. Ancak sağ kalan eşin evde yaşamaya devam etmeyeceği aşikârsa; örneğin, başka şehre taşınacak veya bir yurda yerleşecekse, kanun koyucunun amacının gerçekleşmesi mümkün olmayacağından, sağ kalan eşin TMK. m. 240'ın aradığı diğer şartlar varsa da aynî hak talep etme hakkını kullanması mümkün değildir⁴⁹⁶.

Eşin, bir başka kişi ile evlenerek veya evlilik dışı bir ilişkiyle aynı evde yaşamaya devam etmesi söz konusu ise “eski yaşantısını devam ettirebilmesi” şartının gerçekleştiğini ileri sürmek mümkün değildir. Buna karşılık, eşin daha sonra evlenmesi veya başka biri ile birlikte yaşaması daha önce gerçekleşen şartın ortadan kalktığı ve aile konutunun iade edileceği anlamına da gelmez⁴⁹⁷.

---

⁴⁹³ ÜNSAL, s. 102.

⁴⁹⁴ ACAR, Mal Rejimleri, s. 296.

⁴⁹⁵ SARI, s. 287.

⁴⁹⁶ OLGAÇ, s. 112.

⁴⁹⁷ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 243-244; ERDEMİR, s. 83.

Sağ kalan eşin talebi gerekir. Aile konutu ve ev eşyası üzerinde aynî hak kurulması talep şartına bağlanmıştır. Talep, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olup; başkasına devredilmez. Eşin ölümü hâlinde hak mirasçılara geçmez⁴⁹⁸. Talep, ölen eşin mirasçılara yöneltilir⁴⁹⁹.

TMK. m. 240 uyarınca, sağ kalan eşe tanınan haklar “yenilik doğurucu” haklardır. Dolayısıyla sağ kalan eş talepte bulunmadığı sürece, tasfiyenin dava yoluyla gerçekleştirildiği durumlarda, hâkimin TMK m. 240’taki şartların varlığını tespit ederek sağ kalan eş lehine söz konusu hakları re’sen tanıması mümkün değildir⁵⁰⁰.

TMK. m. 240/IV, sağ kalan eşin hakkını ileri sürebilmesi yönünden bir sınırlama getirmektedir. Hükme göre, ölenin bir meslek ve sanatı icra ettiği bölümler mevcut ve aynı meslek ve sanatı devam ettirecek olan ölenin altsoyu bulunur ise; sağ kalan eş katılma alacağına mahsup edilmek üzere, bu bölümlerde kendisine intifa veya oturma ya da mülkiyet hakkı tanınmasını talep edemeyecektir⁵⁰¹. Kanun maddesinde geçen bölümlerin mesleki faaliyetin yürütülebilmesi için gerekli olduğu hususunda ispat yükü altsoy üzerindedir⁵⁰². Örneğin, mülkiyeti kendisine ait olan konutun bir odasını avukatlık bürosu olarak kullanan baba öldüğünde, aynı mesleği sürdüren bir oğlu mevcut ise, sağ kalan eş bu konut üzerinde bir aynî hak talep edemeyecektir⁵⁰³. Ancak ilgili hükmün son cümlesinde, “tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır” denilerek, özellikle miras hukukunda tarımsal taşınmazların mirasçılardan birine özgülenmesi gereken durumlarda (TMK. m. 659-668), sağ kalan eş ve aynı şekilde ölen eş ile aynı mesleği yapan altsoy, bu tarımsal taşınmaz içinde bulunan aile konutunun kendilerine özgülenmesini isteyemeyeceği belirtilmektedir⁵⁰⁴.

⁴⁹⁸ CEYLAN, s. 217-218; ÜNSAL, s. 102; DOĞAN, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 659.

⁴⁹⁹ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 244; ÜNSAL, s. 102; ÖNÇEK, s. 79; DOĞAN, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 659; OLGAÇ, s. 112.

⁵⁰⁰ SARI, s. 287; ERDEMİR, s. 83.

⁵⁰¹ ŞENGÜL, s. 75; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 249.

⁵⁰² ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 249; KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 146; ÖZDOĞAN, s. 65.

⁵⁰³ ŞENGÜL, s. 75; ÖNÇEK, s. 80.

⁵⁰⁴ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 250; ÖNÇEK, s. 80; ŞIPKA/ÖZDOĞAN, s. 451.

6. Evlilik Birliğinin Ölümle Sona Ermesi Halinde Mal Rejiminin Tasfiyesi

Eşlerden birinin ölümü üzerine, hem evlilik birliği hem de aralarındaki mal rejimi kendiliğinden sona ermektedir. Başka bir açıdan ise, evlilik ölümle sona erdiğinde sağ kalan eşin kural olarak hem miras hakkı hem de ölen eşin edinilmiş malları üzerinde katılma alacağı söz konusudur.

Katılma alacağı ile miras hakkı birbirinden oldukça farklı haklardır. Miras hakkı aynî bir hak olup, kanundaki miras payı oranına göre ve terekenin tümü üzerinden hesaplanır. Sağ kalan eşin bu aynî hakkını ileri sürebilmesi; mirası reddetmemiş, mirastan feragat etmemiş veya mirasçılıktan çıkarılmamış olması hâlinde mümkündür. Katılma alacağı ise, aynî değil kişisel bir haktır ve ancak artık değere katılma alacağı çıkarsa istenebilir⁵⁰⁵. Bu alacak, miras bırakanın dolayısıyla terekenin borcu olduğundan mirasçılar bundan müteselsil olarak sorumlulardır⁵⁰⁶.

Eşlerden birinin ölümü üzerine öncelikle aralarındaki mal rejimi tasfiye edilip, tarafların birbirinden olan katılma alacağı ve varsa değer artış payı alacağı hesap edilmelidir. Bu nedenle, tezin diğer bölümlerinde de anlatıldığı üzere mal rejiminin tasfiyesi yapılmadan miras paylaşımına geçilmemelidir. Çünkü ölen eşin miras paylaşımına konu olan malvarlığı yani terekesi, ancak eşler arasındaki mal rejimi tasfiye edildikten sonra ortaya çıkabilir. Sağ kalan eş mal rejiminin tasfiyesi davası açmış ve mirasın tasfiyesi davası da Sulh Hukuk Mahkemesi'nde görülmekte ise; mirasın tasfiyesi davası Aile Mahkemesi'nde görülmekte olan mal rejiminin tasfiyesi davasını bekletici mesele yapmalıdır⁵⁰⁷. Murisin ölümünden sonra mirasçılar arasında taksim sözleşmesinin yapılması ise mal rejiminin tasfiyesine engel değildir⁵⁰⁸.

---

⁵⁰⁵ ŞİMŞEK, s. 130-131; ÖZDAMAR/KAYIŞ, s. 52; KARAMERCAN, s. 476; KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 186-187; KILIÇOĞLU, Yenilikler, s. 261-262.

⁵⁰⁶ KARAMERCAN, s. 47; ŞİMŞEK, s. 130-131.

⁵⁰⁷ KARAMERCAN, s. 472; KAYIŞ, s. 26.

⁵⁰⁸ Y.8.HD. 23.01.2014, E. 2013/7339 K. 2014/980, "...Murisin ölümünden sonra mirasçılar arasında TMK.'nun 676. maddesine göre miras taksimi yapılmış olması TMK.'nun Aile Hukuku başlığını taşıyan 2. kitabının 4. bölümünde düzenlenen eşler arasındaki mal rejimi hükümleri gereğince alacak isteğine engel olmadığı gibi somut olayda mal rejiminin tasfiyesine ilişkin bir protokol de ibraz edilmemiştir..." (KARAMERCAN, s. 473-474).

Eşlerden birinin ölümü üzerine, sağ kalan eş hem mal rejiminin tasfiyesinde pay sahibidir hem de ölen eşin mirasçısı durumundadır. Dolayısıyla sağ kalan eş, katılma alacağının borçlusu olarak borçlu konumunda bulunurken; aynı zamanda ölen eşin mirasçısı olarak alacaklı konumunda bulunmaktadır. Bu durumda, katılma alacağına ilişkin borçlu sıfatıyla mirasçılığına bağlı olarak elde ettiği alacaklı sıfatının birleşmesi, az olan oranında borcun sone ermesini akla getirebilir. Ancak bu sonuç miras şirketinin sona ermesinden sonra gerçekleşir. Çünkü şirketin sona ermesiyle ancak alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi söz konusu olabilir. Daha önce miras şirketi nedeniyle bütün mirasçılar elbirliği hâlinde alacaklı konumunda bulunurlar, bireysel alacaklı sıfatı olmadığından alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi söz konusu olmaz⁵⁰⁹.

II. ZAMANAŞIMI

A) ZAMANAŞIMI SÜRESİ

Katılma alacağı, edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi ile gündeme gelecektir. Edinilmiş mallara katılma rejimi kuralları içinde ve mal rejimlerine ilişkin genel hükümlerde, katılma alacağı ve değer artış payı alacağı ile ilgili herhangi bir zamanaşımı süresi düzenlenmemiştir⁵¹⁰. Zamanaşımı süresine ilişkin özel bir düzenlemenin yer almaması, zamanaşımı süresinin ne olacağı sorusunu ortaya çıkarmış ve bu durum gerek doktrinde, gerek Yargıtay kararlarında farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur⁵¹¹. Bu sebeple görüşlerin ayrı ayrı incelenmesi ve belirtilmesi gerekmektedir.

Gençcan⁵¹², eşler arasında bir mal rejimi sözleşmesi varsa, katılma alacağı yönünden zamanaşımı süresinin TBK. m. 125 gereği sözleşmelerden doğan talep haklarının zamanaşımı süresi olarak on yıl olduğunu ifade etmektedir. Eşler arasında sözleşme yoksa, zamanaşımı süresi, mal rejiminin sona ermesi ve katılma alacağının

⁵⁰⁹ ACAR, Mal Rejimleri, s. 270.

⁵¹⁰ ZEYTİN, Zamanaşımı, s. 17.

⁵¹¹ ÖNÇEK, s. 116-117; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 368; KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 162.

⁵¹² GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 976-977.

öğrenilmesinden itibaren bir yıl, her durumda mal rejiminin sona ermesinden itibaren on yıldır.

TMK. m. 178 hükmüne göre evliliğin boşanma sebebiyle son bulmasından doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Yine Gençcan' a göre, katılma alacağı boşanma davalarının fer'i niteliğinde olmayıp; evliliğin boşanma sebebiyle son bulmasından doğan dava haklarındandır. Bu sebeple de TMK m. 178 hükmü kapsamındadır⁵¹³.

Kılıçoğlu⁵¹⁴, bir önceki görüşünde Gençcan gibi ikili bir ayırım yapma yoluna gitmişti. Eşler arasında mal rejimi sözleşmesinden doğan talep hakları bir sözleşmeden doğduğundan; TBK. m. 140'ta yer alan sözleşmelerden doğan talep haklarının zamanaşımı süresi olan on yıllık süreye tâbi olacaktır. TMK. m. 5'teki yollama bu sonuca gitmemizi gerektirmektedir. Zira TMK. m. 5'e göre; "Türk

*0 H G H Q L . D Q X Q X Y H % R U . b H O Q H U O . Q Q W Q X Q L X Q L K I M N . P O H U L
/ O o • G H W • P |] H I O L K O X I N U X L M Q H O X L \ J X O D Q Ö U '*

Eşler arasında yasal mal rejiminin uygulandığı, yani bir mal rejimi sözleşmesinin bulunmadığı hâllerde, katılma alacağı kanundan doğan bir alacaktır. Bu tür borçlar için zamanaşımı süresinin mal rejiminin sona ermesi ve katılma alacağının varlığını öğrenme tarihinden itibaren bir yıl, ancak her durumda mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren on yıllık bir süre olduğu kabul edilmelidir. Bir yıllık kısa zamanaşımı süresine ilişkin bu çözüm tarzı, TMK. m. 178 hükmünün öngördüğü zamanaşımı süresiyle de uyumlu bir yorum tarzı olacaktır⁵¹⁵.

Kılıçoğlu, eşler arasında yasal mal rejiminin uygulandığı hâllerde mal rejiminin sona ermesi ve katılma alacağının varlığını öğrenme tarihinden itibaren bir yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği yönündeki görüşüne yöneltile eleştirileri haklı bulmuştur. Bu nedenle, bu konuda ikili bir ayırım yapma yerine edinilmiş mallara katılma rejimi ister sözleşmeden doğsun ister yasal rejim olarak uygulansın, katılma alacağı için kanunda özel bir hükmün bulunmaması nedeniyle, TBK. m. 146'deki hüküm gereğince on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması

⁵¹³ GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 982.

⁵¹⁴ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 167-168.

⁵¹⁵ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 164-167; ÖNÇEK, s. 118; KILIÇOĞLU, Aile Hukuku, s. 376.

gerektiğini kabul etmiştir⁵¹⁶.

Sarı⁵¹⁷, katılma alacağının tâbi olduğu zamanaşımı süresine ilişkin özel bir düzenleme yer almadığından; zamanaşımı süresinin TBK. m. 146'ya tâbi olduğu görüşündedir. TBK. m. 146'daki on yıllık zamanaşımı süresi, katılma alacağının muacceliyetinden itibaren başlayacaktır. Buna göre, katılma alacağı tasfiyenin sona ermesinden ve böylelikle katılma alacağının belirlenmesinden başlayarak on yılın geçmesi ile zamanaşımına uğrayacaktır. Bu noktada, hâkimin karar vermesi veya tarafların tasfiyeye ilişkin olarak anlaşması ile tasfiye tamamlanmış olacaktır.

Zeytin⁵¹⁸, TBK. m. 146 hükmünde yer alan on yıllık zamanaşımı süresinin Türk Medeni Kanunu'nda katılma alacağı ve değer artış payı için özel zamanaşımı süresi düzenlenmediği için uygulama alanı bulacağını ifade etmektedir. TBK. m. 146 sözleşme veya kanuni borç ilişkisi nitelendirmesine dayanan bir ayrıma gitmemiş, sadece kanunda başka bir düzenleme yoksa diyerek, tüm borç kaynaklarından doğan alacaklar için özel düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla genel bir zamanaşımı süresi öngörmüştür. Ayrıca TBK. m. 146 hükmünün sözleşme dışı borç ilişkilerinde uygulanamayacağı sonucuna varılsa bile; eşlerin evliliğinin temelinde bir sözleşme ilişkisi mevcut olduğundan, katılma alacağı ve değer artış payında da sözleşme ilişkisi mevcut olacaktır.

Acar⁵¹⁹, TBK. m. 146 uyarınca katılma alacağının on yıllık süreye tâbi olmasını kabul etmemekte; bunun yerine daha kısa olan bir yıllık zamanaşımı süresinin uygulanmasının daha yerinde olacağını düşünmektedir. Açık ve seçik bir kurala rastlanmayınca derhal “torba hüküm” şeklinde adlandırabileceğimiz TBK. m. 146'ya başvurulma yolu tercih edilmemelidir.

TMK. m. 178, her ne kadar yeri itibariyle “boşanmada tazminat ve nafaka” başlığı altında yer alsada kanun hükmünün sözü bizi tazminat ve nafaka alacaklarına mahkum etmemektedir, aksine hükmün sözü bu talepleri aşar niteliktedir. Gerçekten maddede dava haklarından söz edilmekte, özel şekilde nafaka ve tazminat talebinden bahsedilmemektedir. Bu hâliyle madde, sadece boşanmaya bağlı fer'i nitelikteki

---

⁵¹⁶ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 169.

⁵¹⁷ SARI, s. 252.

⁵¹⁸ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 265-266; ZEYTİN, Zamanaşımı, s. 18-19.

⁵¹⁹ ACAR, Mal Rejimleri, s. 282.

sonuçları ihtiva eder nitelikte de gözükmemektedir. Her ne kadar katılma alacağı boşanmanın fer'isi olmasa da katılma alacağının doğması boşanmanın sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, 1 yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalıdır⁵²⁰.

Şıpka⁵²¹, katılma alacağının zamanaşımı süresinin TBK. m. 146 gereği on yıl olduğunu düşünmektedir. Eşlerin katılma alacağı tasfiye davası sonucunda belirlenir. Katılma alacağı, alacağa yönelik bir eda davası niteliğindedir.

Gümüş⁵²², katılma alacağının TBK. m. 146 gereği muacceliyet anından itibaren on yıl içerisinde zamanaşımına uğrayacağını ifade etmektedir. Tasfiye davası boşanmanın malî sonuçlarından olmadığından; TMK. m. 178 hükmü uyarınca uygulanan 1 yıllık zamanaşımı süresi, katılma alacağının zamanaşımı süresinde uygulanamaz.

Katılma alacağı davasında zamanaşımı konusunda Yargıtay'ın sürekli görüş değiştirmeleriyle geldiği son nokta, mal rejimi hangi sebeple sona ermiş olsa da zamanaşımı süresi şu an için on yıl olarak kabul edilmektedir. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi mal rejiminin tasfiyesi davalarına ilişkin önceki uygulamalarında edinilmiş mallara katılma rejiminin boşanmayla sona ermesi durumunda, TMK. m. 178'deki bir yıllık zamanaşımı süresini kabul etmişse de, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 17.04.2013 tarihli kararında⁵²³, edinilmiş mallara katılma rejiminde katılma alacağı ve değer artış payı için uygulanacak zamanaşımı süresini on yıl olarak belirlemesi üzerine, görüş değişikliğine giderek on yıllık zamanaşımı süresini benimsemiştir⁵²⁴.

⁵²⁰ ACAR, Mal Rejimleri, s. 282-283.

⁵²¹ ŞIPKA, s. 292.

⁵²² GÜMÜŞ, s. 389.

⁵²³ YHGK. 17.04.2013, E. 2013/8-375 K. 2013/520, "...01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde, katılma alacağına uygulanacak zamanaşımı süresi konusunda Türk Medeni Kanunu'nda ayrı bir hüküm bulunmadığına ve niteliği itibariyle hakkın bir alacak hakkı olduğunun açık olmasına göre, olayda uygulanması gereken hükümler, TMK. m. 5 yollaması ile TBK. m. 146 (eBK. m. 125) uyarınca belirlenecektir. Anılan hükümde; "Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımı süresine tâbidir." düzenlemesi yer almaktadır. Şu hâlde, katılma alacağında zamanaşımı süresi TBK. m. 146 (eBK. m. 125) uyarınca on(10) yıl olarak uygulanmalıdır. Eldeki olayda; tarafların 20.09.1990 tarihinde evlendikleri, uyuşmazlığın 01.01.2002 tarihinden sonra edinilen taşınmaz yönünden katılma alacağına ilişkin bulunduğu, 12.12.2005 tarihinde açılan boşanma davasının kabulü sonuçlandırıldığı ve boşanma hükmünün 13.10.2008 tarihinde kesinleşmiş bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, ıslah tarihi olan 11.10.2011 tarihi itibariyle Kanun'da öngörülen on yıllık zamanaşımı süresinin geçmediği kabul edilmelidir..." (KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 556-563).

⁵²⁴ Y.8.HD. 21.03.2017, E. 2015/15009 K. 2017/3963, "...4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda mal rejiminin tasfiyesi davaları için herhangi bir zamanaşımı düzenlemesi getirilmemiştir. Bu durumda, aynı Kanun'un 5. maddesi yollamasıyla 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu uygulanmalıdır. Zira,

B) ZAMANAŞIMI SÜRESİNİN BAŞLANGICI

Katılma alacağı ve değer artış payının zamanaşımı süresinin ne zaman başlayacağı da tartışmalı konulardan biridir. Doktrinde baskın görüşe göre, katılma alacağında zamanaşımı süresinin başlaması mal rejiminin sona erdiği tarihtir⁵²⁵. TMK. m. 225 hükmünde mal rejimini sona erdiren durumlar sayılmıştır.

TBK. m. 153/III'e göre; "Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur." Bu hükme göre, boşanma davasının açıldığı tarihte mal rejimi eşler arasında sona ermiş olsa bile; zamanaşımı işlemeyeceğinden ve boşanma kararının kesinleştiği tarihe kadar da bu durum devam edeceğinden, ancak boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren zamanaşımı işlemeye başlayacaktır. Aynı şekilde, evliliğin iptalinin kesinleşmesi tarihi zamanaşımının başlangıç tarihidir⁵²⁶.

C) ZAMANAŞIMI SÜRESİNİN DURMASI VE KESİLMESİ

TMK. m. 217 gereğince, "mal rejimi, eşler arasındaki borçların muaccel olmasını önlemez". Eşler, mal rejimi sürerken birbirlerinden olan muaccel bir alacağı talep ve dava edebilirler. Hatta, eMK. m. 165'te yer alan eşler arasındaki cebri icra yasağı artık kalkmış olduğundan; alacaklı eş muaccel alacağının ödenmemesi

---

TBK.'nun 646. maddesine göre, Borçlar Kanunu, Medeni Kanun'un tamamlayıcısı olarak kabul edilmiştir. TBK.'nun 146. maddesine göre, kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tâbidir. Dairemiz uygulamalarında da mal rejiminin tasfiyesi davalarında on yıllık genel zamanaşımı süresi kabul edilmektedir. Nitekim, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 17.04.2013 tarih ve 2013/8-375 E. 2013/520 K. sayılı kararı kabulü de bu yöndedir. Her ne kadar, Dairemiz önceki uygulamalarında edinilmiş mallara katılma rejiminin boşanmayla sona ermesi durumunda TMK.'nun 178. maddesindeki bir yıllık zamanaşımı süresini kabul etmişse de, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun yukarıda açıklanan içtihadı doğrultusunda görüş değişikliğine gidilmiştir..." (GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 984-985).

⁵²⁵ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 177; GENÇCAN, Mal Rejimleri, s. 977; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 267; ZEYTİN, Zamanaşımı, s. 19-20; Y.2.HD. 05.02.2007, E. 2006/9383 K. 2007/1228, "...Katılma alacağının zamanaşımı konusunda 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda bir hüküm mevcut değildir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca, kural olarak alacak davaları on senelik zamanaşımına tâbidir. Borçlar Kanunu'nun 125. maddesindeki "bu konuda başka suretle hüküm mevcut olmadığı takdirde her dava on senelik müruru zamana tâbidir." hükmündeki (her dava) sözcüklerini "bütün alacaklar" tarzında anlamak gerekir. Zamanaşımının başlangıcı da mal rejiminin sona erdiği tarihtir..." (Kazancı mevzuat).

⁵²⁶ Y.8.HD. 10.07.2014, E. 2013/15038 K. 2014/14699, "...6098 Sayılı TBK.'nun 153/1-2. bendine göre "Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur." Kanun'un bu açık hükmü gözetildiğinde başlangıç tarihi olan boşanma

hâlinde diğ er eş e karşı icra takibinde de bulunabilir⁵²⁷. TMK. m. 154/II gereğince, katılma alacaklarında alacaklı eşin borçlu eş aleyhine dava açması ya da icra takibinde bulunması durumunda zamanaşımı kesilir⁵²⁸. Ancak bu sonuç sadece dava ya da takip edilen değ er artış payı ya da katılma alacağı için söz konusu olur, saklı tutulan alacaklar için zamanaşımı kesilmez⁵²⁹.

Alacaklı eşin borçlu eşten alacağı talep etmesi, borçlu eş i dava etmesi veya ona karşı icra takibinde bulunması zorunlu değildir⁵³⁰. Talep ve dava açmayan alacaklı eş, ailenin korunması saikiyle düzenlenen TBK. m. 153/III'e göre korunmuştur. TBK. m. 153/III'e göre, evlilik birliğı sürdüğü sürece eşlerin birbirlerinden olan alacakları için zamanaşımı durur. Diğ er bir deyiş le, eşin diğ er eşten olan artık değ ere katılma, değ er artış payı alacağı veya baş ka bir hukuki sebepten kaynaklı alacağı için evlilik süresince zamanaşımı durur, iş lemez⁵³¹.

---

davasının açıldığı tarihte mal rejimi eşler arasında sona ermiş olsa bile zamanaşımı işlemeyeceğinden (duracağından) ve boşanma kararının kesinleştiğı tarihe kadar da bu durum devam edeceğinden ancak boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren TBK.'nun 146. maddesinde öngörülen zamanaşımı işlemeye başlayacaktır. Yani zamanaşımının başlangıç tarihinin saptanan bu olgu karşısında boşanma kararının kesinleştiğı tarih olarak kabul edilmesi gerekir. Bu hâlde taraflar arasındaki boşanmaya dair Bursa 2. Aile Mahkemesi'nin 2005/148 E 2006/496 K sayılı ilamının 19.4.2007 tarihinde kesinleştiğı dikkate alınarak tarafların bildirdikleri deliller toplanıp sonucuna göre bir karar vermek gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru değildir..." (Sinerji mevzuat).

⁵²⁷ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 267; KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 182; ZEYTİN, Zamanaşımı, s. 20.

⁵²⁸ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 182; ÖNÇEK, s. 125; ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 268; SARI, s. 252.

⁵²⁹ KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 182.

⁵³⁰ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 268.

⁵³¹ ZEYTİN, Edinilmiş Mallar, s. 268; KILIÇOĞLU, Edinilmiş Mallar, s. 78; ÖNÇEK, s. 125; KILIÇOĞLU, Katılma Alacağı, s. 182; ZEYTİN, Zamanaşımı, s. 20-21.

SONUÇ

Edinilmiş mallara katılma rejimi, ülkemizde kadını koruyan, toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olan adil bir rejim olarak görülmektedir. Şöyle ki; önceki Medeni Kanun döneminde yasal mal rejimi olarak kabul edilen mal ayrılığı rejimine göre, edinilmiş mallara katılma rejiminin oldukça eşitlikçi bir düzenleme olduğu aşikârdır.

Türk Medeni Kanunu'nun edinilmiş mallara katılma rejimiyle ilgili düzenlemelerinde bazı eksikliklerin bulunması uygulamada zorluklara sebep olmaktadır. Rejimin yürürlüğe girmesinden itibaren on altı yıl geçmesine rağmen; mal rejiminin tasfiyesi aşamasında hala sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar karışıklığa sebep olarak, tasfiye aşamasında işin içinden çıkılmaz durumlara dönüşmektedir. Kanundaki boşlukların doldurulmasıyla ve Yargıtay içtihatları ile doldurulan bu boşlukların oturmasıyla bu sorunlar çözüme kavuşacaktır. Zira, oturmayan Yargıtay içtihatları, rejimin uygulanmasındaki sorunların daha da artmasına neden olmaktadır. Örneğin, katılma alacağına uygulanacak zamanaşımı süresi kanunda düzenlenmediğinden; bu konuda gerek doktrin gerekse Yargıtay içtihatlarıyla farklı görüşler ve uygulamalar ortaya çıkmıştı. Nihayet, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 17.04.2013 tarihli kararı ile edinilmiş mallara katılma rejiminde katılma alacağı ve değer artış payı için uygulanacak zamanaşımı süresinin on yıl olarak uygulanması belirlenmiştir.

Rejimle ilgili bir başka eleştiri ise; yeni Medeni Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce yapılan evlilikler bakımından yalnızca bir yıllık geçiş dönemi öngörülmüş olmasının hak kayıplarına neden olmasıdır. Zira, toplumumuzda evlilik birliğine dâhil malvarlıkları üzerinde sözleşme yapmanın yok denecek kadar az olması ve insanların çoğunun kanuni haklarını bilmemesi göz önüne alındığında; edinilmiş mal rejimine geçiş süresinin bir yıl olmasının çok kısa bir süre olduğu fark edilecektir.

Eşlerden birinin diğerinin izni olmadan başkası lehine yaptığı karşılıksız kazandırmalarla, eşlerden birinin katılma alacağını azaltmak kastıyla yapılan devirler edinilmiş mallara değer olarak eklenir. Bu bakımdan ise; evlilik birliğinin devamı sırasında malvarlığı değerlerini azaltmaya yönelik eylemler karşısında, diğer eşin

katılma alacağını koruyucu daha sıkı tedbirler içeren yasal düzenlemeye ihtiyaç vardır.

Kişisel mal gelirlerinin edinilmiş mal sayılması, Kanun'da eleştirdiğim diğer bir düzenlemedir. Zira, Kanun'da edinilmiş malların tanımında karşılığını vererek elde etme unsuru vardır. Oysaki, kişisel malların gelirinde karşılığını vererek elde etme unsuru gerçekleşmemektedir. Bu nedenle, kişisel malların gelirlerinin kişisel mal olması gerektiği kanaatindeyim.

Bütün bu eleştirilere rağmen; edinilmiş mallara katılma rejiminin gerek kişisel mal ve edinilmiş mal kapsamına giren malvarlığı değerleri ayrımıyla, gerekse çalışma hayatında olmayan ev işlerini gören kadınlar açısından daha adil bir paylaşımı getirdiği söylenebilir. Kaldı ki; ülkemizde eşler arasında en yaygın uygulanan mal rejimi, edinilmiş mallara katılma rejimidir. Rejimin tasfiyesindeki güçlüklerle çözümlerin bulunmasıyla ve rejimle ilgili Kanun'da yer alan boşlukların doldurulmasıyla yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması daha başarılı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acabey, M. Beşir : Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi, 1. Baskı, İzmir 1998 (Yasal Mal Rejimi).
- Acabey, M. Beşir : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları-İspat Kuralları ve Eşlerin Paylı Mülkiyeti Altındaki Mallara İlişkin Düzenlemeler, Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu'na Armağan, DEÜHFD, 2007, C. 9, Özel Sayı, s. 491-532 (Mal Grupları).
- Acabey, M. Beşir : Medeni Kanun Tasarısının Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimine İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş günü Armağanı, 2001, C. 2, s. 777-798 (Medeni Kanun Tasarısı).
- Acar, Faruk : 4721 Sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu'nda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Bağlamında Eşin Yasal Miras Payının Belirlenmesi, 1. Baskı, Ankara 2004 (Eşin Yasal Miras Payının Belirlenmesi).
- Acar, Faruk : Aile Hukukumuzda Aile Konutu Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı, 3. Baskı, Ankara 2012 (Mal Rejimleri).
- Akbulut, Pakize Ezgi : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ile Kişisel Mallar Ayrımı, ylt., İstanbul 2010.
- Akıntürk, Turgut/ Ateş, Derya : Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku, 20. Baskı, İstanbul 2017.
- Aksoy, Muammer : Mukayeseli Hukuk Açısından Karı Koca Mal Rejimi ve Miras Hukuku ile Bağı, 1. Baskı, Ankara 1964.
- Anıl, Yaşar Şahin/ Taner, Yonca : Eşler Arasındaki Mal Rejimleri, 1. Baskı, İstanbul 2011.

- Ansay, Tuğrul : Boşanmanın Sonucu Olarak Maddi Tazminat ve Yoksulluk, Prof. Dr. Jale AKİPEK'e Armağan, SÜHFD, 1991, No. 11, s. 250-300.
- Ateş, Turan : Türk Medeni Kanunu'nda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 2. Baskı, İstanbul 2007.
- Ayan, Mehmet : Miras Hukuku, 9. Baskı, Ankara 2016.
- Badur, Emel : Zina veya Hayata Kast Nedeniyle Boşanma Hâlinde Kusurlu Eşin Artık Değerdeki Payı, ÇÜHFD, 2016, C. 1, S. 2, s. 39-63.
- Başaran, Aslı Hikmet : Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Boşanmaya Dayalı Tasfiyesi, ylt., İstanbul 2011.
- Başpınar, Veysel : Türk Medeni Kanunu ile Aile Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Bu Konuda Bazı Önerilerimiz, AÜHFD, 2003, C. 52, S. 3, s. 79-101.
- Büyükay, Yusuf : Yeni Türk Medeni Kanunu'nun 194. Maddesinde Yer Alan Aile Konutuna İlişkin Sınırlamanın Hukuki Niteliği, Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, 2006, S. 55, s. 1-14.
- Büyüktaşır, Tahir : Türk Medeni Kanunu'nda Değişiklikler ve Yeni Düzenlemelere İlişkin Açıklamalar, ABD, 2002, S. 2, s. 55-109.
- Ceylan, Ebru : Yeni Türk Medeni Kanunu'nda Aile Konutunun Önemi, TBBD, 2017, C. 29, S. 128, s. 203-230.
- Çakır Yeral, Vuslat : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, ylt., Ankara 2014.
- Demir, Mehmet : Türk Medeni Kanunu'na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı, TBBD, 2005, C. 18, S. 61, s. 292-303.

- Demir, Şamil : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değerin Hesaplanması ve Paylaştırılması, ABD, 2014, S. 1, s. 245-266.
- Doğan, Murat : Mal Rejiminin Tasfiyesinde ve Mirasın Paylaşılmasında Aile Konutu ve Ev Eşyası, AÜEHFD, 2003, C. 7, S. 3-4, s. 651-694 (Aile Konutu ve Ev Eşyası).
- Doğan, Murat : Türk Medeni Kanunu'nun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler, AÜHFD, 2003, C. 52, S. 4, s. 93-128 (Evliliğin Genel Hükümleri).
- Dural, Mustafa/
Öğüz, Tufan/ : Türk Özel Hukuku Aile Hukuku, 13. Baskı, İstanbul 2018.
- Gümüş, Mustafa Alper
- Erdem, Mehmet : Aile Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2018.
- Erdemir, Gülfem : Sağ Kalan Eşin Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminden Kaynaklanan Hakları ve Miras Hakkı, ylt., İstanbul 2011.
- Eren, Fikret : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Ankara 2017.
- Erol, Cansel : Medeni Kanun'da Kadın Erkek Eşitliği İlkesinin Değerlendirilmesi, Medeni Kanun'un 50. Yılı (Bilimsel Hafta), AÜHFD, 1977, s. 23-42.
- Eronat, M. Uğur : Yeni Medeni Yasada Mal Rejimleri, 1. Baskı, Ankara 2002.
- Ertaş, Şeref : Yeni Medeni Kanun'a Göre Eşlerin Fiil Ehliyeti ve Aile Mal Rejimleri, 1. Baskı, Ankara 2002.
- Gençcan, Ömer Uğur : Aile Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2011 (Aile Hukuku).

- Gençcan, Ömer Uğur : Mal Rejimleri Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2018 (Mal Rejimleri).
- Gençcan, Ömer Uğur : Mal Rejimine İlişkin Genel Hükümler ve Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Ankara 2002 (Genel Hükümler).
- Gümüş, Mustafa Alper : Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, 1. Baskı, İstanbul 2008.
- İpekçi, Nizam : Mukayeseli Yeni Medeni Kanun ve Değişikliklerin Kapsamı, 1. Baskı, Ankara 2003.
- Kaçak, Nazif : Boşanmada Mal ve Paraların Paylaşımı, 3. Baskı, Ankara 2012.
- Karamercan, Fatih : Katkı-Değer Artış Payı & Katılma Alacağı Davaları, 4. Baskı, Ankara 2018.
- Kayış, Ferhat : Eşlerden Birinin Ölümünün Boşanma Davasına, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesine ve Miras Hakkına Etkisi, THD, 2012, C. 7, S. 67, s. 14-28.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. : Aile Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2017 (Aile Hukuku).
- Kılıçoğlu, Ahmet M. : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 2. Baskı, Ankara 2002 (Edinilmiş Mallar).
- Kılıçoğlu, Ahmet M. : Medeni Kanunu'muzun Aile-Miras ve Eşya Hukukunda Getirdiği Yenilikler, 2. Baskı, Ankara 2004 (Yenilikler).
- Kılıçoğlu, Ahmet M. : Katkı-Katılma Alacağı, 6. Baskı, Ankara 2016 (Katılma Alacağı).
- Kırmızı, Mustafa : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Aile Konutu, 3. Baskı, Ankara 2014.
- Koçhisarlıoğlu, Cengiz : İsviçre'de Evlilik Birliği Hukukundaki Son Gelişmeler, Prof. Dr. Jale AKİPEK'e Armağan, SÜHFD, 1991, S. 11, s. 431-460.

- Köroğlu, Emre : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı, EÜHFD, 2016, C. 11, S. 1, s. 229-251.
- Köseoğlu, Bilal/
Kocaağa, Köksal : Aile Hukuku ve Uygulaması, 2. Baskı, Bursa 2011.
- Moroğlu, Nazan : Medeni Kanun'da Mal Rejimleri, 1. Baskı, İstanbul 2002.
- Nebioğlu Öner, Şebnem : Aile Konutunun Özellikleri, Unsurları, Koruma Süresi ve Korunma Nedenleri, TBBD, 2011, C. 24, S. 97, s. 117-154.
- Oğuzman, Kemal/
Öz, Turgut : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Cilt, 16. Baskı, İstanbul 2018.
- Okur, Sinan : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağını Borçlu Eşten veya Borçlu Eşin Mirasçılarında Tahsil Edemeyen Katılma Alacaklısı Eşin TMK. m. 241'e Göre Üçüncü Kişilere Karşı Dava Hakkı, EÜHFD, 2016, C. 11, S. 1, s. 147-198.
- Olgaç, Samet Can : Aile Konutunun Sağ Kalan Eşe Özgülenmesi, THD, 2016, C. 11, S. 120, s. 105-118.
- Oran, Ozan : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Kişisel Mallarının Tespiti ve Geri Alınması, EBD, 2010, S. 15, s. 125-151.
- Ozanemre Yayla, : Türk Medeni Kanunu'nda Mal Rejimi Sözleşmesi, H.Tolunay/Turan Başara, Prof. Dr. Bilge ÖZTAN'a Armağan, 1. Baskı, Ankara 2008.
- Gamze : Aile Birliğinde Eşlerin Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması, TBBD, 2006, C. 19, S. 67, s. 317-338.
- Öktem, Seda : Boşanmaya Bağlı Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiye Kuralları, ilt., İstanbul 2017.
- Öncek, Bahar : Boşanmaya Bağlı Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tasfiye Kuralları, ilt., İstanbul 2017.

- Özdamar, Demet/
Kayış, Ferhat
Özdoğan, İnan : Yasal Mal Rejimi ve Tasfiyesi, 1. Baskı, İstanbul
2012.
- Özdoğan, İnan : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Payı
Alacağı, ylt., Kayseri 2010.
- Öztan, Bilge : Aile Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2015 (Aile
Hukuku).
- Öztan, Bilge : Medeni Kanun'un Mal Rejimi Prensiplerine İlişkin
Bir Çalışma ve Bir Değişiklik Önerisi, Prof. Dr.
Akif ERGİNAY'a 65. Yaş Armağanı, AÜEHFD,
1981, s. 40-60 (Değişiklik Önerisi).
- Özüğür, Ali İhsan : Mal Rejimleri, 4. Baskı, Ankara 2007.
- Pehlivan, Metin : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Erme
Sebepleri ve Sona Erme Anının Önemi, Kırklareli
Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Dergisi, 2017, C. 6, S. 2, s. 67-83.
- Sarı, Suat : Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak
Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, 1. Baskı,
İstanbul 2007.
- Selek, Şeyda : Yeni Medeni Kanun'un Mal Rejimlerine Getirdiği
Önemli Yenilik: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi
ve Kadınlar Açısından Getirdiği Diğer Önemli
Değişiklikler, 2. Baskı, İstanbul 2008.
- Sonsuzoğlu, Elif : Medeni Kanun'da Mal Rejimleri Düzenlemeleri ve
Vergi Hukukundaki Etkileri, 1. Baskı, İstanbul
2006.
- Şahin, Süheyla : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, ylt., Konya
2004.
- Şahinci, Ayşen : Eşlerin Tasarruf Yetkisinin Sınırlandırılması,
AÜHFD, 2010, C. 59, S. 2, s. 309-334.

- Şengül, Mehmet : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağı'nın İfasına İlişkin Hüküm ve Sonuçlar, EÜHFD, 2012, C. 7, S. 3, s. 61-97.
- Şıpka, Şükran : Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, 1. Baskı, İstanbul 2011.
- Şıpka, Şükran/
Özbilen, Barış/
Şensöz, Ebru : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama Sorunları, Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı III. Dönem 17-18 Kasım 2006, İTÜSBD, 2007, No. 22, s. 5-58.
- Şıpka, Şükran/
Özdoğan, Ayça : Yargıtay Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları, 1. Baskı, İstanbul 2015.
- Şimşek, Mustafa : Aile Mahkemelerinin Görevine Giren Davalar ve Yargılama Usulü, 2. Baskı, Ankara 2007.
- Tekinay, Selahattin Sulhi : Türk Aile Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 1990.
- Turan Başara, Gamze : Eşlerden Birinin Yaptığı Sağlararası Karşılıksız Kazandırmaların Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine ve Miras Hukukuna İlişkin Kurallar Kapsamında Değerlendirilmesi, THD, 2015, C. 10, S. 111, s. 58-77.
- Uyanık, Mesut : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesinde Değer Artış Payı Alacağı, ylt., Kayseri 2010.
- Ünsal, Neslihan : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Eşlerin Malvarlığı Üzerindeki Etkisi ve Katılma Alacağı, ylt., Kocaeli 2010.
- Yağcıoğlu, Ali Haydar : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Yasal Alım Hakkı, 1. Baskı, İzmir 2007.
- Yazgan, Selda : Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Malların Paylaşımı, ylt., Ankara 2014.

- Zevkliler, Aydın/ : Medeni Hukuk, 9. Baskı, Ankara 2015.
- Havutçu, Ayşe/
Ertaş, Şeref/
Gürpınar, Damla
- Zeytin, Zafer : Artık Değere Katılma ve Değer Artış Payı Alacağında Zamanaşımı, THD, 2008, C. 3, S. 21, s. 15-24 (Zamanaşımı).
- Zeytin, Zafer : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 2. Baskı, Ankara 2008 (Edinilmiş Mallar).
- Zeytin, Zafer : Edinilmiş Mallara Katılma Rejimindeki Artık Değere Katılma Alacağı (Veya Değer Artış Payı Alacağı) Haczedilebilir mi?, THD, 2007, C. 2, S. 8, s. 13-20 (Katılma Alacağı Haczedilebilir mi?).